

ჩვენი მწერლობა

გამოდის თვეში ორჯერ პარასკეობით

ფასი 1,50 ლარი

18 იანვარი 2008

№2(54)

1516

2008

ზურაბ ლავრელაშვილის „გამოლევება“

უყვართ თუ არა ამერიკელებს პოეზია

გუსტავ ფლობერის ლექსიკონი

„ვეფხისტყაოსნის“ კოდექსით

შალამოვის ნოველები

ჩემი თომას მანი

ბილოცაჲში ნათლისღებას!

ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტი გთავაზობთ

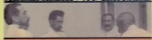

ლტერატურა
ძიებები

researches

2006 • XXVII

მ. ბერიძე, პ. ბერიძე, მ. ბერიძე - ავტორები
 და მ. ბერიძე - რედაქტორი

ილია ჭავჭავაძე 170

I
საერთაშორისო სიმპოზიუმი

ლიტერატურათმცოდნეობის
თანაშრომლობის პროგრამის
ფარგში

2007

სოსო სიგუა
შბურული პერიოდები:
ვენისი და სტრუქტურა

საინფორმაციო კომპიუტერი

საინფორმაციო კომპიუტერი

დ ე მ ი 6 0

2004

გუსტავ ფლობერი (1821-1880) საკმაოდ დიდხანს ფიქრობდა „საყოველთაოდ მიღებული აზრების ლექსიკონის“ შექმნაზე. მთელი ცხოვრების მანძილზე აკეთებდა ჩანაწერებს, რათა შეექმნა ნიგნი, „სადაც თავმოყრილი იქნებოდა ვულგარული ის, რისი თქმაც საჭიროა საზოგადოებაში მის ღირსიერად წვერად გასაზღვრად“. წიგნის კოიხებისას შეთხვეული ვერ უნდა მიმხდარყო, მას დასცილდნენ თუ სეროზულ რწვევებს აძლევდნენ. მაგრამ ფლობერმა სიცოცხლეში ვერ შეძლო ამ სურვილის განხორციელება. მისი გარდაცვალების შემდეგ მწერლის პირად წიგნებში აღმოაჩინეს არმოცნობად ფურცელი საათიერი, საყოველთაოდ მიღებული აზრების ლექსიკონი“. ეს ჩანაწერები პირველად გამოქვეყნდა 1913 წელს, როგორც „პუბლიკისა და პუბლიკის“ დახატვა. მიტაცებით კი ნაპოვნია აქნა სხვა ჩანაწერებიც და შესაძლებელი გახდა „ლექსიკონის“ პირველი ვერსია უფრო სრულყოფილი გამოხატაყო.

გუსტავ ფლობერი

საყოველთაოდ მიღებული აზრების ლექსიკონი

აბელარი – სულაც არ არის საჭირო ოდნავი წარმოშვებანი მაინც გქონდეთ მის ფილოსოფიაზე. ნურც წამოშობის სათაურების დასწერებით შეინუბებით თავს უბრალოდ, გადაკურით ახსენით მისი სახელის მაგონებელი ფილოზოფი, იქვე ელოზიანა და აბელაროს საფლავებზე თქვით არიოზად სიტყვა. თუ ვინმე შეგდადებთ და გეტყვიო, რომ ეს ყველაფერი სიცრუეა და სინამდვილე არ შეფერება, ნამოხაძეთ: „კი, მაგრამ, რატომ მიმხერვეთ იღუზიებს?“

გარკარი – ჩვეულებრიდაზმურ, მოსავალს, აღბათ, წელსაც არ უნდა ველოდოთ.

აბსალდომი – პარიკი რომ გააკეთებინა, იოაბი მის მოკლას ვერ შეძლებდა. ეს სახელი შევიძლიათ ზურზომით ქაილად შევობარნაც უნდოდოთ.

აბსენთი – ძალიან ძლიერი სანამღვაცი ერთი ჭიქაც კი საკმარისია სასიკვდილოდ. ღურნადისტერი სტატიკების წერის დროს სეამენ. ჯარისკაცი უფრო ბევრი ჰყავს მოკლული ვიდრე ზეფუიო.

საფრანგეთის აკადემია – რაც შევიძლიათ აძავდო; მაგრამ თუკი შესაძლებლობა მოგვცემთ, ცეცხლი როგორც მისი ნეკრი გახედოთ.

უბედური შემთხვევა – ყოველთვის სამზურაო და სახეიო (თითქოს შესაძლებელი იყოს უბედურებაში რაიმე განსაზრებელი ჰქოლოს ადამიანმა)

მომოზარობა – ცეცხლი ეს სიტყვა არ იხმაროთ. მის მაგირად შევიძლიათ თქვათ „ამბიკი“. მაგალითად: „როდითთვის ელვებით იმ ამბიკი?“

აქილეუსი – აუცილებლად უნდა დასძინოთ: „მსუბუქ ფეხებიანი“, შექმნის შთაბეჭდილებას, რომ პოშეროსი ნაკითხული გაქვაო.

მსახიობი ქალები – ადვოუნტენ მდიდარი ოჯახების ე-ფოულეს; ახასიათებთ შემაძრუნებული აქოროცობა; მარ-თავენ თავაშეხებულ ორგუბს, ქაიენ მილიონებს და სიცოცხლეს საავადმყოფოებში ამთავრებენ. თუმცა, არა, უკაცრავად! ზოგიერთი მთვანი ოჯახის კარგი დედაც კი ხდება.

ქაბუტი – პირიების განანიღებლად წარმოსათქმული სიტყვა დაიწყო ყოველთვის შემდეგვი მიმართოთ: „ახალ-გაზრდა ქაბუტეო!“ (ეს კი პლურალიზმია).

საქმეები – ამტყვენად ნინ არაფერი დაუფდება. ქალი უნდა ეცვალოს თავის საქმეებზე არ ილაპარაკოს. ცხოვრებაში ყველაზე მნიშვნელოვანია საქმეები და მხოლოდ საქმეები.

მინათომქმედება (სოფლის მეურნეობა) – სახელმწიფოს ერთ-ერთი ძუბუ (სახელმწიფო მამრობითი სქესისაა, მაგრამ არა უნაბი რა). საჭიროებს ნახალისებას. განიცადის მუშაბელის ნაკლებობას.

ნიორი – კლავს ნანღალურ ჭიქებს და განანყობს სახე-ვარელო ორთაბძოლებსსათვის. ანრი IV-ის დახადების-თინავე მოუსვენს ტურქებს.

პაიკი – მოურდუთ პაერის ოპირი ნაკადს. ვოველ-თვის ისე ხდება, რომ პაერის გაცლება-გაყაბუნებლად ტემპერატურას არ შეესაბამება. თუ ტემპერატურა მადალია, პაერი ცოცია და პირიქით.

არჩიტექტურა – ყველაში სულელები არიან. ყოველთვის აფრეხებთ სახლისთვის კიბის მიდგმა.

სირაქლება – ინტელეს ქეებს.

ანდროკლე – მომთვიურებლებზე ლაპარაკის დროს მავალითად მოყვებთ ანდროკლეს ღომი.

არბაზობა – მშვენიერი შემთხვევია ვილაქელმ ტელის ისტორიის მისაყოფად.

ანგელოზი – სარგებლობა მოაქვს სიყვარულში და ლიტერატურაში.

ინგლისელი მამაკაცები – ყველა მდიდარია.

ინგლისელი ქალები – გასაკვირია, მაინც საიდან ჰყავთ ასეთი ღამანი შეილები.

პრინჯი – ანტიკური დროის ლითონი.

ანტიქრისტე – ვოლტერი, რენანი

ანტიგვარიატი (ნივთები) – ყველა თანამედროვე წარმოებისაა.

ადვოკატები – ძალიან ბევრნი არიან სასამართლო პალატაში. გასაყვის უნარი არ გააჩნიათ. თუ ადვოკატი ცუდად შეტყველებს, შეგიძლიათ თქვათ: „კი, მაგრამ, იცით რა მავალია სასამართლომ!“

ალკოპოლიზმი – ყველა თანამედროვე ავადმყოფობის მიზეზი (იხ. აბსენთი და თამბაქო).

ამერიკა – უსამართლობის მშვენიერი ნიმუში კოლუმბა აღმოაჩინა, სახელი კი ამერიკო ვესპუჩისაგან მოიღო. ამერიკა რომ არ აღმოჩენილი, არც სოფლის მეცხვარეებდა და არც ფილოსოფია. მაგრამ მაინც აღდგურიონებით ილაპარაკეთ მასზე; განსაკუთრებით მაშინ, თუ იქ ნამყოფი არ ხართ. წარმოთქვით ტორადა თვითმმართველობაზე.

ანტიკური ხანა და ყველაფერი, რაც მას უკავშირდება – მახლობელი, მომბეზრებელი

აღუბანტორი – გამოიყენება ქალის სხეულის უშემეწერესი ადგილების გამოასკვითად.

აღვიძებად – სახელი გაითქვა თავისი ძაღლის კუდათი გარჯნილი ადამიანის ტიპი; ასანაზისთან დაჯიოდა. **არქიმედე** – ამ სახელის გაგონებაზე ნაშობხდეთ. ევრკია მომცით საგრდენი ნერტალი და მე გადავაბრუნებ დეკამონას! არსებობს კიდევ რაღაც არქიმედეს ხრახნი, მაგრამ ვაცნა არ იყის რისთვის გამოიხედა.

წული – ყველადაირი პირსიტების მიზეზი. მინისტრები მას ხელფასს უწოდებენ, ნოტარიუსები – გასამრჯელოს, ექიმები – პიორიარი, მუშები, შობამხახურები და მხახურები – ჯამაგირს. ბედნიერება ფულიში არ არის.

არტიტექტურა – არსებობს მხოლოდ ოთხი არტიტექტურული ნიშა. რა თქმა უნდა, აქ არ იფულისხმება ეგვიპტური, ციკლოპური, ასირიული, ინდური, ჩინური, ეთიოპური, რომანული და ა.შ. ნიშები.

მარტოხელა კაცის ბინა – ყოველთვის არეულია, აქა-იქ ქაღალის ტუბაღების ნივთებია მივრჩილ-მოვრჩილ; სივარტის სუნითაა გაღვნილი. აქ ბევრი საინტერესო და არამეცნიერული ნივთი შეგაქვიათ აღმოაჩინოთ.

გერმანია – ყოველთვის უნდა თქვათ ოტროსფერი, მეოცნებე გერმანია! მაგრამ როგორ აქვთ ანგობილი სამხედრო საქმი?

გერმანელები – მეოცნებე ხალხი (მომეცნებულები). ხუდაც არ არის გასაკვირი, რომ დაგვამარცხეს. წყნ ხომ მხად არ ვუყავით!

არმია – საზოგადოების დამცავი გლეჯიანი.

ღარიბიანი – ყველაგანა (გაიხსენებ მაგამ ლაფარტი). თუმცა, არსებობენ ხალხები, რომლებიც მას ჩვეულებრივ საკვებად იცნებენ.

ხელკრება – მისი ყოველი მიმდევარი საეადმყოფოში ამთავრებს სიცოცხლეს, რა საჭიროა ხელკრება, რომელსაც იგი უკვე შექმნივამ შევაცნა. შექმნიკ კი მასზე სწრაფიყა და უკეთესიკ.

არტიტები – ყველაში მასხარები არიან. ხოტბა შეასხით მათ უაღვარბობს (მოძე-). გაიკრეც მათი ჩვეულებრივი ჩაგნებლობა (მოძე) დად ფულს მოუღობენ, მივარამ მერე ქარს ატანენ. ხშირად არიან მონვეული ქაღალკი საფილზე. ყველა ძალი არტიტები ბოზია. რასაც იძინი აკეთებენ, იმას არ შეიძლება მუშაობა ეწოდოს.

ასპიტა – ცხოველი, რომელიც ცნობილია კლეოპატრას ღელვის კვლითი.

მკვლავი – ყოველთვის ღამარია, მამონაც კი როცა მამავი და გამბედეფია. ნაკლებად დამინამეფია, ეიდრე ნამქნეფელი.

ასტრონომია – ღამაზე მეცნიერება. სახარტებლია მხოლოდ ნაოსნობაში. ამ თემაზე საუბრობას შეგიძლიათ ასტროლოგია სასაცილოდ აიკვლით.

ავტორი – ავტორებს უნდა იცნობდეუთ. მათი გვარების ცოდნა აუცილებელი არ არის.

ათისტი – ათისტი ხალხი ეერ შეძლებდა გადაარჩინას. **ამბიციური** – პროფრეციაში ყოველი ადამიანი, რომელიც თავის თავზე ხაღს აღაპარატებს, ამბიციურია. ამე არა ვარ პატივიმოყვარე – ეს ნიშნავს, რომ ხართ ევროსტი ან უნიტი.

ამბიგია – თუ ჟანსალი არ არის, მამინ გიფურია. **ბჭეფი** – თუ საქენებელ თითზე გიკეთიათ, ეს ნიშნავს, რომ ძალიან გამორჩეული გემოვნება გაქვთ. ცერა თითზე ბჭეფის გაკეთება აღმოსავლურია. ბჭეფები თითის დეფორმაციას იწვევენ.

მითწარება – ამ დროს უნდა თქვათ: „მაპატიეთ, ეს მონწერილობის ბრაღი არ არის, უბრალოდ, კუჭა მანჭებს“.

ხელი – საფრანგეთის სამართავად რკინის ხელია საჭირო.

ბრეტორელები – ვაჭაკური, მაგრამ ვიჭიტი ხალხი.

ბიბლია – ქვეყნიერების უძველესი წიგნი.

ბლიარები – არისტოკრატული თამაში. აუცილებელია სოფელში.

ცხოველები – ემ! ღაპარაკი რომ შეუცლოთ?! რამდენი მათგანია ადამიანზე ტკავანი!

პაპალითეკა – აუცილებლად იტონიოთ ოჯახში. განსაკუთრებით მამინ, თუ სოფელში ცხოვრობთ.

ქერათმანი ქალები – უფრო ტემპერამენტიაენი არიან, ვიდრე შეგვერმანენი (იხ. შეგვერემანები).

ბიუჯეტი – შიგ ყოველთვის გარღვევია.

კუზინები – ყველა ნიჭირია. ავბორც ქალებში დიდი მოთხოვნილებით სარტებლობენ.

მედალიონი – შიგ აუცილებლად უნდა იქოს თმის რამდენიმე ღერი ან ფოტო.

ბიოგრა – საზოგადოებრივი აზრის თერმომეტრი.

შეგვერმანი ქალები – უფრო ტემპერამენტიაენები არიან ვიდრე ქერათმანიები (იხ. ქერათმანიები).

ბრაკონიერები – ყოველი მათგანი განთავისუფლებული კატორღელია. სოფელში მომხდარი დანაშაულებების ავტორები. მათ ხსენებაზე უნდა გაგეშაგდეთ: „არაეთიარო მებრალეობა, ბატონო ჩემო, არავითარი!“

ბიოგის მკვლევრები – ყველა ქურდია.

ბუფონი – მერის დროს მანჭებებს იკეთებდა.

მურუკები – სახეზე თუ სხვა ადგილზე ჟანმრთელობა და სისხლის სინხნის ნიშანია. არავითარ შემთხვევაში არ მომხროთ (ცუადეუთ ქეინარმეუთი).

ბუდიზმი – ამდროის მცდარი რელიგია* (ბუივის ლექსიკონის განმარტება. | გამოცემა).

ვასტა ფლობერი

* ბუფონი (1707-1788) – დიდი ფრანგი მწერალი და ნატურალისტი; ავტორი წიგნისა „ოთხფეხა ასტრონია“.

2602

საქართველოს
პარლამენტის
განათლების
კომისია

ბერძნული ჩაი - აუცილებელია კაბინეტში მომუშა-
ვე ადამიანისათვის. სახზე დიდებულ იერს ანიჭებს.

ნეკრი - სიძღვრის ნიშანი. ზნირი ნეკრი თმის ცვენას
ინვესტ. კარგად იცავს ჯღსახვევებს.

ყასბები - რველუციის დრის მტრისა!

მასარმული ხორცი - ძალიან სასარმელია. განუ-
ყოფელია სიტყვა „სუხასავან“. მაგ. სუმი და მოხარული
ხორცი.

ჯვალათი - ძირითადად მთლიან ოჯახზე მუშაობს.

ბანდიტები - ყველა ბანდიტი მზეცია.

ბაზილიკა - ეკლესიის პომპეზური სიწონის. ყოველ-
თვის იმიზანტურია.

ბასკები - ხალხი, რომელიც ყველაზე უკეთ ფარბის.

ჩიორთული - უცხოელების ლაპარაკის მანერა. აუ-
ცილებლად დასცინეთ უცხოელს, რომელიც ცუდად ლა-
პარაკობს ფრანგულად.

ბუთოყენი - ნუ იტყვი „ბუთოყენს“, როდესაც მის
რომელიმე ნაწარმოებს ასრულებენ, ყოველ შემთხვევი-
სათვის ისეთი აერი მიიღეთ, თითქოს საბოჭენისაგან
დებოთ.

კიყნა - „ამბობ“ უფრო კულტურულია. ახალგაზ-
რდა გოგონას მებღზე უნდა აკიყნო, დედას - ლოყაზე,
ღამაზე ტასს - ხელზე, საყვარელს - ტურებში.

ბაკალავრიატი - გაუღამძღვეთ მომავლი.

უსაქმური ხიზი - ყველა პარიზელი ხიზია, ვინაიდან
პარიზის ყოველი ათი მკერფბუღბადან ცხრა სოფლე-
ლია. დედაქალაქში იმიტომ ჩამოვიდნენ, რომ თავსა წყალი
დააღვებონ.

საზოგადოების საფუძვლები - საკუთრება, ოჯახი,
რელიგია, ავტორიტეტისადმი პატივისცემა. თუ ხასი-
ათზე არა ხართ, შეგნობლიათ თითოეული მათგანი მიწას-
თან გაასწორეთ.

ძაღლი - სპეციალურადმა შექმნილი, რათა გადააჩი-
ნოს პატრონის სიცოცხლე. ძაღლი ადამიანის მეგობარია.

ნრე - რომელიმე წრის ნეკრი აუცილებლად უნდა
იყოთ.

კვიპაროსები - მხოლოდ სახაფლაოზე ხარობენ.

მამალი - გამზადარმა კაცმა ყოველთვის უნდა თქვას,
რომ კარგი მამალი არასოდეს სუქდება.

თოკი - მანი ძალა არაფერ იცის; რკინაზე მაგარია.

სიღრი - აფუჭებს კბილებს.

კავალერია - უფრო კეთილშობილია, ვიდრე ქვეითი
ჯარი.

სიცხე - ყოველთვის აუტანელია. როცა გცხელათ არ
დალიოთ, უფრო მოგწერებიათ.

წინატი - ბავშვის ხმას ზაძებს, რათა მოიტყუოს ადამი-
ანები.

კოიტუსი, შეერთება - ერთდეთ ამ სიტყვას ხმარებენ.
შეგნობლიათ თქვათ: „მათ კავშირი შექმნათ“.

კონტრაქტო - კაცმა არ იცის რა არის.

კონსერვატორია - ამირემენტო ყოველ მიზეზგარეშე
უნდა იფიქროთ.

გაბრაზება - ბქროლუბს სისხლს, დროადარო აუცი-
ლებელია.

კოლფი, ლოცუმი - უფრო პრესტიჟულია, ვიდრე
პანსიონი.

რქებადგმული - ყოველი ცოლი უნდა შეეცადოს,
ქმარს რქები დაადგას.

საჩუქარი - ღირებულება არ განსაზღვრავს მის ფასს
ანუ ფასი არ არის მისი მთავარი ღირებულება. საჩუქარი
არაფერია, მთავარია განზრახვა.

კლარნეტი - მასზე დაკრა აბრმავებს. მაგ. ყველა
ბრმა კლარნეტზე უკრავს.

ცნობილი ადამიანები - დაინტერესებით მათი პირადი
ცხოვრების უმნიშვნელი დეტალითაც კი, რათა შემდეგ
უკეთ გაკიცხოთ ისინი.

ფურის გოგირდი - „ადამიანის ცვილი“, ცეცადეთ შეი-
ნარჩუნოთ, რადგან ხელს უშლის მწერების ფერმი შეფერ-
ვას.

კონცერტი - კარგი დროსტარება.

უკუში შეკრულობა (ცაზობა) - ყველა მწერალს კუჭი
აქვს მკერული. გავლენას ახდენს პოლიტიკურ შეზღუ-
ლებებზე.

იკატა - კატები მოლაღატეები არიან. უწოდეთ მათ სა-
ლონის ეფებები. მოაქვრით კუდი, რათა თავიდან ააცი-
ლოთ ციცი.

კლოვი - ბავშვობაში ამოვარდა სახსრებიდან.

ეპისი - მხოლოდ მამინაა კარგი თუ საკუთარ ფეხსაც-
მელს თეთრან წმენდთ.

კლასიკოსები - იგულისხმება, რომ მათ ყველა იც-
ნობს.

სივლი - მისი რთული მექანიზმი ძალზედ ადული და-
საშლელია.

კარამიანები - სძინავთ ცხედრების გვერდით, ზო-
გიერთები გვაგმობაც კი ტყუენ.

საითნობა - შესანიშნავი თვისებაა. საითნობით ან ძა-
ლიან სახვე ხარ, ან საერთოდ არ გვაგანია.

კანარია - ცულის ამირა.

სიმელტე - ყოველთვის ნაადრევია; განპირობებუ-
ლია ახალგაზრდული თავაშეებულობით ან მოყარბებუ-
ლი ბრძნული არხებით.

აქული - ორი კუჭი აქვს, დრომადერს - ერთი; ან მი-
რჩეი - აქლებს - ერთი, დრომადერს ორი (ყოველთვის
ყველას ეშლება).

კულინები (ჩვენი) - მათი ხსენებისას დანაღვლიანდით.

ტყუარი - ყველაზეარ ტყუარი რუსეთიდან მოდის.

სოფელი - სოფლის მცხოვრებნი უფრო პატიოსნები
და კეთილნი არიან, ვიდრე ქალაქელები; შენატრეთ მით
ბუნს. სოფელში ყველაფერი ნებადართულია; დაბალი ხა-
რისხის ტანსაცმელიც, როყოი ხუმრობაც და ა.შ.

ფუა - ტყუარბებას უმატებს. მხოლოდ მამინ არის
კარგი თუ შავრიდან მოდობარით. დიდ წვეულებაზე უმჯო-
ბესია ფებზე მგდომმა დალიოთ. თუ უშაქროდ მიი-
თმელთ, ეს ნიშნავს, რომ გამორჩეული შიროვნება ხართ
და ერთხანს აღმოსაფლეთში გაცხოვრიათ.

ცხელი საფენი - ექიმის მოსულამდე აუცილებლად
უნდა დააფეთ ავადმყოფი.

ჯვარცმა - სასარგებლოა ხანწლიან და გილოტიანზე.

კოერი ფებებზე - ბარომეტრზე უკეთ მოითითებს
ამინდის ცვალებადობაზე; ძალიან ფრთხილად უნდა მო-
იქრას. მოცუთი საწინაღუდე შემთხვევები გამიზნებულ
კოერცებთან დაკავშირებით.

სიკო – მოლოდინი ბაზარში უნდა იყოს.
კორსტი – ხელს უშლის ბავშვის ყოფას.
ქირურგები – გულგრილნი და სასტიკები არიან. უნდა იყოს მათ „კასები“.

ზიარება – პირველი ზიარება: ცხოვრების უშუალო-რეზიუმე.

საუბარი – პოლიტიკა და რელიგია სასაუბრო თემებშიდან უნდა გამოირიცხოს.

კათოლიციზმი – ძალიან კეთილსამყოფელი გავლენა იქონია ხელოვნების სხვადასხვა დარგზე.

დამნაშავე – ყოველთვის საზიზარია.

კუჭა* – განუყოფელი ბარტოლომე. არავინ იცის რა დანიერეს, მაგრამ არა უნდას. უზიარით ყოველ ახალგაზრდას, რომელიც სამართალს სწავლობს: „თქვენ კუჭასა და ბარტოლეს იქით ადარებდებით!“

კოპიაჰა (ხის ფისი, რომელსაც ადრე გონორეის სამკურნალოდ იყენებდნენ) – თავი ისე დაიჭირეთ, ვითომ არ იცით რამა გამოიყენება.

კომპეზი – შამალი ბავაყი. ძალიან საშიში შხამის პატრონია. ცხოვრობს ქუეშიში.

სხველი – ჩვენ რომ ვყოფდით როგორაა მოწყობილი ჩვენი სხეული, ერთი უზრალთი მომარაბის გაკეთებასაც კი ეცდარ გაბუდვადი.

კრიტიკა – ყოველთვის გამოქმნილია; იფლავს ხმება, რომ ყველაფერი ერთნაირად ვეღვაფერი იცის, ვეღვაფერი ნებაყოფაც და ვეღვაფერი უნდავს. თუ არ მოგწონს, ენახეთ არისტარხი და საქურთასი.

კურტიზანი ქალი – აუცილებელი უბედურება. დაუფიქრებელი ქალიშვილები და ბებიები, სანამ გასათხოვრებო არიან. კურტიზანები დაუნობლად უნდა იფიქნებოდნენ. მათი მიზით ნებისურ კაცს ცოლთან ერთად ბუღვარზე ვეღარ ვავიჯდია. ისინი ყოველთვის მღვდართ ბურჯებებს მიერ გარყვნილი უზრალთი ხაღბის შვილები არიან.

ბაშა – განსაკუთრებით სასარგებლოა ყურებისათვის.

კონკურენცია – კომერციის სული და გული.

კომეტები – სასაცილოდ მიგდები ხაღბი, ვისაც მათი შეეჩინება.

მარხა – ძალიან თუ ჩაუდურმადებით, მხოლოდ და მხოლოდ პიეტუნური ღონისძიებაა.

გამოყვამულები – ჭრადების ჩვეული საცხოვრებელი. ყოველთვის გვედებობა ხაფხუფი.

სეტრიოკატი – მომავლის გარანტია ოჯახისა და ახლობლებისათვის. ყოველთვის გამოსადეგი და სარგებლობის მომტანია.

მარტოხელა მამაკაცები – ველური ეგოსტები და გარყვნილები არიან. კარგი იქნებოდა სახელმწიფო რაიმე გადასახადს თუ დაეკისრებოდა. სიბერეში ამომზამდებლათ ახალგაზრდობაში ნატარები დრო.

კომპარი – კუჭიდან მომდინარეობს.

კრუელი – მამაკაცი ცხოვრობს.

ბიძაშვილი – რჩევა ქმრებს: არ ენდობი ცოლის ბიძაშვილებს!

კარიერი – ყოველთვის საშიშელია. ჩალა ნესტიანია. სასამოქონო კარგები ჯერ არაიცი უნახავს.

დახა – თუ გრძელი პირი აქვს, კატალონიურია; თუ დამნაშავე იქნა გამოყენებულა – დაშინა.

რკინიგზა – ნაპოლარის რომ რკინიგზა პურონოა, ვინ დამარცხდება?! აღფრთოვანებით აქვთ გამოგონებას, ავტორიუ და თქვით: „მე, ჩემი ბატონო, ახლა რომ გელაპარაკებოთ, ვერ კიდევ დილით X-ში ვიყავი, მეერ X-ის მატარებელი გავემჩვენებ, ჩემი საქმეები მოვადგავარ და X საათზე უკვე სახლში ვიყავი“.

ცენზურა – სასარგებლოა, როგორც ამბობენ.

მამანური – ნველეების დამახასიათებელია. ისე დაიჭირეთ თავი, თითქმის ეერ იტანო და ნაწილობით: „კო, მაგრამ, ეს ხომ ღერი არ არის!“ ძნელეს აღტაცებას მდებო ხაღბში, რუსეთი მოხმარს მტეს, ვიდრე საფრანგეთი. ფრანგული იდეები მის წყალობით გავრცელდა ევროპაში. რეველიკობის ეპოქაში მისი სისი მტეს არაფერს აკეთებდნენ. მას კი არ სვამენ, არამედ გადაკრავენ ზოლზე.

შატობრანი – განსაკუთრებით ცნობილია იმ ძებვის გამო, რომელიც მის სახელს ატარებს.

გული – მღერის სიველილის წინ. ფრთით მუშაობდა ადამიანის ბარბატი გადაუმტკირის. კამბრის გუდი ფრინველი კი არ იყო, არამედ კაცი სახელად ფრინველი მანტუსი გუდი ვირგოლისია, პუზაროსი – როსისი.

კონიაკი – განუშუქვლი არამა. შესანიშნავი სამუაღებაა ზოგიერთი ავადმყოფობის დროს, ერთი ტუტა კარგი კონიაკი არავის ავინება. უზნობრ დაღვრული მუცლის ქოქებს კავებს.

კომედია – ღვესის სახით უკვე აღარ მფიქვრება ჩვენი ეპოქას. მაგრამ მაინც პატარა უნდა იყოს მალაღმბატურულ კომედიათ. **Castigat ridendo mores** – სიცილით კოქხავს ზნე-ჩვეულებებს.

ქრისტიანობა – გაათავისუფლა მონები.

საძინებელი ოთახი – როგორც ირკვევა, ძველი ციხე-დარბაზების ვეღა საძინებელია, არკი IV-ს, როგორც ნესი, ერთი ღამე მაინც აქვს გატარებული.

ჯვაროსნული ლაშქრობები – ძალიან კეთილსამყოფელი გავლენა მოახდინა გენციის ვაჭრობაზე.

კონსერვატორი – ღლიანი პოლიტიკოსი. „შეზღუდული კონსერვატორი“ დანა, შატობრი შეზღუდული პარაპეტის ფუნქციის ასრულებენ.

დაგროტია – მალე მატკობას შეეცვლის.

დამასკო – ერთადერთი ადგილი, სადაც იციან ხმლების ექთება. ვეღა კარგი ხმალი დამასკურია.

ცეკვა – ახლა აღარ ცეკვავენ, ახლა დადიან.

დანტონი – „ნიმამაცე, კიდევ სიმაძაცე და ისევ სიმაძაცე!“

დარვინი – ის, ვინც ჩვენზე თქვა, რომ მაიმუნის შთამომავლები ვართ.

დებოში – უცოლო მამაკაცების ვეღა ავადმყოფობის მიზეზი.

(გაგრძელება შემდეგ ნომერში)

* კუჭა (1522-1590) – ცნობილი ფრანგი იურისტი, სამართლის მყოფე, რომის სამართლის სწავლიად განმსწავლებული ინტერპრეტაციის ავტორი.

წყაროებზე დაყრდნობით აგებული მასალაა. ვებსაიტი
ნლის წინადადება ამბავს ვაცოცხლებთ. ერთი და იგივე
სისხლი ტრიალებს მაშინ და ახლა. თუმცა ლენგს ჩვენმა
წინაპრმა ჩაარტყა თავში ხმალი და თავი გადამარცხა,
სხვას ვერავის გატებდა ასეთი რამ. ეს თავი მუხუტეში
გაუდგას.

ეს ის დრო იყო, როდესაც თემურ ლენგის წინაშე ვე-
ლი მშობი ძროხა და ჩემი ქვეყანა გადაიბარე, ოღონდ არ
მომკლავო, ვედღურებოდნენ; ცხრა კაცს დასვედდა კუდში
და მის ვოველ ნაბიჯს ისწერდა, რათა შემდეგ განედიდებო-
ნათ. ქვეყანა ამირეჯიბმა კი თავი გადამარცხა. ქართველის
მეტო, სხვა ვინ გატებდავთ?

ეს საუბარი მორს გაგვიტყუებს, სჯობს პიესის კითხვა
დავინყო!

„გორგი VII-ის“ რამდენიმე სცენის ნაკითხვის შემდეგ ჩვენი საუბარი გაგრძელდა.

- გურამ, რამ გიბიძგა, ისევე მიპირუემოდი მაგვრობის გატაცებას, ანუ კალაბი რამ აგაღეზინა ხელში, ახლა უკვე სერიოზული განსჯაზე ვით?

- ბავშვობაში სასახლის მასწავლებელმა - მიხელ გოლედიშვილმა მოთხრობა დასახლდა, საინტერესო ცხოვრებით თუ იცხოვრებ, აა, მეტე აიღე და დაწერეო. ბევრი საინტერესო რამ მოხდა და გადაიხდა. ხშირად ემოგზაურობდა ჩემი საქმეც მაქვს აღმოსავლეთში. ერთხელ, მახსოვს, თერანაში მოთხრობა დაწერე და სასტუმროს ნოჰომში დაეტოვე. ფასულად არ მივიჩნიე. მერე მაინც გატებე და კარგა ხნით დაეჭვედე სკამს სანერკად. ვნახეთ, რა იქნებამ!

- ქაქუცაზე პიესის დანერგა რამ განაპირობა?

- ბავშვობიდან მოყოლებული ქაქუცა ჩემთვის გმორია. გმირი, რომელიც ხშირად უნდა გავიხსენიო, ვახსენო. ისტორიულ წყაროებში ბევრი არაფერია მასზე. შეიძლება XII საუკუნის გმირზე მეტს მასვალა მოითხო. მოთხრობა მისზე ეს მეტადა - ეპოქის სული უნდა გამოცოცხლებინა.

- სცენაზე გათამაშებული ისტორია ხომ მშაინ ხდება საინტერესო, როდესაც ის დღისათვის რაღაც მნიშვნელოვანს ვეუბნება. ეს რომ ასეა, ახალგაზრდებით გადაეჭედელმა დარბაზმა დამიდასტურა. დღევანდელმა გოლო-ბიჭებმა იგრძნეს, მიხედნენ, გაიგონეს და გაიგნეს! კავშირი აღდგა, გარჯამ შედგეი გამოილი! გამგონმა გაიგონა, არა?

- ასეა და მიხარია! ამ მიქსით არამარტო პატრიოტიული გრძნობის გაღვივება მიწდოდა. საერთოდ, ახალგაზრდობას უნდა განუვითარდეს სახელმწიფოებრიობის მამართ ამგვარივე დამოკიდებულება, როგორც ილიას

გზით მთავალ ქართველებს შქონდათ იმ აუბედით ეპოქაში, ქაქუცას დროს ვგულისხმობ. ყველაფერი მამულს ყველაფერი სამშობლოს! - ეს მათთვის ცხოვრების ჩვეულებრივი ნიქი იყო. თუ რამ ღირწულია ჩემს ნაცოცხლებლში, ყველაფერი ჩვენი წინაპრების ნაღვანის დამახსოვრებაა და სხვა არაფერი. ჩვენ ილიას ფორმულებით უნდა ვიცხოვროთ!

- ქაქუცა და მისი თანამებრძოლი უფაეოდ ცხოვრობდნენ ილიას ფორმულებით. ერთ-ერთს ღირწული მიმუღიმივლი, ვინც გაატარი და გადამიცემია მათთვისადა და ჩვენთვისაც ამ იდეალებსა, კოტე აფხაზია, ვის როლსაც შესანიშნავად ასახეობენ გია ბურჯანაძე. ეიფრე ნითლების ლუკმა გახდებოდაც, ის ბოლო სიტყვას რუსულად წარმოთქვამს. ამას რატომ აკეთებს? ამავე კითხვას სვამს თავის წერილში „სამშობლოდან“.

ქაქუცა ჩლოყაშითი მძიმე პატონი როსტომ ჩხვიძე-და კოტე აფხაზი ილიას ნაქონ პორტიკარს რომ გადასცემს შეფიცულთა მუღვალს, იმ პერიოდშიც მასვე უანდერძებს, თეთონ რისი ბოლომდე გამძღვანებოს არ დასტავდა.

მე კი არის - რატომ უნდა წარმოთქვამდეს რუსულად გამოსათხოვარ სიტყვას თანამზრახველებთან ერთად დახერტის წინაშე მდგარი?

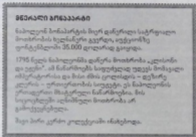
- სხვათა შორის, იმ დროის მთელი თაობა რუსულად არის აღზრდილი და სამხედრო განათლება განურჩევლად ყველას ამ ენაზე აქვს შეთვისებული. საერთოდ, ის თაობა ლაპარაკობდა რუსულად. ეფიქროს, ეპოქასაც გამოხატავს კოტე აფხაზის რუსულად წარმოთქმული სიტყვა. დაგეთანხმები, გია ბურჯანაძე შესანიშნავად თანამობს ამ როლს.

მთავარი ის არის, რომ მათი ცხოვრების განმსაზღვრელი „ვეფხისტყაოსნის“ კადეტსა, არანდული კოდექსი თუ ეს მუცინარწუნეტი, გადავიჩინებლართი და ეს არის!

- ბევრს მუშაობს. თან როგორც ვიცე, ერთ აფგილად დიდხანს გაჩერება შენთვის მწელია. სულს რით ითქვამ?

- პატარ-პატარა მოთხრობებს ვწერ. მეტე ირანში, ისპაჰანში წავალ. ჩემთვის ეს დიდი სულს მოთქვამა. ირანის ამ ქალაქში საოცარი სიმშვიდე და სიბოძოა. იქვერობას მველითაც ქართველებს ეკავი ატყვია. სხვათა შორის, იქვენი არქივიც შესასწავლაა.

მოკლედ, წინ გზა და ბევრი საქმეა...

გემარკო ბონაპარტი

ნაპოლეონ ბონაპარტის მიერ დანერგული სატრფიალო მოთხრობის ხელნაწერი გვერდი, ავტოგრაფიული ფორტუნალია 35.000 დოლარად გაყიდვა.

1795 წელს ნაპოლეონმა დანერგა მოთხრობა „ელსონი და ეფრა“. ამ ნაშრომებს საფუძვლად უდგას მომავალი იმპერატორისა და მისი ძმის ცოლისთვის - გენერალ კრონის - ურთიერთობის სივრცე. ეს ნაპოლეონის ქრონიკული მხატვრული ნაშრომებია. მის სიკოლოგიურ აღნიშნული მოთხრობა არ გამოქვეყნებულა.

მეტი პირი ვერბო კოდექსიში ნახებოდა.

ვლადიმერ პაპავა

ქართული ეკონომიკის თავსატყვისი

**შესავლის მაგიერ,
ანუ როცა სხატისტიკა „პარდისფარია“...**

ეკონომისტებისათვის სტატისტიკის ერთი საუბარო უცხო რომ არ არის, ეს ყველასათვის კარგადაა ცნობილი. მოუხვედრად ამისა, წინამდებარე წერილში მკითხველი ციფრებს არ შეუხვედრება, და ეს ასე იქნება არა მარტო იმიტომ, რომ ციფრებით გადატვირთული ტექსტი რავითი მკითხველისათვის, როგორც წესი, მოსაწინეია, არამედ იმიტომაც, რომ დღეს საქართველოს მეტ-ნაკლებად სანადო სტატისტიკა უბრალოდ არ გააჩნია.

არავითარ შემთხვევაში არ მინდა ვქვი შევუბანო სახელმწიფო სტატისტიკის უწყების თანამშრომელთა უდიდესი ნაწილის კეთილშინდისიერებაში, მაგრამ საქართველოში სტატისტიკის ინსტიტუციონალური მონაცემი ვერაზარ კრიტიკას ვერ უძლებს: ნულით სტატისტიკის სახელმწიფო საბაზური მთავრობისაგან აბსოლუტურად დამოუკიდებელი უნდა იყოს, მაშინ როცა ჩვენთან ის არა უბრალოდ მთავრობის ნაწილია, არამედ ეკონომიკური განვითარების საშინებროშიც კი შედის, რასაც ვარდების რეკულციით ხელისუფლებამი მოსულ არაპროფესიონალ მთავრობას უნდა ეუმაღდღედეთ. ამკარაა ინტერესთა კონფლიქტი, რადგანაც მთავრობა არა მარტო აბორციულეს ეკონომიკურ პოლიტიკას, არამედ მის შედეგებსაც თითონვე ატყვევებს. ამგვარ ვითარებაში სულაც არ უნდა იყოს განსაკუთრო, რომ დიდა ცდუნება, მოაერობამ კორექტივი შეტარების გამოცევენებულ სტატისტიკურ ინფორმაციაში, რათა თავიში ნამოქმედარო უკეთ წარმოადგინოს.

ამის დასადასტურებლად იმის გახსენებად საქმიონისა, რომ 2006 წლის ნაოხლოს მანერულს სტატისტიკის დეპარტამენტში წლიური ინფლაციის დონე ორინონა რავითი დაფიქსირა, რის გამოც საქართველოს მთავრობამ საერთაშორისო საეკონომიკური ფონდის შეკერო კრიტიკა დაიწახურა. ამ პრიბლების გადასანებებლად მთავრობამ შეცვალა სტატისტიკის დეპარტამენტის ხელმძღვანელი და ახალმა ბრწყინვალედ გაართვა თავი მის წინაშე მდგარ ამოცანას: სტატისტიკის დეპარტამენტის ყოველ მორგე პუბლიკაციაში ინფლაციის დონე თანდათანობით მკერდებოდა და 2006 წლის პოლის უკვე ურინონა რიცტების დონეზე ჩამოქვეითდა, რითაც მთავრობამ კვლავ მიწინაა თავი არა მარტო საერთაშორისო საეკონომიკური ფონდის, არამედ მოსახლეობის წინაშეც, თუმცა, სახელისუფლებო ელიტის გარდა, ინფლაციის დონე

ლი დონე ქვეყანაში მაინც არავინ დაიჯერო.

საფურადღებობა, რომ ხელისუფლების მხრიდან სახელმწიფო სტატისტიკისადმი ამგვარი დამოკიდებულება არახალია: საბჭოთა პერიოდში სტატისტიკის პოლიტიკური ფუნქციაც ეკონომიკაში, რათა უწყვეტობა, თუ ყოველწლიურად როგორ უმჯობესდებოდა ცხოვრება. მაშასადამე, საქართველოს „ვარდისფარი“ (არა მარტო იმიტომ, რომ ვარდების რეკულციების შემდგომ პერიოდზე ვლადიმერ პაპავა, არამედ იმიტომაც, რომ მისხავს ისახავს ცველაფერი ვარდისფერ ფერებში დახატოს) სტატისტიკა არ იძლევა მეტ-ნაკლებად სარწმუნო ინფორმაციას, რახეც დაყრდნობით შესაძლებელი იქნებოდა ანგუმენტრებული დასკვნების გაკეთება.

პრიბლების სიმწევის აღსაქმულად კი წარმოუდგინოთ სიტუაცია, როცა ექვში დიავროზის დახასმულად და შესახამისად მკურნალობის მეთოდის არჩევის მიზნით ავადმყოფის გამოკვლევის შედეგად მიიღებს მცდარ ინფორმაციას სისხლის ანალიზიდან თუ კარდიოგრაშიდან... რა თქმა უნდა დიავროზის მცდარი იქნება და მკურნალობის მეთოდიც კი, სამწუხაროდ, ზუსტად ასეა საქართველოს ეკონომიკაშიც.

ახალი სენი - „აპინტინომანია“

მათ ფონზე ამკარად თვადლისაცენია ისეთი დონისძიებები, რომლებიც მკაფიოდ ჩამოვალბიბებული რეფორმირებული ინსტიტუტისა. ეს, უწინარეს ყოვლისა, იქნება ენს. დაჩვეულარების სფეროს, რის შედეგადაც სახელმწიფოს ბიზნესში ჩარევის კანონიერი საფუძველი სულ უფრო იხლდება, რაც გამოიხატება სხვადასხვა სახეობის წიგნარციებისა და შემომწებათა სფეროს პრინციპული შეკონორობით. ძალხედ დიდა მინიშნებლობა მკონდა საგადასახად განსკვირების შეცოვრებასაც, რაც მენარმეებს საგადასახადო ტვირთის არსებითად უმსუბუქებს. ქვეყნის კონკურენტუნარიანობის დონის ამაღლების მიზართულებით ინსტიტუტებში ნამბიჯად უნდა ჩიათვალოს იმპორტზე გადასახადების მხოლოდ სასოფლო-სამეურნეო პროდუქტებსა და სამშენებლო მასალებზეც დატოვება, და ისიც მეტეცობული ოდენობით.

რეკულციური დატვირთვის მქონეა პრობის კანონთა ახალი კოდექსი, რითაც დაქირავებულთა უფლებების შეზღუდვის ხარჯზე არსებითად გაიზარდა დამქირავებულთა უფლებები. მართალია, ეს ბიზნესის განვითარებას ხელს უწყობს, თუმცა იმადროულად თითოეული დამქირავებული თავს ამკარად დაუცველად იგრინობს.

თუ კი თვალს გადავავლებთ საერთაშორისო გამოცდილებას, ამ ტიპის რეფორმები უწინარეს ყოვლისა გვაახლოებს სამხრეთ-აღმოსავლეთ აზიის (შონკონგი, სინ-

გაფორი), ატანდა, ახალი ზღვანდია, ამჟამად და კანადის ეკონომიკურ მოდელთან. აქედან გამომდინარე გასაკვირი არ უნდა იყოს, თუ რატომ შეიძლება შევხვდეთ საქართველოში მიმდინარე ეს რეფორმები, რომელიც აღმოსავლეთისაკენ მიმართულია გზა: ფაქტობრივად, არცაა მხოლოდ საქართველოს მოდელისაკენ წყნარად მიმდინარე, არამედ მსოფლიოში უკვე დასრულებული რეფორმების კონკრეტული მოდელია.

ცალკე აღნიშვნის ღირსია ის ვარაუდიც, რომ აქ განხორციელდა რეფორმები ერთ სენსიტივ და ექსპერიმენტული, რომელსაც პირობითად „რეტიტინგოპანია“ შეიძლება ეწოდოს.

მის შემდეგ, რაც მსოფლიო ბანკის მიერ გამოქვეყნდა „ბიზნესის წარმართვის“ რეტიტინგი, რომლის მიხედვითაც, საქართველომ შიამშებუდი ნახტომი გააკეთა და 112-ე ადგილიდან 37-ზე გადაინაცვლა, მთავრობამ განაცხადა, რომ მთავარი მიზანი ამ რეტიტინგის მიხედვით კიდევ უფრო წინ წაწევა და უახლოეს ერთ წელში აღწერა იქვედში მიხედვით არის, რაც შესაძლებელია კიდევ და მომდევნო წელს უკვე მე-18 ადგილამდე. აქ ნახველია დასაფიქრებელი ისაა, თუ როგორ მოვახერხებთ გერმანიისათვის გავეყვანო, რომელიც მხოლოდ მე-20 ადგილი დაიკავა. თუ კი ამას თუნდაც ვინმე დაიჯერებს, „საკუთრად“ გერმანიას ბიზნესის წარმართვა თურუნე უფრო რთული ყოფილა, კიდევ წყნარად ისე კი, ნება როგორ გავუცუდო მე-18 ან თუნდაც 37-ე ადგილზე, რაცაა წყნარად კერძო საკუთრების წამოშობვა პოსტ-სოციალისტური მთავრობის ერთ-ერთი სამაგო საქმეა იქვეა.

სინამდვილეში მთავრობის უმთავრესი მიზანი არა რეტიტინგით გატაცება, არამედ უსახელოების კეთილ-

დღეობის ამაღლება უნდა იყოს. და თუ მას მიაჩნდა და მანაც ქვეყნის ამა თუ ამ რეტიტინგს უნდა რომ მიუყვებოდეს ყურადღება, ინახებდნენ და ინარჩუნებდნენ, რომ გააუმჯობესონ „ცხოვრების ხარისხის“ და „ადამიანთა ევლუციური განვითარების“ ინდექსები, რომელთა მიხედვითაც საქართველო 2005 წელს მსოფლიოში, შესაბამისად, არასახარბილო 87-ე და 97-ე ადგილებზე იყო.

ზემოხსენებული „ბიზნესის წარმართვის“ რეტიტინგი დაიდა რომ არაფერსმოქმედებდა, ამას ისიც შეტყობდნენ, რომ სომხური ჩვენთან შედარებით კარგა ხანია რაც 34-ადგილზე იმყოფებოდა, ეს კი ამ რეტიტინგის მიმართ არა მარტო საფუძვლიანი უნდობლობის აღმძვრელი, არამედ არც ამ ქვეყნისათვის გამაძვრა რაიმე ხელშეწყობადაც სახერო. უფრო მეტიც, 52-ე ადგილზე მყოფი ჩეხეთის, 61-ე ადგილზე მყოფი სლოვაქიის, 66-ე ადგილზე მყოფი უნგრეთისა და 75-ე ადგილზე მყოფი პოლონეთისათვის ამ რეტიტინგს არანაირად შეუძლია ხელი ევროკავშირის შემადგენლობაში შეყვანა თავლისათვის ეკონომიკური განვითარებისათვის, ხოლო 49-ე ადგილზე მყოფი რუმინეთისა და 54-ე ადგილზე მყოფი ბულგარეთისათვის კი ევროკავშირში შესასვლელი კარგი სულაც არ ჩაუკბება.

ვევლემე მთავარი მიზნის ისაა, რომ ამ ტიპის რეტიტინგის მხოლოდ და მხოლოდ „პი-არ“-ისტილად დატვირთვა აქვთ და ისინი რაიმე სერიოზული ეკონომიკური ანალიზისათვის არ გამოადგება. პროფესორი ეკონომიკისათვის საქმიანობაში სტატისტიკით (და არა რეტიტინგით) ხელმძღვანელებდნენ, რომელიც, სამწუხაროდ, როგორც ზემოთ აღნიშნა, ჩვენს ქვეყანაში საკვალაო მდგომარეობაშია.

დატაქტივის მავიარ

ნაოი მარში - დატაქტივისა და დიდოსტატი

სვენაზე თამაშობდნენ; საშოფეროლო პროზის ქმნიდნენ. ცნობილი ვარ გახდნენ, მაგრამ მათმა გატაცებამ ერთადერთი ქალიშვილის მრავალმხრივ ნიჭიერებაში გამოავლინა. ნაოი მარში არამარტო საუკეთესო დეტექტივ-მწერალთაგანი, მსახიობი, დრამატურგი, რეჟისორი, თეატრის პროდიუსერი, პოეტისა და მხატვარიც გახლდათ.

1910-1914 წლებში ნაოი მარში რეტიტინგის კოლეჯში სწავლობდა. მისმა ლიტერატურულმა უნარმა სპეციფიკურად მიეწინააღმდეგა, მონადირეობით მონაწილეობდა სკოლის ტურნაში. ამავ დროს იკვებება მისი ინტერესები თეატრისადმი, მაგრამ ლიტერატურისადმი მიდრეკილების მიხედვით 1913 წლის მიწურულსა და 1914 წლის დამდეგში ნაოი კონტრბუტორის უნივერსიტეტის მხატვრულ კოლეჯში შედის და წლის ბოლოს ერთ-ერთ საუკეთესო მოსწავლედ ხაზდებდა. კოლეჯში სწავლის თანაფროულად დამოსა და ცუკვის სკოლაში ატვირთულ ხელმძღვანელად უღრმადებოდა. ამ წლებში ტრავადა დაატყდა თავს - პირველ მსოფლიო ომში მისი საყვარელი ადამიანი დაიღუპა (სურნობა, რა გავლენა მოახდინა ამაზე მწერლის პირად ცხოვრებაზე). მთელი სიცოცხლე მარტოობაში გაატარა, რასაც შეუძლებელია ქორება არ დგებდა მისი ცუ-

ახალი ზღვანდის ძირძველ მკვიდრია - მარშის - ენა დეკორატივად არცთუ მდიდარია, მაგრამ ხატოვნებით ყველაზე განთქმულ პოეტურ ენებს გაეჯერებოდა. გილი - ადვილები ხე“, „ხოჭო“, „ამარული ნეალები“, „რას ნიშნავს ნაოი? არ ვიცი. მრავალი სიტყვის მსგავსად მასაც რამდენიმე მნიშვნელობა აქვს მარშის ენაზე. მე არ ვიცი, რას გულისხმობდნენ ჩემი ნიშნავლები“ - ამბობდა ნაოი მარში თავისი სახელის შესახებ, ერთ-ერთი ყველაზე მკეთილი და თანმიმდევრული მემკვიდრე კლასიკური დეტექტივის „ოქროს საუკუნისა“.

ნაოი მარში 1899 წლის 23 აპრილს დაიბადა ახალ ზღვანდიაში, კრისტერის მადამოტო. მისი მომობლება კუნძულის პირველ კოლონისტთა მოამბავად იყვნენ და მრავალმხრივ განათლებულნიც, პროვინციული თეატრის

სულიერი ორიენტაციის შესახებ. ამასი კი უკიდურესად უარყოფითი როლი ითამაშა ახალ ზეღანდელი ფრანკლიზმისა და მწერლის სტივენი ელდრედ-გროვის კოსიფერ-მა სისლამა. თუმცე სერიოზულმა კრიტიკამ გრავეს უსაყვდურმა, აშაფარ გმირად ველდასათვის ასე საკუარელი სახის არჩეულ ფიფრო ზუსტი ინტორიული ფაქტების ცოდნას მოითხოვს. არაფერი ამართლებს მის გამოსახვას მომწველულ და ზარმაც ქალიშვილად, არტისტულად პრეტენზიების მქონე ბოიგმურ ტრამად და თანაც ლესბოსური გაჯანრებული. საექცეო, ეს მის ხსოვნას შეუფერებოფესი”.

კოლევას დამთავრების შემდეგ ნაიო აგრძელებდა წერას და დროდადრო ადგილობრივ გახვით სანაში იბეჭდებოფდა. ერთდელ აღანი ვილკის შექამარულ თეატრს ერთ-ერთი პრესა შესთავაზა. პიესა არ მოიღეს, მაგრამ დასში მახიარობის ადგილი შესთავაზეს. ორი წლის მანძილზე (1919-20 წწ.) მარშია თეატრთან ერთად გასტროლებით მოიარა ავსტრალია და ახალი ზელანდია. შემდეგომ გარკვეული წინით როზმარი რილის კომედიის თეატრშიც მუშაობდა. როგორც მხატვარი, ნაიო 20-იან წლებში ახალ ზელანდიური გაერთიანება-ჯგუფის წევრებთან ერთად მონაწილეობდა გამოჩენებში.

1928 წელს თანამემამულეთა (როფდების ოჯახი) მიწვევით მარში ინგლისში გადაფადა, სადაც ერთი წლის შემდეგ ტახე როდთან ერთად პატარა მხატვრული სალონი გახსნა ნაიოსბროჯზე. 1932 წელს ახალ ზელანდიაში დაბრუნდა, სწული დედის მოსაველელად, რომელიც მადლეე გარფიაცვალა. მარში სამშობლოში 1937 წლამდე დარჩა, შემდეგ ინგლისს დაუბრუნდა, აქედან კი ნახევარი წლიით ევროპის ქვეყნებში გაემგზაფრა სამოგზაუროდ.

დეტექტივების წერა 30-იანი წლების დამდეგსვე დაიწყო, მაგრამ პირველი ნაწარმოები გამოაცქესა 1939 წელს - „ქ მოცვალებული ქვენი“, სადაც გამოწინდა მთავარი სერიული პერსონაჟი ინსპექტორი (მოგვიანებით სუპერინტენდენტი) როფერიკ ალინი. ალინის სახე ჯერ კიდევ 1931 წელს გაწინდა ინგლისის მალალი წრისა და თეატრალური ცხოვრების დაკვირვების შედეგად. აფორისველობა იქნებოდა მეთიქვა, მისით ავად ვარ-მეთიქვა ასე არ არის. ქყოფიდან ვარ გარდასულ მის გამო“ - ამ სიტყვებით გამოხატა მწერალმა თავისი დამოკიდებულება საფარული პერსონაჟისადმი. 1977 წელს გამოაცქესა ესეი „მამებრის დაბადება“, სა-

ნაიო მარში

დაც დანეროლებით აღწერა ალინის სახის შექმნის ინტორია.

ევროპაში მოგზაურობისას მარშიამ შეექვეს დეტექტივთი დანერა, რომელშიც როფერიკ ალინი ეცნობა მხატვარ ავატა ტროის, შემდეგმ რომანში (სკუიელი თეორი პალესტუნი) მისი ცილი რომ ხდება და მრავალ გამოიბება-მიც მონაწილეობს. ავატა ტროის სახე ბევრწილად შავის ნაიო მარშს.

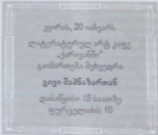
მეორე მსოფლიო ომის დროს მარში ახალი ზელანდიის წითელი ჯვრის სატრანსპორტო ევანხე და კენტრერის უნივერსიტეტის დრამატულ საზოგადოებაში მუშაობდა. მისი პირველი პროდიუსერული სამუშაო გახდა „ამინეტას“ დაფგმა. 1944-დან 1952 წლამდე ნაიო ოქონონის თეატრის პროდიუსერი გახლდათ. 1949 წელს ინგლისში ბრეტანული თანამეგობრობის თეატრი დაიარსა. თეატრალურ საქმიანობას ერთდროულად ორ ქვეყანაში მისდევდა, ნით მორის ზული მოგზაურობისას კი დეტექტივებს წერდა. 1967 წელს კენტრერის უნივერსიტეტმა თავის ახალ თეატრს ნაიო მარშს სახელი მიანიჭა. 1949 წელს მარშიამ ბრიტანეთის იმპერიის ორდენი მიიღო, 1966 წელს კი მას დიდგვაროვნისა და ორდენის ქალბატონის ტიტული ემთა.

1966 წელს მარშიამ გამოაცქესა ავტობიოგრაფიული რომანი „მთა წიფელი და ნეტქარი“, 1961 წელს კი ავტობიოგრაფიის ახალი, გაყოლებით ერცელი ვარიანტი გამოიქა. ამ წიგნი მარში არც კი იხსენიებს თავს დეტექტივ-მწერლად, საკუთარ თავს უპირველესად თეატრალურ მოღვაწედ მიიჩნედა.

თეატრში იმყოფი ჯაფის მოუხედავად მინცე პოელომა ფრს რადიოსა და ტელევიზიისათვის მრავალი პიესის შესაქმნელად, თეოთილოდ მონაწილეობდა რადიო დაფგებში. ჯერ კიდევ სიცოცხლეში თანამემამულეთისთვის ლეენდად და, ბუნებრივია, ახალი ზელანდიის კულტურის ყველაზე მნიშვნელოვან ფიგურად იქცა.

ნაიო მარში 1982 წლის 18 თებერვალს გარდაიცვალა. დაქრძალულია სამშობლოში, მდინეტ პილში, ეკლესიის ეზოში. მისი მოლო რომანი „მუდეუბული სინათლე“ თეატრისა და დეტექტივის თეებზე რომ აერთიანებდა, გარდაცვალების შემდეგ გამოიქა.

1978 წელს დეტექტივ მწერალთა ამერიკულმა ასოციაციამ მას დიდოსტატის ნოფება მიანიჭა. მწერლის სახელი მუხეუშია გახსნილი.

ზურაბ ლავრუაშვილი მღვიძარება

სიეზმანი ეინახულე: მოთხრა, მუშებს აღფრედი უნა-
ხაეთო ტღეში.

- ტატოს გაგაყოლებოთ და იწებ შიაგნოთ, - დაეყოლა
ბოლოს.

არც შო ვუბასუბე და არც არა.
უცნაურ ამბავში გავები.
იწებ უარი ეთქვა და თბილისში დაებრუნდე?
რადღაც მაკავებო.
ასათია მქმწეია.
ვხედებო, ნასასველელი არსათია მატქს.
ჩემს მომავალსაც ისეთი ქრელი შერუსი ჰფარავს, რა-
გორც შუადღის მზეს.

იწებ ეს დარის მზეა?
რამდენიმე დღეა საბანაოდ აღარ დაედივარ.
მორევი დაგიფრეც.
შეშინა არაფინ მომხანოს?
შინ ენეყარ. ზოჯერ ვუბნასივილს გავეყვები ორ-
თქლმავლით ტყის ტრაზე - ტუსარებს, ბოშურს, ბალანს,
ორშოკს ან მომბნებს შოივლით და ებრუნდებოი.

აღფრეცს ვერ მივაგნოთ.
არც შინდა მივაგნო.
მომწყინდა ატარუბოა.
რალა შარერებს?
გასამრჯელოს ხათრი თუ სამედიცინო ინტერესი?
მიზეზი მე ვარ.

ლომოური გორშია, დამლაპარაკებელიც არავინ მყავს.
ენეყარ, ფანჯარაში ვიყურებო.
ჩიტების ხმა მესმის ბალიდან.

ანა ზნად ნიგინი ხელიდან მივარდებო. სანლოდიან გიცი-
ეთი ნამოეზტი.

ბულს ბავაშული გაექტს.
ისეუ სარკმელს მივარდე, თითქოს თვალს არ ექნდებო.
მართლა დაუჯერებელია - მარია ხარცეს ბელებს
წყაღში.

ოღელტს ვიყავი, ქუფს ვიხურავ, ხელჯობს ეილებ და
გავრბივარ.

ახლად მახსენდება: რა ხანია მარია აღარ მინახავს.
თითქოს გადამაფრეცია.
ნაბიჯს ვანელებ. დინჯად უნდა ვიარო.

ნუთუ მართლა გადამაფრეცია?
კარგა ხანია გრძნობათა ანალიზი მივიფრეც. აღილ-
ბეშეუ გეცხოვრობ, ექამ, ესეამ, არ ვეიჭრობ. მარტო
მე ზაერობის ნადილი შემრჩა. მინდა მატარებლით ვიარო,
მუდამ გზად ვიყო.

ვიცი ეს რასაც მოსინჯებო-
გონება ვეღარას მშველს.
გრძნობათა ხეფეს სარქველი მოფურედა, ორთქლი ში-
მინით მოიპარება.

გონება მზის და უქმობის ტყვეა.
რალაი შუსაცნობი და საკორკტო აღარაფერი აქვს,
ლოგია მიჩლუნდებო, ნაოლად ვეღარ ეახროვებო,
აღარც სურვილი შემრჩა ახისა.

ჩემი მცობა შევლახულია.
სამარცხვინო გრძნობების მონა ვარ.
მაინც არ მრცხვენია.

თითქოს მსიაპონებს კოდეც - უფრო თავისუფლად
ესუნთქე, მუხურჭი მოეშე და ჩემს არსებაში ონავარმა
ნადირომა გაილადე.

ახლაც ეს ამბუნებული მზეცი მოიპარება ტუსაენ.
ორად გავირლოე.

ჩემი გონერი არსი თითქოს ვაჭეთო გამომბია კისერ-
ზე გავემუშულე ავახას.

ავახას ტუნძულით უახლოვებოა მიზანს, თან მარცხსაც
მოათრებს, აქამდე მის მბრძანებელს, ახლა კი - ტყვეს,
რადგან ამას ვაჭეთი ხელზე მოუბანა და ვეღარ ესნებო.

გონება ფეს იორეც, მაგრამ ნადირი მძლავრობს.
ავახას სისული და გავეშევა სნფურა.

უმაღლ თათის გადღერდნის, თავსიორს ნაიქამა, მაგრამ
ენებს მაინც დაიცხრობს.

მორიდ უნდა მეზბარა.
აქამდე ამით ვაიბნებდი, აშეჯრად კი ავახა ხელიდან
ნამივიდა.

აქაურმა პირმა და მზემ ოინი მიქნა.
ბრძოლის ნათი აღარა მატქს და მარცხედო.

თუმცა იწებ გვიანი არაა, იწებ თავის შემხადრება ვცა-
დო?
წყლის შოილი ამის არატათსაც მაკარავეს.

მარია ნაროდა და დაეკამინებული მკვლელები წყალში
საწყეთა, სარცეს აჩანაზარებს.

ჩამოქნლი ფეხები, მრგვალი გავა, ვინრო წელი...
ავახასაც შეტო რა უნდა - ლამებოდიან დეუცი სისის,
მხებერალს კულის ქვირით ებარება, სადაცაა უნდა დაიც-
ხრეს, მაგრამ ბოლო ნანს მარცკი ვაჭეს მოსინეცს და აო-
ქებს.

გადავრჩიო
გოგოს გვერდით გავუარე და რიყეზე გავედი.

ერედები, ვეოფანობ.
მერღლა მივხდე თავშეკავება უახრო იყო, ნინაღმდე-
გობა - ამბო. ამით მარტო აფროია გავიბნებდილე.

არ უნდა შევერტებულყოი!
ახლაც ნაოლად ვხედავ: ავახა, კისერი მოღურე-
ჯია მხებერალსიკენ, მარცკი ვაჭეს ენეცა, უნდა იმ აღლა
გაარადოს, რათა სადმე მოვარტებულში დაიქბროს სისხლი
ნადირმა. მერც გაღამაში მისი შუგდებია იოლი იქნება, გალი-
სა ხაყეტს დაადებო, გადარაზავ, ავახამ რომ ვეღარა-
სოდეც გამოაღწიოს იქოდან.

მაგრამ ნადირი ურჩობს. კისერი რკინის საღტემ გად-
ულულტა - ტყვიელს მაინც არ ვეუება, რადგან სიყდილზე
უძლიერები ინსტრქტი ეწევი მიზნისკენ.

მარცკი ამას ვერ გათებს.

ვერ გავიგებს რად დგება ყალბზე ამძუნუნებელი ნადირი - აქამდის მორწილი, ახლა გავცემებული.

ან რად ღრიალებს ცოფმორცხელი, ღამდაღრწინილი, თვალისასხიანიგებული!

ჯაჭვი იმაბება, სადაცაა უნდა განწყვეს! ახა, მსხვერპლხაზე ესაა ავიასა ღრიალი, ნელში იმართება და ავით იყურება.

მე ქუდი მოეუხადა მარიამ ქერა კულულები მავით გადაყარა და წერა-ღა ხნით დამიპაბა:

- ექიმო, მიმეღეო! თურმე ეცნობოვარ. უტორო კაცს სოფელში ყველა იცნობს. უკაბლოვები, როფს დაეწვია. მარია იხრება, ქათმთა გულისპირი უქანს.

მზე კვფაზე მაქერს, თვალა მიბნელებდა. უამრავი ჭალის ტიტყველი სხეული მიზნავს, მაგრამ წითის ქვეშ გამომკრათალი ეს ქალწულგებრივი მკვდარ ტყუას მაკარგოვინებს.

კადე ვარგი, როფი აიღო და ნელზე შემოიდა.

- ექიმო, გმადლობთ! ისევე ქუდი უჭედი, რაღაცას ვებრტყუნებ. როდის გამოცანით-მეთქი, მგონი ამას ვეუბნები. მარია იცნობს.

საიდარი ფლავიები იფრქვევა ცისფერი თვალებიდან. ეს მხარა მალღობს, მადღერებს.

- ესთან ჩამოხვედით? - მკითხება ღიმილით. სიუხამთან შემუხავებული ალიბო ჩაურარაკადე: ჯუბინაშვილს თორქმელები სტკიცა, მე მისი ნათესავი ვარ, ეშკურნალობ.

რუსულად ესაუბრობთ.

- მე არ მიშკურნალებთ?

თქვენ რაღა გჭირთ-მეთქი, ეკითხები.

- უნიზეზო ნაღველო მანუბება, ხანდახან გულჭრავ მომიღის.

- ეგ ქალწულიობის სენია. უნდა გათხოვედო.

ისევე კულულებს ისწორებს და შემომცინის.

- საბედო ვერ მოპოვინა, - ამბობს გამომწვევად.

ელე ეგ თამაში, გამოიციდია!

კულუცად შემოშურებს და ახლა თვალუბითაც იცინის.

საქმრო ხომ გყავთ, ზოქთან ერთად გნახეთ-მეთქი, ეკუბნები.

ჩაფიქრდა, თავი გააქნია, მერე გაიხსენა.

- აა, ფრედი? მფობრები ვართ.

გამაგრულა.

- მიწვიერი ნყელი ხართ, - თამაშს ვაგრძელებ და თვალწაღებ ქუდავ, როგორ აქციონებს კუას ავაზა, - ქალხა და კაცის მფობრობა მარაგია.

- ხელსამომკიდედ თუ ნამომკებით? - სიცილით მკითხება და გუბები, რომ გოგომ დიდი ხანია იცის, რაც მჭირს. წვენი საუბარი კენწაღობის შვავს, თმეცა სამკედრო-სასიფიცილოდ ვართ შექმნილებინი.

ბრძოლა როდის დაწყო?

აღბათ იმ დღიდან, პარველად რომ ვნახე. მარიამ როდისღა ამოიღო მისამანი?

თუმცა ამას რა მნიშვნელობა აქვს. მთავარია, ვინ ეს აჯობებს.

ავაზა ისევე ყალბზე დგება.

ცისფერი თვალები კვლავ ფლუიფებს აღრქვევენ. მეტი ადარ შემოძლია, უნდა დავეშვიადობო, რათა ღრწების გრანობა მცირედ მაინც შემჩქეს.

არ მინდა მარცხა ვაღიარო, ამიტომ კუდაშობებელი მივიპარება.

იმ საღამოს ავიზას ბეერი მოხვდა. ნაცემი და გაღაბული შეაგდეს გაღამაში.

ღამითღა გამოცოცხლდა. ჩანთილებული თვალუბით მიცქერის და იღრწინება.

თვალღია ფეფქრობ.

ინსექტორი გორიდან ამოვიდა.

ინხანმა მკარე სადღო გაგვიხართია, მაგრამ პურობამ უკუქრად ჩაიარა - მრწენული გემოვტოცყდა, მუშები ბუნტდებთან, გაფიცვა განხრდა, ხელღასისა და პირობების გაუმჯობესებას ითხოვენი.

ვრარფრით ვანუგევე.

რა შესაქმნა მუშებსა და მათ ხელღასთან?!

ნასადღევს ღმომორმა „სტილოუანში“ გამომატიცა.

- ამ წვეს სარწენელი იმერისა, მგონი, ნყალი მუღდეგა! - ინსექტორი ჩვეულებისამებრ ბალახზე გაიმღარა-თა და ტბილის ჩიქქისა მომეგა, - გაზეთებს თუ დავუჭარებთ, რუსული ამოკალსიტი გათხოვდება, ბარბაროსები მოიწვევს, ეტობი, და სადაცა რომც დავეცემა. მანამდე კი ჯამუხად სოციალიზმის თერია შემოგვაგამბა. რა გასაყვარია, თუ საგუელთათა მომბისა და თანასწორობის იფეამ ბეერი მოხბოა - აკი სოციალიზმი გველა კლასის მარტოხმისაგან თავდებობისა პიარდება! არც ის გამოიკვარდება, სიუხამანა დროის შემტევეას ვერ გაუძლოს და თავისი ფაბრიკა მუშებს აიქეოს. კაი სვირი კი იქნება! თქვენ რას ტყვიით?

- თუ სოციალიზმზე კამათს ამირებთ, ვერ გამოგადებთო, - მიუგე მმრალად.

- დაგეწყობ? - უტოფრად მკითხება.

ამ კაცის ვულთამილობას საშანი არა აქვს!

- რა დამეწყო?

- მშენიერად იცითო, - ღმომორს, როგორც ამნაირ დროს სწვევია, ტინკები უბტის თვალუბები, - თავს ნუ იკატუნებთო.

მერე მოულოდნელად სიტყვა ზანზე ამიგდო.

- ფრედის ვერ მოაგენით? ჯერ ვერ იპოვეთ თქვენი ქრისტე, ეტობი, თუ აღრევა?

ვეღუქარ.

ამდენი იგავი ვეღბი ამომიციდა.

ღმომორი ბიბლიურ ნეყრს იფოცხავს, თვითკმაყოფილი იფრ აქვს.

- თქვენს აფგოლას იმ ზოქის თანამზრახველებს და ნაცნობებს მოუძებნიდო, - კვლავ ტყუას მარიებებს, - როგორც ამბობენ, შემწანეე ბრინასის კახმა გოგოს შვერობს თურმე. შოდა, თქვენც ჯერ ის გოგო გაიცინით და კვალხაც გააბვებით.

თითქმის მუშებიღა.

ნუთუ ესეც იყის?
ლომოური კვლავ უტიფრად შემომძვინვარებს, შემდეგ ტყენით ამბობს:

– მით უმეტეს, ექიმო, მისი გაცნობა არ გაციფორმდებათ. ეს გოგო ხომ ყოველდღე სარეცხს ავლებს თვეური ფანჯრის წინ.

სამიში, სამიში კაცია ლომოური!
ეგ საიდანაა ვაიკო?!
მინდა ვეღვი ვეცე და მივახრწო.
აგაზა ზრდღეირნავს და ჯალიას აწვდება.
ლომოურს თავი დაუტრია, ქუშად მიყურებს – ალბათ ნადირის ხუნი იყინისა და თავდაცვისთვის ეწმადება.
როგორც იქნა, გავემუხღული აგაზა დავაცხრე.
ფარად ფუშელს ეხნარობ.
ლომოურიც დანგრადა.
ნასასველდად წამოვიწიე.
– ფარწით, ვისაუბროთ! – უბოროტად მხობეს იმსაქტკორი და ლამის მისი გულწრფელობა დავიფერო, თუცა, კონ იყის!

ტყის ქრახზე დავედარე.
ფრედის მაინც ვერ მივაგენით.
იქნებ არც მინდა ვაიკოინო?!
პროფესიული ინტერესი სრულიად გამიქრა.
არაა მიიძღვლებს ტვ-ლ-ე ვიარო?
ალბათ ქვეყნწვეული სურვილი, ორიტლსაველის მე-
მანქანას როგორმე დავუახლოვდე. ჩემი, სიტყვატუნნი
კაცია, მაგრამ მაინც მოვებრუნე და მისი კეთილგონობა
დავიმსახურე. თუ დაგჭირდება, ნუ მომწირებებით-მეთხო,
მეფაგაზე.

იმედი მაქვს მონაურთიდან ვინმე ავად გაუბეგბათ და
მიმიწვევენ. მარიას ვნახავ. რა ხანია მღინარესთან არ გა-
მოჩენილა.

ნუთუ ასე დავეცი?!
პროფესიული ეთიკა დავივიწყე.
ნუთუ ექიმი ვინმეს ავადმყოფობას უნდა ნატრობ-
დეს?

მგონი, თავად ვარ სწეული.
ლომოური მართალი ყოფილა: ყველანი ავად ვართ.
მაგრამ ეს ხომ უმჯობესიდაც ვიციდო!
უნივერსიტეტში ამის მეტი რა მისწავლია. უამრავ
ადამიანს შევუბედურე, ვარცხნილად რომ არაფერი
ვტყობოდათ, მაგრამ ავად იყვნენ.
ექერი ახლა მე შხრავს და ვერაფერი მიწამუბია.

ნუთუ ვავებოროტები?
ინტუიცია გამიბიძღვრდა. მიჯერა, რომ ჩემი ნადილი
იმედება ძლიერია, მარიას ახლოველთაგან ვინმე ავად
მართლა ვაბეგბა და გოგოს ვნახავ.

ღმერთო, შენ დამიფარე!
კაცის სურვილს მარათლა ისეთი ძალია ჰქონია, ლამის
სასწაული დავიფერო.

ბრინჯის ხაზლი შევხვინა.
სურვილებთან ფრთხილად უნდა ვიყო.
გული ლამის საგულღად ამოიბიტეს. სწრაფად ვიცი-
ვამ, ნამღლებს ყუთს ვიღებ და მარიასკენ მივიქცარა.

სუფთა, ერისპირთულიანი ქვითკირის სახლი.
შემანქანე შინ არაა.
მარია გამომეგება.
მოთაში შევდვივარ.

ფანჯარასთან ავადმყოფი – მარიას უმცროსი ძმა
ნებს.

გოგო სკამს მიდგამს.
ავადმყოფს ვსინჯავ, ესაქმობ, მუშინია მარიას მივებ-
დო.

ბიჭს სიცხე აქვს. ნამლობა დავუნძინე.
მარია მადლობას მიხდის.
ევატეპი.
აქამდე თითქმის უბრავ ვიყავით.

მინდა სწრაფად გავეცალო, რადგან აგაზა გულს და-
მაცხრია და სწავჯნის.
მარიას თვალებით ენთქავ.
რუსეთში უამრავი ტურთა ქალი მინახავს, მაგრამ
ასეთი ჩავსომბული ხელ-ფეხი და კუნარი ტანო...

აგაზა მჯიჯვტის.
უნდა გავეცალო.
– გმადლობთ, ექიმო!
აგაზა ლამს ილოკავს, გულის სისხლი სწვეთავს
დრუნთიდან.

თუ რაიმე დაგჭირდება, შემბატყობინეთ-მეთხო, ვფურ-
ტუნებ და ჩემი ხმა თოქოსს ბორღდან მესმის.
გოგო ხელს მინჯდის, მაგრამ არ ჩამოკარავი. შეგების
მეშინია.

– ჩვენკენ აღმარ დაინახათ?
თავშიღე გასწრაო და მწრა დახარა.
საიღარი სახე აქვს – მწეიდი, მწუხარე.
ნეტად რა ანაღლებს?

აგაზა ნუთით დაეცრა და მცორე ხნით მეც მიმავინ-
ყდა, სამკვედრო-სასიცოცხლოდ რომ ვართ შეტყუებულ-
ენა.

მავინყდება, რაც ლომოურმა მითხრა.
ისიც – ფრედისთან რომ ენახე.
თუ მინდა დავივიწყო ეს გველაფერი?
მწუხარე სახე აქვს.

ეს სახე ვილაცისას მავკონებს.
– მარია! – ეხრიალებს, ხმა მებღიბება, სიტყვა მინწყვე-
ბა, თუშუა სიტყვა რა საჭროა, როცა გოგო ისედაც ვე-
ლაფერს ხედება.

ცოხფერი თვალები შემომწამათა და აგაზაც კუდამო-
ტუქეული შეტქრა გვლიაში.
მისი მწერის სინმინდე ვილაცისას მავკონებს.
თითქმის გამოვიტევი.

რეტქდასმული მოვფივარ.
მამინლა ავიხრებ, მონასტერს რომ მივაადექი.
რალად მჭირს.

კლიმატქრულად ასაკს უუახლოვდება.
მაგრამ მარიასამდე ჩემი ლტოლვა ნაზი და ნინოდაა.
წმინდა?!
აგაზა ისეე აბორტდა ჩემს გულში.

აქამდე გარწენილებას მივიცინური თვალსაზრისით ვა-
ფხავსებდი. სინჯე? გრძობა? შორით ბნედა? ევ პოეტური
წმინტი იყო ჩემთვის.

მონასტრის კარში მამა დანიელი დაერინაზე.
- აქეთ რა ქანაა გადმოგადგო, ექიმო?
რა ვუთხრა, მონიას გამოვყვეყვიო?
იმ დამით ნაბეჭე ავაზა ჯალის კუთხეში მიიკურჯა
და იქიდან მარის მწუხარე თელთი მიცქერდა.

მეორე დღეს ტატომ შემოიარა, სანადიროდ ნაშეყო-
ლა. სივზამსს უბრძანებია თურმე ჩემი ეტაკობა, რაკი ბე-
როკაცი იმედს არ აქარგავს, რომ ფრედის სადმე გადგვეყ-
რები. პროტესტის გრანობა გულს მიღრღნის, მაგრამ
არაფერი მოიქვამს. მრენველი საქმის კაცია და მოძრაო-
ბა რადიაციის კეთება პგრობა. ფრედი თავადვე უნდა მო-
ძებნო-მეთქი, რომ ვუთხრა, ვერ გამოგებს. ვერც გაამ-
ტყუნებ, რადგან ამის უნარი ბევრს არა აქვს.

მე თუ მაქვს?!
ფრედი მართლაც რომ ეიპოვნო, ამით რა შეიცვლება?
ეხედები, ჩვენი მომავალი ურთიერთობა პაციენტისა
და ექიმის რეითივობისაზე მეტია.
ლოზორი მართალია- ის ვერ გამოგია, მე რა შეშარ-
თება და სხვის როგორ უნდა ექნა? ვედილობ კი? სო-
უნხმანი კვანძრჯლოს შემპირდა და იქნებ ამიტომ ვაქია-
ნრებს ფრედის ძებნას?

პარუცლად ეგრძემი ჩემი პროფესიისადმი ზიზღი. ნე-
ტაცე უკანდების კარამდე რად არ გაეგზავნი ფრედს მაგ-
ნატვად და აქაურობასაც!
მონსხული ვარ.
თოფი მაქვსაც, სანადირო ჩქვმა მაცვია და ქედების
გადმორუნებს უყვდო.
სივზამსს მითხო ავარაკი აქვს - პატარა ფინური სახ-
ლა.

ტატო იქ შელოდება.
გზას ტყეში მივყვდო.
კამბალთან გავედი.
აქამდე მუშებს გამოაკეთ მოჭრილი და დასხვებილი ხე-
ები, მერე კი ტანია უზიდება მორებს რკინიგზის ბაჭნამდე.
შე წყალს აქვს.
თავბრუ შეხვევა.
ფურები მოხუცის.
მზის ბუნებრი მესმის.

განუცდელი ექსტაზით შეთანგება სხეული.
ეს არც მორფონით გაბრუნებას პგავს და არც ვერებს
დეტორმისა.

ჩემი შრიალი მესმის, ნივარამი გამოშვებული პაე-
რის მერხევის შავკაცი - მზე ბუნებრებს.
ნაფორტე და მინას ნაეუბრებს.
მინდა პაერს შევეყო და მზეში გაეღვლე.
ახლავა ეგრძემი, რომ ქვენიერება ნაინალიკთა ბმუ-
ლობა რადია - მინა ფუქტავს და თრთის, შხის სხივაც
თრთის.

მე ვარსებობ.
ბადაბის დეროზე ჭიანჭველა ამოსულა, ცხვირის
წვერზე შემოჯდომას მიიპრებს.
მეზარება გადავადგო, თანაც ჩვენ ურთინ ვართ,
ოღონდ ჭიანჭველა უანხალია, მე - სწეული.
განუხომული სიტყვებით და ნეტარებით ვიყსები.

მე ვარსებობ.
ნუთუ აქამდე არ ვიცოდი?
ვიცოდი, როგორ არ ვიცოდი - ბადაბისას ან მამონ,
როცა ჭიანჭველა ვიყავი - აკი ლომოური ამტკიცებს, ე-
ლაციის სული გვიდავსო.
ქალაქში რომ ვინმეს ეტყეა, ანუ გაუბავშვებუბოდი, არ
დაეუჯერებები.

ყოველთვის მშრალი და საქმიანი ვიყავი.
ცხოვრებამ გამომამშრო და გამომფილა.
დიდხანს ვატარე ექიმის ნიღაბი, სახეს რომ შეზრდიო.
ახლა ეს ნიღაბი მზემ დაბადნო, თითქოს ცვილისა
იყოს - არადა, ჩემი ნარასული წლებისაგან არის მოქსოვი-
ლი, სწავლი, ტანჯვის, სიზარულისა და მწუხარებისა და-
ფებით, ცხოვრებას რომ მეგონა. თურმე ვცდებოდა - რაც
მტკიცე ფი, მჭეროდა, ცვალი გამომდგა. აღარაფერი
შემწრა, ერთადერთი შეგნების მტკიო:

მე ვარსებობ.
ისე, უმისხლოდ.
ყუსწავლი, მზე მათობს, ჭიანჭველა ცხვირზე მაზის
და მიიპრია.

ვიდაცის მოუშორებელ მზერას ვგრძნობ.
ჩემი მინაგანი ცენზორი მათხიზლებს.
წუთით დავიფრეყე და მამინვე თავი შემეხსენია.
ავაზაზე უარესია.

ავაზა სისხლით და გალაღებით გაძლება, მაგრამ ამას
რა დამამოფებს?
თვდას ეხეჭავ, თითქოს სინამდვილეს სადმე დავემე-
ლები, მერე ისევ ვახე, რადგან ვარსებობ და უნდა ვი-
ცოცხლო, მინდა თუ არა.

მზეს მავი მამი გადამკურია. ტყეში სიწმეა. მუად-
ლის ხეაჭებლ სიცივე და ტრტლა მივლის.
უცებ გაუცხოვდა გარემოში ყველაფერი.
მე ისევ ვარ, მაგრამ მარტო და ამ მარტობისა ვერაყინ
გაივებს...
მარტო!
მინდა ელრიალი, როგორც დაქირილი ავაზამ, მაგ-
რამ ვერც ჩემს ძახილს გაივებს უნმე.

ავარაკზე რამდენიმე დღე დაქირი და სულერიად და-
ვისკენე ტყე-ტყე დავებებები, ჩირგვებს ვაფრთობობ, ნა-
კადულს, ბადაბს უქსმენ და ქედნების დულუნს დაესდევ.
თუმცა ტყეა ურთიბლად არ მისჭრია.
მშვიდი ვარ.

საოცარი პარამონია დგას ქვეყანაზე.
ტატო საქმილეს და სანაოვიკის მიზიდავს, თან ქვემო-
ურ ამბებს მატყობანებს. ყასიდად უქსმენ, რადგან პო-
ლიტიკაც და ქვეყნის პრობლემებაც ფტებზე მკიცია -
მონეეტრელ ფეთილს უფრო მეტი მნიშვნელობა აქვს
ჩემთვის, ვიდრე რუსეთ-გერმანიის ზავს. ცივილიზაცი-
ის ვარიცე ტანას წყალმა ჩამომრეცხა და ბუნების ნათლ-
ის ემბაში განვიბრალე - ეს ჩემი პირველყოფილი ნათლო-
ბაა, ერთხელ შობილი, მეორედ დადიბადე, ოღონდ ვერ
გამოვი, რალა ახლა მვეცივანი ხელახალი აღდგომია ნუ-
თუ აქამდე არ შემქმელი დედა-ბუნების ნიაღს მივნებე-
ბოდი?

როგორც წინს, არ შემიძლო - სამოსად დიდხანს უნდა ვეთოვო ცხოვრებას, დიდი ძალაქებს ქაჯარტლით უნდა მეტყვინა ჩემი სული, მიაცდუნო იღუ ხივებს უნდა აუღვევნი-ბოდი, რათა უსისხლო ჭრუმტებისთვის შემწინრა ენერჯი-აც და ფანიც.

მშვიდი ვარ.

პარმონიაზე მეტ საიდუმლოს ჩვენდა - არსებობის უმიზნობა შევიცანი. ეს არ იყო ამოავების ან აბსურდის მიხედვრა - ეს ვარების მარცხია.

და ეგ მიხარია.

რადღი გინება ყოველგვარი ნუხლისა და მფითის მიხეზი, გონებაში ბუფობს ამქვეყნად ჯივდება დიდი მავალაფურა - ციფილირებული ადამიანის ხანდისი.

მინა ვიყავი.

ახლა თავისუფალი ვარ.

ტყვემ ბორკლები დაწვობა და დიღებს გაქცე-სადამდე ვერბენ?

სათი?

ეს აღარ მიადრფებს, რადგან მზე და თავისუფლების პაერა მამრეებს.

ჩემივე ნიაღბი მოვლემარე ავახას ველარაინ დააკა-ვებს და ისიც გამძვებელი გაჭირდა უსიერ ტვერში, რა-თა მხერგრული მოინადროს და ძუ ავახას დააცხრეს.

მშვიდი ვარ, თან ინსტანტებით აღტყინებული.

სინდისი ძუელი სამოსელით მოვიბორე და ყოელისშემ-ძღედ ექვეყრასახე მინდა იმის ვემ, ველარადერი და აღარადერი დამიძლის.

ტანას წყაღს თვითკონტროლის მანერ ჩვევა გავატა-ნე, როგორც ოფდი არ მწერი; ტყის ნიაღბი ნებელობის შიამი წაეზარე, მზემ ჩემს არსებაში ქაობივით ჩაეჭუბე-ბული შიმი და ნადლედი ამოაპრო.

თავისუფალი ვარ.

ადამი სამოთხის დაუბრუნდა.

მტილოვანის კარი ღიაა - მოდარაფე მახელოსანი ან-გელოსები და გამყარალ-განარსებებელი შამა ღმერთი არსად ჩანან, ცოფვა და გაძევება მირათია, უწინფარი გო-ნებისაგან თხზული, ბაღებისა და დედაეციების შესამი-ნებლად მოგორილი ავი ზღაპარი.

სამოთხე ჩემს მივინთაა.

მე ვარ მისი მცველი და მეუპატორნეც.

სამოთხე მივლ ქვეყანას იტყვი, თუცა ამქვეყნად მე არაფერი მაკუთუნის, ქითილოსაჟენ რამაჲ კა- კუნჭი რაა, კუნჭი არ შინად საკუთრად.

ვარსებობ, თავისუფალი ვარ და მიხარია.

ეს არის ჩემი ცხოვნება და მარადული ჯაღდი.

პრიცი ვიყავი, არსებობის ნეტარება უმიზნი დროს-ტარებაზე რომ დავაბურღე; ფლისტერულ სიაზივნებასა და კეთილდღეობაზე რომ გავცვალე ამქვეყნად უდადები ჯაღდი - თავისუფლება.

აღარც მომავალი მაშინებს და არც წარსულის ქია მხარავს.

ქარიშხალში ახლდებიან ხე რომ ნამოატყოს და იმან გამპრისის, შინა რომ გააიბოს და მშობათის, ადიდებულ-სა წყაღის რომ მზიდოს - სიყვარულის შიმი ოდნავადაც ვერ გავეკარება ჩემს გულს. ახლადც ეხედეში, ჩით გან-ესხევადეში უწინდელი ჩემი თავისგან აღსასრულის მო-

ლოდინი აღარ ზარავს ჩემს ძარღვებს, მუხლს არ მიდუ-ნებს, თუღით არ მიმწოდება. არასოდეს ვყოფილვარ იმ-რე ფხიზელი და მოდარეული. აღარ მაკარობს უწინდელი უწესისყოფობა და ადამიანად ყოფნის სისუსტეც. მუნებში ნაინლი ვარ და ნაძვის გირჩისგან როდი გავირჩევი. დავ-ფორც, ესუნებეც და მიხარია, რომ ქვეყნებურება ასე დი-ღია და მის წიღებლქვემ მეც ნელი-ნელ შედივება მცარე ნათელი.

ერთ ღელს ტატომ შემატყობინა, სექტანტებს გადა-ვანყვდი.

- ამ სერს გადაღმა, ტვეში უნდა შექონდე ბანიკო, - სურათით გატყინილი ხურჯინი კუთხობი მიაცუდა და თოფი მზრდად ჩამოიღო, - ნასეღს არ გირჩევი, ვეიმო! არეული ხალხია. ვათუ რაზემ შეგამთხოვირ.

მე გვემთა-მეთესი დავაქმდე, ისეთ ძალას ეგრძობ-და, თუნდაც ადუღებულ ზღემა გადავქვემებო, თანაც ადამიანებზე ასრე მეუცეგა.

- ეღენიც ჩვენი ძმები არიან. მიუდეთ, დაველაპარა-კით. შენვე ნახავ, რა ტკბილად მივიღებენ.

ტატომ გავეკრეცებულმა ამომხედა - ჩასუტყულიყო და ზურჯინა პირს უსწიდა. ალბათ გოფ ვეგონე, იმ ნუ-თის მართლად გოფ ვიყავი, რადგან ადამიანთა ერთობის სურვილი მითრობდა, მოყვასის სიაზილვე მწყურდა, ხალხობა ყოფნა მწურდა, ჩემივე მსგავსთან ლაღობა და ხალხიო. ჩემი გულა მოხუდავებულ სინახეს ვერ იტყვდა და ვრამე უნდა გამძვება ჭრბის სისარულის თანახარად. ამბობს ტატომ დასწევნება აღარ ვეცაღა და ნინ გავთფდე ეტრად, რათა შანსაქამდე მიეცევა.

ორიოდე საათი ვიარეთ. მეც მწანე ტაფობი გამორ-ნდა. ტყისპირში რამდენიმე ტილოს კარავი და კობზიხი თუ ფიხა დაფინაზე ხედილდა. მიგრძობი ხალხი ტრია-ლებდა და კოცუნების სიღდი აფიდა.

- აქ დარჩი, - ეუთხარა ჩემს მაცხურს, - მე უცხო ვარ და ნადლები ხიფათი მუღის, მენ გიცინობენ, ამიტომ უფრო არ ავაჯხოგავენ.

ტატომ არ დაიმალა მამობიღმა მიზრძანა გვერდიდან არ მოგეკლდეო. სერილად დავმეზით. ტაფობზე გასუ-ლები ხალხი ტალღასავით შემოგვაფეგა. ოსური, თათრუ-დი, ქართული შეხასილი და ღაბარაკო შესისის. უცხო, მტრული სახეები. თვალთა დევარება. აქორილი ტალღა ნინ გვერტებში. თვალთ ტატოს ვეცებ, მეც სხვა ვინმე იპყროს ჩემს ყურადღებაში: ტყისპირას მუხა ფეგას. ხის ქვემ ფართო სკამი თუ სავარძელი, რომელზეც ფრდი ხის. ამ ბიქს არ ვიცინობ, მაგრამ ვუადები, ის უნდა იყოს. უცნაურად აცვი - ქართული ჩოხა-ახალუხი, რომელზეც თეთრი მანტია თუ ნაშისანაში მოუგვიღია. ქერა თმა უ-ლუღებად ჩამოშლია მხრებამდე, თავზე კი ვერცხლის გეორგვინი შერვაეს. ზღეში არგანი უფრავს. ჩვენს ნა-ნახევაზე სავარძელთან ნამომართია და ცისფერი თვადე-ბით მიყურებს.

- დაიშობ, თავყინი ეცი ჩვენს ზღეფესს - შესისის უყ-ნიდან.

მეცემი კომპალი მხედება და ვიღაც მხრებზე შემოტე-ნება.

ეუძლიანდები.

კომპლი ახლა მუხლის მყესებს მინევას. მაინც არ უფრკები. ისევ ტატოს ვეძებ მხერთი. ჩემს გვერდით დგას და ისევ ბარბოს.

- ეს ვიყავი ვინ არიანი? - ვეკითხები მურწულეთი.
- სიზმანის ძმისშვილია, ექიმო. განა ამას არ ეძებ-დი!

გააგებულმა ტალღამ ტატოს მოამაშორა და ტახტთან მიმაგდო. ვებდავ, როგორ ახნა კვერთხი სივნიანის ძმისშვილი და ხალხიც გაირინდა.

- ეინა ხარ?
- დახეივრებული ალიბო მოეახსენე. ფრედი ეჭვით მი-ყურებს. მერე ტატოზე მანიმინებს.

- ამასთან რას აკეთებდი?
უნადროზდით-მეთუ, მიუფეც. ფრედი ისევ გამომ-ცდელად მიყურებს, მერე კვლავ კვერთხის აქვეითი ჩვენს მხლებლებს გაცლა ანიშნა.

- შენ მოვიანი? - ეკითხება ტატოს.
- ტატო დუმს.
- ზიანზემეა გამოგზავნა? - ახლა მე მომპირუნდა ტყის მეფე. - ვეინი ხარ?

თავს ვუქმეც. ფრედიმ ჩარბი მოშუნა, ჩაფიქდა, სავარძლები წაუ-და და კვერთხი ზეს მიავუცდა.

- თქვენი გაროზგვა რომ ვუბრძანო ჩემს ხალხს, ამა-ზე რას იტყვით? - ამბობს მშვიდად.

მის მოხერას გაფურცლი.
- რწონე გამოსავალი როდია, - ლომოურის ნათქვამი მახსენდება, - თანაც თქვენდაბო პატარისცემმა დამეყარ-გებოდა.

ყურადღებით შემოშვდა.
- არაფერი გამოვიცით, - ხელი აიწვია და ზეადავ მო-აბრუნა საზე, - ახლა კი ნადით. თქვენწარებთან არაფე-რი მესაქმება.

- განა იცი, რანაირი ვარ?
- ბარბოს ვარ ამოხედი? იქ, დაბლა, გველა ერთა-რი.

- მიტომაც გამოიქვეით? თქვენი რანაირი ხარ?
- ნადით! - დამოვიკრა უცებ, - თორემ მართლა გაგ-როზგავთ.

ხელზე ტატო შემეხო. ღონივრად შეწევა და ვებდეტი, თუ კიდევ რამეს ვიტყვი, მართლა გაიროზგავთი. უკან ვიხევე და მოედვიარა. ტატო გვერდით მოშვეება. ბანაკო-დან გამოსვლისას თოვები დაგებორნეს, წელს ჩირ-ქოლბი რომ აგვართვს. ტატო თავის თოყს სინჯავს, სა-კეტს ხსნის, ღულამი იყურება და ამბობს:

- შემეშინდა, ექიმო.
- გამიშინდა.

- ამ ხალხს არ იცნობთ. ნამდვილი გილები არიან,
- ყველანი ცოტ-ცოტა ვიციები ვართ, ჩემო ტატო, - ვამბობ სიცილით, - მაგრამ ბევრს ეს არ ეტყობა.

ტატო გაოცებული მიყურებს.

რომ არ ველოდი, ატენიდან ლომოური ამოვიდა და მი-სალმებავს არ მიცალია, ქადავად დაეარდა:

- ფრედი გამოვიით, ექიმო, მართალია? ამა ჩქარა მი-ამბეთ, მოუთმენლობა მკლავს.

ნამდვილ ტატოს მკავს. თითქოს უფრო გაბან-ჯგველდა თუ გამოურულა. იღლიამა წინეი ამოურჩია და დღეს პირველად გამწვეე, რომ ზელის კედურები მუხ-ლებს ქვემოთ დაბორტეს. ნამდვილი მაიმონია და ეგ არი მისი უნარმაზარი ტანი ულუკი ენერჯით იმწმუნება და თითქოს ტყავში ეერ ეტევაო, ლამის მართლა მაიმონური სანარჯვით აბტეს და ყირა ვაჭმობს.

- თქვენი უფრო ის გაინტერესობთ, მე როგორი იუდა ვიქნები, არა? - კითხვას ვუბრუნებ და მახსენდება, რომ ამ კაცის სახელი არ ვიცო.

ინსპექტორი იცინის, წინეს მლის და ნინ მიფრიალებს.
- თქვენი რელი კარგად რომ შეითვისეთ, როგორც დეგპირდით, ბიბლია ნამოკლეით. თუმცა იმეცა უნდა გავ-ცირეთო. ოთხი კანონიკური სახარებედიან ოუდას ამავეი მხოლად ერთში - იოანეს სახარებეშია მოხსენიებული. აი ნახეთ! - წაგნს მინჯდას და ელაღება რას ვუტყვი.

- მე მაგონ, თქვენი უფრო შეიქმრით როდში.
- გასკურნებას ხომ არ მაპირებთ, პაციენტთა სიაში ჩამწერეთ? - სიამონენით ვგანადრული სახეზე ეტტობა, თვის საყვარელ ცხენს მიაგნო და შეხტომას აპირებს.

მეზარება კიბაში.
- ფრედი ნახეთ? - ვიქურ მიტვეს ინსპექტორი.

- ანგარიში თქვენი უნდა ჩავგადავო? თუ სივნიანმა დავაგვიღაო, ნადით და ექიმი დაკითხეთო?

ინსპექტორმა ხელში შექყარა და ყალბი აღმფოთე-ბით ნამოვიკრა:

- მანქანით, ექიმო, ძალიან მანქანით! ზენდ ხომ მეგობრები ვართ, რაღა თქმა უნდა, სრული უფლება გაქვთ თვენი შეხვედრის ამბავი კონფიდენციალურად შეინახოთ, მაგრამ მინდა დაგეგმაროთ. შეჭი არაფერი.

რა დაბარებას მოავაზობთ-მეთუ, ეკითხები.
- მიცვლად დაგადგებით, უფურთმა სეტტანტებმა რომ არაფერი ვაგონ, - ინსპექტორმა ხმა ეცვლება და თავს ძალას ატანს, სიცილით რომ არ წაბებრებს, - აკო გაროზგვას გადარწმუნებართ! თქვენს საქმეს ისეთი პი-რი ურწინ, სივნიანის ძმისშვილს არაფრით მოეცებით. შოდა ვინ იცის, ის სულელი ფრედი კიდევ რა ხიჯავის შე-გამხბველო.

- ფრედი სულელი როდია, - ვამბობ ნუნარად, - არც ჩვენი გაროზგვა დაუპირებია. მყუდროება დაეურღვეიეთ და უბოლიმად გამოგვისტუმრა. მის ადგილას თქვენც ასე მოიქცეოლით.

- მიგონებთ, ექიმო! - ვყრის ინსპექტორი და ლამის ყორა დასცემს, - კონისკვრით უნდა გამაგდოთ აქედან, თუკი მეც გაუფრთხილებლად შემოგვერთ: ვალიარტ, ეერ მოვბომე! ნინასნარ უნდა შეუმეტყობინებინა, სტუმ-რობას რომ ვაკიბებდი. მე კო უჯროთი პირდაპირ მოვა-დებთ, თანაც იმ დროს, როცა პროფესიონალი ექსპერ-მენტითა ხართ გართული. დაეცხვილი სეტტანტების ევლვეა ზუმრობა ხომ არ არის. რაო, რა შევიით ჩვენს სექ-ტასო, არ უთქვამთ?

- მამა დანიღლმა მითხრა, იელოველები არიანო, მაგ-რამ მიუტყვია, - აგრძელებს ლომოური, - იელოველები ტყე-რე არ დაძრინან, თანაც ატენშიც მრავლად ცხოვ-

რობენ. ამიტომ რელიგიური ნიშნით მავათი შეფასება გაგვიჭირდება, მე მგონი, უფრო ლუმიენების ბუნტია, რაღაც ფურცის კომუნის მსგავსი.

- ვერაფერს გავხვით.

- ახლამახლო ვინც კი უპოვარი და ბოჯანია, ვეღვა მაგ ზოქით მარბნს. ეგვეც ეხმარება, იღონებ რით ცხოვრობენ, არაფერს აქვს. ფრედის მკაცრი დრისკალინა აქვს ბანაკში, სიტყვის შებრუნების ვერაინ უბედავის, მაგრამ თუ დასჭირდა, უფრომანოდ თავს შესწირავენ, იმ პირველ ქრისტიანთა მსგავსად, ნარბშუებარედად რომ გადაიღონენ ჯვარზე. თქვენი აზრით, რა უნდა აძლევდეთ ამის ძალას? ფანატრიზმი? როგორ გგონიათ?

- არც ეც ვიცი.

- მეგინი დროის თავსატეხებიც ეც არის. ფანატრიკოსი რომ იყო, რაღაც ბრძადად უნდა განმარტეს. ნეტავ რა დააჯერა მაგ ზოქმა ამდენ ხალხს, მკაცრიანი და მერე თუ გინდა მომკლა.

- თავს ნუ იტყუებო, ინსპექტორო, თავისმკვლელებს არ ჰგავხარო.

ლომოურს გაეცინა და დაუბრა.
- თუ არ შეგანყენებ, რამდენიმე დღე დაეჩრებნი. ნადირობა შეუ მოეფარს, თანაც ტატო ატენში უნდა დაბრუნდეს. მარტა ხომ არ იტყობოთ ეთიკადონებ, ერთმანეთის უკეთესად გაუფრებნით.

- ახლა რაღა ჩაიფიქრეთ? ისევე უნდა მითვალთვალოთ?

- დემონმა მამოროს - ხელეუბ გაასავსავა ინსპექტორმა, - მართლა მიწა დაგებმაროთ, რადგან ვიცი, ურემოდ გაგიჭირდებათ.

- ნუ ხნუხართ, ინსპექტორო, როგორმე თავს დაეცეგო თოფი ეპირეგე.

ლომოურმა ცბიერად გაიღიმა და სკამი ააქრატუნა.

- ვისგანაც თავდაცვა მოეხდებოდა, იმას თოფით ვერაფერს დააკლებო.

- ვის გულისხმობთ?

- თქვენც კარგად იცით და იცნობთ, ვინც არი, - ჯიქურ მავურებს, - რაო, რა თქვით, ფრედის რა ეცევა?

- მე არაფერი მითქვამს.

- ეს იგი ტატომ მიამბო! - ლომოური ჩაფიქრდა, მეჩრე ბობლას მისწავა, - ერთ ნანყვეტს ნაგეითხავთ და თუ რამე გენიშნით, აუცილებლად მიხსარიო.

- მე კი მგონია, უადგლოა თქვენი ფაქიფუტო.

ინსპექტორს ნიფი ხელში გაუფრებდა.

- უადგლო? განა იცი თუ ადგოლის შესაფერი რა არის?

ცხოვრების საზრისისთვის მიგვიწიათ, ექიმო და ეგვა. ვაშა და სამეზის ვაშა, მაგრამ ამ ნანყვეტს მაინც ნაგეითხავთ.

- რაკი არ იშლით, რაც გინდათ, ის შექნით, ოღონდ იცოდეთ, რომ ფუტო რიტორიკით ვერ ამიყოლიებთ. თანაც დაევიღებო, უნდა დავისვენო.

- დაისვენეთ, ვტომო, დაისვენეთ! - აფათურდა ინსპექტორი, - ხელს როდნ შევიძლით. პირიქით, მეც ეც მიწადა, დასვენებული და მოსვენებული იყოთ და ამდენს არ დედაუდეთ.

ნანყვეტსაც იმიტომ გაციობხავთ, რომ ეგრძინობ, მიღე მართლა მმეურნედად დაისვენებთ. ახა მისმინეთ!

ტახტზე მიეწედა და ლომოურის ზურგს მიეკარგა. ის არ შეშობრუნებულა, ჩაახველა და ბოხი ხმით დაიწყა:

- და იყო შემეგო-მეგ სიტყუათა ამით ვითარ რეა ოდენ დღე, და ნარევიანმა იესუ პეტრე და იაკობ და იოვანე და ადვიდა მთახა მის ლოცედა. და იყო ლოცედა მას მისსა ზილდა? პარასა მოისის? სხვა, და საშინელი მოსი სხეტეკე და უღეარე. ლომოურმა ისე ჩახახველა და უფრო შემაღლებული ხმით განაგრძო: - ხოლო პეტრე და მისთანანი დამძიმებულ იყვნეს ძლიითა. ეტომო, მისმინეთ?

რაკი ხმა არ გაეცეცა, ლომოური შეშობრუნდა. სახეზე შეკლევი ავიდარე და თავი მოეხიზინარე. ლომოური უშოდნიოდ წვედა და შემაწჯღარია.

- გაალეოქოთ, ექიმო, მინაშენელოვანი რამ უნდა გითხრათ.

- თოვი დამინებთ.

- რაც ნაგეითხავთ, ამაზე რას იტყვით?

- შორსმუნე რადის ბეჭეტი გახდით?

- ეცხმით, რა წერია: პეტრე და მისთანანი დამძიმებულ იყვნენ ძლიითა, - გაიმეორა ინსპექტორმა და ისევ შემამწჯღარია, - თქვენც გეძინებო?

მხატვარი იუვენო ქელიძე

26620

საქართველოს
განათლების
კავშირების
კავშირები

- თქვენი უკბილო შედარებები უკვე ყელში ამოიწოდა, - შეეყვირა ლომოურს, - რა გინდათ, პირდაპირ მითხარით, უკუბი რას დამდევთ?

ინსპექტორმა ხელი მიწა და სკამზე გასწორა.
- მე კი მგონია, ეს ამბავი გულწრფელად გაიხსენებნებოდათ, - თქვა წინით, - როგორც ჩანს, შევძელი პიტყვებს გეხმეთ, თუ რაზე განვიხივებთ. კარგად ზრძანდებოდეთ!

სკამში გაიჭრაჭუნა და ლომოურის უზარმაზარი ზურგი ღია კარს აფეხარა. მომეჩვენა, თითქოს სინათლესა და ჩემს შორის ჩრდილი ჩადგა. გვერდი ვიპრუნე და კედელს ჩავეხებულე. თვალთა თაყობით მომხებუტა - მიწოდდა მარათლა ისე დაბნინა, ინსპექტორის ზმა აღარასოდეს გამეგონა, მაგრამ მხოლოდ მცირე ხნით ნათვლილმე. რაღაც ბიძგამ თუ შემოფოთებამ წამომბეჭო. რაიანში არაინი იყო მზე გადართლილყო და ტყაინდ ჩიტების ჭკუტკი ასმოდასაოცარი მარტობა ვფგრქენი და ისევე საბანი ნავიფარე თავზე, რათა ნაღველს გაეცქეროდ.

მუშების ხელით სივრცეში ბარათი ამომიგ ხაენა - ტატოგან შეტევიდა, ფრედი რომ ენახე და დახმარებას მოთავაზობს.

ნეტუ, რით დამეხმარება?
ლომოურს თუ მომამბობს აქედან, თორემ შეველა რომ შევეძლოს, თავის თავს უშველიდა.

აღარ ვიცო, ფრედის როგორ მივედგე. ცოტატა პარაზიტობამაც დამპრია ზელი. მინდა უქმად ვყო, პროფესიული მოვალეობა მთლად გადამათქნედა. შედიცინა ეკრატფრს მშველს.

ფსიქოლოგიას თავისი კანონები აქვს, მაგრამ ათოდან ექვსი ან შვიდი თუ მართლდება. ისიც კლინიკურ სიტუაციამ, თორემ ექსტრემალურ შემთხვევებში მარტო ღმერთმა უნყის, პაციენტი რას მოიმეძებდეს.

ადამიანის ფსიქიკა კანონს და სისტემატიზებას არ ემორჩილება.

ჰო, ვიცო, მაგრამ ეს გამოსავალი როდია. რაღაც უნდა ვქნა.

ფრედი და განსჯეს არასოდეს ვუმანდებოდი, მაგრამ ლომოური არ მაცდის - ფილა-საღამოს ახალი აღთქმის ნიგბეს მოკითხავს და ქრისტულზე შელატეკება.

- ჩვენი გავლენეული მოვალეობა ძალზე მკაცრდება, ექიმში ფერ იყო და მოციქულთა თავებობას ძლივს გააღურჩა, მერე ათასი ჯურის კომენტატორებმა ჭრეს და ექვსის მისი სარება, ვისაც როგორ მივურდებოდა. ცოცხალი ადამიანი კი ხელადან გაუსხლტათ. ვერც გაამტყუნებ - ადამიანის ღვთაებობა ხომ თვლი დასაჯერებელია. იცით რატომ? დაინეროლი სიტყვებს სხვა ზიბლი აქვს. რა გგონიათ, რატომ არ მიიღეს შეგირდებმა ის, მკვდრეთით აღმდგარ? იქნამ აკი დიდი ნეალოდა მისცა მათ, როცა ვერის ვეცა. შეგირდებმაც შევინდი ამოიხუნოტეს, რადგან აღარავინ მოუწოდებდა, იგბიზღელი და ყურადღლებით იყოთლი გუთხიანობის ბოლო ღამე გათხსენეთ. აღბით მომდღარმა ვეარინადე მოამუხანა მათ თათი, რაკი ამ მოციქულებს სულ სიბნელით, ექიმში იროიდ საათოც კი ვერ გაუძლიათ ფიზილად. აგრე მგონია, შეგირდებს

ქრისტე არ უფარდათ, მარტო ანგარების ვაში იყვნენ მის გვერდით: ზოგე შევიერე ნყალობას გამოულოდა, ზოგი ამბევენიურ მეფობას.

- მე როგორც ვიცო, პეტრეზე და სხვა მრავალნიც ვჯარის ეცვენენ ქრისტეს ვაში.

- ეს სულ სხვა რამაა, ექიმო! ჩემზე უკეთ იცით, თვითგამიჩინის სურვილი ადამიანს რას არ წაადგინებებს თავადმარა რა დიდი ზედმედი, თუკი მიზეზი არ ვიცით მისი. ვგვნი ჩვეულებრივო ფილასტრეები იყვნენ, ცეცხლი და ფანტაზია აკლდათ, ამიტომაც სძულდათ თათანით მომდღარი, ზრალი კი ამ საწყოლ იუდას აქიკდეს, - ლომოურმა თითი აღმარათა, თითქოს საკუთარ ხმას უსმენდა, - სძულდათ და ეწინაუდით. და როგორც კი შემთხვევა მიეცემოდა, მაშინვე უარყოფდნენ ზოდზე. მე რომ მკითხეთ, პეტრესგან მომდღარს უარყოფა უფრო მეტი დანახალია, ვიდრე ანგარების ვაში ღალატზე, თურმაც რუკდათ ვერცხლად. იუდა ბუნებარია, ექიმო, პეტრე კი მე და თქვენ ვართ. თითოეული ჩვენგანიც ამ არ არჩევანს შორის მერყეობს: ან გასცეს თათის ღმერთი, ან უარყოს. თქვენ რომელს ირჩევთ?

მხრები ავირეცი.
- სანამ ჩემგან პასუხს გაიგებთ, იქნებ თქვენი არჩევანი შემატკობინოთ.

ლომოურმა უკან დაიხია, შორიდან შემომხედა და გვერდით ისე გადანიაცვლა, თითქოს ქანდაკებას გარს უშლიდა.

- ყურს დამაკლდა თუ მომესმა, ექიმო? - შესძახა ბოლოს იმ თავისი მისხრული კილოით, - მამ, თქვენც ირწმუნეთ?

- რა?

- ლუთის ერთგულება, ექიმო, მეტი რაღაა განა ამის შესახებ არ ვსაუბრობთ?

- რამდენიმეჯერ გითხარით, რელიგია ჩემს საქმე რაოდია. თქვენთვის დამითმია.

- აა, მანდ კი სცდებოთ. რელიგორობა ეკლესიაში სიბარული ან წინაზე დასწრება სულაც არ განბლდეთ. მე ამ პრინციპისადმი ერთგულებას ვგულისხმობ, ჩვენს ცხოვრებას რომ წარმატოვს. თუ ეს არ გჯერათ?

ისევე მხრები ავირეცი.

- გინდათ კვლავ უსაგნო კამათში ჩამითრიოთ! თუ თქვენი თორიოსი გამოვლენებს გსურთ, მზად ვარ მოთმინებოთ გასმინოთ, მაგრამ ჩემგან ნაქეზებას ნურ ეღობ. ნურც იმის იფიქრებოთ, თითქოს თქვენი გათამამებელი სერაიზულობით რაიმე ისეთი დამაჯდენებოთ, რაც ქილოის ანბნს მოეცემდათ. მერნმუნეთ, ასეთ ამბებში გამოცდელი ვარ.

ინსპექტორმა ტურები მოშინა და ნელა ნაუღტინა.

- სანდენია, რომ არ შენდებოთ! მე და თქვენ აქ დიდი ამბების დატრიალება შეგვეძლო, თქვენ კი... რაც შეეცება რელიგორობას, იყოფათ, რომ შეც დიდ ურწმუნო ვარ, მამა დახილეთ დასახანადაც ვერ მიტყბა, რადგან ამას არც ვნახავ, მაგრამ პრინციპი კი მწამს.

- დოსტოვესკი თუ ისე ვერ მოგარელებოთ? არ მეგონა, საქართველოში თუ შეკრდა მიმდევრები. რუსეთით ზომ დანამლებს მანგარიმა მწერლებმა, ახლა აქაც უნდათ თათუანით პათოლოგია გაავრცელონ.

ლომოურმა იყენა და მერე წყნარად თქვა: - პო, პო, რა დასტეხე მაგ წვერსახეიკებს, ექიმო! მისხარია, საერთო ტენდენციას რომ ხელი ჩაავლით, ოღონდ, რაკი დოსტოევსკის და მასთან ერთად ადამიანურ პათოლოგიას აძაგებთ, უნდა ვიცარავდეთ, რომ წვერს მხარეს ვუღალაურე მოწესრიგებულა. მეთაბამებთ? იქ წვედავი და რაკიბანალობა, აქეთ - სანათლე ჭა ვინაერება. მივინვლით?

დაძალდა ამ კაცმა. ნეტავ, როდის ნაჯე და მომასვენებს! ინსპექტორი თითქოს ფიქრს მიმინვდა, თოფს ზელა დაავლო და კოტეჯიდან გავარდა. მალე ტღემა ბათქაბულოქი ატყდა და მივხვდი, ლომოური ტენდენზია და წვერის ერთდროულად ემბროფა, რაკი ზემთან საერთო ენა დღემდე ვერ გამოინაბა.

ტატომ სულსათი და ამბავი ამოვტიტანა - სიეზმანის ფარკამი კვლავ ბუნტია, მუშებია დღედავან და პირიბების გაუმჯობესებას ითხოვენო.

- ვაითო ამ წვერს მრენვლს აქედან აბარებება მოფინოს, ექიმო! - მეუბნება ლომოური და კვლავ ცხენივით იცინის, - სერი მერე ნაბუთ. ფენტის სუნს ვგრძობო. მალე ვეღალაურე აფუტქდება.

- თქვენც ვერ განდობდათ? მგონი, უკმაყოფილო არ უნდა იყო.

- რველოვცია კი არა, ველოვცია მსურს, ექიმო. ნგრევა და ქოხი ფეგრადირებული ხაღის საფეცა, მე მაგამო ვერ გავიგეო. თანაც თქვენი ზედეც მანჭებეს, - ინსპექტორი ისევ სარკასტულ იმტახე მოდის, - სიეზმანი რომ მართლა გაემეზავროს, თქვენ რაღას იხამთ? გარიგება არ ჩაგვიღებთ? აქაურობასაც უნდა გამოიფხოოთ. მერე სადღა ნახვალთ?

- ნუ გავინფებთ, რომ ექიმო ვარ და კერძო პრაქტიკა მაქვს.

ლომოურმა თვალები ავაზასავით მოწკურა და დაფონებით მიუკრებლს.

- მასატუთ, მაგრამ გულბრევილო კი ყოფილხართ, ექიმო! გარნიათ, ძველებურ ცხოვრებას დაუბრუნდებით? არაფერი გამოვივათ. ვერ ატყობთ, რომ უკვე შეიცვალეთ?

შეეცბი, თუმცა გასაკურია არაფერიაც ინსპექტორი იმას ამბობს, რასაც ჩემოვე თვას ეუბნაღვ. მერეღვ, ეს კუკუდაბალობანა რინდემდე გავრძიდებება?

მომდევნი კვირას ვითარება არ შეცვლილა. ლომოურთან ერთად სანადიროდ დავედივარ, უკეთ, უქმად და ვეჩებებთო, და სექტანტების ბანაკს შორიდან ვუთვალთვალავთო.

- არა, ნამდვილად ფურჩეს კომუნაა, - ცხარობს ინსპექტორი, - ნეტა მაცოვანად, რას ქამენ და რას სვამენ? ყნაბლეს ეფერე არ პღვანინ, ამ ტყეღერში კი მინის დამუშავება ძნელია. ეგვც არ იყოს, სანამ მოსავალს მოინე-

ვენ, ხომ მიმშლილთ დაბოცუნენ. თქვენ რას ფიქრობთ, ექიმო?

- სოცილიზმის თეორეტკოსი თქვენა ხართ. ეგ საკითხი მე ნაკლებ მაინტერესებს.

- პო, რა თქმა უნდა, თქვენ ხომ უფრო ფაქიზ საკითხს იკვლევთ - ადამიანის სულის სიღრმეებს, ასე ვთქვათ, ფსიქოსის მრეებს, - როგორც ყოველთვის, ინსპექტორი ახლაც ირონიას ხმარობს ფარად, - ვიცი ეგ ამბები, რომ ადამიანის სული უფსკერულია და მისთანანი, რომანტიკოსი შვდაბნეულების მიერ მოგონილი ათასი სხვა ამბაუნდა. ამავე ფრის არ გიფიქრიათ, რომ კაცის ბუნება შეიძლება იმანად შეცვალოს, თუ როგორ იბნევის იგი დიდი ხნის ხალხი ღლებს?

- როგორც თავისი ბუნება უკარნახებს, - ეუბნება მწუხარად.

- მამ, თქვენი ხასიათის წინასწარგანზრახულობა გნამო? - ექიმო შედეგა და თოფის კონდახი ძირს დააბჯონა, თვად კი ღულას ორივე ხელისბულით დაეფრინო, - სახარელი პერსპექტივა, ვერაფერს იტყვი გამოდის, რანაირიც ბუნებამ გავაფინა, იმას ვერსად ნაფუვალთ! ხსნის იმედი არ არის, ექიმო?

- ურიო კაცი მარც თუ განახავთ შეცვლილი ან ზნეგამოცვლილი? - ვეკითხება და მისი დაბნეულობა მართობს. ინსპექტორი ტუღს თითოთი მადლა ინტეს, ოღლით დაიცვარული მუშბლი უზრწყინავს, თვადღები ენთება, ხიხინებს.

- ზნა, ვადარჩენა? ესენი არაფერია?

- ადამიანი ცხოველია, თანაც ავაფმყოფი ცხოველი, - ეგასებოზ ისეც დინჯავდა, - ბუნებამ თუ თქვენმა დღმორთმა იგი მუცა გზახე მოატყდა, მასი ევლოვცია ვერ არ დასრულებულა. ცხოველებს და მწერებს დააკვირდით, ინსპექტორი, მათი ტვევა მთლიანად ინსტირქტურია. ჩვენი?

- პო, მივინვლით, - ბუბბუტებს ლომოური და თავს ხრისი, - სანადიროდ ჩვენც ხომ ინსტირქტების ტვევა ვართ.

- სანადიროდ? - მეღიმება მის დაბნეულობაზე. - ერთი მოხარით, რამდენი გონიერი ადამიანი შეცვლილია თქვენი ცხოვრების მანძილზე და თუ შეგებუდრიათ, მათი ტვევა თუ ცხოვრების ნეტი ყოველთვის იყო კი გონიერდლი?

ინსპექტორმა იყენა. მერე თოფი მხარზე გაიღო და ქუდა ისეც ჩამოეფხატა.

- ჩემს სათქმელს ამბობთ, ექიმო. მიკვირს კოდეც, ამ საკითხის როგორ გავუვტო ურთმინეთს. ნუ გგონიათ, ბნეღლისის მოცოქული ვყო. თქვენს ოპონენტობას ცეცდილობ და ეგ არა. ზოგჯერ ჩემს თეზისებს ვამონმებს ზოღმე. მგონი ამისთვის არ უნდა გამინანჭნდედეთ, მაგრამ თქვენი ნაფუცამი მონაც გულს მომიხედა, - ის კვლავ შედეგა და ქურთაუკის ღიღზე ნამეტანაა, - აღზრდა, განათლება, რაციონალურად მონყობილი საზოგადოება ამტებს ნინამე ურღურია?

- რა გითხრათ, ინსპექტორო! შენაბძლია, ეგ ყველაფერი ზოგჯერ ამართლებს კოდეც, მაგრამ ველოვცია ხომ არ დასრულებულა. ერთი პათოლოგიის აფეღლას სხვა ჩნდება.

- ცხრათავიანი ურჩხული! - ბუტბუტებს ლომოური, - თავს მოსტყრი და მის ნაცვლად ახალი ამოძის. ბორცუბა მარადიულია.

- ველოციკლის პროცესა, ინსპექტორო! ლომოურმა ქუბად შეშოშნიდა და თვალეში ნაცნობი ქრატები ჩაუსახლდნენ.

- რა იოლად საუბრობთ პროცესზე, ექიმო! ისე იოლად, თითქოს მე და თქვენი ამ პროცესისაგან შორს ვიდეგეთო. თუ თქვენი უკვე მიღწეული გახსნიონების საფეხურს და ამეზეზე მაღლა ხართ? ადამიანური სახსრებიდან გაგვიბიჯებით და ეცა.

- მტკიცებუბად დიდი წარმოფხვრა გქონიათ ჩემზე, - მცეც არონიულ გუნებაზე ფეგები, რადგან ამ კაცმა ფამალაა, - მე შოლოდი იმ ცოდნის ფარგლებში ემოქმედებ, რასი მცენობად ამ დროისათვის ძალმობა.

- ეე, ექიმო, თავის დაძვრენას ნუ ცდილობთ, - თითი დამიწია ლომოურმა, - საკითხივი ეგ არი, რამდენად ქმედითია თქვენი ცოდნა, თორემ მარტო კანონზომიერების შეცნობა დიდი ვერაფერი ბედუნაა. აი, მე ვიცე, რომ ვაშლი ზიდან აუცილებლად ძარს ვარდება და ამას ის კაცე ვეპიტკიცებს, ერთხელ ვაშლის ხის ძარას რომ იფდა. ხომ ხედვებით, ვისაც ვუღობსებო?! ნოტურნელ მოგახსენებთ, თუშეა მიზიდულობის კანონის აღმოჩენა ბევრს ვერაფერს ცვლის, თანაც, ექიმო, რა აღმოჩენა უნდოდა ამას, რასაც ადამიანი ათსიველი ნუგება აკურადება!

ინსპექტორი ღღის თავს ანებებს და უკან იწეც. თოფი ისეე ჩამოილი მხრიდან, ახლა იღლაში გაიჭრა, ხე-ლისელებს ისრეს.

- თქვენი ცოდნა მოქმედებითია, ექიმო! აი თუნდაც ითლებს, რომ კოპერნიკმა გადატრიალება მოახდინა, როცა ჩვენი პლანეტარული მდგომარეობა უტყუარად აღწერა, მაგრამ ნება მომეცით გკითხო: რა შეიცვალა მას შერე? რა შეიცვალა მას შემდეგ, რაც დედამისი ბრტყელი გეონათ და მოაწნიათ, რომ მზე დედამისის გარშემო ბრუნავდა?! სიციფლისთვის აუცილებელი შორსობის ოდნავდაც არ შეცვლიდა. ამიტომ შთავარი ის კი არ არის, ვამოლ ხიდან ვარდება თუ არა, არამედ ის, თუ როგორ შეეაწერით ეგ ვარდა.

- უკვე სოფიზმში გადაიფერით, ინსპექტორო! - ვეუბნები ვეიწრო - თქვენგან ამას არ მოვლოდი, მე ხომ თქვენი ინტელექტუალური პატარისება მწამს.

ლომოურმა გაიცინა და მურჩა ამირიდა.

- კარგი, ვთქვათ, ცოტა ვადავალამე, მაგრამ ხომ მუთანხმებით, რომ ჩვენი ცოდნა უსრულია და ხშირ შემთხვევაში ვერაფერს გვეშუქოს?! ამით კი, ისეე თქვენი სამშობლოების სახსრების მოვადებით - ზნეობრივ პრობლემებს. რა გგონიათ, თავისივე უძღურებისა და სანახევრო ცოდნის შემცნობულმა კაცმა უარი უნდა სთქვას საზოგადოების გაუმჯობესებებაზე, თუ მანაც იღვანოს, თუნდაც ხელის ცეცებით?

- მე გგონი, მაც კითხვის პასუხი იცით, ინსპექტორო!
- მერე, მსხურბლი?
- რომელი მსხურბლი?

- მე და თქვენი ქმედების მსხურბლი, ექიმო! ჩვენი სანახევრო ცოდნისა და ხელის ცეცებით სელის მსხურბლი ხედვებით, რა მსურს გიფხობათ? აი, თქვენი გინდათ

ფრედის უმკურნალოთ, იმ პრინციპიდან გამომდინარე, რომ იგი ავადმყოფი გგონიათ, რაკი ჩვენი შორს არ ცხოვრობს, ჩვენმადარი არ არის. ამპრობრი მიგამწინაა, რომ საზოგადოების ჩვენიული მოდელი ნორმალურია, თუშეა გულში იტყებ ამ სექტანტებს მენატროთ კიდევ ვინ იცის?! ვის არ მოხიბლავს მათი თავისუფალი ყოფა, ექიმო! მით უმეტეს ჩვენი, ვერტონოვებულ ინტელიგენტებს, ვისაც ხელ-ფეხს ცივილიზაცია გვიბორკავს და სიზმარეც კი აღარ გვატყს მკაცრი გონების განრიგს ემორჩილებოდა, დისციპლინას, რეჟიმს და სხვა ამას შეზღუდვას. მერედა რისთვის, ექიმო?! მხოლოდ იმისთვის, რომ გავზოგებულ შენიშებში ვიცხოვროთ, უვარგისი საშობს გვეცვათ, უფეხური საქმლით ამოფეხროთ მუცელი და ყოველ წუთს ვაკონტროლებდეთ ჩვენი ბუნებრივ მოთხოვნებს; ურთიერთობებში მლიცქნეული იერარქიას ემორჩილებდეთ, სახელმწიფოს მართვა კი შემოიღებს ვანდით?

- თუ ბუნებრივობა გნებლავთ, რატომ მათთან არ მიხვალთ? - თითს ტყის ნიღისკენ ემოქვრ.

ლომოურმა თავი გააქნია.

- იმბტომ, რომ ვერ არ ვიცე, რა უნდათ. თანაც, - მან გაიცინა და პირი ღამის ვერებამდე გაეხა, - ვერ ხომ ბოლომდე არ გაავტყებულავთ. არა, ნუ გგონიათ, ეგ ხალხი შემოვლად მიხანბდეეს! - სწრაფად დაამატა, რაკ ჩემი მოთმენელი მოძრაობა შეამჩნია, - მე ჩემს შინაგან მდგომარეობაზე მოგახსენებ, ექიმო! მურბუჭე ვერ ბოლომდე არ მოშვებულა. მხეცსაც არ გაუღღოთია. ცივილიზაციის ხუნდი ვერ ისეე მარნუხებით მოჭრს.

- თავს ნუ ეკატუნებთ! იმ კაცს არ შეგახართ, ვისაც ეგ გაუჭარაბდა.

- რა? - შეკითხვებს და მოამამაშებელი სილალით თვალებში შემოიჭრებდა.

- გამხეცება, ინსპექტორო, როგორც თავადვე აღნიშნეთ.

- თქვენი თუ შეგიძლიათ? - ამბობს და ტურქებს ავაზასავით იღკავს, - შივრე ხნით მინც, ექიმო, ფრედის სულიერ განწყობას რომ ჩახებდეთ, იმ დროით მარცხ.

- რატომ გგონიათ, რომ ეც ბიჭი გამხეცებელია?

- ბუნებრივ ხომ მინაც არის! ვამოტყდები, რომ მაც ბიჭმა ვეკუბა. ჩვენივე მამაცი გოფლა, რადგან ხუნდები დაღერა და, ვინ იცის, ცხოვრების ისეთ შესასც მთავრო, მე და თქვენი რომ გვეწატრება.

დიდი ქუბუბანია ეს ინსპექტორი!

კამათს ეწვევტ და საუბარი სხვა რამეზე გადაამატებს. ინსპექტორი ხალხით ამეცა, რადგან, როგორც ჩანს, მასაც შემოვლია საფანელი. უზარუნველად ყებდომს და გვერდზე მომყვება. გაურკვეველ შფოთს ვგრძნობ, მაგრამ ვცდილობ ლომოურს ეს არ შეეამჩნევინო, თან ჩემივე თავზე ვერხობას: როდის აქეთ გაგებდ იძულებული, ლომოურის მშერას დავინალო?! რად მივეცი ნება, ჩემი ცენზორი იფოს?! თავიდანვე უნდა ამუღავმა ეს სიითავადე, მაგრამ ახლა უკვე ვკანიათ - ლომოურმა უკვე დამჯავბა და ამიტომაც ყოველთვის ფხიზლად უნდა ვყოფი, სიფხობლეც ვინცელებს ნაკლებ ახლა მშურს, როცა შემოძლია მცირე ხნით თავიც დაევიფინყო და ქვეწიერებავ.

უნდა ვიფხიზლო!

ტატო ისევ ამოვიდა ატლანდიან – სიყვანში თუშვა მო-
იარებით, მაგრამ მინც მარქარტებს ფრედი ვინახულო,
როგორ? რანარად? ლომორი ქემად მითვალთვლებს
და ზემო უზრუნოვით ერთობა. მეზე დახმარებას მთავა-
ზობა:

- აქი ვითხარით, ექიმო, ფრედის მარია უნდა მოუ-
ზავნოთ-მეთქი, მაგ გოგოს გარემუ ვერაფერს ვახელებით.
არ იყით ჯანა, რომ კაცის მოსამბოში მარყუევი ქაღის
ხელშია? ამ მარყუადს კი ვგრძნობა, ვწება, ქაღის ნღომა
პქეთა. პოდა, მარია ღახმარეთ და ეს თქვენი ფრედის
უცებ ბატკანოვით მორჩილი ვახელები.

ინსპექტორი ისე ალაღადა მსურუნებს, ღამის მისი
გულწრფელობა დაუჯერო. ამიტომ უნდობლობას ნაშით
ვფრენდა და მეც ალაღადა ვეკითხებთ:

- თუქათ, ღა დავიჯერო, ინსპექტორო, მაგრამ მა-
რია მე რატომ უნდა მწოდოს?
ლომორმა მკვებად გაიციინა.
- იმიტომ, რომ მისწონხარით. - მომხაზაღა დაურვიდე-
ლიად.

თავს ძალა დაეატანე, მაგრამ ვერძობა, რომ ვნით-
ღებო.

- უფრო მეტს გეტყვით, ექიმო, - აგრძელებს უბედო-
ბის ინსპექტორი, - მეგონი, მარიას უფვარხართ კიდე.
ამდენ თაყვანობას კი აღარ მოვლდებოდი ახია ჩემზე!
ამდენის უფლებას ამ კაციისთვის არ უნდა მოქცევა?
- აბა რას ამბობთ, ინსპექტორო! - ვუბნებთ ნაძალა-
დგვი სიმწინეთი, - ეგ რამ ვაფიქრებნით? სად მარია და
სად მე?

ლომორი ავაზასავით თვალის დაუხამამხმელად მო-
ყურება.

- რა იყო, შევეშინდათ?
შეცემა.
- შეემშინდა? რისი?

- სიყვარული-მეთქი, რომ ვითხარით. თუ იმან ღაჯცა-
დათ, რომ მარია უკრ ნორჩია? ნუ გეშინიათ, სიყვარულის
საქმეებში საკმაოდ გამოვიდილია! - ხმაში გესლი გაურია
ლომორმა და მწერა აღარ მომამორა. ეს მწერა რუნტგე-
ნის სიხვედრით მსტკავალა. ღა ასე მჭარია, ინსპექტორი
ფორენკვატევით მხედავებდა. მინდა რაღაც მკვად
ვუთხრა, მაგრამ აშის ნაცდლად რაღაცას მივედ-მოვედებ-
ო. ექიმი გრძობას არ უნდა ახვეს, ყველაფერი უნდა
დავიფრფოს, თუკი მიზნის მიღწევა სურს-მეთქი.

- რის დღეინებას ედღობობ, ექიმო? - თავისას აგ-
რძელებს ლომორი, ვითომ ჩემს ნათქვამი არც გაუგო-
ნია, - სიყვარულმა არ გაგიმართლათ? ნუ მაფიქრებ-
ნებით, რომ თქვენც აგრე უსუსტი ხართ, როგორც ჩვენ, ნუ-
თისოფლის ხაღნი, იღუ ნოვითი რომ ვსულდგმულობთ.

- თქვენ და სიყვარული? ეს რა მესმის, ინსპექტორო?
- უბრალოდ ვაღმა, რომ გამოღმა შემჩნებს. რაღაც მაინც
შემჩნებს, რაც ამ კაცის მწერას დაემაღება.

- მე ტენენენიას ეგულისხმობ, თორემ კარგად იცით,
სიყვარულის შესახებ რა აზრისაღ ვარ, - იღრინება ლო-
მორი და ღამის ყველში მყეცს.

- მაინც რა აზრის ბრძანებდით? - მის შემოტყევის
უყოლებ და ხმას ვამწვიფებ. ჩემი გარდწინული აუღულებ-

ლობა ინსპექტორსად გადავდო და მან ნელა მოიღებანა
თავი.

- მეცნობრულად ეგ ამბავი უკრ კიდე შეუსწავლე-
ლია, - თქვა მერც, - არადა, საღონება და მწერლუკია
ნაჯღაბებში ნაქები ტრფობა ღამილისმომგვრელია.
იციო, საინტერესო რა არის? ავაღმყოფობის შესახებ
ავაღმყოფობე, რომ მსჯულებად, ექიმო! ეს მწერა

- ჯანა სიყვარული ავაღმყოფობა? მართლა ასე ფიქ-
რობთ?

- არის კიდეც. მე რას ვფიქრობ, ეს არც ისე მინაშენ-
ლოვანია, რაკი ამ ბიოლოგიური მოვლენის ფაქტს არანა-
ინად არ ეცვლის.

- მწერდა, ბევრი მოვეტებნებით ასეთი ფაქტი?
ლომორმა კისერი მოღრავა.

- ზოგი კაცის ცხოვრება ფაქტზე მჭეთა, ექიმო! შეიძ-
ლება იოქვას, სიმამლის სიმადლემდე ადის, ღამის მი-
თოლოგიურ განზოგადებამდე.

- მაინც ვის ეგულისხმობთ?
ინსპექტორმა დახანებით დაეაქინა თავი.

- ეხ, ვთხო, შეთანაშებით თუ რა ხდება? ძალიან კარ-
გად იცით, ვისაც ეგულისხმობ.

გამაცია. თითქოს თვალთ დაშინებულა.

მაინც რა გუღთამხილავია ეს ლომორი?!
სოფინებში მაგას ომს ვერ მოეუტება. ამიტომ

ფრთხილად უნდა იყო. რისთვის ნაშოფინეც ეს ბროლია?
რაც იქ მოეადი, თვალს და ვეღლაფერს ვებრძობ, თუშვა

გარეგნულად ეს ქაში შეუმწვეველია. განსაკუთრებით
მარია და ინსპექტორი ნახებულნი.

რატომ ჩავენი ამ ბროლიაში?
აქი ვიკლად, თავიდანვე ომი ნაგებული მჭონდა.

არადა, ამათ რომ არ შევეშობიდი, აქეთობდეს უკანმოუ-
ხედავად უნდა გავცდოლი.

რატომ არ მივედივარ?
ვიღაც თუ რაღაც მაკავებს.

აქამდე მუგონა, ეს მარიადაში ვენება იყო, მაგრამ ახ-
ლადა უხედეში, მიზნე სხეთა.

აი, ეს მაქვს გასარკვევი.

ისევ მოიარებით, მაგრამ ტატო დაფრებით მისობს,
სიყვანითან პასუხი ვავატანო, მე კი არ ვიცი, რა დაეახა-
რო. აზროვნების დიმი ვაშრედა, ველარფერი მინამებია,
ჩემს უზრუნოვან ლომორს ვევე-ტვემ ეღობება. ფრედის
ბანაკს თავს დავეცეთო, ანგლობით მთავაზობა.

- თქვენი ეტკი ვიქნება, ექიმო! თუღად ამ საქმეს
შეუწინო, არ ეწევი, ოღონდ თქვენ რამე გეცუელით! -
კვლავ არონიულად მინისკარტებს და ელამივით მიყუ-
რება. ელოდება, როდის მივიღებ გამოწვევას და შევეკა-
სლებდი, მაგრამ თვეს ძალას ვტანად და არ ეპასუხობ. ღლო-
მორი მაინც არ ცხრება, საუბარი რელიგიურ გადაატქს.
კარგ ხანს ტაქანებს ქრისტიანობასა თუ აბაღმოდურ
ათეიზმზე, სანამ დაუკრეფავით არ გადავიდა და ისევ არ
შემომტიათ! თქვენი ხსნა მაქვს განზრახული, თორემ
ფრედის ბედი დიდად არ მანადლებსო, მიიხობა.

- მწერდა, რად გჯობიათ, რომ შეველა მე უფრო მჭი-
რებმა? - ვეკითხები დახანებით.

- ინტიმ, რომ თქვენი გადაჩენა ვერ კიდევ შეუძლებია, - მასპრობის თავებურება - სიზმანისა და მისი გადაგვრებულ ოჯახის საჭე ნასულია. ვგინი ვეროპლ ბიურგერია მონარქიანი არის, მაგაიებურად ვერ ვიცხოვრებთ. აი, ნახათ, ექიმო, ეს ვახუშტაშული ბურუტები ქვეყნიერებას თუ არ დაღუპავენ აპოკალიპსური განი ახლა. ჩვენ სხვა გზას უნდა დავადგეთ, თუ გადაჩენა გვინდა.

- ვინ ჩვენ, ინსპექტორი?
- ჩვენ, აღმოსავლეთის ხაღები. ნუ გვლამობთ. აღბათ, ვინრომუბა ნაციონალისტი გგონივარო, მავრამ იცოდე, ექიმო, რომ ნაციონალისტობა აქ არაფერ შუაშია. მე ადამიანთა თანაცხოვრების იმ მოდელს ვგულისხმობ, რომელიც ვეროპამ ჯერაც ვერ მოიგინა, რადგან ვეროპული ხაღები გულებია და ხარბნი არიან. თქვენი აზრობა, მინც ეს აკავშირებს ადამიანებს ერთმანეთთან?
- გადაჩენის ინსტიტუტი, - მიუღვე მშრალად.
- ბრავო, ექიმო! - ხელი ხელს შემოკრა ინსპექტორმა, - დარწმინდით ხართ? ასეც ვიცოდ. თქვენ ხომ იმპექტური კანონების მეტი არაფერი გნამთ.
- სხვა რაღა უნდა მინამდეს? იწინი ინებოთ და გამბათლოთ.

- ესე იგი, თუკი ახლავე ცოცხლად არ შეგახარებუნეთ, ეს იმის ბრალია, რომ მარტო შერების ვერ გავუკლავადე. ბი და თქვენი შველა მჭირდება, ასეა? - მომარტადე ლომოური და თვალებში ნაცნობი ტანებში აუთომამდენ, - იწინი მარტო არსებობს რაზე, ექიმო, რაც მე და თქვენი ერთმანეთს დაგვაახლოებენ? რას იტყვი?

- მხოლოდ ის, რომ ცალ-ცალკე ორგანიზაციის მარტობისაგან ქვეაზე შევიწლებით, - ემასუბო დინჯად და ინსპექტორის თვალს ვუსწორებ. - თქვენ ჩემთვის მხოლოდ საკვიბი არა ხართ, ინსპექტორი. ბუნებამ ისე მუშაბათაოდად მიგვქმნა, რომ მარტობის გაძლად არ შევიძლია. აი, სიმართლე ეს არის.

- მერე, თავისუფლება? - კვლავ დადარაჯებით მიეკითხება ლომოური - არ იცით, განა, რომ ვინც მარტოა, თავისუფლები ის არის?

- თავისუფლება მირაცია, ინსპექტორი, მისტკოსუბის მოგონილი ზღაპარი. მართლა შეძლილი უნდა იყოთ, ეს რომ დაიჯეროთ. ჩემი თავისუფლება იქ თავდება, სადაც თქვენი იწყება. მოვადობულ წრეში ვბრუნავთ: არც მარტო დარჩენა შევიძლია და ვერც ერთმანეთის გვერდით გავიძლია. ზუსტად ისე, კოცინის თუ შავბათლოვებში, რომ დავიწვევს, დამორგდები - გათვრიბი.

ლომოურმა ტუტები მოშუნა და, როგორც სჩვეოდა, ნათქვამი.

- გული მატკინეთ, ექიმო! არ მეგონა, ასეთი პესიმისტით თუ იყავით. მამ, თქვენი აზრით, საშუელი არ არის და ვერც ძალიებით სიმარტოებში უნდა აღმოგახდეს სული? მე და თქვენ რაღა გვიშლის, ერთმანეთს ცოტა გულ რომ გადავუშლიათ? უნდაობლობა? მერუდა, საიდან მოდის ეს უნდაობლობა? რატომ არ მტყდობით? რამ დაგაქვია, ექიმო?

- იმან, რომ დღემდე არ ვიცო ვინა ხართ.
- ხუშრობი?
- სრულიად სერიოზულად გუებნებით. აი, მაგალითად, ისიც ვერ გამორკვევია, სექტანტი ხართ, ათისტი

თუ რომელიმე ახალმოდური ფილოსოფიის მიმდევარი?

- მეტაფიზიკური სექტეკისი! - თითქმის შემეცირია ლომოურმა და სახუზე შრისხანება აღებუტდა, - მონამს სიცოცხლე დემიტონის გარეშე, რელიგია - იმ ბუბას თვინიერ, ვისითაც სიზმრემილე გვამინებენ და ვინც ვითომდა მე და თქვენ ხატად და სახუდ თვისად შეგვქმნა. მე სიცოცხლის ადელტი ვარ, ექიმო, არარას ელში, არაფორმის მალარებელი. ერთი სიტყვით, ადამიანი, ოღონდ მარტოსული ადამიანი, ვისაც ამის შეგნება ერთდროულად ტრავიზმისა და ძალას მძაბებს.

- მიწვენიერი ტირადა, ვერაფერი იტყვი! - ტამი დავუკარი ლომოურს, - ნამდვილი ზეკაცი ბრძანებულხართ და ვგაბ!

- ტყუილად ხუმრობთ, ექიმო! - დინჯად შეუბნება ლომოურს, - ადამიანობის შეგნებაზე ვერ არ მიმდინეცია და ზეკაცი როგორ ვიწინები!

- მამ, ადამიანობას არსიც გვკოდნათ?

- ვე ვეგატორი ცოდნაა, - ინსპექტორი უფრო დასერიოზულდა, - აკი გითხარით, ტყუილად დამცინით-მეთქი, რადგან ჩემი არცოდნა თქვენსას სჯობს. მე ვერ არ ვიცო, თქვენ კი არ გინდათ იცოდეთ.

- ვე როგორღა დაასკენით? ზარლოსდაბოლოს, მე ექსპერმენტული მეცნიერების ნამუშადადგენელი ვარ. განა ამას არ შეავადებობთ ხოლმე?

ინსპექტორმა ხელი ჩაიქნია.

- ეი, კარგით ერთი, ექიმო! მატერიაში ხელის ფათერი რა დამე საქმე გგონიათ. მავას ისა სჯობს, საკუთარ სულში ჩაიხედეთ. აი, მინდ კი ბევრ სანტიკრესს იპოვინო.

წუთით სიჩუმე ჩამოვარდა.

- როგორც ჩანს, თქვენ უკვე გიმოგზაურიათ თქვენი სულის ჯურღმელში, - განეაზრდე ირონიულად, - მერედა რა განბი ნამოილეთ იქიდან?

- თავისუფლების სურვილი, - მწვიდავ და ალაღად მისასუბა ინსპექტორმა, - იმის სურვილი, რაც თქვენ გაბნებთ.

- წუთო მართლა ასე გგონიათ? რა იცით, რომ თქვენ უფრო თავისუფალი ხართ? თავისუფლების ხარისხს რითი ზომავთ? თუ მეც მიშველი უნდა დაეჩრბოდე ტყე-ტყე თავისუფალი რომ გვეკონით?

ლომოურმა იფურა.

- თუკი ვე საკიბი მართლად გაინტერესებთ, უკუქმეადების პრინციპი გათხრეთ, - თქვა მერე. - ფიზიკის კანონები ხომ კარგად იცით? როგორ არ გვეყოდინებათ, რაკი ექსპერმენტულ მეცნიერებას აღმერთობთ. პოდა ვაინებეთ, დარტყმა უკუდარტყმას რომ ინევეს. თუ ნამდვილად თავისუფალი ხართ, ადამიანი არ უნდა გძულდეთ და არც მინი უნდა გუბინოდეთ.

- განა ვინმე შეძლებს?

- საკუთარი თავი! ადამიანი-მეთქი, რომ გითხარით, ვინმე უცხო არ მთლიანად კაცობრობას როდი მოვულისხმება - საკუთარი თავი მთავარიწე.

მინც ეს კაცია ეს ლომოური?

[გარტყლება მამდე ნომერში]

ფორმა – ფახენილი, რითმა – ზუსტი, რიტმი – ზომიერი. ეს არის ეშზარ კვიციანიელის ლექსის გარეგნული სახე. შინაარსის რაც შეეხება, აქ ალბათ მოკლე ფაფრიკით ვერ შემოიფარებოდით, თუმცა ზოგადად შეიძლება ითქვას, რომ საქმე გვაქვს ტრადიციული მოთხრობის ელემენტების პოეზიასთან, რომელიც იმდენ ურთქობის განცდებში პოეზიაში.

ეშზარ კვიციანიელი კლასიკური პოეტისკის ერთგულად რჩება, საბჭოების გამოხატავს კონვენციური ლექსის ესოტერიკურ შესაძლებლობებს არაფრის, პოეტურ ენერჯის სხვადასხვა თემატურ ვარიაციებში აკლენს.

ნარმოდგენილი ლექსების თემატიკა მრავალფეროვანია, მაგრამ აქ ისიც იტანონება, თუ როგორ ფრთხილად მიდის პოეტი თითოეულ თემასთან, როგორი პასუხისმგებლობით არჩევს თავისი ლექსის უბნად, ხედა, არაფილიზინური, არაპოეტურიკურ სემპალებს.

ამ ლექსების ავტორი შემთხვევას და მოვლენის პოეტოზაციის დიდოსტატია.

ეშზარ კვიციანიელი კლასიკური ვაიფის პოეტიკა, მაგრამ ეს მარტო სტილი არ არის, ეს არის მისი ცხოვრების ფორმა, შინაარსი, პიროვნული ხასიათი, ზემოქმადე პიროვნული და ლიტერატურული ბიოგრაფია.

განკარგული სტრუქტურა

ეშზარ კვიციანიელი

ალექსანდრული გომრობება

უცხო სანახაპი

(ნუგზარ ფოფხაძის კარ-მიდამო)

შეფარებულმა ნათესავმა დაკლა
და დაკვას სისო ბავჯლიძე,
ანგელოსური სულის აფაშინი,
სამი შვილის მამა

ენახე, ეზოში ქვევარდა,
ერთად, ათასი ვარდი,
ერთურთზე გაფახლართული,
თავად სამოთხის ფარდა.

ამის რაღა ფარტებას,
თითქოს კუნძი, ზე ხარ!
გეპარება წყურული
და ნაჯახით გრეხავს.

ერთს, გადავანთან ანთებულს,
ფორთოხლის ფერი ედო –
სამაშაო გამო დამფურცლებს,
დამაფენს, შემხედვით!

რა იტყვას, ლურჯი თვალებში
ფისაც დაენისლა?!..
ამოხრება ასმაჯად
ცოდებამ კენისა.

სხვა ბრძღვალალებდა, ჩამავალ
შეზედაც მენამული:
ტვა იქნებოდი, ნამხვე არ
შეგებებოდა გული.

რა სახველი მიგზლოს,
რა მისაგებლითა?!
სიტყვა ევლარ დაგძირავს,
გული დაგეფლითა.

ბროწეულს, ტოტებდაზნეკლს,
დაბუნძელს, ძონისფერად,
ნუ გავონებათ, ვტყუოდ,
ვერ გავუნსროვ შურეა.

ნუთუ სულ არ გეოფარავს
კალია, ჩვენ, ლევისმშობლის,
რა ნუგეშმა უშუქლოს
ცრმებლეს სამი ობლის?!

ნერილი, ლაგვარდის ნინკლები
ფარავდა ურწყარას;
ქრელი, ნატეზი ფოქალი
მერწინებოდა ნეარის.

აპიქისის ჟურის პიტრიწეპი

ამხელდა, მწვანე ფოთლებში,
შავი მარცვლები მტკეპის...
ღვთის ნანახალობევე ყვავილთა,
ირგვლეო არ იყო ტევა.

ახალი წელი ღვთის დამისხამს,
გამბედიო შუქზე, როგორც გენებოთ...
ვერც კი ავინერო, მუადამისას,
ინე მამინებო, მანეკენებო!..

ორი თვის, თვთვი, ფუმფულა,
დაცუნცულალებდა ღვეკო,
კუდასი დამხედვა, მლოკავდა,
ეისენებ, სუნთქვა მცვერის.

წვეთავს სიმუზე და ყინვა მწერავს,
გზას გაუწყვებო, ისრაღ ვასროლილს;
მაცნეო თქვენი დაღვლილი შურეა –
ყოფნის სიმწარის და უაზრობის.

ქონსარკაპტორიის მხირა ღარაბაზი

ფილები, ბუბრის, ღია მწვანე,
 აფურცებ კედლებს და ქერს, დაფოთილივს;
 აქ არ ვფიქროვებარ დიდი ხანია...
 რა დარწა ხისგან? - ხმელი ნაფოტი.

ტბის შროშანები და ნარცისები,
 რწევა ლოტოსია და გვირილიათა...
 ვისრუტავ პანტებს, ბანგით ვიცსებო,
 ვხეიარ კუთხემა - მყუდროად, გრილადაც.

ღაუშთაფრეპალი ღაქსაბი

ვლთობი, მაკროთბს ხილეა სტრიტონთა,
 გაეღვეზულთა და ნაქარვეთა;
 ნათბი ჩაფნიშე, რაც დროს მიტონდა,
 ნაგავ-ნახვეტბა დროად გარედა.

რამ გააციოცხლბს შექვეარი მარცვალე...
 რა მოაგროვებს, ბწელაში არიან,
 გამომმრად ფრთბთბი, ფერით, ნაცვალთბი,
 პეპლებს რბმ გვანან - ფაბრელებლს, მტერთანა...

სიყვარული მარაბაბს

ბმ უბილავ უფლისა,
 ტეო ანუ ნულო,
 ნუ ღამმრახავ თუ ზოგჯერ
 თაეი მოვიტულეო.

მიყვარს ფშეუნა ყვაველოთა
 და კამკაშა ფშანი...
 ამოუშანთაფია -
 სიყვარული შენი.

არ მწმეება, ნუბილს, ტეელს,
 შავ ნიღველში ელესავ,
 არ ვთელის ღაშე, შენი
 არ მადწობდეს კწესა.

ეოფელოთ მხწნელო, მარიაბის
 ნანამბეო ნულო,
 რაც არ უნდა მობდეს, შენ ერბს
 უნდა გიეროფულო.

ღმარტბაბის საკრავი

დაელოციო ქრილი, სამივე,
 სანამ ვიქცევიო ტეებად -
 ქრელ საღამურზე, ღაბთლოლი,
 თითბის აცევება.

აღვივებული, ეს ღამე,
 რას გაფაულუნია?

ვიტყვიო: თაფლად რბმ გვეღვრება,
 თაფად ტის ღულუნია!

გამონღელილი, გაენღელოთ
 ღეთის ნაშუქარი ნაში -
 მერწმუნეთ, ეერას მოსამწენს
 ყური, უამწეს აბის.

განდობა გულთაფხილავთან

შუაღამის ცას ავრედე -
 მთვარე შუა გაიპო...
 ყურს რბმ დამიფეებდეს იგო,
 კი მიქვს სამუსუსაფო.

ვეტყვიო, რბმ ქარმა მისი
 გადმოცვა დანაბარი...
 მთავადიც ვერ მოვასნარ,
 მთავადება ზღაპარი.
 თბის გუნდას, როგორ გინდა,
 ღეთის გაბდე თანაბარი.

მეფაბებდი, რაზბმ ენაბრობ,
 მისას აფევი ზეტიალს...
 მწუნარება სიხარულზე
 უსამეველოად მტება.

ვამწნობდი, ვერ მოვიმადე,
 მეც, ამ სოფლის გინება;
 თუმცა, ჩეში თქმა რად უნდა,
 ისეც ეცოფირება.

ჩაბი მხვალღობელი

შეტყო ცაში მყოფმა მამამაც,
 რბმ სტრიტონები მწყობრად ღაგებება...
 ეტყობა, ამან გიმთამება -
 თაუს არ ვანებებ თაფის აგდეებას.

მომკრება ძალა ჩანგის, კითარას,
 სორნოზბის პანგი, მდიდარო...
 ნეღლი ღურწამის ღერო ვარ, სუსტი,
 რაც ამბობთქვამს, სულ მისით არი.

ქღანე თაბის აგარაკჯე
 (ხელწქარად ჩანიშნული)

მობჭქენა, ფერად ძაფთა,
 ველზე ბაფთა შეიბა...
 თაეადღმარითი და პეპლებბს
 უკან მოფევეს მღეიფა.

ბრწევიან შროშანები
 თუბრ, ყუნწიან ზარებად...

ნულარ დამზარდები, მითხარ,
რა ღრს ევ ნეტარება?

როგორ გინდა დავალო,
ზავხულის მზე მალა;
ქენქროზე მოქცევა,
ბზას, მსუქანი კალია.

ხურს მინდორი, ვიხარია,
ხარ ზამბახთა მსახური...
ციფარ, ლაღად ფრთებგამილი,
დაგახის მოლადური.

**შვალდი შინგვაპის ჩრდილში
(სოლოლაქ)**

ჩამავებული ფრონტონი,
კვება ანტიურ ფიგურის.
მზისგან ატკრული დასადზე -
ვარდები - ცრულასიკურნი.

ქუდშორკალული გრიფონი,
დაცურებული ლანდები.
სილენის თავი, მახინჯა,
მედუზა და ატლანტები.

კლანჭებგაფარჩულ ურჩხულთა
თვალები, ბახა, მისხანდ...
პალმის ტოტები, მოხრალი,
ნაყოფს მტყეწებად ისხამენ.

გირლიანები ყვავილია,
ფერგადასული ეარაყა...
ხანებს აელეებენ, ჯვარედინს,
საყვირი და იარაღი.

ვითომ ნვა-დაგვა მაკლია
(ვიხილო უფრო მიმე რა?) -
ქვა თლილი,
ქიმზე შემდგარი,
მუქარას მითელის ქიმირა.

**შვანეიკასობის
ზაფხული მხსინდლება**

თვალს მიეფარა ჩემი გურია,
მინდო და გარიორაყო!
ბიჭობის მერე აღარც მანახებს
სარზე დამედარი ლაფო.

ჯანბას! სიმწროე ედებენ ჯაბანი,
სიბერე მჯობნას, მჯაბნის...
დაცურებული ნისქვილის პირას,
სტვივის ვლარ გავილო ლაფნის.

დალაშქრულია. დაღარულ მუბზე
ციმცამებს, ქირის ოფლო...
ორ კაცს თუ ნახავ... განვევტილია
ის ჩვენი სამეზობლო.

მომავლის იმადად

მსუქნათა ქასას არ ვეტანებო,
არც ზურგიელს და ქინძარს...
თუმც გაიღებენ, მოგვიანებით,
ზოგიერთები, ვინც ვარ.

ზიზლით ვემზერები ხვანებს გაწილთა,
ნიჭიც არ მქონდა ლიქნის;
ნან დაზურგული მევება მაგიდა,
ფაყავ იმედზე ნიჭნის.

ადრე მღერიან „ჰარი-ჰარალოს“,
ვერფინ დავაჯერე...
ჯკითხულობ, იმით ვინ იხარალოს,
რაც გაირკვევა მერე?!

„თბილის-მარიოტთან“ ჩავნისას

სასნაულია, რომ ცოცხალს
მემწანა თავი და მკლავი...
ცხრა მარტს, სნორად აქ ვიყავი
ადგილი მოსაკლავი.

ასლაც ჩამესპის, მომტყველ
ტოტების ღანა-ღუნო...
მან ბრძანა, სისხლში გვახრობდა
ნიკიტა - ასაკუნნი.

ტროლეიბუსი. მანქანა.
გადაფრვლილი ქუჩა.
ვეროლი აქეთ-იქიდან
იმ ტყვიებს თვლიდენ ფუჭად.

მწარედ მოტყუედინენ, სასტუმროს
მუშების ატვდა ღუნეა...
სალა არ ჰქონდა გაზაფხულს,
პალტოც ზამთრისა მევცა.

ტყვიამფრქვევები, პრილა.
ნავბი, ძლივ ნავდები ბიჯი.
მახსოვს „სასნალო“ და ოობი
თავგაბერეტილი ბიჭი...

შუაშვი არაქალილი საგნები

აღერსობს, დიღის მზე სათუთია,
ვიდრე კედლები გადაიბურა,

ვალებ ფანჯარას, შინა თუთის
(შოპორდამირეს) აწენს სახურავს.

თითქოს გაქვედნენ ტალღები ზღვისა,
ამოკვეთილი, ტყინო, ტვიფარაჲ;
წვრილ გუგებს უტყვის ბრჭყვიალი მისი,
თვალვებზე ხელი რომ აიფეთრო.

მოცლილი ცლიან ვაგებს და სირჩებს,
აქეთ - ბაღნარი, იქეთ - საბელვა.
სამზურად ჩემსავე მონიშნულს ვორჩევ,
მოწონს სიბრტყეთა გადახაცველება.

**ჩამსაპე თაჰისძალას დავყურავ
(აკაკის კოლოზე)**

ზღვის ფსკერზედაც ნაყოფია,
მინაზე ცის იცის მობმა,
მზეს აწვდება, მტეტი რა ქნას
საცოდავმა ძღვის კოლოფმა?!

დღევებიდან უქვე მოსწონს,
უფრო - შაბათი და კვირა;
წვილა დაბადებულს კოცნის,
წვილა მკვლარი დაიტყრა.

ახსოვს რწვეა უტლის, ნაცის,
უტრფის სანახებლს და ქოცოს,
ხილს და ყვავილს ვერ უტყვენობთ,
არ ექოს, არ დაელოცოს.

რეც მუქელურჯი ზურგი მთათა
და ღრუბლები, კეცა-კეცა-
ღმერთს შევაძრო, იწმინაო
კაცისაგან გამომოვიცა.

არ აფეთებს ზირდაბირი,
არც ჩაქურის ყუა, ბლაგიე...
ძირს, ფესვებთან, აღსილი,
ვაპთუ, მოხედეს მას წერაქტი.

მაშინ საფლავს, ჩემს, დაკარგულს,
მიავართ ზზე და ჩალა,
ოღონდ არცინ ჩამომძახოს,
რომ სამშობლოც ნაშობლა.

ის, მუხთალი, ამცდეს შიში,
არ გამხადოთ სათავეცემო,
არ ამომხდეს, მშადლს ეაება:
„რას მოესწარ, თაო ჩემო!“

ვერცხლისჯაჭვინანი ქაბა

არ მსურს მოველო ღობეს და ვორეს,
დამამახსოვრდა ეს ეპიზოდი -

იქ, დიდუბეში, საფლავებს შორის,
დასვირობდა ქალი ფისოთა.

ჭრელს, დინჯი პქონდა მიმოხრა, ბიჯი,
გამზადებული იყო ნოველა;
ერთი ამხედა, მე ახლაც მიჭირს,
მოვისტენიო იგი ცხოველად.

**სოსე პანანდვისი პოეზიის კითხვისას
(მცირე ანარქელი)**

ვინც აანყო გიტარა,
აკენესა, გატარა,
შიგ მკერდში ჩაიხუტე,
მეტე არი ხატი რაა?!

სიმებს შემოუნუნება
დაუჩნებებს მარიდი,
მარიდი, დამბუგავი,
სიმღერა, ჭეშმარიტი.

მზეს თელი გაურქერე,
თუ მართლა ხარ გაურქო,
უკვდავებს უნდა წედე,
კი არ ჩაებლავჭო.

ფიცები, უცხო გარემო,
ფრთხილენ ვეგოთა, რემათა...
უნყო ინფილტებო,
ჭირს ჭირი დაემატა.

გაოფლილი ქურანი,
ფლოტების თქარათქური...
ღწევა, სრევა ისრების,
რისი მყუდრო სადგური!

სისხლი, ცოდვის ტრიალი...
უქონელი, ღარიბი,
არ დაგინდობს, იცოფე
შენგან განამზარებო.

შუბო, ნერვანახებულო,
გულში ვინ გაგიტარა?
სიმღერასთან მოკვდებო,
დაგიტორებს გიტარა.

**ნანყვატი მოგვის წერილიდან
(პერმან ჰესე)**

სძალავდა ქმუნვა სიტყვის ჯადოქარს,
განდობილს ლევიურ ხმებთან, ფერებთან...
გაუჭრელ ზინდში იყდა მარტოკვა,
„მარტოობის მთა“ მის აბერებდა.

იყო მჭვრეტელი სხვა მინის, სხვა ცის,
დაორგუნულს უთქვამს, მღვჭდა ექვიო...
მკარითოს სურული მოხუცი კაცის -
სურვილებს უნდა გადავქვიო.

**ზღვარს გადაცდენილი ნაღველი
(განუზორცილებელი ტრიოდების მასალა)**

არაფერი მნამს მოლიზღარია, ცრუთა, ანგართა...
ხავსი მომედო, იმედები გაქრა, განქარდა,
მეღება ბოლო, მომიღობე ფაცხა ან ქართა,
ჭურმის ვარ თითქოს, მიჭირს ჭურა ხანურ-ფანქართა,
დნება ზავხუელი, შემოდგომის მომესმა ფმინევა,
შეტოკდა ქარზე მისლის ფოთოლი და აქანქარდა.

ღვება ჩემი დრო

აღვებს, ვეითელი ფოთლები,
ყველაზე ადრე სცივიათ...
ორიოდე დღე თუ დარბა,
ვოქვა: შემოდგომა, ვიჯატ!

ზღვებზე მკარავს დამღები,
ამოიდ ველო მღღეკარს...
ან რა მოსავლის ამღები,
ამ სიბერეში, მე ვარ.

გაკრიფება ხე-ბილი,
ნელში მომეღის მოხრა...
გვებ ურთხვლავ ეიხილო -
ოქრო, დაყრილი ოხრად.

ინაც სთველება მიხსნა

ვამი მოდგა სიმნიფის,
ტება-კრეტის, ჩეხის...
რა ხანია, ოქროსფრად,
იღვანოება ლღვი.

ქარვა მოსაძლებია
რქანიოელს და თითას,
ბონეულმაც ნაყოფი
უნდა გადამოკიდოს.

მომეხალა, დამეხილს,
იხლავ არ ამყოლდა,
თვალს ვერ ვახელ, ნამღკავს -
ხღვა, მომსკდარი, ხილთა.

დახეინულმა, ამავსო,
კედლებ-ჭურიანა;

შემოდგომა, მერამდენედ,
მომიფერიანა.

შახხაზა

სარდონა, აქატო...
რისი ფქული, რა ქატო...
სანუთოო, შორეული,
ვალი უნდა დაგაფო.

ოქრო არ მითხოვია,
არც ქადა-ნაზუქები...
შემახსენებო, ვინ და რა
დარბა ჩემგან უქები...

შამუს კაკაში შემევენს,
გიშერს ფერობს აქატო...
გადავწვივებ, შევასრულო,
ერთხელაც, დანაქადო.

ვერ გავცდები საშპროს

ღექვებს ვანდოხ ველს, სუნთქვას,
მოშეშეღე, დერინო -
ვლამობ, საუკუნეებში
მზერა გაეძერინო.

უცვთოელ-უფარგავო,
უნდა გაეხედე რკინო...
სურვილს რაღად ვინახავ,
თუ არ აღმადგინა.

ხილვებს, მარგალიტებად,
დავერი, ხომორცხად;
არ ივარცებს, სამუდამოდ,
ჩემი მომორცხა.

არ ღვაგმარნის უძღურება

გვირგვინი გერბი ვენზელო
ცეცხლს, გააჩნია, ვინ ზელს.
ღელსა, სიტყვას უფობს ასხლება -
აღესლო, მოწიოდ ტვირზე.

მტერს, თუ ქყანტობში ეფლობი
და სადავეებს ვერ ფლობი...
გამოაჩინე დადარი,
გულს მოხვეული ფერფლი!

ქარვის ღაბისი მტვერები,
ვერახს ემსგავსებ, მადლარს;
ტვიფად ოქცი, დახილიად,
არ დაიმინო დიდლა.

სიმონ ლეისი

ანტიკორუპციის წერილობრივი ანგარიში

ლიტონიის, თათრი ადგილობრივი ანგარიშის ხელშეწყობა

წინა თვეში, როდესაც ამ რეზონანსით გასაუბრებელი ვინჩისა და ლომიუტ, მოიხსენიებოდა „ეიდეტიკურ სახეობა“ – თითქმის პალეოკრინაციური სიხუსტის მუტაციური ზილევების – ფინომენი, რისი დამკვიდრებაც მეტრო ზოგიერთმა მბატონმა. ნესით, იქვე უნდა აღვნიშნო, რომ ნარმო-სახეის ეს ფორმა სრულყოფილი არ შემოიფარგლება მხოლოდ ვიზუალური ხელოვნების დარგებით და განსაკუთრებით მწერლებთან გვხვდება. ფლობრი ამას შემდეგნაირად ხსნიდა: „როდესაც მაქვს ზოგანის მონაშლას აღვნიშნავდი, პირში იმდენად ვგრძნობდი დარღვევას გეგმის, თვითონაც ისე ვიფიქროს მონაშლელი, რომ ზედმიწევნით ვგრძნობდი მისი მონაშლელის დამუშავება – კუთხის ორი რკინური მოუხდებლობა, რადგანაც მთლიანად ვაღიარებდი ჩემი ვაშლი. [] არის ბევრი ისეთი დეტალი, რომლის შესახებაც არ ვნერ. ასე მაგალითად, ზეობის ბ. მოქმედის ოდნავ ნაყვავილანი სახე აქვს. იმ პასაჟში, რომლისთვის ახლა ვნერ, ვხედავ ოთახის მთლიან მონაშლელს [აქვე უნდა აღვნიშნავდი ლიტონის მთლიანობის, რაზედაც ერთი სიტყვაც არ იქნება ნათქვამი“

ხელოვნებისთვის საგნის (სიუჟეტის, სუბიექტის) ზედგა-საკვირის როლია. ეს ზედგა მთელი სიმბოლური რომ აღვ-გინოს, ლიტონების საბუნებრივით უნდა ჩავვაგონოს (არის ბევრი ისეთი დეტალი, რომლის შესახებაც არ ვნერ). მაგალითად, ბალზაკს გააჩნდა ზედგა, მაგრამ სრულყოფილი ვერ ფლობდა დეტალებს ხელოვნებას, რის გამოც ხშირად სასონარკეტივობაში აგდებდა მის საეკეთესო მკითხველებს. ასე, მაგალითად, რომბერტ ლუსის სტილი-სონი უხიარულად თავის ახლობელს: „ბალზაკი მოზოტო-ტე შექნა, ნანვალზე, მაგრამ სუსტ დეტალით სიჭარბისაგან ნელმონეგებელი. გამოიგონებდა მისი გაქონი-ერება, თუ როგორი უმსაგუსი, ყლბი და მოსმენილი კი შეიძლება ფოს ხანძარს – მაგრამ, ცხადია, ამასთან, სა-უკეთესო და ძლიერი, როგორც კი საკუთარ ტემპერა-მენტზე მივდივარ. მოუხედავად ამისა, მინც არასოდეს არის მარტვი და ნათელი. მის არ შედეგო რაიმე ნაკლებსმე-ვი დეტალებთან და საბოლოოდ ინთქმებოდა უაფხვარი სამკაულით სიმრავლები. იმ, ღმერთო ჩემო! არსებობს მხოლოდ ერთი ხელოვნება: გამოტოვების ხელოვნება! არ, ნეტად მხოლოდ ამოჭრის ნიჭი მჭირდება, სხვა უნარს არც მოუხილომე. მწერალი, რომელსაც ვყოფიანობდა, რო-გორ ამოჭრის, ნებისმიერ ყოველდღიურ გახევის პოპერო-სულ ეპოქაზე გადავარდები“.

ამას გარდა, თხზულების „თეთრი აფილიზის“ გამო-სვლელითი ძალი ცენტრის მონდომებითაც იყო გან-საკუთრებული. აი, მაშინ მართლაც გაგიტყდნენ ცენტრები, როცა მაქვს ზოგარი თავის საყვარელითა ერთად რამე-

წინე საათით გაურინარებდებოდა ბოლომდე ვტლში, სადაც აღ-რადევი ჩინს პერმეტულად დახურული მტორების გარდა. რომელი იყო ის ნიჭი (ვკონებ, ტან ვენის?), რომლის სრულმა ვერსიამ საბოლოოდ ნაკლები მოქმე-მოქმე გა-მოიწვია, ვიდრე ცენტრისგანაც დიდი ვარანტმა, რომე-ლიც მას წინ უსწრებდა? არცერთი მწერალი არ ფლობს სიტყვის ისეთ ძალას, რომელსაც შეუძლია მეტოქეობა გა-უწიოს მის მკითხველთა ნარმო-სახეის უნარს, მთელი მისი ისტატობაც ზომ სწორედ ამ კლავიატურაზე დაკრავა.

ამ ცოტა ხნის წინათ ზედმიწევნით სამი საღამოს განმე-ლობაში (შენდირების 9 საათი) ხელახლა ვხედავ (20 წლის შემდეგ) იღონ ვის „ბრიანსაშიმ დაბრუნების“ ტელე-ვივისა, რამაც საფულისხმი გამოცდილება შემინა. მუ-სიურებაში ცოცხლად შემოინახავს მკორეპორისხვანი პერსონაჟის, მისის მასპრეტის – პრიადისილის საცოცხლის სახე (ვისთანავე მკორეპორისხვანი პერსონაჟები მუდამ გა-მოარჩევიან ცხოვრებისეულობით, სინწყავითა და დაუ-რეყრადი სიხალისით); მაგრამ ვერ ვახერხებდი, გამეხსენე-ბინა იმ მსახიობი ქალის გარეგნობა, რომელიც მას ახანი-ერებდა. მუდამის დედა, მარკლის ტერი, რომლის ქა-რიც ასათის კოლოფთა შეკრებით იყო გატაცებული, ვევილივით გაფურქუნელი და კარგად შენახული ქალი (რომელიც მაღავედა თავის ნლოვანებას), ბერილ მასპრე-ტი, ერთდროულად იწვევს მისი ველემრეცილი საქმის მწერალე მუნის, სამამთილისა გესლანდ მტორისა, მო-მავალი მუნის დამკონე არონისა და მობრტოლის მზე-არულ კეთილგანწყობას. გასაკვირი როდო იყო, რომ დამ-ფინებოდა მისი სახე: ეს როდო არცერთ მსახიობს არ შე-უსრულდება, რადგან სინამდვილეთი აღნიშნული პერსო-ნაჟი არასოდეს ჩნდება სცენაზე: ამასთან, ტელევირალი ზედმიწევნით ერთგულია ნანარმოებისა, რომელსაც მი-სის მასპრტი ნარმოვცივდება მხოლოდ სხვა მოქმედ პირთა ნარწყეტ-ნარწყეტი და ურთიერთგამომრიცხავი სა-უბრის მუქეობით.

შეავსი მთავრებილია აღწერა ორსონ უელსმა (რო-ცა პეტერ ზოგდანიოროთან საუბრისას განმარტავდა მის მიერ შესრულებულ პარი ლაშის როლს „შესამე კაცში“). ზოგდანიოროს მსახიობი ლილ ველსი, რომ მან ტრანზე ერ-თადროულად გამოჩენილა მუდლი მოელს ფილმზე ბატონო-ბა მოუხილებდა, უელსი კი მაშინვე თავმებობდა მუდლიო-რებს და მოუთხოვს, რომ, პირიქით, სწორედ არსებობს მთლიანი ამ შედეგს: ამის მსგავსია თუატში ბატონი ვუს პერსონაჟი, რომელსაც კარგად იცნობდნენ ძველი ყიდიის ბუატრის ვარსკლავები, ისინი ზომ პირველი მოქმედების დასრულებამდე არასოდეს გამოცდიდნენ სცენაზე. ვერ ხედავ მსახიობებს აცლიდნენ ორმოცდაათი წლის გან-მავლობაში ცოცხელად, დღესაც კითხვები ერთიანად ვერ არს: „ახელი ბატონი ვუ?“ „რა მოხდება, როცა ბატო-ნი ვუ მოვა?“ „როდისდა მოვა ბატონი ვუ?“ შემდეგ ბო-ლისადაბოლის გაისმის უზარმაზარი გონგის ხმა და ჩა-

ნორ ხიდზე გამოწვება მანქანისა* საუცხოო კაბით შე-
მოსილი ბატონი ვუ. ატმის ყველი (თუ რა პეტია) მუხ-
ნდორიანთა რეგებში უწინააღმდეგა, მცირარეთა ბრძოლ მუ-
ხანობით ესაძმება: ბატონი ექუ ბატონი ექუ* ფარდა
ემგება; მაყურებელი მას ტამის გრიალით ავიღებებს: რა
ჩინებული მსახიობაა!

ფრანგულიდან თარგმანა
ალინა კახაბიძიძი-მარკიანიძე

**ტალანტი მუხამ
შუარაბეშაშის სახელობაზე**

წყნარი ოკეანის სანაპიროს ბინადარი ინდიელი, მა-
შაყ ნაუფგატორები, თავიანთ სამომარ პირავეებს გიგან-
ტური კადრებიდან სკევიდნენ, რომელთა ტყეები ამერიკის
შითელ ჩრდილო-დასავლეთს ფარავდა. მშენებლობის
ნინ უძლოდა რიტუალური ცერემონია არმული ხელთან
კუვარს უზსინდნენ შიის მოკრის სასწრაფო აუცილებლობის
მიზეზს და პატარებს შესთხოვედნენ. ვასალიარი ამბა-
ვია: წყნარი ოკეანის სხვა მხარეს, სხად ზღვანდელი შაი-
რები შავებს შავებს ვაურის ხისაგან აშაფებდნენ, ისინი
მეფერებელი ცერემონიით ფილოსოფინენ კაურის ვულის
მიგებას და მერველა აღმართავდნენ ცუდებს.

ასეილი დაბნეული ცოცხალ ზღვარ ტრადიციების წინა-
შე სირცხვილი უნდა გენჯავდეს. მე ნამდვილად მერცხვა.
ერთ დღეს, როცა მექანიკური ხერხის ბუღალმა ვამაღო-
ბა. ხმა მომიხდნავ ბაღდან მოდიდა და ფანჯარასთან მო-
სულმა დაუხანავ ზემო მუხობელი, რომელიც ძირს სცემდა
საუცხოო ხეს, შთილი ნახევარი საუკუნე რომ გვიჩრდი-
ლავდა კუთხის (წინასწარი ცერემონია, ჩემი ღრმა რწმე-
ნი, არ უნდა გამართულიყო). ჩვენი ხის ბინადარი დიდი
ფრინველები (ვეჯვის ნაირსახეობა, რომელიც უცხოა
ჩრდილო ნახევარსფეროსათვის და ჩხავილი კი არა, არამე-
ტყვიურიად მელოდური ქიტკი განასათებს) თავ ხარდა-
ცემულები, ვუღვავებულები, ვანგამის ყურლით დას-
ტრიალებდნენ დაჩრდილ ზუგუებს. მუხობელი თითქმის
ცუდი კაცი არ არის და ჩვენი ურთიერთობა თავაზიანობის
ხის ფრინველს არასოდეს ვასცლებია. ძილან მომიბინა,
გამეჭო ასეთი ვანდალიზმის მიზეზი. ცნობისმიყარებდა
რომ მუხობელი, შიარულად მაცნობა, ჩემს კულებს შუე აბ-
ლა უკეთ მოადგებოა. მსგავსი ახსნა-განმარტების მაგალი-
თი მოვატო თავის დღიურიში პოლ კოლდელს. მუხობელს
პოეტის საყვარელი თედა მოუჭრია. ამ ხეს დიდი ჩრდილი
აქვს და მერცხლებითაა დაბინძურებული*.

ვტყობა, მშენებრება ისევე იზიდავს კატასტროფას,
როგორც სამშენებლო მუხს. საფარის სამხაბურები, რომე-
დაც ატმისტრადი თუ რკინიგზა ვამყავს ისტორიული და
არქიტექტურული ძეგლების იავარქმის თანხლებით (მუ-
ხიანობატიტი, რომელიც კლუბის სახაბო კომპლექსს
ქვების კარივად აქვებს და ა.მ.შ. კულტის მსახური, ვინც

ცეხებს უკიდებს უნიკალურ ნიგებობას, რომელიც სხვა
რელიგიისა თუ ცივილიზაციის ძეგლია და ხელს უშლის;
მანიაკი, რომელიც აკრილინის ქილას ასხამს რემბრან-
დტის უკანასკნელ ავტობიოგრაფიას თუ ის, არც ვიცი, რა
შეზოდი, ჩაქვით რომ ამსურებს შიქელანუელი მადონ-
ნას - ერთხა და იმავე იმუხებს ემორჩილებიან, თუნდაც
ეს არ უწყობენ.

შრავალი წლის წინათ ერთხა უწყინარმა შემთხვევამ
მიბიძგა, კარგად დაფიქრებულიყავი ამ თემაზე. კალმე
თუჯეტი და ენერჯი. როგორც ბევრ ზარმაც დამიანს, მეც
მაცყარს, გარემოში გამოცოცხლებიანი იგრძნობა, როცა
მუშაობის ვაპირებ - ასე ატყვირობის ილუზია მეცმუნება.
გარემომყოფთა ლაბარაკი არ მანუხებს ხომღე და არც
რადიო, რომელიც იმ დღისას გინუფიქტელო ბილადა ქა-
ფეს ერთ კუთხებში. მოდერო სინდერები, საბორეო კურსი,
სპორტული მიმსახილვა, ნანგრძლივი დისკუსია ვიღებ მე,
მერე ისევე სინდერები („მუსიკები“)... ეს აუდო-სალადივი
ისე მოქცედა, როგორც წყალი გაუფიქტელი ოჩინების
კაცოშული არ უსმუნდა და უფერად - სასწრაფო აუხსნი-
ლი მარზეხებით ეს ვუღვარული რადიოფონული რეგნობა
ადვილს თომბის დიად მუსიკას: მოცარტის „კვირტები
კლარნეტის თანხლებით“ პირველად ტატქებთ ისპრობის
ჩვეს პატარა სიურცეს. იპრობის მშვიდი ძლიერობი და
კაფეს საბოხების წინკარს ასეგავებს. შაგრამ არც სხვა
კლემენტები არიან ყრუები, ბოლისდაბოლოს აქაიდე დაქ-
ლავით, ბანქის თამაშითა და ვახხხხის თვალყურებით
გარაფტები, როგორც კი მათ სინებს ცოცრი მახვილები
ჩეგება, თავებს შილადა სწევენ და ერთმანეთს აჩრდებიან.
შემოთება შოლოდ ნამბის გრძობების ყველას ვასახა-
რად. მტკიცედ ნამოტრება მავანი და რადიოს ღილაკი ვა-
დაატრიალებს. შიუცედა რადიოსადგური და აღგვა მინა-
ური, სანდო მსაურის ნაღვარი, რომლის მოსმენა და მწი-
დი იგნორირება ყველას ხელეწიფება.

აი, მამინ შივედი აზრამდე, რომელსაც ახლაც ვადაც-
ვარი ნამდვილი ფილოსტემლები ისინიცი კი არ არიან, ვო-
საც მწვერუტების მეცნობა არ შეუძლიათ; არა, მუერტა-
თი და მეტისმეტად კარგად. მომენტალურად აფიქსი-
რებენ ისეთივე უტყუარი ყნოსვით, როგორც ვადაცნე-
სის ესთეტიკა, მაქჩამ შოლოდ იმ მიზნით, რომ უშაღ მე-
მსკრონ, მხაბრონ, სანამ ფებს მოიკიდებდეს მათ თი-
ვერსალურ სიმბინჯის საფეღოში, ვინამდე უყვიაობა,
იბსკურანტიზმი, ედუი გიმონების და სარვეტენე შო-
ლოდ უმცრობა არ არის; ეს ატქორი ძალებია, რომდე-
ბიც ყოველ მანსზე მთიარეად იმკვიდრენ თავს და სა-
კუთარი ტრანშიდან ოდნავადაც არ უხვევენ ვანზუ. შე-
მოქმედებითი ტრანტი მუდამ მურეაცხყოფს უსახურე-
ბას და თუ ეს მტკიცება ქემარტია ესთეტიკათთან მი-
მართებაში, კიდევ მეტად მწეფარობითა შორალის სფერო-
ში. საუბლოველი მწვერუტებაზე მეტად ნეპობრივ მწე-
ნორებს ძალებს ადამის საბრლო მოდამა შევაჯანუღა-
როს. ადამიანური ბუნების ყველაზე სასომარმკვეთი
მტრობი ხის (ჩემი აზრით) მოთხოვნილებაა, ყოვამდე და-
ამტროს, ვასკაროს, დასიბრის, შერქვას ყოველივე, რა-
საც სინათლე მოსახს და ამითვე გვერფლება.

ფრანგულიდან თარგმანა
სინე ციხაძე

* ჩინელი დიდგვარობანი

მურმან ჯგუბურიძე

ლედგაბიუში როლის ავიღეთ

ვახტანგ შალიკის
მოსაგონარი

გარი კასპაროვმა თქვა ერთ-ერთ ინტერვიუში, - საოცარი თამაშია ქადრაკი ყველა სივლაზე პასუხისმგებელი ხარო.

მე თუ აზრი გამომიწდა ამა თუ იმ ნივინზე, ამა თუ იმ პრობლემაზე, ქაღალდზე უნდა ჩამოვწერო. წამწერი, დოკუმენტის მნიშვნელობას იძინს, და აქედან გამომდინარე, გუნდათ არაა გინდა, პასუხისმგებლობას ვერ აიღებ.

ცხადია, ავობრება, კასპაროვის ამ გამოხატულებას ჩვენი მთავრობა-ხელისუფლება რომ ითვალისწინებდეს, და არა ერთი ვინმე ქართული.

ჯერ კიდევ ყმაწვილი მეთუქობდა, ბატონმა ვახტანგმა სამსახურში რომ მიმიღო, გამომცემლობა „საბჭოთა საქართველოს“ უმცროს რედაქტორად. იყო ასეთი თანამდებობა იმ ხანებში. 90 წამელი დამიწინა. მოკლე ხანში რედაქტორად გადამიყვანა და ხელფასი 120 წამელი გამიხდა.

ერთხელაც, სამსახურში, ბატონმა ვახტანგმა მიიხრა, ალექსანდრე საჯავას კრებული შევადგინოთ და გამოვუცეთო. შენ ლექსები, ზღაპრები და თარგმანები დააღაგე, ურედაქტორე, წინასიტყვაობას კი მე დავუწერო.

ალექსანდრე საჯავას კრებულს ბატონმა ვახტანგმა მშვენიერი ეტიკა ნაუშქვია.

მერე ვაგივე: ალექსანდრე საჯავას და ვახტანგ ქელიძის თორმე ერთად უნდავლიათ, ერთად დაუსთავრებიათ უნივერსიტეტის უცხო ენების განყოფილება (ინგლისური სექტორი).

სულ ახალგაზრდობი იყინენ, ერთმანეთს რომ დამოირდნენ, 25-26 წლისანი.

ოკი (აბიომა, ალექსანდრე) საჯავა 1944 წელს გარდაიცვალა.

თითქმის მთელი ნახევარი საუკუნის შემდეგ გარდაიცვალა ალექსანდრე საჯავას დედა.

- ლედგაბიუში უნდა ავიღეთ, - მიიხრა ბატონმა ვახტანგმა.

ბატონი ვახტანგი არ იტყოდა, ლედგაბიუში ნაუდეთო. ალექსანდრე საჯავას უღამახუცი სოფელი ზუგდიდის რაიონშია, მთიანი სამეგრელოს კალთაზე.

ბატონი ვახტანგი რომ დაღაგდა, ოჯახის ახლო ნათესავმა მანდილოსანმა, პოეტის დედას ასე მოუტორა:

- ადეტი, მაშო, ჩამოვადე შენი ვახტანგი, იქნება კოკოშ მოკცვება, ქალო, ადეტი და ჩაღვი ვახტანგის ნაუდი ტანისამონი, ადეტი და გაამაზე შენმებური სადილო.

ხის კიბზე რომ აედოდიო, შევაწმინე, ბატონ ვახტანგს თვალები ცრემლით ავისებოდა.

აქეთობას, ბატონმა ვახტანგმა კოკის ლექსი გაიხსენა:

**მე მთის საფარი ვფარება,
ვზოს მწუხრი ვფარება
და ჩრდილები ხეთა
ფერად ნისლი იძირება,
აივნიდან იმზირება
მონყენილი დედა...**

მე გაიხსენე კოკის მიერ თავისი ნეგობრისადმი მიძღვნილი არაერთი ლექსი, ბატონმა ვახტანგმა მაშინ რომ წინგამ არ შემატანინა. ეს ერთი მიძღვნა კი საყოველთაოდაა ცნობილი, რაც ასე იწვება:

**არაფერია, წვიმას აპირებს,
ქარია, ადვარი და შისტერია,
ფიქრებმა ერთხელ შევ ამატირებს,
შენ კი მიიხრა, არაფერია...**

ბატონმა ვახტანგმა თითქმის ცხრა ათეული წელიწადი იცოცხლა. ასიც რომ იცოცხლა, მაინც ზომ არაფერია.

არ შეიძლება, შევიტორო საუფლოში გამგზავრებისას ბატონ ვახტანგს ეს სტროფიონი არ მოსაგონებოდა:

„შენ კი მიიხრა, არაფერია...“

მე არ მოთქვამო, ესე იგი, შენ მიიხრაო, - არაფერიაო.

გარდაცვალებამდე რამდენიმე დღით ადრე ბატონი ვახტანგი მინ ვინახულე.

- ლედგაბიუში როდის ავიდეთ? - მკითხა.

- როცა იწვებო-მეთქი, - ვუპასუხე.

თუმცაღა ვარგად ვიყოდი, რომ ლედგაბიუში ამსულელი უკვე აღარ ვიყავით.

იმ ღამეს, გინდ დამიჯერეთ, გინდ - არა, სიზმარი ენახე: კილაც უცნობის ღამე ნამადგა თავზე და მკეითობდა:

- გიხარია, რომ ქართველი ხარ?

- არა-მეთქი, - ვუპასუხე.

- ვინ გინდა, რომ იყო?

- ქართველი, ოღონდ უკეთესი.

- მაინც როგორი ქართველი გინდა რომ იყო? - გამამეორა.

- ისეთი, როგორც ვახტანგ ქელიძეა.

ბაირონის ცნობილი ლექსის პირველი სტროფიონი კი ჩვენმა გალაკტიონმა ასე გადმოიღო:

**მე დამესიზმრა წუხელ სიზმარი,
მეტრამ მთლად როდი იყო სიზმარი...**

საშვილიშვილი საქმე

**მაია ჯალიაშვილს
უსაზღვრავს
ზურაბ შუბუტაძისა**

მატონ ზურაბ ქუმბურიძეს კარგად იცნობს მწვენი საზოგადოება, როგორც ღვაწლმოსილ მუშაურსა და საზოგადო მოღვაწეს. მისი ნაშრომები ქართული ჟურნალთა დარგის მადლიდ ფუნქციონირებენ. მატონმა ზურაბმა ღირსეულად გააგრძელა ცნობილ მუსიკარო გზა და თვითონაც არაერთხელ შეადგინა ანსამბლი. მის ნაშრომთაგან შეიქმნა გავრცელებული ქართული ენისა და სტილის საკითხები (1956), ლიტერატურული ნერვოზი (1962), ილია ქაჭავაძის ენა და ტექსტის დიდგანის ზოგადი საკითხი (1994) და სხვა არაერთი ენათმეცნიერული ნაშრომი.

ამჟერად, მატონ ზურაბს ილია ქაჭავაძის ოცტომეულის განხილვაზე გავსებაზე. საზოგადოებისთვის ცნობილია, რომ წელს, ილიას საფლავად, რამდენიმე ტომი გამოვიდა.

- მატონ ზურაბ, გრძელვადიანი ილია ქაჭავაძის თხზულებათა ოცტომეულის გამოცემა ამ, შაროდ, საშვილიშვილი საქმის ერთ-ერთი აქტიური მონაწილე იქნებოდა. 1987 წლიდან, როდესაც ტომი გამოვიდა, დღემდე, 20 წლის განმავლობაში, იქნებ ყოველი ტომის სარედაქციო კოლეგიის უცვლელი წევრი ხარო, ხან პასუხისმგებელი რედაქტორის, ხან ტომის რედაქტორის მოვალეობას ასრულებო.

როგორია ილიას თხზულებათა გამოცემის ისტორია. რიო განსხვავდება ეს აკადემიური ოცტომეული სხეულისგან. რა სირთულეები ახლავს ამ ტომის გამოცემებს და როგორ იყო ამ რთულ გზაზე პირველი ნაბიჯები.

- ილიას თხზულებათა გამოცემის საინტერესო ისტორია აქვს. ვერ კიდევ 1885 წელს ქართული წიგნის გამოცემის, კარლამ ტოლაძეს, განუზრახავს ილიას თხზულებათა გამოცემა და ამის თაობაზე ავტორთან ბელშეკურელებზე გაუფორმებია. მისი დაცეითი, გამოცემისთვის ილიას ნაშრომების შეტანებისა და გადაცემის შესაძლებლობა თავადის ახლო პედაგოგ ნულუკოსისა. წყნადის უცნობი მიზეზების გამო, ეს გამოცემა აღარ მოხერხდა. ამის შემდეგ, 1890 წელს, ილიას თხზულებათა გამოცემა განუზრახავს ნურ-კოხტის განაერცდებული საზოგადოების გამკეობის. მხატვრული ნაშრომისთვის გადაწერა შოი მღვიმელისთვის დაუაღლებია. შემდეგ, ავტორის თანხმობით, გამოცემის უფლება გადაეცა ლეონტის გამოცემულ ქართული ამბანაგობისა, რომელსაც აღ. ვახადაგი ბელშეკინელობდა. 1892 წელს განზრახული 10 ტომის ნაცეულად გამოვიდა მხოლოდ ოთხი ტომი (5 წიგნი). საარტიკო მასალაზე და სხვა დოკუმენტებით მტკიცდება, რომ ილია ქაჭავაძე თვითონ კოხტელობდა და ამბობდა გარდაცემულ ტექსტებს. თვითონ უკეთებდა საბოლოო კორექტურას.

1912 წელს ცნობილმა ექსპმა და საზოგადო მოღვაწემ მიხეილ გუდვიანიშვილმა განიზრახა ილიას ტომების გამოცემა, ამისთვის შექმნა სარედაქციო კომისია ცნობილ მწერალთა (კოტე აბაშიძე, არილ ჯორჯაძე, გრიგოლ ყოფშიძე, იანე ვახაშიშვილი, იოსებ გუდვიანიშვილი, ივანე გომარინი, გიორგი ლასტიშვილი და სხვები) მონაწილეობით. 1914 წელს გამოვიდა მალად მეცნიერულ დონეზე და პოლიგრაფიულადაც მწვენივრად გაფორმებული ილიას თხზულებათა I ტომი (ლექსები, პოემები, მოთხრობები), რომელსაც დათვლილი აქვს არაინტეგრირებული, ყრმობის ლექსები, ნანუკებები. აქვე პირველად ვართ ნარამოვებელი ილიას უნიკალური იკონოგრაფიული მასალა. ეს გამოცემა პირველმა მხოლოდ იმმა შეადგურა. სამწუხაროდ, ვერც ომის შემდეგ გაგრძელდა ეს საქმე. მოგვიანებით, ილიას სრული კრებულის გამოცემა ახლად დაარსებულმა გამოცემულმა „ქართულმა წიგნმა“ ითავა და 1925-1927 წლებში დაიბეჭდა ათი ტომი მავლე ინტორაციისა და აღესრულმდე ახალწლის რედაქციით. ამ გამოცემის საინტერესო ასპარეზი შეადგინა მავლე ინტორაციამ, რომელსაც განსაკუთრებული დანალი მოუტანს ილია ქაჭავაძის ლიტერატურული მემკვიდრეობის შესანახისა და გამოცემის საქმეში. მისი რედაქტორობით განხორციელდა ილიას კიდევ ორი გამოცემა - ხუთ ტომად (1937-1962) და ათ ტომად (1951-1961). ეს უკანასკნელი მოთა რუსთაველის სახელობის ქართული ლიტერატურის ინსტიტუტის გრძელთ გამოვიდა.

- რამ განაპირობა ილიას თხზულებათა ახალი გამოცემა?

- ახალმა კვლევა-თიხვამა გამოიყენა ხელმოწერილი, მხარაზობრივად მრავალკუროვნით მრავალი წერილი, რომელთა ილიასუბიმა დაადგინეს მწვენიერებმა: თ. მამუკაიანი, ა. კეცელაშვილი, ა. კალანდარიანი, შ. გოხალაშვილი, ა. კეცელაშვილი, ნ. ტაბიძე, ლ. ქვიციანიძე, ნ. მალუტაშვილი, გ. გვინამი და სხვებმა. 1987 წლამდე გამოცემების ამ იყო შესული ილიას ხელთ დანერგული ბეკრი დოკუმენტი და საარტიკო მასალა, აგრეთვე, თარგმანების ერთი ნაწილი. შესაშე ტომში პირველად, სხვა გამოცემებისგან განსხვავებით, შევიტანეთ „მუვე ღირსი“ თარგმანი ცნობილია, რომ შექმნილია ეს პიქსა ილიამ და ივანე მანაბელმა ერთად თარგმნეს 1873 წელს პეტერბურგში. ილიას ავტოგრაფების შესანახად დაცვარწმუნა იმის ავტოგრაფების, რომ ის თარგმანიც შევიტანებთ სხვაბისთვის. ამ პიქსის საბოლოო რედაქციულ ილიას გუთვინი.

მჯელი გამოცემების ნაკლი ისიც იყო, რომ ილიასულ ტექსტების მუტანლი იყო ზოგიერთი გაუმართლებელი ცელოლება, ნაბეჭდი წყაროება და არაინტეგრირებული არ იყო აღნუსხული. გამოცემის მომზადებისას ტექსტის

დადგენისთვის გაეთვალისწინეთ ავტორის დროინდელი
ველე ხელნაწერი და ბეჭდვის წყარო. საქართველოს მე-
მთხვეამი, ტექსტი შეადგენს ილიას ავტორის გარდაუდებლედ
ის შემდეგდროინდელი გამოცემებისასაც.

მნიშვნელოვანი გახდა, ისიც, რომ 1987 წელს
სრულდებოდა ილიას დაბადებულ 150 წლისთავი და დაწ-
კრული საქმიანობისთვის თარიღი დაეკავშირებოდა.

ეს გამოცემა ყველაზე სრულია ილიას თხზულებათა
დღემდე არსებული გამოცემების შორის.

ახალი ოცნებითაა აკადემიური გამოცემა სრულად მო-
იცავს მწერლის მხატვრულ, კრიტიკულ, პუბლიცისტურ და
საისტორიო მემკვიდრეობას, დოკუმენტებსა და საარ-
ქივო მასალებს.

**- მასალა სხვადასხვა ტომში რ პრინციპით განა-
ნილად?**

- ნაწარმოებები სხვადასხვა ტომში ენარობრედ-ქრო-
ნოლოგიური პრინციპის შესაბამისად განედლევი. I ტომში
- პოეზია, II-ში პროზული და დრამატული თხზულებ-
ები, III-IV ტომები მხატვრული თარგმანების დეიოზი, V-XVI
ტომებში თავი მოეკრება ილიას უმდიდრეს კრიტიკულ-
პუბლიცისტურ მემკვიდრეობას (ტომებისაა 14 ტომი),
XVII-XVIII ტომებში შევა ილიას პირადი წერილები, XIX
ტომში - საარქივო მასალები და დოკუმენტები, ბოლო
ტომი კი დეიომბა ბიბლიოგრაფიული მასალებსა და საბი-
ბლეებს.

**- ჩვენთვის ცნობილია თქვენი ნაშრომი „ილია ქვა-
ქადავის და ტექსტის დადგენის ზოგიერთი საკითხი“
(1994). გამოკვლევაში გამოწედილითი წარმომადგენელი
ილიას რილის სალიტერატურო ენის განახლებებში. რას
იხვითი ილიას ენაზე?**

- ილია სალიტერატურო წარმობაა ქართულენოვლად
აღიარებული. სწორედ შინ განახლებრა ქართული ენის
განვითარების გეხე XIX საუკუნის ბი-ბანი წლებიდან ჩვენს
ქობამდე. სალიტერატურო ენის განვითარების ძირითად
ბერეკტად ილიას მოამინდა მისი გახალსებრა-დგეპოკრატო-
ზაცია. ამ მოზინა ენახლებრებდა ორიოვრგანოვის გამარტო-
ვება, პორფოლოგიური სახელებებისა და სინტაქსური
წეობის განახლებრა და სახაებრო ენასთან დაახლოება,
ხალსური დევიტისა და მდარებების, იდიომატის, ანდაზების
უხედა გამოყენება და სხვა. ამავე დროს, მწერლის საედი-
ბუნებლად მოამინდა მჭიდრო კავშირის შენარწუნება ქარ-
თულ კლასიკურ მწერლებსასთან და ძველი ენობრები სახე-
ლებების ზომიერი გამოყენება. ილიამ გაამზადრა სალი-
ტერატურო ენა ძველ ძეგლებში მოიყენება და დიალექ-
ტებთან შემოხანოლი შრედალი სახელები, არა ერთი და
ორი საერთაშორისო ტერმინი. ახალი დევიტური ერთე-
ულების წარმოქმნისა და დაწერვის შრეე მას ტლიი არ
შეავს მთელ ქართულ მწერლობაში. ენის ისტორიაში ჩად-
ხედავ შეიკრევეს უთავოდ გაკავშირება, რომ ამის თუ ეს
არმოცდადითი წლის წინათ ქართულ ენაში ვერ კიდევ არ
არსებებდა ისეთი სიტყვები, როგორცაა: შეცხერება, ხე-
დლებინა, მინათობლება, მოთხოვნილება, გაედენა, შინა-
არსი და სხვანი, რომელია წარმოქმნისა და ზუსტი მიხერ-
ელობით აღტყრევაშიც ილიას როლი განუზომელია.

**- რა საორულებები ახლავს ტექსტის დადგენაზე მუ-
შაობას?**

- როგორც მოგხსენებთ, აკადემიური გამოცემა
შეკრე მტყნირულ საეუდელაონობას ემარება. ამ თედი-
სარსობით, ყველაზე მტტ სორულები სწორედ ტექსტის
დადგენისას ეახედებო. უნდა ისეე ითქვას, რომ ილიას
ენამ, გრამატურულ წორმობა თელასარსობით, სადრინობი
ეელოეცია განიცადა. ამიტომ ილიას ენაში ფორმობა სწი-
რადედა ჩვენ საგანგებოდ მოგვრედიე პარალელურ ფორ-
მობა უნიფიცირებას. 1892 წლის გამოცემაში ილიამ თეი-
თარ შეიტანა შესწორებები თავის მხატვრულ ნარამომე-
ბა ტექსტებში. ჩვენ შექმნილდრად ეოკეთი ავტორისეულ
ტექსტსა და თავს ვარედებო მისი ყოველგვარ სწორებას. ეს
არ ეტება იმ ადრინდელ ენობრეე თუ ორიოვრგანოულ
ფორმებს, რომელთაც ილია თეიოთრედ ასწობებდა.

ტექსტებზე მუშაობისას იყო განსხვავებული აზრი და
კამათი, საბოლოოდ, სარედევილო კოლეგიაში მიხანწეონი-
ლად მომინა ტექსტის ცხადეკული ორიოვრგანოეული და გრ-
ამატურულ ფორმობა შესწორება იმ წორმობა შესაბამისად,
რომელთაც თეიი ავტორი იცხადედა. არ გაეკანსიოეო ისეთი
პარალელური ფორმები, რომელთა ხმარების შრეივაც
ილიას ენაში ჩამეე კანონზომიერება არ შექმნილა. მადე-
ილია სწორად ხმარება შენადეე ფორმებს: ახალგაზდე, გედე-
ლო, ფთხილი და სხვანი, სადეე თანხმობუნობა შორის მოე-
ეეული და დაკრეული. ისეთი დაწერლობა უფორ ხმობია
ადრეულ ნარებებში, მოგვანებებო კი ბევრი მათგანი შეს-
წორებულია, მაგრამ არა ყველგან. ერთმხეივის პარალე-
ლურდ გეხედება თეიონულებსა და თეიონულებსა, ერ-
თეულებსა და ერთეულებსა, უხედურებას და უხედურებას და
სხვა. ასეე ენახლებრებო ერთმანეთს წეოთსოეული და წე-
თის-სოეული, შევარდენი და შავარდენი, საბოლოოდ და სად-
ეოთ, გარეშობი, გარეშობი და გარამბი და სხე.

სიტყვა ბავშვი, რომლის დაწერლობის შრეივაც XIX სა-
უკუნეში დეიე სიჭრელე შეინიშნება, ილიასთან უხედურად
გეხედება ბავშვის ფორმით, როგორც ჩანს, მწერლის სწორედ
ეს ფორმა მოამინდა შარებულად. ასეე ავტორივებში და
ილიას თხზულებობა 1892 წლის გამოცემაში, ამიტომ რე-
დეკიეამ საქორედ მოამინა დეიეეე ეს ილიასეული ფორმა,
მაგრამ ხელი არ გეხილბო არც იმ ფორმისთვის, რომელედ
დეიეეეეეეე სალიტერატურო ენაში არის დამკვიდრებული.

ყოველი შესწორება საგანგებოდ არის აღნიშნული თე-
თოეული ტომის ბოლის დარეოდ ვარიანტებსა და შრეი-
ეებში, იეეე სათანადოდ არის ასახული როგორც ხელნაწე-
რი, ისე ნახეტი და პირედდწეროების ვარიანტები. თეიო-
ეული თხზულებას ერთვის, ადრეოდ, ტექსტოლოგიური და
ისტორიო-ლიტერატუროლი ხასიათის კომენტარები.

**- ყველაზე მუბად, აღბანი, ის ადამიანები ვისარ-
ჯენ, რომელთაც ტექსტს კომენტარები დაურთეს.**

- რასაკრეველია, ეს მართლაც რთული და ძნელი საქ-
მეა და ეს არის საყოფი არა ერთი და ორი ადამიანის თედე-
უზოგეეეე შრომისა. კარგი იქნება გავხსენებო ის ადამიანე-
ნი, რომლებიც ილიას ტომებზე მუშაობისას ტექსტებს გე-
მოსაცემად ამხალბედნენ, ვარიანტებსა და შენიშვნებს ურ-
თედდნენ. ესენი არიან: რუსიუდან კუსნაიეული, ეოვრ შარა-
შეიძე, ლამარა შევრედემოელი, ციანა ყოფიძე, ლამარა
მიდელეიძე, დეიენ ქობულაშვილი, ლეილა სანაძე, ლამარა
გვარამაძე, ისა დობროვრგინიძე, მანანა იაშვიძე, თეიონურა
ჩაქვილიძე, მანა მინიძე, ვეული ვახოძე, წინა ფრეიტე.

სხვადასხვა ტომის რედაქტორები იყვნენ: გიორგი აბაშიძე, გიორგი ჯიბლაძე, გურამ შარაძე, ნოდარ ტაბიძე, ალექსანდრე კალანდიაძე, დავით თევზაძე, აკაკი ხინთიბიძე, რუსუდან კურსანაშვილი, როსტომ მჩხეთი, გვიგ ჯაბიძე-რია. ტომებს იკონოგრაფიული მასალა და ფოტოდოკუმენტები იყრიან მარაგში დაუთარი, მხატვრულად კი გიორგი ლომიძე ავორნებდა.

- რატომ გაქვანურდა და როდის დასრულდება ტომების გამოცემა? ეინ ვახუშტაძემ ამ საქმეში ან ახლა ვასი მხარდაჭერით აგრძელებთ ამ საქმეს. რა ცვლილება განიცადა ტირავმა?

- ტომებზე მუშაობა დიდი ერთობაშით დაფინანსდა და 5-6 წელნადმი ევარუდობით დამთავრებას, სამწუხაროდ, იმედი გავიწყებულა. ტირავიც მნიშვნელოვნად შეწყვიტა, ადრე თუ გამოცემა სახელმწიფო ბიუჯეტიდან ფინანსდებოდა და ტირავი 80 ათასს აღწევდა, ახლა მცენარეა და ცალკეულ ფონდთა იმედად დავარჩით. მე-7 ტომიდან გამოცემა ალიას ფონდი" (თავადადამრე ანდრო ბედუკაძე) აფინანსებს და ტირავი მხოლოდ სამასია.

- თქვენი სხვადასხვა თაობასთან მოგონიით მუშაობამ ბევრი ცნობილი ტექსტოლოგი ამჟვენიდან ნაყოფა. როგორია ტექსტოლოგიის თანამედროვე დრო?

- სახელგანთნ მცვენიურთა ტრადიციისა გრძელდება, მართალია, ეცონომიკური სიფუტხირე ხშირად აბრკოლებს სამეცნიერო მუშაობასაც, მაგრამ მხოლოდ დროებით. საქმის სიყვარულსა და მოვალეობის ვერაფერი აბრკოლებს. მოგვსენებით ნელს, ილიას დაბადებიდან 170-წლის სათბილოდ რამდენიმე ტომი გამოვიდა. შოთა რუსთაველის ლიტერატურის ინსტიტუტი კვლავ ამ საქმის თაოსანია. აღსანიშნავია, რომ ინსტიტუტის ველა დირექტორი, რომელთა დროსაც გამოვიდა ესა თუ ის ტომი, აქტიურად იყო ჩართული რედაქტორების საქმეში: გიორგი ციციშვილი, სარგის ციციშვილი, გურამ ბენაშვილი. ადეს ქალბატონი ირმა რატაიანი ჩინებულად აგრძელებს ამ საქმეს.

იმედი მაქვს, ილიას ტომების გამოცემა მალე დასრულდება და აკაკის თხზულებათა გამოცემის შეუფრებელი საქმეც განახლდება.

პაისტორია

გთხვოთ
გამოქვეყნებაზე
გაგაცნოთ

ბატონო როსტომ!

ეკა ბუჯიაშვილის რეპორტაჟები „გიორგობისთვის მზე“ (სტეფი მწერლობა“, 2007, 25), რომელიც ლიტერატურის ინსტიტუტში ჩატარებულ გალაკტიონის ადეს ეფლენება, ჩემი სიტყვებიც არის მოვლანილი:

- ფრთიანი გამოცემების კრებულები რომ გამოფის ხოლმე, მაშინვე დიდი ინტერესით ენახებოდა პარადოქსალა პარადიორ: არის რუსთაველის და კიდევ ჩვენი „ჩინგიზ-ხანის“ - სტალინის ფრაზები“ (გვ. 55).

რატომ არის ეს პარადოქსი?

ამგვარი რამ მე არ მომეცამს.

დღემდე არ ჩანს რუსთაველი ასეთ კრებულებში (უცხოეთში გამოქვეყნული კრებულები იგულისხმება) და სწორედ ამის გამო გამოვიტყე ნუხილამ მე ვიტყვი, რომ ერთადერთი გამოთული ნარმოების მოლენის - სტალინის - გამოცემებში შეავთე უცხოეთში გამოსულ კრებულებსა თუ ვიქიპედიებში (არტულიერია იმის დებრითა“, „მწერლები სულის ინფორმები არან“ და სხვ.).

სამწუხაროდ, ჩვენი ძვირფასი ეკას რეპორტაჟებს სიზუსტე ალთა (არადა, ზრედაც დიტქლოოიით მუშაობს).

2007 წლის 17-ში დაბეჭდილი მის სხვა რეპორტაჟები ასეთი ნათქვამი მომხერა:
„თუ გადაშლით დერეფანების რომანებს, კომენტარებში შეხებებით ვინმე სულაკაძვის (იგივე სულაკაძის) გვარს“ (გვ. 50).

ჯერ ერთი „სულაკაძევი“ კი არა - „სულაკაძევი“. მეორეც: ჩემთვის ის „ეინმ“ არ არის - ძალიან კარგად ვიცნობ მის (ალექსანდრე ივანეს ძე სულაკაძევის) ბიოგრაფიასა და მოღვაწეობას. რაც მოგაჩრია: დერეფანის რომანები არ დაუწერია (ლამარაქისა გავრდა დერეფანზე), მე მისი ლექსების ტომს დართული კომენტარები ვახსენე.

2007 წლის 23-ე ნომერში ჩემს ნათქვამზე არის გასაღებული სიტყვები: „ამ ოცი წლის წინათ გურამ დონანამვილი და ლია სტურუას რომ ვიცავდით...“ (გვ. 42).

ლია სტურუას არა, - ბესიკ ხარანაულს.

ლია სტურუას წინააღმდეგ ზრძობა 70-იანი წლების მეორე ნახევარში ნამოწვეს (იმ დროს კრიტიკოსობას არც ეფერებოდი), შემდეგ ჩაცხრა ეს ამბავი, მაგრამ 80-იანი წლების ბოლოს კვლავ განახლდა: დაიბეჭდა წერილები, რომლებშიც მისი შემოქმედება საზოგადოებრივად მყენ მოვლენად გამოცხადდა (ისევე, როგორც 80-იანი წლების დამდეგს გურამ დონანამვილისა და ბესიკ ხარანაულის თხზულებების). ქალბატონ ლიას ვერ გამოვიტყვი იმის გამო, რომ ამ დროს (80-იანი წლების დამდეგს) მე თვითონ უცხოე ბელსტოლების მიერ შერისხული და ჩემი თანადგობა მისთვის საშიშაოთ იქნებოდა (ამ მიზეზითვე ვერ ამოვიღე ხმა იმავე ხანებში შაკა ჯიბლაძის დასაცავად, რომელმაც ასევე გამოსცადა იფულოვური შეტყვის სიმარტი).

სხვა უზუსტობებზე აღარავფერს ვიტყვი (ეს შორის ნავიციანობ).

გთხოვთ მომავალში გამოქვეყნებამდე გამაცნოთ რეპორტაჟთა ის მონაკვეთები, რომლებშიც ჩემი გამოსცემაშიდან იქნება ადგილები მოყვანილი.

თქვენი ერთგული მკითხველი,
აგტორი და მეგობარი

ლევან გარეჯაძე

გურამ პეტრიაშვილი

სხვაგვარი ლექსიკონის თაობაზე

თუ ვინმეს ეკუთვნის ქება-დიდება ჩვენს კულტურაში, პირველ რიგში სწორედ ჩვენს ლექსიკონალებს, რომელთაც ქალაქებზე სამარადისოდ აღებუქმესქართული ენის წვლილი მიმდიდრ.

გვაქვს ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონის დიდი რვატომეული და უამრავი ასევე დიდებული ლექსიკონი სულხან-საბასი თუ შუბინაშვილისა, დიდილექსიკონისა თუ მეგრული და სეპარატისა, იდომებისა თუ ხატოვანი სიტყვა-თქმებისა... ვუვლას ვინ ჩამოთვლის...

- აბა, ეს თუ ასეა, რაღა სხვაგვარი ლექსიკონი გინდა?
- მითითებს რომელიმე მკითხველი.

მოგახსენებთ, ჩემო ბატონო!

კვიცს ქართულ საეკრავო სკოლაში რომ ვმუშაობდი, ერთხელ ბავშვებს შევეკითხე, თუ რა პქვი ადამიანის სხეულს სხვადასხვა ნაწილებს. ხელი კი იცოდა ფეხლმ, მკერდს ზოგმა მავის სახელი არ იცოდა და ზოგმა - მკლავისა...

აი, მაშინ გამაჩნდა, ზემის აზრით, კარგი იდეა სხვაგვარი ლექსიკონისა, რომელზეც ახლა მოგახსენებთ.

ჯერ იმას ვიტყვი, რომ ლექსიკონი ცნობარია ერთ-ერთი სახეობაა: მისით შეიჭვტობთ ცნობებს სიტყვების თაობაზე.

ჩემი იდეა რომ ნათლად გადმოგვეთ, შედარებისთვის მოვიშველიებთ ორ სხვა ცნობარს. კერძოდ კი - ბიბლიოთეკის ორ კატალოგს.

თქვათ, მშობლიური კულტურით დანტერესებულმა უფროსკლასელმა ქართველმა მოსწავლემ ნაიკთა რომელიმე ვახუშტის სახტია ფირისმანზე და მოუნდა, რაც შეიძლება ბვერი იცოდეს ამ საიუკონ მხატვარზე.
რა უნდა ქნას ამ მოსწავლემ?

იგი უნდა წაიფეს ბიბლიოთეკაში, მიიფეს ანბანური კატალოგთან და შესაბამის ეკთმით მოძებნოს მხატვრის გვერი და სახელი. მერე კი ამოიწეროს წიგნების სია, რომელშიც შევა ფირისმანის ნახატთა აღბრძებები და ის ნიგნებიც, რომლებშიც მოხსენიებულია მხატვრის მეშუქმეუბნასა და ცხოვრებაზე.

აი, ამ ანბანური კატალოგსა შეგვის აქამდე არსებული ლექსიკონები.

მოსწავლემ იცოდა ფირისმანის გვერი და ამოიკა წიგნებისა მხატვრის მეშუქმეუბნასა და ცხოვრებაზე.
ასევე, თუ ვინმემ იცის რაიმე სიტყვა, არსებულ ლექსიკონებში ამოიის იმ სიტყვის განმარტებას.

ახლა კი, ვთქვათ, იმ ლექსის მოსწავლემ, საფუქელიანდ რომ შეისწავლა, რაც დაწერილა ფირისმანზე, მოინდომა ასევე შეისწავლოს სხვა ქართველი მხატვრებიც.

მაგრამ რა ქნას, თუკი იმით გვარები არ იცის?
როგორ უნდა მოიქცეს?

მთელი ანბანური კატალოგი გადამწრიკონ?
არა! მას არ დასჭირდება ასეთი დამხლელი და მოხანვენი გარჯა.

იგი უნდა მიიფეს მეორე კატალოგთან, რომელსაც აწერია: „საგნობრივი კატალოგი“.

საგნობრივი კატალოგში წიგნები დალაგებულია დარგებისა და ქვედარგების მიხედვით.

ჩვენი მოსწავლე იქ იპოვის ვუცის, რომელსაც აწერია: „სახვითი ხელოვნება“.

შემდეგ კი ვუთითო მოძებნის განყოფილებას: „მხატვრობა“. ხოლო ამ განყოფილებაში აღმოაჩნეს ქვეგანყოფილება: „ქართული მხატვრობა“.

ახლა კი ამ ბავშვებს მივხედვით, რომელთაც ხელის სახელი კი იცინა, მაგრამ არ იცინა არც მავის სახელი და არც იდეყვისა.

რა ქნან მათ?

თავიდან მოლომდე გადააკითხონ ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონი და ამგვარად აღმოაჩინონ ნაწილი, ლავინი და ნესტო?

და მივადექით ჩვენს იდეას:

ბიბლიოთეკის საგნობრივი კატალოგის მსგავსად უნდა გვექმოდეს ქართული ენის საგნობრივი ანუ თემატური განმარტებითი ლექსიკონი!

ჰოდა, მოძებნიდნენ ის ბავშვები ასეთი ლექსიკონის სარჩემით თუბს ადამიანის აებულებაზე, გადახლოდნენ მითითებულ გვერდზე და გაიჭმადრენ, თუ რას რა პქვი: თმიდან ჟანტებელი და ფტის ფრჩხილებით დამთავრებული.

და განსა ასეთი ლექსიკონი მოლოდ ამ ბავშვებს სჭირდებათ, რომლებიც ახლა წაილაშობენ დედა-მასა?

ასეთი ლექსიკონი გვეჭირდება გველას, უსაიც გვიფიცარს ჩვენი ენა და გესურს უკეთ ვიცოდეთ იგი, ხოლო იმნათვის, ვისთვისაც ენის ცოდნა პირდაპირი პიროფსიკული მოვალეობაა, ასეთი ლექსიკონი მოივარ სამაგჷლო წიგნად იქცევა. ვეულისხიბო მასწავლებლებს, ლექტორებს, მწერლებს, მუცხიწერებს, კულტურის მუშაკებს, ჟურნალისტებს...

უოქეთ, ახალგაზრდა ჟურნალისტო აღწერილს კრალაც თავწროლობას და სურს ჯეროვნად დაახასიათოს გამოისულიველი. მაგრამ ახალგაზრდობის გამო მას არა უყოფნის სიტყვების მარჯე. ამტკობ მისი გადამლის საგნობრივი ანუ თემატური ლექსიკონის და მიუხაბმის განყოფილებაში ამოიის სიტყვები:

პრისნათქვა; ილიანარკა; ისაუბრა; იხასია, იმუსაიფა, იმტვეველა, იფერია, იოვნა, განაცხადე, ვაბაი, ილუბა, იხაზრა, ილაქქვა, იკამასა, ირატარატა; ირკრავა, იტლიკინა, იტეკტიკა, ივლურტულა, იბუ მუღნა, იტაკტიკა, ინილიპანა, ისინისა, იფაფლანა, იფუფლუნა, იტეკტულა, იწორიქულა, იქმტებნა, იკაგანა, იჩნაველა, იოლიფინა, იბურდელუნა, იბლავლა, იტატანა, იტატყანა, იფადლუნა, იფუფლუნა, იბურტუნა, იყაფანა, დაფუტა, იყაფინა, დაბქუდა, ჰქმედ დაუსეა; ენა გამოობა, ენა მოუტანა, ენა მოიქცა, ენა ამოიფტა; ენა პილესა, ენაზე ნაიკა, ენა ზურგზე გადამიფეო,

ერთ ზურგი მოიფხანა, პირი გაალო, პირი აიქცა, პირი აი-
დუდა, გუდას პირი მოხსნა, ტყინი წაიღო, ტყინი შექამა,
ხმა ამოიღო, ყური გახერტა, ყური წაიღო, გული შეალო-
ნა, ლაყაფო გაბანა, ტრინბუნა წაიგდო, რადიო გადატლანა,
მესოეტი გაუტანა...
ცხადია, აქ ის ფერწილისტი იბოეს მისთვის საჭირო
სიტყვას.

ეს სიტყვები გადმოვიწერე ბატონი თეიმურაზ ჭარბაძის
შესანიშნავი და მეტად საჭირო წერილიდან, რომლითაც
მან გემრილად გაიმთავრა და სულ ინტელიგენტურ-
ელეგანტურ ქიტლაცებით დასაჩუქრა იხიან, ვინც ამისი
ღრისი იყო და გამოიტანა ყოველ მართებულ დასკვნას:

„ვინც მშობლიური ენა არ იცის, სიტყვის (I) მნიშვნე-
ლობა არ იცის, იგი ვერ იცნება საკუთარი ერის კულტურის
შემქნელებს და, შესაბამისად, ვერ იქნება პატრიოტი...“

შეიძლება ითქვას, რომ ბატონმა თეიმურაზმა ჩემს მი-
ერ ზემოთმოყვანილი სიტყვებით („ბრძანა“-დან „მესოეტი
გაუტანა“-მდე) საფუძველი ჩაუყარა მომავლის ქართულ
საგანობრივი ლექსიკონის იმ განყოფილებას, რომელ-
საც, თუ ბატონ თეიმურაზსვე დავეცხესხებით, დაერქმევა
„პირის გამოთქმა“...

ფეოქროს, ბევრმა ახალგაზრდა ქართველმა ფერწი-
ლისტმა გადაიურა გაზეთიდან ბატონი თეიმურაზის მიერ
ჩამოთვლილი სიტყვები და უკვე იყენებს მათ თავის ნაწე-
რებში. ვუიღო შემთხვევაში, ასე იხამდა ყველა ფერწილის-
ტი, ვისაც თავი ისევე უყვარდა:

„ახლა კი პასუხს გავცემ კითხვას, რომელიც აუცილებ-
ლად გაუნდებოდა მეკითხველს:
- როგორ უნდა შევიქმნას საკნობრივი ლექსიკონი?“

პასუხი უნდა ავიღოთ არსებული ლექსიკონები და გა-
დავანოვოთ ახლებურად.

მე თვით უკვე გადავანეე „ქართული ღიალექტის
ლექსიკონი“ და ახლა ორი სახითა მაცეს იგი ანბანურით
და საგანობრივით.

რაჭომ ავიღე მაინც და მაინც ეს ლექსიკონი?

სამშობლოდან გადმობუნებლმა, ცხადია, ყველა საჭი-
რო და საცუარელი წიგნი ვერ ნამოუღე ჩემი მიზლითიკო-
დან. ნამოვიღე მხოლოდ უსაცვარლესები და უსაჭიროცე-
ნი. სწორედ მათს რიცხვშია ეს ლექსიკონი. იგი მამანია
ლექსიკონატიის შედეგად და არ დავიღებე მათი ტე-
ხით, ვინც მონაწილეობა მიიღო მის შედგენაში...

როგორ გადავანეე სიტყვები?
ძალიან იოლად.

ჯერ ავიღე ეს ჩემი უმჯობესესი ლექსიკონი და თავი-
დან რომლიმდე გადავასტარქა.

შედეგად მივიღე იგივე ლექსიკონი, ოღონდ ახლა სიტ-
ყვები ფურცლების ცალკეურად იყო დაბეჭდილი.

ამის შერევილი მარკატელი და ფურცლები ცალკეულ
სიტყვებად დავქერე.

შემდეგ გავიმდე გასამღელი მავიდა და მასზე ერთმი-
ნეთისგან მოპირებით დავანეე ქალაღდის პატარ-პატარა
ნაქრებს, რომლებსაც წინასწარ დავანერე სხედასხევა
„საღენებს“ ანუ თემების სათარევი. ერთ ნაქრზე უწერა
„პირიკონი“, მეორეზე – „ქსიკონი“, ტრიაკრე, ტრანსკ-
მილი, მესამეზე – „ხასიათები“, მეოთხეზე – „მომართები
და დახასილები“ – და ასე შემდეგ...

შერე კი მივიღე და მივიღე:
ავიღებდი სიტყვიან ფურცლას და მიუღებდი შესაბ-
მის თემს. მეორე ფურცლას – სხე თემის, მესამეს –
სხეას...
და ასე ბოლომდე...

წარმოვიღებდი ერთ-ერთი თემის კეთილ სიტყვებს.
თემა („საგანი“) – „ადამიანთა ხასიათები“?

დაჯებანე – იტყვიან იმაზე, ვისაც სხვისი ხელით
სიკვეთა ხაქმის კეთება.

ენაზეხება – უზრუნველი, უფარველი.

ალაჯენი – უთავბოლოდ მოსიარულე.

ქვანაწილი – ძუნძი, ქვანეია.

ხელმწიფეტი – დაუზოგავად მხარჯველი, მფლანგე-
ლი ადამიანი.

მონა გულისა – გულმკელი, გულკეთილი.

ზუსტარა – მოზვედრელი, მტერი, ახვეტი.

ნკიპარტა – თავმომონე, ფაქიზი, კონია.

წელანგარა – ზარმაცი, უქნარა.

უციკოშილი – უკადრისი, უცეხი.

ლაქმარტა – ახტაჯანა, დაუფადარი.

სანდაცი (I) – ცუქტი, მოუსვენარი და გონიერი (ბავ-
შე). 2) მტეტიარა, არამკობეტი.

აყირაგველი – მელიდური.

თქელი – მოაღრსე.

თავღელეტი – ცუღელეტი.

ინეტიარანი – ვისაც ხორად ეცელება ხასიათი, განწყო-
ბილება. ფუციანი, ხუშტურანი.

კონიანა – ვინც უშნო აკიდება იცის, ვისაც ძნელად
იცილებენ.

მამათილა – იტყვიან კაცზე, რომელიც ქალის საქმე-
ცში ერევა.

მეზობელი – მეზობლებში, გარე-გარე მოსიარულე.

მიკირია – ვისაც ცოტა რამ უკეოს, მატაკი.

მოქოელი – მოხურბებული, მარჯვე, ყველაფერში
განაფული (კაცი).

ქამაფილია – ვინც ქამს და არ ამხელს.

ხელქაქუხა – უშნი, არაწელ-დაწაწელი, მაგრამ ემსაქ
და გაიბეჭრა.

ხიჭირიჭია – ქირვეული, მარიანი.

ქანახი – ჭოალი, მარჯვე.

ძადცარი, ძადცოვა – 1) ვინც თავს უფრთხილდება,
ერიდება დაღლას, გარჯას. 2) გულგრილი, უფარველი.

კუწნავარა – უფარველი, გულმხიარული.

იღუბარა – უფხო, დონდო, უფერული (ადამიანი).

ჯამარტი – ვეზირიანი, ბორკიტი, ავი.

ღვეფია – პრამქია, უკადრისი.

ღეთის გარეყანი – უწყალი, დაუნადობელი.

ყუნქურა – მინიღან გაუხვეული ადამიანი, ვისაც შინ
ყოფნი უღვარს.

მშეტი – მეტეტიარა.

რბილი ვაღელი – ვინც მოიქნებითი სიკეთით, შუბარ-
კით გაანაწყნებს ვისმე.

პირუბანელი – ვინც ველაფერს იკადრებს, ურცხვი.

უწინაური – მოუხურბებელი, უხერხი.

ფაქტუა - ამქარებით, ზერყლედ საქმის მკეთებელი.
ფეხებიდან მოცვეთილი - ვნატი, გაქცეული ადამიანი.
დაფხა - ცეცხლ, ანტი.
დაუცავდე - მოუთმენელი, ამქარებული.
დაძლი - ვინც ვინმეს რამეს აკლებს, რამეს უშაფებს.
გაღრიტა - ვისაც ადვილად სწენის რამე.
გაღარასინებული - გარე-გარე სიარულს შექცეული,
გაქსეპებული.

გაუსხებადი - მოუბნავი, უზრდელო.
აგხელი - ქურდი, ხელმწიფი.
აღადღვლა - გულმართალი, უგმამყო.
არაჯვრა - უხერო, უჯიმი (ადამიანი).
აჯიღლა - 1) თამაში, თვათმეცხელი, თვათმეცხელი
(წიუთებრივ, ქალი). 2) ცეცხლ, მოუსვენარო.
ბებერვა - იტყვიან ბავშვზე, რომელიც დიდებით იქ-
ცედა.

ხატკლენია - ქვეპანკლები, მოსულელი.
დედამთილა - პატარა გოგო, რომელიც დიდებით იქ-
ცედა.

ფორნჯა - უქნარა, ზარმაცი.
ურთამა - 1) უთაგებოდა, უანგარამოდ მხარჯვლი,
უჯიარათი. 2) ამტარებელი, ფიცი.
ტარფუზანი - მსუბუქი, თაქტამიანი.
ნარამარა - ამტარებელი, დაუფიქრებელი, ქარაფუ-
ტა.

ლაქტიკატო - თაქტარანი, ცერცებტი.
ქანანრახა - ავი, კახსი, ანწილი.
ქვის ნატები - კრამი, ჯოტბი.
მუშაგალია - საქმეში მოუდალადა, მარჯვე მუშა.
მიდევა - ჯოტბი, კერპი.
დაბადუბადი - უწიო, მოუბრუნებელი, დაბედური.
ბაბაგალი - გამრჯე, მწირობელი, მუთათი.
გარფუკატა - ჯოტბი, კერპი.
ბერყენა - ყვეფი, მტერი.
მაცაყერა - მოუსვენარო, დაუდევარო, ცეცხლ (მა-
ვი).

თიღუმი, ტურღანი - ქვეშეყმა, გაიძვრა, გუღბო-
როტი.
კამაკუმა - ნელი, მისმე, ზანტი.
ღონკო - ტლანქი, მოუბნავი, ზანტი.

დაღამდა - ნელი, ზანტი, ზოზინა.
აბუნალავი - სანყელი, სობარო, დაბრწყებელი.
მწარლ ხე კობხა - ტრამახა, მკვებარა.
უფრემი - ურჩი, გაუფიქრარი.
ტამჰანა, ტამჰარა - გიგნავი, აბტაჯანა (გოგო, ქალი).
ტრუნჭე - იტყვიან იმანზე, ვინც ცხვირშიმ დახვებდათ.
გამამდე - ვინც სულ სხვასთან ჭამს, მუქთახორა.
ზუზია, ფუზია - მორცხვი, გაუბედავი.
ნაინწინა - ზოზინა.
აღადღვტა - ცუდღღუტი, არაკეთილსინდისიერი.
კანდამანჯარი - ძუნწი, ხელმოჭერილი.
დაღვინებელი - ჭკუაფაშვდარი, დაღვინებელი.
უზნის ხუფი - უზან-უზან, გარე-გარე მოსიარულე.

დამეთანხმებით, რომ მეტად მოამბეჭდავია ერთად
თავმოყრელი ეს სიტყვები.

შეგებ, როგორი ნარგვარობა ხასიათებისა!
რამდენი ფერი და ელფერია!
როგორი ხატკლენება, ენერჯია და სისხარტეა!
როგორ ზღვრისწევითაა დახატული ეველა ხასიათი!
დაჯებანზე, ტრემცებება, ქვანურია, მონა გულისა, ნეო-
პარტა, აყარავებელი.

მოსოფელი, ხელეშუხა, კედნავარა, რბილი ევალი,
ფტებიდან მოცვეთილი,
ბებერვა, ხატკლენია, ტარფუზანი, მწარლ ხე კობხა,
ტრუნჭე, უზნის ხუფი...

აუ!!!
თითოეულ ამ სიტყვაში იმდენი პოეზიაა, თითო ვარგ
პოემას რომ ეყოფოდა!

ახლა ნარმოვიფიქროთ, როგორი სანახავი იქნება, ამ
დედამადე გადერასამ რომ დაემატება შესაბამის სიტყვე-
ბი ქართული ენის განმარტებითი ლექსიკონიდან და ყვე-
ლა სხვა ლექსიკონიდან.

იხარე ქერო, მოეცდეს მტერი!

აქ ვამთავრებ ნერულს.
რამდენადაც შევიძელი, ნარმოვარინე ჩემი იფენის ღი-
რებულთა. ახლა თქვენი გადასანყვეტია, ძმებო ქართვე-
ლებო, შეისხამს ეს იდეა ზორქა, თუ არა.
ღმერთი იფის ჩენნი შეწყქ!

რადამსიისაბა

ერთი შეხედვით, უცნაურ
იდეას გუთავაზობს გერამ პეტ-
რიაშვილი - შევექნით ქართუ-
ლი ენის სავნობრივი ანუ დამატარი ლექსიკონი გარკვეულნი-
დად უცნაური ნაწი ლექსიკონის შედგენის პრინციპით, რომელ-
საც იფის ადტარი გუთავაზობს: აიღოთ არსებული ანასწერი
ლექსიკონები და დაემატათოთ თუქმისა და საცნების მიხედვით.
შეიარე მზრავ, თუ პრინციპობად განვიხილავთ, არც ისეა
საქმე, როგორც ერთი შეხედვით შეიძლება მოგვეყენოს.
აქ შესაძლოა იმდენი რამ იფის სადგურ, რამდენიც სანტე-
რესლო და დამატარებელი.

გერამ პეტრიაშვილი კარგა ხანია უცხო ენობსაც ვარტო-
ში ცხვირობს და, უფრეველა, იგი მზარდად ტრანსის იმ ლექსი-
კონის საქაროებას, რომლის შექმნასაც გუთავაზობს.
ქართული ენა, ისე, როგორც არასტრის, განიფილის აგრე-
სიას უცხო ენების მხრიდან, ადამიანებს კარგავენ მშობლიუ-

რი ენის შევრტნებას, იკარგე-
ბა სწორმეტყველებების ტრადი-
ციები, იკარგება სიტყვები,
სიტყვები, გამოთქმები, ენა, მეტი რომ არ უთქვია, ღარიბდება.
ასეუ იფიარებაში შეარყოთ ვექტარდება ისეთი ლექსიკონე-
ბი, რომლებიც აველიად მოცავენებინებენ საქართო სიტყვებს
და დაეცემებრეზიან შეტყველებების დახვეწა-ვაშდიდრებაში.
ბერი კარგი ლექსიკონი გვაქვს, მაგრამ ბვეროც ვევალია-
არადა, დრო იმთხუც, ცხოვრება იმთხუც თუქმსტური ლექსიკო-
ნებისა თუ ცნობარების საქაროებას.

ამიტომ ვაფიქრობ, რა და როგორ გვაქეთით, როგორ
ავუწიროთ ფეხი დროის მოახოვენებს.
იხედა, სასუილორტებში და დინტერესებული შეიასვე-
ლებს შეფხებენ გერამ პეტრიაშვილის შიარ შემოთავაზე-
ბულ იდეას და მოვეყვდიან თოჯინათ მოსაზრებებს ამ მეტად
სავულისხმი თემაზე.

კვა მუჯიანიშვილი

„ჩემი თომას ბანი“

ასეთი იყო სახელწოდება ლექციისა, რომელიც ქალბატონმა დალი ფანჯიკიძემ ჟურნალ „ჩემი მწერლობის“ საღიონში წააკითხა.

როსტომ ჩხეიძის თქმით, ქალბატონი დალი მათ შორისაა, ქართული მთარგმნელობითი ხელოვნების ევროპულ ღონის რომ განსაზღვრავენ.

მისი გამოსვლა სალტერნატიურო ახსარებზე უკეთესადგმა თომას ბანის ერთ-ერთი ადრეული რომანის „ბუფერ-ბროკის“ თარგმანს, რომელიც მაშინ ძალზე წარმტყნებულ ცდად შეიყვანა ვახტანგ ტყეშელაშვილმა, - თქვა მუჯიანიშვილმა. როსტომ ჩხეიძემ, - შეხვედრებში მან ასევე საინტერესოდ თარგმნა „ჯადოსნური მთა“ და „კალთაბანდ ფელიქს კრულის აღსარება“ - ბიკარესკული რომანი, განსხვავებული სტილისტული, თუმცა ქალბატონი დალისთვის დარღვეული სიროველი არ არსებობდა. მან თარგმნა თომას ბანი, მაქს ფრიშის თხზულებები, პლენდროვის „ახალგაზრდა ე-ს ახალი ვნებანი“, რომელიც მულანდის ტარგმნილია ადრეული და მესამევეთის არ არის, რომ მასალა ამ ნივთიდან უხვად მოხვდა ლეონ ბრეჯაძის „ქართული ტარგმნის ლექსიკონი“.

ახლანდელ მან ხანტერესულ თარგმნა ავსტრალიელი პოეტი, მის მიერ გადმოქართოებული პერმან ჰესის ზღაპრებიც შევითრია პოეტური მუხტით. მისი შემოქმედება მრავალფეროვანია და, ცხადია, ახლა ყველაფერს ვერ შევცხებით.

სანიშნულია ქალბატონი დალის ნაშრომებიც თარგმანის თეორიაზე. საერთოდ მისი მიზანია, რაც შეიძლება სიღრმისეულად აზიოციონს მწერლის სტრუქტურა და შესაბამისად გადმოიტანოს ქართულად, თარგმნის ისე, გურნატი ქიქოძე რომ ამბობდა: „როგორც დანერდა ის ავტორი, ქართველი რომ ყოფილიყო“.

„ჩემი თომას ბანი“ - ეს ფრანზ ბეკონ რამეს გულისხმობს - კავშირს რომ თქვას, დიდი პასუხისმგებლობაც არის და, ამავე დროს, თუ ვინმეს შეუძლია ასე მოხსენიოს ეს მწერალი და ამგვარად განსაზღვროს მისი შემოქმედება, სწორედ ქალბატონი დალი ფანჯიკიძეა.

ქალბატონმა დალიმ კი, მოხსენების ნაოთხამდე, ის ღწრე გაიხსენა, როცა თომას ბანის სამყაროს კარი გააღო, როგორც მთარგმნელი.

- ეს ყველაფერი მაშინ დაიწყო, როცა სრულდა ახალგაზრდა ვიყავი. ამ ასაკისთვის დამახასიათებელი სითამამე კი მქონდა, მაგრამ დიდ მატარებელ ტილოებს ვერ არ შევტყობდი. და აი, სრულად მოულოდნელად კონსტანტინე ლორთქიფანიძემ, ვინც მაშინ „ანაკადელს“ ხელმძღვანელობდა, შემომთავაზა შეთარგმნა „ბუფერბროკი“. მანამდე ჩემი ნაცნობობა თომას ბანის შემოქმედებასთან, ასე ვთქვათ, სტუდენტური ხასიათის იყო.

ეს შემოთავაზება ედღესათვი იყო ჩემთვის. ამოფენა ეპიკურ ტილისთან შეტყობება დიდ პასუხისმგებლობას და გამბედელობას მოითხოვდა. თანაც მატრუკენის ცოდნა არ იქნებოდა საკმარისი. საჭირო გახდა უფლა კრიტიკული მასალის ათვისება. სხვათა შორის, თომას ბანი ამითაც გამოირჩევა, რომ თვითონაც ძალზე ბევრი აქვს დანერვილი თავის შემოქმედებაზე - პირდაპირ გვხს გვაძლევს საით უნდა ნახოვდე, როგორ უნდა მოუდევო მის ამო თუ იმ ნაწარმოებს. ეს ყველაფერი ავითვისე, გავაცნობიერე, გავაბნალო-ზე და საქმეს შევდექი.

ასე დაიწყო „ბუფერბროკის“ თარგმნა.

დიდი ღწრე გაეფიდა მას შემდეგ.

არც კი ვიცი, საით წარმართებოდა ჩემი ინტერესები, კონსტანტინე ლორთქიფანიძის ის შემოთავაზება რომ არაა.

ქალბატონი დალის თქმით, მოხსენების სათაურის არჩენა ერთი მხრეც განაპირობა იმან, რომ მას თარგმნული აქვს თომას ბანის საბი რომანი „ბუფერბროკი“, „ჯადოსნური მთა“ და „კავანტიურის ტყე“ც. კრულის აღსარება, მორე მხრეც კი იგი განიხილავს მთარგმნელის დამოკიდებულებას სათარგმნი ავტორისადმი, რასაც შემოქმედებითი ინტერესები გარდა მარცხული ინტერესებიც ემატება.

კანონზომიერება, რომ თომას ბანის მთარგმნელი მოსივე შემოქმედების მველევარეც იყოს, რადგან თომას ბანი განედუთებდა იმ მწერალთა რიცხვს, რომლის გავება და თარგმნა მისი შემოქმედების ფილოსოფიური საფუძველების შესწავლისა და ტექსტის ლიტმციდენტობით კვლევის გარეშე წარმოუდგენელია. დიდი ფანჯიკიძის დანერვილი აქვს რამდენიმე ნაშრომი თომას ბანის შემოქმედებაზე: „ბუფერბროკი“ - გურმანული კლასიკური რომანი, „თომას ბანი და მისი რომანი „ჯადოსნური მთა“, „ლიტმციოტვის მთარგმნელი ფუნქცია“, „ჩემი თომას ბანი“, სადაც კვლევა უკეთესადგება თომას ბანის რომანების თარგმნის პროცესის აღწერას, იმ ხერხების ძიებას, რომელთა მუხტეობით უნდა შეიქმნას დედამიანის ნაქონიშურად მახალბეული ანგარიშები.

შემოხსენებული საბი რომანიდან პირველი იყო „ბუფერბროკი“, თამაშის მველვობის რომანი, სადაც ითხის თომას ბანი მოთხრობლია ერთი თუჯახის გადამხსენების ამბავი. თომას ბანი თავიდან ვერ წარმოადგენდა, რომ ქმნიდა კლასიკური რომანს, რომელიც მთავდელი ლიტერატურის ოცნის ფონდში შევიდოდა, მაგრამ წერის პროცესშივე გრმობდა მის სიადიდეს. რომანი დადღელი ცხოველების ფსიქოლოგიას გადმოგვცემს, სადაც გადაამერება თვით ადამიანების ნებიდან მომდინარეობს. შესაბამისად, აქ პირველად წარმოიწდება თომას ბანის შემოქმედების ანტითემა - წინადასმელების ცხოვრება და გუნს, ხელოვნებას და ცხოვრებას შორის. ჯანაბალი, საქმიანი, უპრობლემო არსებობდა დახსენილი არსებობაზე გადასვლა საბედობისწრად მთავრდება. რომანის პირველი ნაწილი გადღეპული სიგნალები გეპურნებს, რომ აქ აღწერილი სეპედერიკო თუჯახი დასაღუპავდა განწროვლი. პირველი ნაწილი სხვა ნაწილადგა საინტერესო. აქ მველვდება თომას ბანის მიდრეკილება ტექსტის ნაწილობისადმი. მწერა-

ლი ისე სკრუპულოზურად ავირებს პერსონაჟების მეტყველებას აუტენტუკურ მხარეს, სუფრულ საუბარს, სადღერდრეკილებს, თევფებისა და დანა-ჩანგლის წკარუნს, რომ ამკარად ჩავეესსახს ყველა ეს ხმა. ნადების დასრულებულიანთავე კი სარწმუნოარბებ და თარგმანშიც უძვეველეს უნდა შეგვექმნას ასეთივე მათხტედილება. პირველი ნაწილი, გარდა უბნითქმულისა, კომპიუსიკურადდაც უკავშირდება უკანასქელ თავს - მფლოვიარე ქალებს თავმუყრას, რაც ამბადრებს ბუფენბროკების გადამქნებისაგან მოგვირდ კავშიანს.

თომას მინი პუფენბროკებს¹ პუნიამსტური ირონიით გატელნიოდ სივანს უნოდებდა. იგი ცდრილობს ირონიული თვალით დიანახოს რეალური სინამფვილე და ბუფენბროკების გადამქნებით გამოხეველი სიმძიმინა საკუთარ თავსაც გაულოვან და მეთიხველსაც. მწარალი აცხადებს: ებიკა ამოლოწური ხელციუნება, იმიტეტურება არის ირონია, ხოლო ემიკური ხელციუნების არხი ირონიის სულიაო, და ახლ ასხასათებს საკუთარ ირონიას: აქ სიძულვილი, დაცირება და მასხრად აცხადებს ხელი არ აქვს, ესკური ირონია გულთბილი ირონიაა, ეს გახლავთ მონიფული კაციის ირონია, პატარა ბავშვისადებ სინახით რომ აქვს კული საყვი.

ამგვარი პოსტულატები იძლევა თომას მინის სტაილის გასაღებს, ეხმარება მთარგმნელს შექმნას იმ სტაილის ადეკუატური სიტყბა, რომელიც თომას მინის მთელ შემქმნელობას უდევს რძულვად, მაგრამ მინც საკმაოდ ხელშეახებთ ვარაიციებს განცივდის უყუდე ახალ ნაწარმი-ებში სტაილის ძირითადი ნიშნები კი ასეთია: ემიკური თბრობა, რომელიც ვხადავს წყნებად საკმაოდ გრძელი დიალოგებით, ლიტმოტუების ტექნიკა, რომელიც ერთი და იმავე ფრაზების, ცდაცული სიტყვების, ზოგჯერ მთელი პასაჟების ზუსტი გამჟორებით შეიცვინება, კრიტკული სიზუსტე, რომელიც ატრობუტების დხევეებით მიიღწევა, შეცნიერულ განსჯამდე მისულ ინტელექტუალური თბრობა, უცხო სიტყვების სიჭარბე, პერსონაჟების ენობრივი პირტეტების შექსმული მრავალფეროვანი ხერხები, მათ შორის მტვედელების აუტენტუკური დახასიითება, ირონია, თბრობები ლანდამფეტის ჩართვის გამიზნული ხასილი, მუსიკალურობამდე ამხადიული ენა, რომელიც კუთლიბმოწინებთა და პროზის რიტმის ფაქტორ კანონებითა შექმნილი, პერსონაჟების გარეგნობის, ჩაქმულობის, ფეხების აღწერა, სადაც ერთი სიტყვაც კი არ არის ზედმეტი და სხვა.

მთარგმნელის ვანზახება, ზემოხსენებული ნიშნების ფუნქციური კომპენსაციის გზით შეძლის მთარგმნელი მინასთანობრივი და სტაილისობრივი ადეკუატურობის მიღწევა, ხაშივე რომანის თარგმანში დასტურდება. ერთად, აჯადოსნური მთამი² უპირატესობა მიტყება ინტელექტუალურ თბრობას, მოუღებებისა და თებების ფლოზოფიურ განსჯას, რომელიც ზოგჯერ შეცნიერულ სტილის უახლოვედა. რომანის საფუძველს ქმნის ნიუქმა და შოპინიაურის ფლოზოფიის ერთი თებისა - ავადმყოფობის მმარბინება მეტყვენებითა, ილით ამ თების რაჭოფობა აჯადოსნურ მთამი³ წინააღმდეგობრივ სახეს იძენს, რადგან რომანის გმარი ავადმყოფობას მხოლოდ ადვირახსნილობის⁴ ერთ-ერთი ფორმის სახით ეცნობა. მისი ტრეფობა ტუ-

ბერკულიზონათა სანატორიუმის ბინადრის კლავდია შოპინიადმი სხვა არა არის რა, თუ არა იმ სვერსადმი სიმპათია, სადაც უპირცივილობა გამეფებულა. აქ სიყვედილისა და რომანტიკის ყველა აჯადოსნურ საშუალებაა მობოზილი, რათა ადამიანი აცხადონ და ხელი ააღებინონ თავის ცხოვრებისეულ დანბნულებას და მიზნებზე. აჯადოსნურ მთამი⁵ ინდივიდუალური სიურპრიზის გამო დროისობრივი მმართებამია მოქვეული. იმტვეწიურა, თითქმის მითიური სიურცე დროის განვიდაც ახალ განზობილებას ანაქტებს, სწორედ დროის განცივდის მორღუნების გამო ვერ აღწევს თავს შანს კასტორია იმ აჯადოსნურ საშუალებად და თავიდან დატვემული ირი კურის ნაცვლებად შეად წელიწადს დამყოფს სანატორიუმ პერკოპოვი⁶, სადაც ირი აღმზრდილი ცდლიობს გადაბრობის იგი - იტალიელი ლტოლენი ლო-მელიკო სტენმინინი და ასევე იეზუიტი ლეო ნაუტე, რომელთა ფილოსოფიური შეგედულებანი მტვერმტვეცილური დიალოგის ფორმითაა რომანში გადმოცემული და მთარგმნელისაგან დიდ აჯავსა და დაცირების მოთხოვნა.

მისიტყვებში წარმოადგენილი სამი რომანინად ირი - პუფენბროკები⁷ და აჯადოსნური მთა⁸ მხატვრული ხერხების თვალახროსით ასე თუ ისე ახლთა ერთმანეთთან, თუმცა ეს ხერხები ცელიტებებაც განიცივდის. მაგალითად შეიძლება დავასახლოთ ლიტმოტუი, რომელიც პუფენბროკებში⁹ მეტწილად პერსონაჟის გარეგნობის ან ხასიათის მკაფიოდ წარმოსახენად იგი მოხმობილი, აჯადოსნურ მთამი¹⁰ კი იგი მუსიკალურობამდე ამხადიული და გაცივლებით მეტ სიღრმესა და მნიშვნელობას იძენს. ასევე ნიშანდობლივა ინტელექტუალური თბრობისათვის დამახასიათებელი ლექსიკის სიჭარბე, უკაზიური წარმოსახულება, კიდეე უფრო გართულებული კრიტკული სიზუსტე, შეცნიერული ტერმინოლოგია, ფიზიკური, ქიმიური და ბიოლოგიური პროცივების სკრუპულოზური აღწერა, რაც მხატვრულ თბრობას ამბიშებს და მთარგმნელს ბენეის ხელზე გაეღას ავადმულებებს და სხვა.

ამ ფონზე ერთი შეხედვით ილი ჩანს ავანტიურისტ ფელიცი კრულის აღსარების¹¹ თარგმნი, მაგრამ აქ დასამული ამცივანის გადასატრედად მთარგმნელს არანაკლები შრომა და აჯად სტორდება. ღალი თბრობა, თვითირონია, აქტარბული რიტმი, იუმორით აღბედილი დიალოგები, პიკანტური სიტყვების საკმაოდ თამანი აღწერა, მთავარი გმარის მტვერმტვეცილება, სერიოზული თებების მუბეუქად მოწადების ხელციუნება ის შტორმები, რომლებიც ამ რომანს თომას მინის მუქმუქებებში გამოარქმულ ადგილს მიაკუთუნებს და მთარგმნელს ახალი გზების მივება ავადმულებულა. აქვე დავსინთ, რომ ამ ნივანს მკითხველი აქლითანად ფელიცი კრულის აღსარებნად¹² იცნობს, ნივანის მუარე გამოცივბის მადე მიიღებს მკითხველი, ილით აწკრედა მის ავანტიურისტ ფელიცი კრულის აღსარება¹³ ერთკვდა.

დალი ფანჯაკიემ¹⁴ ბოლოს კლავე წამოსინია წინ ის თებში, რომლებიც განსაკუთრებით საინტერესო ყოვილა მისთვის, მათ შორის წელი სიკვედილის თებმა, მისი ფიზიოლოგიური და ფსიქოლოგიური ასპეტეტები, რას განვიცივდის მომაცდავი, რას განვიცივან მისი აბლობლები, რა იმადე-

ბა წინდა ფიზიკური განვითარების გარდა კვალიმის პროცესში. აღმოჩნდა, რომ ამ პროცესს სულერი მხარეც აქვს: ავადმჯობე კულის სიღრმეში იცის, რომ მისი ფეხები დაფიქსირდა, მაგრამ ურჩენია დაიჯეროს ის ტყუილი, რომელსაც სათაზოზე მისწერდა. თავის მხრივ მოაკვდევს ბროდან ასეთი სიტუაცია ამისთვის, რომლებიც უჭირან უკან მოხარულებზე გზებს და სიყვითლს ავადმჯობელებს. ამხვე სფეროს განვითარებას თომას მანის ინტერესი სპორტულური სეანისადაა, რომელიც თავისი იდეალებით მთარგმნელისათვისაც მიზნად აღიქმნა და იმ თავების რეგულაციაში, თარგმნისას სულის მოთქმის საშუალებას რომ გვაძლევს ზოლზე. ე.წ. შესაბამისებელ თემათა შორისაა თომას მანის გასტრონომიული ინტერესები, ლანდშაფტის აღწერის მხოლოდ მისთვის დამახასიათებელი მხარეა, ანუ პერსონაჟის მიერ განვითარებული სურათების სურათები, რომლებიც საკმაოდ უხედავად ავადმჯობე მთაში და სპორტის აქტივობისა და დაუნდობლობის შთანბლებით აღწერილი გამოიარდა.

დალი ფანჯიცი

ადამიანთმცოდნეობის სფეროდან მთარგმნელის განსაკუთრებულ გურადღებას იცაობს თემის ურთიერთობა, რომელიც ბავშვობაში იღებს სათავეს, მაგრამ ასაკის მატებასთან ერთად ისეთი სიღრმეში გადაიზრდება, როგორც მხოლოდ სისხლით ნათესავებს შორისაა შესაძლებელი. სიღრმედი ორმხრივია, მაგრამ სხვადასხვა საფეხებზე აღმოცენებული და ამ საფეხებში წედიმ მხოლოდ დიდი მწერლის ხედილია.

ასეთ დიდ მწერალს უნდა მოხსენებებლა ჰემა თომას მანი და მწერალია მსმენლისათვის აუბნა, ასე რატომ გაკადრდა.

ჰაბა ჩეიძე

- ქართულ კულტურაში ერთ-ერთი უძველესი მიმართულება მთარგმნელობითი ხელისუფლება და იმ დიდ სახელებს მისაღეს, ამ სფეროში რომ ეხსენებო-ზოლზე, გადასარბების გარეშე შეიძლება დავასახლოთ დალი ფანჯიცი. საერთოდ თარგმანის ხელისუფლებაში ერთ-ერთი მთავარი პრობლემა იურთერთობა ორიენტილის ტექტიანია. როგორ უნდა იყოს ეს დამოკიდებულება? რა გზით უნდა ნათესავს მთარგმნელი? და, საერთოდ, სად გადის მთარგმნელობითი ხელისუფლება? როცა ქალბატონი დალი ფანჯიცი ხელისუფლებით სახელისწიში შეედივართ, ეხედავით, რომ იგი უზრავლეს შემთხვევაში ახერხებს (და ეს ძალან მძიმე უკავია) ოქრის მუდმივ გამოყენებას. ამის დასტურის მისი ნივთები თარგმანის თეორიაზე და პრაქტიკული შემოქმედება. ის ძალან მომბოხენ და შეკერია საკუთარი თავისადაა და

ეს ტეკრია კიდევ იმ დიდ ლიტერატურას, რომელიც მან ქართულ სინამდვილეში შემოიტანა. განსაკუთრებით მნიშვნელოვანი მგონია მისი დამოკიდებულება სტალინისტისადაა. ის ცდილობს ბოლომდე ჩაიხვედოს ნივთებს... და სერიოზულ ნარამტებებსაც აღწევს - პროზაშიც და პოეზიაშიც.

ამერიკელი ლიტერატურათმცოდნე ვერუალ ნემოიანე ამბობს, რომ ყველა დიდი მწერალი რეაქციონერია. მისი აზრით, თომას მანიც რეაქციონერი იყო და ეს ყველაფერი მიმართულია პროგრესისადაა. მწერალი ცდილობს ადამიანის სწრაფი სელა ამ გზით შეაგროს. თუკი ამ თეორიას დავუთმობთ, უნდა ვაღიაროთ, რომ ქალბატონი დალიც რეაქციონერია და ეს ყველაფერი მიმართულია იმ ლიტერატურისაკენ, ახლა რომ იქმნება. ვგულისხმობ ტექტიანს ნანკვებ-ნანკვებ, კუბურების სახით რომ გადმოხდის მდელია თუ ელექტრონულ გვერდებზე და ვერ დავიკვირდის პროფესიონალიზმში. ეს პროცესი როგორმე უნდა შევრდეს. ისინი კი, ვინც ხედავენ ამ საქმეს მოკვნი ხედი, გონს უნდა მოკვნი...

შე ასე ეხედავ და თქვენი აზრით მარტრებს ამ თვალსაზრისით, ქალბატონი დალი...

დალი ფანჯიცი:

- საწმუნაროდ, სერიოზული ლიტერატურა ძველი ინტენსიუობით აღარ ითარგმნება, თუმცა ნურც მისი ვიციტრებით, რომ სიტუაცია ამ მხრივ უმჯობესია. ბოლო ხანს ძალზე კარგი მოაზრებულება დატოვა ზოესკისადაა ასუნამოს თარგმანმა. ზემო აზრით, ის კარგად არის გამართული ენობრივად, იცით, ეს ასეთი მტკიცეული საკითხია, თითქოს ადვილად აღარ რჩება სტელზე სალაპარაკოდ. მდელია გადმოსული თარგმანების შესახებ მართალი ზრძანეთ. გასულთბში და უწრადებში ხშირად ნამოკითხავს ინფორმაცია, რომელსაც ხელს ასე აწერენ: მოაზრება ამა და ამით. უმეტეს შემთხვევაში სურველია მოიხვედნა მოგანეროს ცუდად თარგმანა ამა და ამა-მითუკი. ასეთი ვითარება, შესაძლოა, იმის ზრძანეთ არის, რომ თითქმის აღარ არსებობს თარგმანის კრიტიკა. ერთადერთი, ბატონო ლევან პრეკაძე მუშაობს აქტიუობით ამ თვალსაზრისით და კიდევ არამკვლევარული და მუდმივ პროფესიული ჰაბა ჩეიძის გამოკვლევა შედეგ ღირს". ქართული თარგმანების შესახებ, მას ხშირად ვიხვედრებ თარგმანის თეორიის ლექციებში. ბატონო ლევან პრეკაძე კი დღემდე იბრძვის ამ ასპარეზზე და ეს ყველაფერი გამტკიცებულია მის ბოლო ნარამომცემ ალექტორ დაუსტესის" გარემოში.

აგრე თარგმანებზე მტერი იწერებოდა, ახლა კარგი კრიტიკა ამ სფეროში იშვიათი გამოხატვისა და რატომ გაციკრით მდარე ხარისხის თარგმანები რომ მოეყვანა?

ფილის კალანდარიშვილი

- თქვენ მოხსენებამი ისლუბრეთ იმ ნაწარმოებებზე, რომელიც თარგმანილი გაქეთ. ლაპარაკეთ „ჯადოსნურ მასაზე“. ჩემი აზრით, სწორედ ამ რომანში ჩანს მწერლის აზროვნების ფილოსოფიური ნაკვეთი, დამყარებული ნიჭი. მის და მომწინავეების მსოფლმხედველება, ევანგელის მესაკონსტანტი. ამ მიმართებით თუ შედეგობა ესაუბროთ თომას მანის თხზულებებზე კოსმები და მისი ძეგლი, რომელიც ზიზილიურ სიუჟეტს ეყრდნობა. უკავშირდება თუ არა ერთმანეთს ეს ორი რომანი მსოფლმხედვის თვალსაზრისითა, საერთოდ, რამდენად მოქმედებს მანზე ბიბლიური მსოფლმხედველობა?

დალი ფანჯიკიძე

- სხვათა შორის, ბიბლიური მსოფლმხედვა ამ ნაწარმოებში უფრო არის ნაშინილი და ზღაპრულად გადამოცემული, თუმცა დროთა კვირბი აქვე დარღვეულია, მოვლენები აღწერილია ქრონოლოგიურად და მწერალი ამას საფარგლებად აკეთებს ერთგვარი პაროდის შესაქმნელად.

მისი ფილოსოფიური გაველნება შედგება ხან ერთ და ხან მეორე მხარეს იხრებოდა. ნაკლებად, მან თავის შემოქმედებაში სხვა სიკვდილისადმი სიმამათა, რაც მომწინავეებსაგან მოდიოდა. ამავე დროს ის განიცდიდა ნიჭის ზეგავლენასაც და ამტკიცებდა, რომ მისი მსოფლმხედვა ყოველთვის ერთგვარია არ არის. ეს ფილოსოფიური კონცეფცია და გამოცდილება არ იკარგება და თომას მანის ყველა ნაწარმოებში მტკიცედ სხვადასხვად მოხიზთ და მიზნით. ბიბლიურ მსოფლმხედვის ყველაზე დიდი ინტერესი დავითში თავის ტეტრალოგიაში. სხვა ნაწარმოებებში ის იმდენად ზღაპრულად არ არის. სხვათა შორის, აქვე მტკიცედ მანის მანის, როგორც შემოქმედის, უკანარი თვისება - მისი ჩანაფიქრი თითქმის თავიდან უფრო პატარაა და მეტი, მისგან დამოკიდებულად, იზრდება და დიდ განვითარებას იძენს. ის მისიწარების ფართო ტილოებში შექმნილია და მათში ყველაზე ნათეს ცოდნის აქოსეს - ბიბლიურსაც და ფილოსოფიურსაც.

ელისა კალანდარიშვილი

- სანტერესია ისიც, რომ თომას მანი ამავე ფილოსოფიურ გაველნას გამოივილის, შეიცვალს, გადახარბავს... ბოლოს ყველას დამოვლეს და თავის მსოფლმხედვის ადგილებზე. თქვენ აზრით, როგორ შეიძლება შევსება თომას მანის შემოქმედება - თვისებურად თუ იდეალისტურად? იცი, მის „ჯადოსნურ მასას“ რომ ეკითხებოდა, მიჭირს გაგება, ნიჭუნაზრისა ის თუ მომწინავეების? ათვისტურ პოზიციაზე თუ თვისებურზე?

დალი ფანჯიკიძე

- მივლი მისი შემოქმედება სწორედ ამ შეხვედრებითა ქმნიდა ნაწარმოებებს. გამოქმნება იმის თქმა, რომ თომას მანს მყარი ფილოსოფიური პოზიცია ჰქონდა. ის სულ ახლის ძიებაში და სწორედ ეს არის მისი შემოქმედების მომწინავეობა. ყოველ შემთხვევაში, არა მგონია ის რელიგიურებით და ლეონარდოშიზმით გამოარჩეოდა ის არც ენება ამ დროში ამ საკითხებს. მისი ანტიუბიკუნიტური თვითდაცხობისა და ზღაპრების ურთიერთიმამართლებს უკეთესობაზე და ეს ხაზი გამოსაზღვრულიც არის მისი შემოქმედებისა.

შაკა ვახაძე

- თომას მანი მთელი სამყაროა ჩვენთვის. არაერთხელ მიფიქრია: ფედერეო ფილისის გარდაცვლემის გამო თითქმის ჩვენი ცხოვრებში, ამ გენიოსთან ერთად, მნიშვნელოვანი შემოქმედებითი ნაწილიც წავიდა. ქალბატონი დალი ლმერომა დედამას აცოცხლებს და ქართულად წაკითხული, ამტკიცებელი თომას მანის სამყარო უპირატესად მას უკავშირდება, რისთვისაც დიდი მადლობა მინდა ვუთხრა.

დღეს, როცა ვუსმენდი ქალბატონ დალის, კიდევ ერთხელ დამითმსახურა ჩემი დამოკიდებულება თარგმანის ხელეწიერებასთან. ეს სუფრა, ალბათ, ყველაზე არაგადიოსტური, ყველაზე თავგანთირული სფეროა ზოგადად ხელეწიერებაში ეს უნაწილები - ერთი შეხედვით „წერაღმასწავლებელი“ თუ დეტალური, რომელიც გზადაგზა ვეხედავს სათარგმნო ტექსტის რთულ რელიეფზე, ზოგჯერ ისე ვეხედავება, გაკერვება და თავის თავში ჩაიკეტება, რომ მოარგმნელის ძალისმრევასთან, ზომიერების გრძობისთან ერთად დიდი შემოქმედებითი ტალანტია საჭირო, რათა გაიხსნას და გაღვლეს ესა თუ ის სიტყვა თუ შეტყუარა.

თომას მანისა და ქალბატონ დალი ფანჯიკიძის დამოკიდებულება სწორედ ის ბედნიერი შემთხვევაა, როცა სრული სისავსო მოსწიქეს მეთიხველის თვალწინ დიდი მწერლის რომანული სამყარო, თავისი პოლიფონიური, წყალზეტი დინამიკითა და ათასგვარი მუნაკვეთით.

უცნაურია, უფრო ზუსტად, დიდი რამა იღბალიც. ბატონ კონსტანტინეს თავის დროზე მანიც დამაინტერესებდა სრულიად ახალგაზრდა დალი ფანჯიკიძისათვის რომ არ შეეკეთა „პუდენზიუროსი“ თარგმანი, ნარმოდგინებოდა დასავლეთი და სიცარიელე იქნებოდა. ბედნიერებაა, რომ ბატონ კონსტანტინეს სეთიო ალლო და გუშინი აღმართა...

ერთი მნიშვნელოვანი, ქალბატონ დალი ეკრანიზაცია თუ არსებობს თომას მანის სამშობლოში და ასეთივე საინტერესო თუ გამოიყვან კინემატოგრაფიული ეცრანიზაცია, როგორც ეს ასევე დიდი რეჟისორისა შემთხვევაში მოხდა?

დალი ფანჯიკიძე

- საერთოდ იმეათია ფილმში შევლოს ლიტერატურული წყაროს ზედმიწევნით ასახვა. ჩემი აზრით, ასეთი ეკრანიზაცია თომას მანის ნაწარმოებისა არის სწორედ „საკვდილი ვენეციაში“, გადაღებული ლუკინო ვისკონტიმ.

ამის წინაშე შემთხვევით ენაზე ფილმი „ყალბიანდ ფელიქს კრელის აღსარების“ მიხედვით. ძალზე სუსტი კინოვერსიაა, ვერც ვაივებ რაზე. მე, ვინც ზემოთადაც ვიცი ეს ნაწარმოები, სოვეტურ კო ექვიანი, არაყო გმირები.

საერთოდ ძალზე ძვილია თომას მანის შემოქმედების ეკრანიზაცია. ამ მწერლის ნაწარმოებებს ფილოსოფიური ანტიუბიკუნიტა და განცდილი, ჩემი აზრით, ეკრანის არ გამოარჩელება, თუმცა აი, „საკვდილი ვენეციაში“ უდაკოდ ნარმატებული ფილმა.

შაკა ვახაძე

- ქალბატონი დალი, ესეც მინდოდა შეკითხვა: ტრიალი კროვერის სახეს ხომ ბეჭენი საერთო აქვს „პუდენზიუროსი“-თან?

დალი ფანჯიკიძე:

- კი, მისი სახე ბუდენბროკების გმირში ცოცხლდება. იცო... ვარკი რამ გამაზნუნეთ, ერთი საკითხზეც მინდა ვთხოხრათ ოროვად სიტყვით:

საწინებარედ, ახლა მიდის ლიტერატურის პროფანდია, რაც ძალიან მიღწევებს და მამოწიებს, როგორც მთარგმნელს, ამას წინაშე ნაყოფითვ ატარებენ დაბნელებული სიტყვითა, რომელშიც წინა პლანზე იყო ნამოწივლი თომას მანის პოპოვსკისაგან მდგრადობები. ვინაა შეიძლება დღევანდელი თაობის ასე ნარწმუნო ეს მწერალი? თუცა, ხანდახან იმსავე ვფიქრობ, იქნებ უფრო დაინტერესით-მეთუ.

მართალია ასეთი მიდრეკილებანი ერთ-ერთი ხარისა თომას მანის შემოქმედებაში, მაგრამ ეს ხომ არ არის მთავარი?

ასე გაუკუღმართებულად რომ ანუდიან დღევანდელი ახალგაზრდებს დიდ ლიტერატურას, მწითვის ძალზე მბაკურეულია.

გივი გამრეკელი:

- ასობები და მისი მშებნი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ნაწარმოებია თომას მანისა და ქართულად რომ ამ არსებობებს, არ შეიძლება. თქვენი თარგმანები ამ მწერლის თხზულებებისა საუკეთესო მგონია და გული მწყდება, ეს ნაწარმოებზე რომ არ არის მთი შორის. ამბატომ მინდა გკითხოდა კითხვები და მისი მშებნი რატომ არ თარგმნიეთ?

დალი ფანჯიკიძე:

- საუბრე არის, რომ თვისი დროზე, ამ ნაწარმოების სა-თარგმნელად, შეიქმნა ვკუთხე ირაკლი სურგულაძის ანო-ციატრით. ოღონდ ის მოითხოვდა ჩარბვას ამ პროცესში. უნდა გვეთარგმნა მე, ნანა გოგოლაშვილს და მას. ჩემი შე-დეგდებანიც და გამოცდებლები მანის თარგმნისას არ ეთან-ხმებოდა სურგულაძის დაზოკებულებას და ამიტომ მას-თან ვერ ვითანამშრომლებდი. ნაწარმოების პირველი ნაწი-ლი ბატონმა ირაკლიმ და ქალბატონმა ნანამ თარგმნეს ერთ-ობლივად. ღურნად ასაგურამში" დაიბეჭდა, ნიგნად კი არ გამოცემულია. შესაძლოა ქალბატონი ნანა გოგოლაშვი-ლი გვემბა ამ საქმის გაგრძელებას და ბოლომდე მივ-ნას, ამბატომ აქ ვერ ჩავერვი - მთარგმნელის ეთიკაც ხომ არსებობს. იმ თარგმანში არის ადგილები, სადაც აქურად იგრწინება ირაკლი სურგულაძის შეგავლება. ჩემი აზრით, ამ შეიძლება ახლავა მწერლის შექველი ისე, რომ ენა არ იცოდ.

ელისო კალანდარიშვილი

- თარგმნისას ყოველთვის არის რაღაც ისეთი, რაც არ ემორჩილება ენობრივ ნიუანსებს. ასეთ დროს თავისუფალ თარგმანს მიმართავენ ხოლმე. ხანტერესთა თქვენი რო-გორ იქცევიტე მსგავსი სიტუაციაში, განსაკუთრებით, როცა პოეზის თარგმნითა?

დალი ფანჯიკიძე:

- ვუფლდეთის არის ასეთი - თარგმანის თეორიის ენაზე რომ ვთხოხრათ - შინაგნობრივი მნიშვნელობის პრობლემე-ბი, როცა ერთი მისაღობმა არ გაძლეს ორიგინალის ტექ-სტის ზედმიწევნითი სიზუსტით თარგმნის საშუალებას, როცა ფრანა არ ემორჩილება თარგმნას, რადგან ცნებები და ხატები არ ემთხვევა ერთმანეთს. რაც შეეება სიტყვ-ბის თანაში, ძალიან გამოკლებია ამაზე არ ღირს, კომპენსი-რება სევა რაწითაც შეიძლება, თუ კონცეპტუალური მნი-შვნელობა არ აქვს, ამას გაუკუღმავარ.

ლია რუხბაძე:

- ჩვენ ის თაობა ვართ, რომლებიც ქართულ თარგმანს ვერ შევლედ და რუსულად ნაიკთხა თომას მანი. პირა-დად მე რუსული ვერსიაც ძალიან მომეწონა. ვიფიქრე ჩემს ლიტერატურულ გემოვნებას გადავამოწმებ-მეთუც და მინ-და გკითხოთ აზრი ამ მწერლის რუსული თარგმანების შე-სახებ.

დალი ფანჯიკიძე:

- სხვათა შორის, ბევრი ნაწარმოები მეც რუსულად მაქვს ნაიკთხული და დიდი სიამოვნებითაც, თუმცა მერე ხშირად მინახავს ის თარგმანები გაკურსკეული რუსი ლიტერატურათმცოდნეების მიერ. შესაძლოა არის მათში ენობრივი დაფუსუსები, მაგრამ ხარისხიანი თარგმანიც ბევრია. ჩემი აზრით, თომას მანი შესანიშნავად არის გადა-ტანილი რუსულად, თუმცა ჩვენ რომ ამ ვერსიებიდან ვკე-სარგებება, მანის საკადრისი ხარისხის თარგმანს ვერ მივი-ლებდი, ბევრი რამ დაეკარგებოდა. საერთოდ თარგმანში ისედაც იცვლება რაღაცები და მყოფად თარგმანი უფრო მეტად ნადავება. იქ ისეთი ნიუანსებია...

თომას მანი „ბუდენბროკების“ შესახებ სწერდა მასა: აქ არის თავივე, რომელსაც ბევრი ვერ დაწერდა.

მეც შემოსილა ვიდეო, რომ თარგმანის თვალსაზრისით, ამ ნაწარმოებში არის ადგილები, რომლებიც დღეს არც კი ვიცი, როგორ გვაცოცხე მათში.

ძალიან ახალგაზრდა კი ვიყავი იმ დროს... მგონი შეუბედავ გამომივიდა.

პრონისა

ნოდარ დუმბაძის სახელობის ცენტრალური საბავშუო თეატ-რი წლის მიწერის, 22 დეკემბერს ლიტერატურული კონკურსის „სერო“ დავიდელებს მასპინძლობდა. ეს ღონისძიება ჩამდე წინავე წლითა ტარდება და შესაძლებლად, ტრადიციულად გახდა.

წინაშედილიან განმეულებითი კონკურსი ორციფისლურად ნა-ობიარისა ჩატრდა ორ ეტაბად, თანაც ავტორებისა და მუდრეკითა-ნი ფიურის ვინამა დაფარული იყო. გამომდგა სამიზი ფინალი. 22 ნაწარმოებიდან მხოლოდ 12 ჰყარა.

გამარჯვებულთა პატივს უცრითი კვია არმდებ, ორმა კო-დურსიწილად, ხათუნა თავდგირიძეს, თუ თოფურისა, ხალი კო-ტბას, რატი რატბასს, ლევან სეფისკვირიაძეს, დავით ქარდავას,

დავით ჩაჩიბასს, ლევა ცისკარიშვილს, ზესო ხვედელიძესა და თინო ზებუნძიძეს.

წინაში მალა ხომ ასაჩტა ექსპერტანა“ ამ სახეობი ღონისძიე-ბაზე თავისი რჩეულინი დასახლდა: ზესო ხვედელიძე და დავით ჩაჩიბასი. ზესო ხვედელიძე ფრწინა ცხელი მოკლდისა რჩე-ულიც აღმოჩნდა და ედგარ სერვისის მოთხოვნების კრებულთი დასაბურდა.

ესაწარმოდ არც დამაზნის მწვედინი დავტრეკებით. მით, საითითაც, ესაბიურესი გამარჯვებულ კონკურსანტთა მო-თხოვნების ნიუანსი, რომელთა გამოცემა „სეროს“ გენერალურმა სამსორისა ფარმაცევტულმა კომპანიათ „ვი-აი-ნი“ ითავა.

როსტომ ჩხეიძე

თაღლითის პატიოსნება

სოლომონ აპორდია -
დავით კლდიაშვილის სამყაროება

ნეტა სოლომონ აპორდიასაც თუ იცნობდა გიორგი ჩხეიძე?

ასეთ შეკრძინებს ხელვიდან როგორ გაუშვებდა ევროპული მწერლობა, მით უმეტეს, პაროქიების მრავალნაზნაგოვანი ხასიათი ეპოქის გარკვეულ მიდრეკილებასაც თუ აირველიდა და მისი სრულყოფილი პორტრეტის წარმოსაჩვენად სრულად მთელი ეპოქის სურათის აღდგენა დაგვირგვინებდა რელიეფური ფონისათვის.

არც ქართულ ლიტერატურას გამოორჩენია. ეგაა, სრულყოფილ წარმოსახვას დასჭირდა საქმიან დრო, ლამის საუკუნე... და ბოლოს მაინც გასტოვრდა სოლომონ აპორდიას ცხოვრებასაც თავისი აღწერი, არა მკეცხებად, მაგრამ ძირისძირებაზე გადამხრეკვლად.

ულგჯუა თავბრუსხვევს უნდა ედო თავს ეს მწიბვრელოვანი საქმეც.

ოღონდ მანამდე: გიორგი ჩხეიძე თუ იცნობდაო...

იცნობდა, როგორ არ იცნობდა, ვის ადარ შეხვედროდა ათასგვარი შთაბეჭდილებით ავებრულ ცხოვრებას გზაზე, წარინდამარინ სოლომონს რომ ავებრებოდა... სასტუმროს განაგებდა განჯაში. ბიზნესმენობდა და ეს საუკეთესო სასტუმროც თავის რესტორნთანად მისი საქმიანობისა და ჩინებულად აწყობილი სისტემის ნაწილი გახლდათ. შემოსავალი იმხელა შეიძლება ვეღვეულის ხუბილის ბაღებშია, ამ სასტუმროს მონაგებზე არ ეკადა მისი ზედი და ამტკობაც თამამად უმართავდა ხელს იქ ჩასულ ქართველობას.

არადა, ჩასვლით ბევრნი ჩადიდებენ, გზადეც ხშირად შევიდებენ გულის მადიებელნი და გიორგი ჩხეიძის გადაძლიერებული გული ყველაზე სამიფლო თემისაგანაც ცვლდებოდა, უკლებლივ ყველას - ახლობლისა, შორეულ ნაცნობსა და სრულიად უცნობსაც, იმპერის შორილ მოქალაქესაც და რველოციონერსაც, წარმატებულსაც და ხელმოცარულსაც. არ განარჩევდა მასპინძელი მათ ცხოვრებასეულ აზრებსა თუ პოლიტიკურ შეხედულებებს, მიუხედავ მაინცა თავი, ყველა ქართველისთვის ხელი გაემართა. ის კი არა, დამალვა დასტრეფობდა? კიდევ დაემალა.

თეთრონი იქ სულ არ ამოუფლებია, ცხადია, ბევრგან უნედა ჩამოვლა და თვალურის დევნება, როგორ წინწინ მივიოდა საქმე - თავისი მამულებიდან ზაქის ხასნი-

ლების მალაზიამდე, უფრო კონიაიით ვაჭრობა რომ ერწყინა, ხშირად იყო გზაზე გაკრული, მაგრამ სასტუმროში დაბარებით დაბარებინა ერთადერთი: ურემობა არ აგრძობობათ სტუმრებს, ყველას ისე მიმბედეთ და მიხატონეთ, როგორც ჩემს სახლიკაცებსო.

სოლომონ აპორდიაც მაშინ გავცნო.

სურვი ორჯონიკიძე და ოსენი ჯულაშვილი მაშინ დაიგულეებდნენ მფარველად.

და ეს სამნიც ისევე მივიმოფიოდნენ განჯის სასტუმროში, როგორც სხვანი, გზა-მარაზე ვინც გამაფრინდოვებენ და აქ ეგულეებოდათ თავიანთი ცხოვრების აზრი და მიზანი.

არამცთუ დეთონ, მათი სახელითაც ბევრი აეთხაბედა: ვალს ისინი გაისტუმრებენო, ვალი იმათ თავიანთივე საქმეო სურდათ, მაგრამ არ აქცარებოდათ მასპინძელიც როდესაც მოფიხებრდეთ, მაშინ გაისტუმრეთ, ნაწილ-ნაწილადაც იყოს, თუ გნებავთო. ძალიან ემაფილურებოდა სამციე, ეს რა მფარველი გამოიგვირნდა, რაღა უფროსი იმა და რაღა ეს კაცო.

პოლიცია და ციხე სამციეს თან სხდევდა. ცხოვრებას სხედასხვა გზაზე კი სხდევანა, მაგრამ დაპატიმრების გამომდებულ საფრთხეს დაემსავალებინა მათი ბედისხინერა. ხან მომწყვეტებდნენ და ახეზებდნენ სატუსაღოს კედლებს, ხანაც გასხლებდნენ და მიწაში ჩაძებრებდნენ.

ვალს არ შევიწყვეთო, - უთვლდნენ ხან საიდან და ხან საიდან გიორგი ჩხეიძეს.

ჯულაშვილ-ორჯონიკიძის შემონათვლილ შემონათვლილ რჩებოდა: ჩვენზე იყოს, ჩვენთან არაფერი დაგვეკარგებაო, ვინც მათი სახელით გამოჩნდებოდა, შეიფარებდა მასპინძელი, იმ მოცულობით კიდევ ეთავა-უთავებოდათ დიარებიოდნენ და ემტებოდა ვალს ვალი. არ დაიფილდნენ მოციქულები, არც შემონათვალს დაადგებოდა საშველი: ჩვენზე იყოსო, - და უკვირდა მასპინძელს: სულ ცოტა მაინც გადასაბადო, მოკალურად მაინც ეივარძნო, რომ გართლა განციდიან, სიტყვის შესრულება რომ არ უტერხებდათო.

ჩვენზე იყოსო, - ეკიდა ჰეარში და ახალ-ახალი მოციქულები რომ მოვლდნებოდნენ, ვითომდა მოზიდებებსა მონიშნებდა: არა უნებს, უნეც მათზე იყოს, მომბადნით და თავი ისე იგრძენით, როგორც თქვენს უახლოეს და მამანებთანო.

ჩემზე იყოსო, - სოლომონ აპორდიაც იმავეს შემოუთვლიდა და დიდი მადლობითაც დროდადრო მიადგებოდა რამხელა სიტყვი მივაცი, ასე რომ მაფროცუვა. მიადგებოდა და უკანასკნელ გროშამდე გაისტუმრებდა ვალს - თავის დანახარჯსაც, თავისი ნაცნობ-ამფიხინებოსაც, და ცოტა ხანში თვითონაც პირნათელი გამოციხედავებოდა და მისი სახელითაც თამამად შეუღებდა კარს ხან ვინ და ხან ვინ.

ორჯერ მაინც ძალიან ებოდიშა: ძალზე გამაგრებულა ვალის გასტუმრება, ზაქისი შეეყოვნდი უნებურადო, ვლადიუოსტოკში შეეყოვნდიო...

უნებურად შეეყოვნება? სატუსაღოს გულისხმობდა თურმე, იქ გამოცქვება, ეოდერ მამული გონება ცინიდან გამოსასეულე გზას აპოწინებდა.

ესე აფიქცილი არ ყოფილა მისი გამოკეტვა - ჯერ შეპყრობა გაუხეხებლად სადავიდარაბო და ეგრე სასანში აფერ-ყუტებდნენ სასველის დასარულებაშიღე-ვალს არ შეიარქნდა.

არავისი ანადგური შეურყენია ჯა რა-ღა გიორგი ჩხვიძელსანი დაერქვებოდა პირ-მავედა.

რა უცნაურია, არა? თვისი სიტყვის პატრონი თაღლითი კეთილშობილი აცან-ტურისტი პატიოსანი ცრუგუნტელა ურ-თიერთგამომრიცხავ თვისებებათა ასეთი შეთავსება დიუჯერებელია და გგონია, რომ რეალბაში არც არსად მოიხებნება მისი ზორცემსმული განსაზიერება. ჟა ეს მხოლოდ მწერლური ფანტაზიაა, მარ-ტოდენ უცნაურ პერსონაჟად გააზრებუ-ლი ხასიათი, თუნდ ამა თუ იმ პროტო-ტიპზე ამოზრდილი, მაგრამ ამკარად გამკვეთრებული ჟა საკმაოდ ფერნაცვლიცი, პროტოტი-პისა ორიოდ თვისება თუ შტრები რომ შერქნისა.

ეს ამბავი ხასიათია, სტივენ კრინსაც რომ გამოუხა-ტავს ნიუელბა კუსიფერი სასტუმრო პროფესიონალი მულერის სახით, „შინც პატიოსან“ კაცად რომ იხსენიე-ბენ თანამოქალაქენი.

ეს შარველად მიგნებელი სიტყვათმთხაბმება პერსო-ნაგის გამოჩინისთანავე უქმნის მითხებულს ზუსტ მთა-ბეჭდვლებსა შის პაროქნულ ბუნებასა და ცხოვრების ნირზე.

ამ პიროვნული ბუნებიათა გამოჩენელი, რომ ჟგი მუ-დამ მიზნავს საკუთარ თავს რომბურის სასატრო მოქალა-ქეთაგან, ჟა ისე უყოზამოდ, ისე უშუალოდ, რომ სინამ-დელიშე მისი საქციელი მკავს დაუსრულებელ მრავა-ლისმარსებელ გულზე ჭათინარს. თანც ყოველმხრე, ყოველგვარ საქმეში, ყოველგვარი ურთიერთობისას, რაც კი წარმოიხზა ზვეულეზიე ადამიანს შორის, ეს მო-ქურდო კარტის მოთამაშე იმბელა კეთილშობილტას არენა, იმბელა სამართლიანობასა ჟა ზნობრივ სისხეტა-კეს, რომბურის მოქალაქეებსა პატრონებებაში შეუჯობრი რომ მოინყონ, მითგან ცხრა შეათება მაინც კუდით ქვეს ასრილენებს.

ბერის მოქოვებს უკან იმ უზრალო მიხებით, რომ კუ-თლშობილტებს ნიღაბს არ იფარებს ჟა თავისი აფიქლი ძალანი კარგად იყის, პატრონანი კაცის სახელს არ ეპო-ტრენება და ეს დასავსებელი თვისებაა, „შინც პატიოსან-ს“ სამოსელი რომ უბოძებიათ მისთვის.

ამ ხასიათს თავის ღრუზე თვისი მივლდ ლე სერვანტის ჩაუკვირდებოდა ჟა სამოხვერბო ნიუელბეს ცილშიც გამოხატავდა („ჭურჭლის კეთილშობილი მრცხები“) ანა-ლოტიკური სიღრმით, როგორც იმუათასა ჟა საგულსხმბო მოვლენის.

ის კი არა, ისე აღლაცდებოდა ამ პერსონაჟის - კარია-სოს - მოვლენა, რომ მისი თვისებებს წამოყოფდა („მოხუ-დავად ისეთი ცხოვრებასა, რაც უქონლობასა ჟა გაჭირ-ვებასთან არის განურელი, კარიასოს თავი ისე ეჭირა, ისე იქცეოდა, ურთი ჯერსიდან ათასი ნიშნით შეატყობდა

ადამიანი, რომ კეთილშობილი ჩამომაღ-ლობისა იყო, მეფედ ისეთ გულუხეობას ირუნდა ჟა ამხნავებს ისე უზანილებდა, რაც ეხადა. შაჰურის „ტადარი“ მონცდა-მაინც არ ეტანებოდა. დღურის კი სეაბდა, მაგრამ ისე ცოტას, რომ არასდგზით არ შე-იძლებოდა მისი ჭარიცხვა ევრეთსოდებუ-ლ „ხელიდან ნასულთა“ რაგებში...“) ამ დთორაშობი დაავჯირვუნებდა: - კარიასოს სახით ქვეყნიურებაში პირ-ველად იხილა სათნო, უმნიცვლი კიკაროი პიკარო, საკმაოდ ზრდილი ჟა კეთილგო-ნიერი. ჩვენსა ლტოლელმა თანამომდეგ-რობით ვაიარა თაღლითი მეცნიერე-ბის ყველა საფეხური ჟა ზოლის, თუნსის სარწებზე, რაც პიკაროს ცხოვრების გხაზე უკანასკნელ საფეხურს წარმოად-გენს, მაესტრობა მიეწიხა.

სათნო, უმნიცვლი კიკაროო... ჟა ეს ვინ - თაღლითი მეცნიერების ყველა საფეხუ-რის გამოვლელი ჟა უკვე მაესტროდაც აღიარებული. მაგრამ წერც ეს გამოგრებათ: ქვეყნიურებაში პირვე-ლად იხილა.

რაკულა ქვეყნიურებას პირველად კარიასო მოველიან კეთილშობილ, პატრონს თაღლითად, ცხადია, სერვანტე-სიც პირველია, ვინც ეს ხასიათი აღმოჩინა მსოფლიო ლიტერატურას.

თითარი ასე დაიბეჯითებდა, ჟა თუ ვინმე დაეჭვდებო-და მისი სიტყვების სიმართლე-სისუსტეში, ჟაე იმის ერბა ჟა ერკვი კარიასოს ნინამორბევეში, თორც მთამომე-ვლები ურათოდ გამოიქმნებოდნენ ჟა მათი მიგნება ღი-დად საძნელო არ იქნებოდა.

არც მაინცადამიანც იილა, კაცმა რომ თქვას... ისე აფერ კრინის მულერო.

აფერ... თუმც ზოგი თქვენც გაიხსენეთ. მუნს გარემბო მის ფარად ვერავის ხედავო... სტივენ კრინსაც უთუოდ ვიდაც აფორმებოდა, როდე-საც ამ სახეს ქნობდა, მაგრამ მაინც მის წარმოახებას უფ-რო მიანერ და მუნს გარემბო მის ფარად ვერავის ხედავ.

მაგრამ თურმე არც ასეა ჟა კოფიოაბოშიც ათას-გვარ დაჯერებლობას უნდა მოვლოდე, მათ შორის, თაღლითის პატიონებისა თუ ავანტურისტის კეთილ-შობილებისაც.

ურთიერთგამომრიცხავ თვისებებათა ამ ნახავის გამოც, სოლომონ ამბროდ მარტო, ერთგანზომილებული პიროვე-ნიება რომ არ წარმოვედებება ჟა, გარდა ფათერკიანი რომ მიანერ და მუნს გარემბო მის ფარად ვერავის ხედავ ჟა სიუეტებად მიმხედველი თავგადასავლისა, კოლორი-ტულ ფიგურად იკეთება ზენი საზოგადოებრივი ცხოვ-რების ისტორიაში.

ჩიხა-ბაღლბის მიორცებად ჟა: თავმომწინდ თავგამო-ვილისაგან ვერ წამოარჩევეო.

ევროპულ სამოსში გამოჩნებოდა ჟა: ღუნდისა თუ სხედაც ლორდაგანც.

ეს არისტოკრატული მანერები სადღა მეეთვისებინა, ისეთი ბუნებშიობით რომ განასახებრებდა, თითქოს გვარშივილობით წარმინებული ნოდებისა ყოფადიყოს

და ეს მანერები, აღზრდის გარდა, ისედაც სისხლში გავედმოზღვრეს!

გარდა იმისა, რომ მარჯვე და აუცილებელი ნიღბია და მისი ნიჭის კაცს საგანგებოდ მოემზადებოდა ამ მხრივ, სულის არტისტული სანყისიყ შთაბეჭედებს საამისოდ და ამიტომაც ინდელმაც მის სიტყვა-პასუხს თუ ქვეყნებში რამე სიყალბის შემწენვა, ადვილად ვერ ამოცნობ გაახანაურებულ მდაბიოს.

კოლორიტულ ფიგურად იყუებოდა...

ამიტომ აღარც ათასგვარი ტვილი-მარლის შექმნა გიკვლის მისი სახელის გარშემო.

და აღარც მისი გადმონაცვლება ბელეტრისტულ ქმნილებას თუ პოეტურ ნაწარმოებებში, სულაც რომ გაზღაბრებოდა და სახელად მარგარიტა მოიპოვებდა ადვილს, როგორც იმ რანგის პიროვნება, ვისაც შეიძლება შენატროს კიდევ. რა შენატროს? რა და: მახელი გონება, უამრავი ადამიანის მარჯვედ გაუცურებს უწარმ, დიდი ზეჯადუნა, ციხის საკნიდან ზღაპრული გმირივით გამოსხატომის ზერზიანობა... განსაკუთრებით მაინც ის ხიბლადდათ ციხეფრანწილებს, ასე როგორ ატრიალებდა ადამიანებს თავის ნებაზე და ზღაპრულივით როგორ არიკვებდა თავადისა და ახანაურის ტიტულებს.

სუციალური ნიჭი ერთიანად აქვთ მამართა.

რაცაღა ამ ტიტულების წამორიგების სამუალება მიეცა, ხელდამ როგორ გაუმუხებდა.

ყალბი დოკუმენტები გვიძნება – გათავდაზნაურებით კი გათავდაზნაურდნენ და შესციონდა გუნებაში სოლომონ თავის ბედსა და იღბლს, ამხელა წარმატებას რომ მისი – თავისი გარემოს მშრანებლად აღაზრევა და ისიც ათოვდა და ათოვდა წყალობას.

ქართულ იდომატიკაშიც სამუდამოდ დაამკვიდრებოდა ეს ახალი ცნება თუ გამოიქმნა ამორდიას აზნაური, და თუნც კვათი კვატანტარაძის სახელი გადაეყარება რომანის დიდი ზემოქმედების გავლენით, ამოშლით აღარც აღარასოდეს ამოიშლებოდა ზვენი საზოგადოებრივი ცნობიერებიდან და თვით საზოკიას ქართულ ხატოვან სიტყვა-თქმულებშიც იპოვნოდა თავის ადგილს. ურცელი განმარტება, თუ რაგომ დარქმეოდა ამორდიას ცრუ, ყალბსა და გა-იწინა ადამიანს, ნივთის სოციალური მიმზღველია, და მისი ფაბრიკანტელობის გასსიგებლის არც ისე დაფარულად უნდა სმარაოდ ითქვას, სწორუპოვარი ოსტატობით ახორციელებდაო. შთავარი მის სიმბოლურ პორტრეტში, ცხადია, თავდაზნაურობის ცრუსიგალების დარიგება-მოფინა ქუთაისის გუბერნიამი, თუმც თვით საზოკიას ის ხომოდევ როგორ გამოეტყუებინა, 1907 წელს ციმბარში რუსეთ-აზიის ბანკიდან – ფაბრიკ დოკუმენტების შემწეობით – 300 000 მანეთის გამოტანა რომ მოახერხა.

ქართულ საზოგადოებრივ ცხოვრებასა და ლიტერატურაში კი ეს სოციალური მოვლენა შემორჩებოდა – ამორდიელობა, თავისი სიმბოლური განზოგადებით.

მისი გადაქცევა სოციალურ მოვლენად სოლომონის დიდი, დაუმორტული უწერავის წყალობა იყო, ვერაფერი რომ ვერ აოცებდა და მის ფანტაზიასაც სახელარი არ უნდა.

ტიკური ტაბიქე ტყვეში ძერებოდა, აზნაურის სახელი მამოწინაო.

ის უცნაური კაცი კი ისე ნათლავდა თავადაზნაურებზე, ვინც კი მოისურვებდა, თითქოს ვადოსწრა კვართი უპერი ხელთო.

ვალერიან გაფრინდამული ვიორგი საკაქესთან ათანაბრებდა სოლომონ ამორდიას და ერთანაზად ეთაფენებოდა ორივეს. საკაქესს მარიფათით ძალიან მოსწონდა, და ამორდიაც სწორედ ამ მარიფათით გახმადარიყო მისი გმირი.

იქმნება ახალი მითოლოგიაო, – ამ იდეურ-ქსთიტეკური მოვლენის დელარაციასაც რომ შეადგენდა ვალერიან გაფრინდამული და დმერთებს პოეტებით შეანაცვლებოდა, იმასაც დასტენდა: სრულიად არ არის საჭირო, რომ პოეზია ამოინუროს პოეტების სახელებით, ეს სახელები, როგორც მითები, ძვირფასია, მაგრამ პოეტს შეუძლია შექმნას ახალი მითი და ამ ახალი მითის შექმნა უფრო ძველი და მეტე ღირებულებაც აქვსო.

და რა გგონათ –

მაგ მითებში საგანგებოდ მოხსენიება სოლომონ ამორდიაც – ელენე დარანიასა და ორპირის გვერდით.

პოეტების სახელი ანათებსო, – ამის უკვე სახელებს მაგიაში წანერდა, – მაგრამ არის სხვა სახელებიც, რომელთაც უნაზა ზვენი ოცნებო.

მაინც რომედ სახელებს გულისხმობს ოცნებასთან შეტოვლებიან?

ზირნამის ტვებს, საკაქესს, ურესეფესს, თამარს, ნინამურს, ეფელს, ამორდიას, ვეკუაძეს.

თავადაზნაურობის ვერ დაფიჯერებია.

ზირნად ვერ ნაწმენდებით ერთმანეთში ისე უღვთოდ არეულ სულიერ ღირებულებებს, როგორც ამ წამონათვალშია.

საიდან უნდა მიზევერლიყო თამარი ერესეფესის, ნინამური კი საკაქესს გვერდებურად?

კრიზისულ ეპოქასა და დარღვეულ ცნობიერების სწვევია ამისთანა უცნაურობანი, მაგრამ შთავარი ისაა, რომ სოლომონ ამორდიაც გათანაბრებულა პოეტის ოცნებასთან – და თამართან და ნინამურთანაც.

ციხეფრანწილთაგან ვალერიან გაფრინდამული ყველაზე მეტად შენატროდა, სულაც ეთაფენებოდა ამორდიას ამორდიას და თავს მის შემკვიდრულ ეცხებებდა პოეტურ პორტრეტებზე წამოსხმულ სამხედოიარი ტოსტში, ამორდიას გარდაცვალება ურცელო მარავენდში რომ გახებოდა და რადგან ერყო მეთვის დიდება, მარგალიტის ტატებს დასიგებო მის გამაღბლსო.

ლექსიდან ლექსში გადაქოინდა მისი სახეება და თვი-თონად უნდ ამკურდა, რათა იმისი უწარმ მისაც მოცხებოდა და ტემურში ურთად გაზაფხუბულიყვენ.

შემკვიდრებია ზომ დაიმტკიცა.

ახლა კიდევ:

ვარ ამორდიას მოციქული და თანაბარი.

მახანჯი სახე გავასად მშვენიერ კერადა, მიწარის საინულ სინამდვილის ავი ზღაპარი, მაგრამ დაისი ავირიჩე ბრწყინვალე ღერძად.

ამორდიას მოციქულობა საამაყოფ ესაბებოდა და სხეებს ადვილად არ გაუნანილებდა. შთავარია, ამორდიუ-

ლი მადლი მოეფინა ქვეყანაზე და წუთისმოღველი თავისი მოუღონების მისია ანთი გაეგრძელებინა.

ქმედებებს თითონ გამოუწინდებდა ამორდიით („კამალეუ ქმედებებს მე – პოეტე აზნაურობას“) და შეხარობდა სანდრო ცირციკიძე –

„ესაა მისია პოეტის: ქვეყნის ტანფაინი. ტანფევა მოვლენათა ნარმაველობისათვის. პოეტებს უნდა შექმნას მავარი ფონის ილუზია, რომ მაღაურსმოსი ნარმაველა...“

და ვადღერს ამ გაფრინდამოვიღამაც იცოდა ვეღლებზე ძალიან რთი ასამოვებებდა უმცროსი თანამოკალე-თანადანინელს:

„თავის ღარბ გეარს სანდრო ცირციკიმ მოუპოვა ლიტერატურული აზნაურობა და ის ამ შემთხვევაში თვითონ იყო თავისი თავის ამორდი“.

არა, ის წამონათვალი მინც რა იყო?!

ხასიათის სართულზე ამ შემთხვევაში არაფერს ნიშნავდა ცისფერანდელთათვის, სართულზე მტყაღ სინარტყივე და ერთგანზომილებიანობა ზისლადვით და ეს გაღარბებუა სოლომონ ამორდიას ხასისა სავსებით უმაროდა მათთვის, თავისებურ იდეალად რომ დაქახახით ეს თავისი დროის მოუღარული კაცი და მის ზოგრაფიასა და თავგადასავალში ეპოვნის ის, რაც მათთვის მოუღვამოვლი შექმნილიყო.

იღვუვა თავებრძობისათვის კი სწორედ პიროვნული სირთული ნარმოვებებდა ცისფერანდელთა გმირს სა-გულსშით, დამაფიქრებელ ხასისათად, მტყაღ ზელსაყრელ მასსლად მწერლისათვის; და ათასგვარი გამონაგონისაც რომ განმინდა მის ფსიქოლოგიურ პორტრეტს, მის ცხოვრებას მთლიანად დაუკმინტურ ქარგაზე გახლიდა და პირველად და მოუკერებელი სახით აღადგინდა მიოგრაფიულ რომშიში „აირევი ივერია ანუ ჯენტლმენ სოლომონ ამორდიას ცხოვრება და შეხვედრებანი“ (ქუთათის საგამომცემელი ცენტრი, 2008), ათასგვარი ფთეორაკების ექსპრესიული გადმოცემისას მარტოდენ სათავგადასავლი თუ კომიურ ხაზს კი არ ვაგვეუბოდა, არამედ მწარე ტკივილიც მკაფიოდ დაანჩებოდა თბრობის უაღრესად ნიჭიერი კაცის უაზროდ გაფლანგული, ასაოცბამი წახარჯული სიცოცხლის გამო.

ეპოქის სურათის რელიეფური წარმოჩენა კი მთავარი დრამატუზმიში მსჭვალავს ზოგრაფიული რომანის სულისკვეთებას და მსატრული მონამში სათაურბოდა ვაცხადებულად. თუმცე გულბრწყვილი მკითხველი იმეტი ვერც მოუფრება ჩინათქრის და პალიდრობის ეს ნიშები – ვალეტორ ტაბობის ლექსიდან გადატანლი ამ წიგნის გარეკანზე – აღიქვას თუმროსა და კომიზზე მინიშნებად; აირევი ივერია.

მიუთებებს, ლექსის სიმსუბუქე და გარდნული თამამ-თამამიუ მისი აზრობრივი მზარარი ეცროს და ღლილით კითხულობდეს იმ სტრიქონებსაც, სადაც სოლომონ ამორდიას გეარიც რომ ჩნდებოდა („აი დრომა ამორდია“), აღბათ ესეც სიტყვეური ეკვლიბრისტაკით იყოს ნაკარნახეი.

მაინ ამ აცოდა იმ გულბრწყვილი მკითხველმა, ვინ შეიძლება ყოფილიყო ეს ამორდი? ივერ, ელვუვა თავებრძობის რომინიდან მის ფსიქოლოგიურ პორტრეტსაც და ცხოვრებასაც სრულად ამოიცოხავს და ამის შემდეგ კი-

დეე უფრო სახლისო მოეწვევება ვალეტორის ლექსი, საიდანაც თუმცე გაქმლი თაღლითის მზერა გამოიციტრებოდა:

**აი რა მზის სიხმარია
აირევი ივერია
აი დრომა ამორდია
აირევის სიხერცა.**

ნამდვილი მკითხველი კი ამ ლექსსაც და მის ყოველ სტრიქონსაც სულ სხეავარად გაიაზრებდა და ამოსავალი მისთვის გახდებოდა სწორედ ეს „აირევი ივერია“. და მსხვილ ჯეავამივლი ვალეტორის ლექსის შემწინდამ რეა წლის შემდეგ ამოტომაც ჩაინმინდა უბის წიგნაკში ამ პალიდრომის დამონებების:

– რაღაც სამინელი მსატორი აზრია ამ სიტყვებში.

ამორდიას ზოგრაფიისთვისაც მთავარი ესაა, ეს სამინელი მსატორი აზრი, და მიკარესკული სამყაროს ამ გმირის გაელვება ამგვარ კონტექსტში რაღაც საბედისწეროს მინამინებელია და არა კომიურისა თუ სახალისოსა.

და ელვუვა თავებრძოე ლექსის მსატრული კონცეფციას ასე გასწინდა: ივერია მართლაც აირია და ათქველა ამორდიასა და მისი თანამზარბველების შემუვობით – თავადობა და აზნაურობა ადვილი მისაღწევი გახდა, და ყოველივე თავდავარბა დაგვა ამორდიელთა თაღლითური, ავანტურისტული ზრბებით. ცხადია, კიდევ უფრო გამკვეთრდა ამორდიებელი ქვეყნის სურათი ბოლშევიკური ზოების ვაზს, უკიდურეს ზღვარს მიღწია არცე-დარევიამ, თავდაზნაურობას საბოლოოდ ჩამოეცოდა ტრის პატრონის მოვალეობა და სულ უფრო უღმობილად გაიქლიტა მისი საუკეთესო და დეი ნაწილი. ახბილად ამის თქმა ვაქმნებდა მწერლობას და ვალეტორის ამოტომაც მომარჯვებდა მუხარულ ზურბს – ამორდიას ახბენება და ბოლშევიზზე მინამინებდა საკმაოდ გამჭიერივალედ, რადგანაც თავდაზნაურობისათვის სახელის გატეხვის მცდელობით ეს ერთმანეთს დამორჩილებული სოციალურ-ფსიქოლოგიური მოვლენა – ამორდიელობა და ბოლშევიზი – ერთმანეთს ემსგავსებოდა.

მართალია, მათი მცდელობის მიზანი პოლარულად განსხვავებულადა, ტრის მოქმედება უმებური ვახლდათ და მეორისა შევნიშნული, მაგრამ ვალეტორის მომოგრაფიას ზომ არ ქმნიდა, რომ ამ განსხვავებისათვის არსებით მნიშვნელობა მიეწებებინა და მათი ის დამორჩილებული სოციალურ-ფსიქოლოგიური ფესვები ეცდინა. ქარავმული მინიშნებისათვის სასესით ქმარდა უმებური დამსგავსება, მითუმეტეს, ზედ ნაბზოდა ის სამინელი მსატორი აზრი.

ევატი კვატანტირამის ტპის ნარმოსახებისათვის არაკრთი თაღლითისა თუ შარფუთაინი შიროვნების თვისებებს რომ შეადგებებოდა და განაზოვადებდა, სოლომონ ამორდიასაც იგულისხმებდა ერთ-ერთ პროტოტიპად მიხვილ ჯეავამივლი, მაგრამ დაგინებოდა მისი ათქველა სხეუბათა ერთად და ცალკეუდ ჩაურთავდა დასწრესის ერთ-ერთ ეპიზოდში, ივერუდ საკმაოდ მნიშვნელოვანში, სილიბისტრო კვატანტირამი აზნაურობა რომ უნდა

დამიტკიცოს და შოლის უკვე აქედანვე გაუხსნას გზა უფრო სწრაფი ასახველად.

იმ თვის სათაურშივე აღიბეჭდებოდა ეს გახმაურებული პიროვნება - აქაა ამზავი ამორდიასთან აზნაურობის მოღებისა - და იქვე სწოლივ დავითიანა, რათა ვეცდას სკოლანდა, თანამედროვესაც და თანამზავლსაც, რეალური პერსონაჟი უშუალოდ რომ გადმოვიყვანო თბრობაში (ამორდია თავის დროს განთქმული ავანტიურისტი იყო და ფაღბი სიგელ-გუჯერების სამუალებით ურედა არიგვბა აზნაურობის საბუთებს) და არამარტო ლიტერატურის ისტორიას, საზოგადოებრივი ცხოვრების ისტორიასაც შემოუნახავდა მის სახეხას.

ვერ იმეტებდა დასაკარგავად. კვაჭის სახელგერბოდ უნდა შესვას ამორდიამ და თავისი ამავე დაამახსოვრებინოს მე გზა გავიკაფე და ვეძღა კარი გავიღეო, - და აზნაურობის სიგელის ბოძება ამ ოჯახისათვის ის იყო ახსნას, როგორც საერთოდ სწევაობა, თითქოსდა დაკარგული საველი მოეცინოს მათთვის:

- ჩვენს კეთილშობილთა საერთო ოჯახს ერბო პატიოსანი ოჯახი კიდო მოემატა. ყოველმა კაცმა იცის, რომ ჭიჭი კვაჭანტორიანის პაპა აზნაური იყო, მაგრამ მას ბედმა უღადატა, საცხა ისეთ მოხთა, რომ მე პატიოსანი კაცი რაცხა ნიგმი არ ჩანერეს. ანი მე გამოვანსორე ისტორიის უსამართლობა

ამ სიტყვების მკაფიოდაა მოხაზული ამორდიას ხასითი, თავისი საქმიანობის ისეთი მოვარდებია, რომ ერმეს მოტყუებას კი არა დაბობს, არამედ იმ ოქვიანად იჯერებს, მართლა ისტორიის უნებრო შედეგობა ვანსორებს, ესაა ჩემი ადამიანური მისია და ცხოვრების აზრო.

მისი კოლორიტულობის, პიროვნული თავისებურების საჩრწელიც ეს არის.

მეტყველების მანერის თუ მოაქციეთ უფრადებია, მის იმერულ კოლაკეს. მიხვალ ჯვავიბშილი ზუსტ ენობრივ პორტრეტს ქმნის, ილიან სოლომონ ამორდია კიდევ ერთხელ რომ გამოჩენილიყო რომანში და ახლა უკვე დარბაისლურ, ნარწინებულ წერები, ისე ამეტყველებოდა მბითი მანერით, ისეთი დახვეწილი ჭართულით და, ზოგიერთთან, ისეთი დახვეწილი რუსულით, ვერც იძიებელი, ესა თუ ის დღაღვეტი სადმე შემახვევით თუ მინც მოესმინა, და მწერალი ამჯერადაც მას ზუსტ ენობრივ პორტრეტს შექმნიდა.

«კვაჭი კვაჭანტორიანის» ჩაჯდომოდა გიორგი ჩხვიძის ძმის მუღღმუღი, ვისაც ბედისწერის განმწიბრობ მიხვალ ჯვავიბშილთა შემდგომი ნიჭით სატორიკოსობა დაეცა-ღებოდა ვერო კი «კვაჭი კვაჭანტორიანის» ჩაჯდომოდა და ის თვალს რომ შეასწრებდა ფურცლებში ჩაღღულ ყმანვლს და მერე მიაბეჭდებლასაც გამოკითხავდა, საუბარს სხვათა შორის მიაყოლებდა ხალხობონ ამორდიას პირადად ვიდრეობო.

როგორც კაცი იყო? ზუსტად ასეთი, მიხვალ ჯვავიბშილი რომ აღწერს, უფროათობისას საქმიად მომიხილავო, ადვილად რომ მოსისყრდა ყველას გულს, ისე კი ლეითს პირიდან გადევარდნილია და თადლითობაზე ქიამოქრდილ, თუმცა თუმცა ის, რომ:

- სატლინა და ორჯონიკიძეზე პატიოსანი კი იყო კაპიკი არ დარჩენია ჩემი ველი და აღბათ სხეებისაც. მიცემულ სიტყვას ძალანი უფროხილავებოდა.

აუხსნილია მალანი ბეჭინისაგანს..

ბაქიში შეყვანილ უნერებრივ დაწინაურების რეპრეზენტაციის წინაშე მდებარეობდა, თუ ვინ იფარებოდა სინამდვილეში ამ ხსელის ქვეშ, და ასე მოწინედა განთქმულ ყალბისმქმნელს ბაქოს ციხეში თავის ამოყოფა. თითქოს აქ უნდა დასარულებულყო მისი თავისუფლებაც, უკვე რომ ვეღარ დასტრეკოდა მართლსაჯულთა ხელიდან, მაგრამ ბედმა არ გაიტყუა, ამორდია და სხვა არაფერი ქნა და, გარდა იმისა, თვალს მოეკრა, როგორც იყო გათავისუფლების ოფიციალური ფურცელი, როგორც ბეჭედი და სტამბო ქრტყა, როგორც მისაზღვრელი ასოები, ხელმოწერა როგორც განხლდათ

დაც, მხოლოდ თვალს მოეკრა..

აი, ფანტასტიკური თხზულებას არ კითხულობთ ბიოგრაფიის თბრობა თავედან ბოლომდე რედაქციონერის, ის კი არა, ფრთაფრო ნატურალიზმი გადამსწერილი რეალიზმი ფანტასტიკური ფანტასტიკის ერთიანად ადგილსაც არა ტოვებს. და თვალის მოკრა გულსხმობის არა პიპერტილიზმს, არამედ იმ ოქვიანად იქნა, სრულიად იოლად, სრულიდ ნარმოქმნასათი რომ ქმნდა ყალბ დოკუმენტებსა თუ ახლებს. ვერ დავიჯ ვაფაც რომ დასტრეკოდა, მინც საოცარი იქნებოდა, ასეთი საზუსტო როგორ ამჯერადა დაედანს, და თურმე თვალის შევლებს კმარა ახლად, ერთი დაეხლო, უწინმინელი წერილმწივი რომ არ გამოჩენილია.

რაც გინდა თქვი და - აი, მიდევლებითი მებსიერება..

აი, მხატვრის ნიჭიერება..

მაგრამ არ კმაროდა არც ეს მებსიერება და არც ეს ნიჭიერება საკუთარი გათავისუფლების ბრძანების დასანერად. როგორც გინდა ციხეში იძიებო ალიზარინის მელანი თუ ნიკოს ქაღალდი, ხელის შევლებით კაცს, ის ფურცელი რომ ეგინებოდა, რომელზეც ოფიციალური მიმართებები იწერებოდა.

გაუწინელია გაბნობის უნარი სწორად ეს ყოფილია, და სოლომონ ამორდია უკვე მტამპის ფერს ამონებდა, მკონი კოტა აკლია მელანით. დაუმტებდა, მერე კიდევ ერთხელ და ესეც კაბინეტში თვალმოკრულს უზუსტესს ასლი.

თუმცე ოფიციალურ ძაღს მხოლოდ მაშინ შეიქმნდა, თუკი უნებოთ კი არ ედებოდა, არამედ უფროსობის კაბინეტში მოებებოდა.

აუდარცისა ითხოვდა ზედამხედველთან ჩემი გათავისუფლების თაობაზე ხომ არაფერი უცნობებითაო, ის, კეთილმინდობის იერების გაბნობნება, დავითარს ჩარგავდა თავს, ამა, ბატონო, კიდევ ერთხელ გულდასაბით შევაპირებო. და ტუსალი შეუქმნედა დაღებდა მის მავადაზე დიდი ისტატობით შექმნილ ასლს. ზედამხედველი იფარებდა: არაუთარი მტყობინება არ მომსველია, თორემ

ავერ ფეთხარი, – და სოლომონ ამირდია მოკრძალები-
თა და მოზოდიშებით რომ გამოეშვიკებოდნა, რამდენ-
ნივე საათის შემდეგ ისევ იქ დაბრუნდნენ: მოვილო-
ცა და თაყვინთალი ხარ, დავითაში არ გატარებულყო
ოფიციალური პატივი, თორღ ბრძანება უკვე მოსულევ
ყოფილია.

ეს ისეთ ვაგარზე დადგებოდა, იქით მუდებდა ზეამ-
ხვედელსა რა მარხით დამაკავთ აქამდე და ასე ერთმა-
შიდ რატომ მათავსოვლებთ, პახული უნდა ვამცეთ, თო-
რემ აუცილებლად ვგავსაწივრებო. და რაღაც ამჯვარს
უთოვდ გაივლებოდა გულში: ძალიან ხომ არ გავთამამელი,
ეს ჩემი ანაბოლი სავერ შევე არ ჩავეფლოო.

ერთი მათხოობის თეატრის სპექტაკლს ეყენებოთ თუ
რა ხდება?!

ასე ხასწორზე შეგადოს უკვე მოგვარებული სავერ,
აღვსელი გონების კაცო ამას თითქოს როგორ ჩადენს.

მაგრამ რა უკნას, არტისტულ ბუნებას ვერ მოკრვია
და, რაკლად სპექტაკლი შეუტან, ფინალს ხომ არ ვამცა-
ვლებს, თუნდაც ამ სცენის გათამამება საბოლოო იყოს.

ხელეულებამ არ იცის ზილათისაგან თავის არიდება და
ამგარებო.

და იქნებოდა საკუთარი თავის გამათავისუფლებელი
ტესალი საჩიროთა და ციხის აღმშენებლისაგანის დახვითი.

სპექტაკლს კომპოზიცია მხოლოდ არ თუ შეეკერო-
და ვეცაზე შიამბეჭდვად.

რომელადღე გნებავთ დადებტორ თხზულების დაშვერ-
დება ციხიდან გაქცევის ეს უსოხიდე..

ვლადიმერსტოკმი შევეფრდოო

ამ სახელობა გამოთლიანება საციბო ტურნეს მისდა
სავალადღე მრავალდღიანს ერთ თვეს ხარბობის სატე-
სალის რომ შიამბეჭდუბინებდენ, საიდან გაქცევით კი
გაიქცეოდა, მაგრამ კვლავ იდებდნენ ზელი და უსავერ
შებრუნებულს უკვე წელნაშინაშეგვარს აყურებებდნენ,
იქიდან ომის ციხეში გადაიყვანდნენ, ომსკადან ვლადი-
ერსტოკის საბატონოში. რომაში მიზეზი იმით არის ვან-
მარტინული, რომ ამ ქალაქებში ყველგან დანაშაული ჩაე-
დინა და, რაკლად ხარბობში მოუხლებობინათ, ზარემ ყველა
დანაშაულის გავსინას მოინდომებდნენ – ასე ითხოვდნენ
ამ ქალაქთა საოლქო სასამართლოები, თქვენ თუ მოინათ
თიხება, ახლა ჩვენც ვგავცითო.

მკაცად დათესილს.

ახრობაში საციბო ქრონოლოგია საგანგებოდ ჩაერ-
თვის და გეოგრაფიული არეალი უპირეს სიერცეს შემო-
ხერს, ვლადიმერსტოკად ქუთათსიში რომ უნდა გამოე-
ტონ, იქიდან კვლავ ბაქოს ციხეში, უნაკლური გაქცე-
ვით რომ დაამახსოვრებინა თავი. ბაქოდან უფა, უფიდან
აშხაბად, ოღონდ ვახა სამარის, ასტარაბის, ცარაკო-
ნის, ორბნურფისა და ტამელების სატესტოლოებას ას-
ტეშობებდნენ. აშხაბადიდან ერთხანს ირკუსტესკაც მოა-
სახულენაშინებდნენ, და კვლავ ამ ქალაქში რომ დაბარ-
ხებდნენ, მერვინო რომ არ ვაეშვიათ, ასე როგორ იქებო-
და და მერვი აღმოჩნდებოდა მისი ამ ხანგრძლივი ტურ-
ნის დახასრული, თავისუფლებას მარადღა რომ უბოძებ-
დნენ 1914 წლის 22 დეკემბერს. და ვიდრე წელნაშინა-
ხერის შემდეგ კიდევ აიფიანდნენ, განხვას ესტეშობებო-
და და გიორგი ჩხეიძესთან საღამო-ქალამის შემდეგ ამ

წლების მდებარებასა და ტანჯვას ლაკონურსა და მოკ-
რძალებულ ფრასში ჩაქვდა: ვლადიმერსტოკმი შეე-
ყოფინდა.

სამაგიეროდ, ელგუჯა თებერდობის წიგნში გაიმდება
ეს ტურნეც და მისი გამომწვევა აფიორებიც დაიბეჭდა,
მამხიველდ სოფეტვად, ეს ნაწილიც კიდევ ერთი დებე-
ტური თხზულების საკმარ მასალას რომ უფრის თავს, და
საერთოდ, უმნიშვნელოვანესი მასალა მკურნელი და სა-
მეცნიერო-სამწერლო მიმოქცევაში ასე გულუბნად შემო-
იფულია, სრულიად ხელმეპყარის და ამ შიორცაც მეტად
ფასიული – უცნობი ვარემის აღმოჩენასავით.

მკვლევარისა და მწერლის მიმართებებში თანდათან
დებეტების სპექტრული ნიჭიც ამოჩენილა და ვლგუჯა
თებერტიმ არა მხოლოდ დოკუმენტურ მატანეს ქმნის,
არამედ თითქოს თვითონვე ჩადგომია კვლამ სოლომონ
ამირდიას და ედვოლბს ტოლი არ დაუდოს გონების სო-
მახიული – ზღომდე გახსნას და გათხროს მისი მარ-
ჯედ მოუჭერებელი კრინაშინული საქმეები თუ გაქცე-
ვა-გაქცობის ორგანიზებანი და, მათ შორის, თავის დეა-
ბრობის ისტორიება ბაღულის სანაპიროზე, რომელიც
ზოგრაფიულ რომანში ერთ მშვენიერ დებეტურ მოთ-
ხრობად ჩაერთვის – თხრობის სრულუფლებიანი, ვანუ-
ყოფილი ნაწილიცა და დამოუკიდებლ არსებობასაც
ინარჩუნებს; და არ გამოვიკრებო, ანთოლოგებსა თუ
სხვადასხვა ჯიღის კრებულ-სახელმძღვანელოებში ცალ-
კეც რომ განთქორდეს.

ავტორიც გრძნობს ამ მონაკვეთის მინაგან დამოუკი-
დებლობას და ამიტომაცაა, აუტუგავას ქრისტოლოგი-
ნიველას რომ ებმინება ვისოლფის ვარცხნილი სიტუ-
ტური თუ დიდიმთილეელთა ნაამბობებს დასათურე-
ბით, ყველგან დაფიქრებით რომ შეიკრდება „რა უთხრა“ და
„რა ეწერა“.

სხვათა შორის, აუტუგავას ამ ნოველას რატომღაც
აჩავერ აღიარებს დებეტურ თხზულებად და ანალიზი
ყოველთვის სხვა პრობლემებსა და მოტივებსა გადატა-
ნილი, მაგრამ „უსიერი ტყეში“ სწორედვე დებეტური და
თანვე ამ ფარის სხვა ნიშნითაგან სრულიად გამორჩე-
ული იმით, რომ მკვლელობა გაუხსნელი რჩება და მკითხვე-
ლი თვითონ უნდა განხდეს მიტვის მოწინაული და თავისთვის
იგარაზდოს იდუმალბედა დაწითლებული რუალური ამის
ქეშმარტივ განთქორდეს.

ელგუჯა თებერტიმ იქნენ სოფეტობს ავტობი ვარც-
ხნილმა ხერხმა მოიბოლა და ამიტომაც ვადმიტანა თავის
თხრობაში, მაგრამ, ვინ იცის, ქვეშეხვეულად ყოველ იგ-
რინო აუტუგავას ნოველას დებეტური სული. ყოველ
შემთხვევაში, ამ შიორ ფიქრი აუცილებელია – „უსიერი
ტყეში“ უფრო ზუსტად ვანობოთვი განსახლურია, ვიდრე
აქამდე შეუცხვდებოდა: „აირვი ივრია“ კი ფირნობოვად
იშთავითვე დაბეჯითებით მოწინაილა პიკარესკულ რომი-
ნად – ამ თვალსაზრისით უაღრესად მწირ ქართულ მწერ-
ლობაში კიდევ ერთ ნაწილ გავუცხვებად და იქნენ შიამ-
გარებლადაც, ახლა მარცვ გამოიკვეთოს და მოლონიერ-
დეს ეს ვანერი. მასალა ისე უნდავე უნდა გამოიხდეს, ცოცხად
მათი დაგარევა და მხოლოდ ყრმაფლისტობისთვის მინ-
დობა მსწრაფლანაშინავალი პუბლიცისტური ჩანაწერებია-
სავით.

ის, რაც სისხლსაცხედ ჩანს ხელიყო მიხედვით ვაგებინო-
ვლის რომანში გაველხედი პერსონაჟის სახეზე, ანტიგ-
ონის მონეტარული დიჯერად გადმოსხლული ელგუჯა თავ-
ბერძნის მხატვრულ-ლოკუმენტურ თხზულებებში, და ამ
მონეტარული მხატვრული არა მხოლოდ აკავთ ვაგებინ-
ტრადიციას თუ პოეტურ ნარწმისაგებებში გახსნილი ფრაგმენ-
ტები, არამედ დავით კლდიაშვილის ტრადიციონალური სამ-
ყაროც.

შერეოა, რომ არსად იხსენიება მის მოთხრობებში თუ
პოეტებში სოლომონ ამორდიას სახელი და არც შეფარუ-
ლდაა მინიშნულები მისი ესა თუ ის „საქმე სასახელო“,
შერეოა, რომ დავით კლდიაშვილის სამყაროს სრულიად
არაფერი აკავშირებს პიკარესკულ ქართთან და ამ ხასია-
თის გამომსახვეს არც არასოდეს შეეცდებოდა.

სოლომონ ამორდია მაინც სისხლი სისხლადიან და
ხორცი ხორცილიანია ამ ტრადიციონალური სამყაროში,
ღვინილი ნათესავი დავით კლდიაშვილის პერსონაჟებისა,
სულ სხვა გზაზე წასული, მაგრამ მთელი მისი ადგიო-
რული ეპოქა ვაჩა იმ განწყობილებიდან არ არის ამოზ-
რდილი, იმ დავალებული, მანიაკალური სწრაფიდან
თავადისა თუ მანაურის ნიღბის მორგებისა, რაც კლდია-
შვილის მხატვრული სამყაროს ქვაკუთხედი? ეს გან-
წყობილება მთავარადვე კვლავს, დღესაც თუ პატარას,
ნაეტკლებდნენ მიზობნეულიყო გარემოში, და თუ შესა-
ფერისი ხასიათი შეეცდებოდა, თითონვე აიყოლიებ-
დნენ ნაეტკლები იმ ადამიანს და გზასაც იმის მიუჩენ-
დნენ სადალად, სოლომონ ამორდია რომელზეც დავი-
ნებოდა.

დავით კლდიაშვილის მიერ მიცემული სამყარო და
პერსონაჟი თავმარტობილიყო გაღრევა რომ არა, მისი
არტისტიკული ბუნების სანქციონი აუხსენილი დარჩებოდა.

იმათზე პატოიასანი იყო...

და ახლაც განჯის სასტუმროში თავმომწინე თავა-
დამრეული თუ ევროპელი დანადგით რომ შეებრებინა,
ისეთი მადლობითა და ზოდიმებით ისტუმრებდა ველს, ამ
ნოდების კაცის ღირსებას რომ შეეხერხა.

ჭეუნზე იყო... - იმათგან კვლავ ის დამირება მოისმო-
და და აბლუდებოდა ვაგებ, ქვეყანა რომ გადატრიალებო-
და და ქვემ მოყოლებდა, რაც ღირსებითა და სულიერებით
აღსაბუე ვერც იმარტობდა არსებობას და ხეალის იმე-
დით სულდგმულობდა. სახედის-
წეროდ გათქმუებოდა ის ზეადრე
და დიდ ელბება-რეციაში გარევი
ჩვეთე და მისი თვალიც მოიკე-
ბოდა - მისს მოუკავდნენ,
მისსეულიებაც ზაფხობადნენ
და, პარმინდად ჩამორთმულებ-
და და პარმინდად ქონებას ელა ჩი-
ვის, ვაფაგლანით გამოსანრე-
ბდა თბილისში და, სულს თუ მა-
ინც მოითქვამდა და სახევემო-
საც ექიდებოდა, ისე იმ რწმე-
ნას: როდემდე იბოვიებენ,
ღვთის სასუკული ადრე თუ გვიან
მაინც მოწვევით და ერთმანეთის
ელბებაზეც მალე გადავიდნენ.

„ჭეუნზე იყო“ - ველის გასტუმრების დამირება ასე
აბლუდებოდა.

ცინიკურ მურისგებასათუ გამოდიოდა, სიკეთის ნიღ
ასკეცი ზორიტების მიზლად, ნება სიკეთის ნიღ სადავ
ყოფილიყო და უფრო მტკი არა მაგრამ, ცხადია, ღუნებ-
რად მომხდარიყო ასე, „ჭეუნზე იყო“ მუქტაროს ოდნავა-
დაც არა გულსსმობდა, მართლაც მურვადელ დამირება
გახლდათ, ევაა ძალიან და ძალიან გაჭიანურებული და მე-
რე ულავც მიაგრადებოდათ, განჯის სასტუმროს მეპატ-
რონისა დიდძალი ელიც რომ ემართათ. ვინ იცის, რამდე-
ნი ამისათანა დამირება გახსნულყო პერში.

იმათზე პატოიასანი იყო...

უცნაურად ეს გადებულოყო ხიდი ამ სამეულს შორის.
სერგო ორჯინიკოვის არც იცნობდა სოლომონ ამორდია,
ისიც არ ევლმეილს ეს ბაქის ციხეში შეხვედროდა და, ეს
მართლისტული ცნობაც რომ ნაეტთვის თხრობას, ძებნა-
მწარეკის მიუჩედაც ის უკვე ველარ ირკვევა, რამდენად
დაახლოებოდა. თუმც მართლაც ვერაუდელ გამოითქმის,
რომ დიდი ნაეტნობობა ამ უნდა გამბეულიყო მათ შორის,
სულიერი საერთოს სრულიად ვერ იმოწინდნენ.

და მაინც, პოეტური გუშანი (თანაც რა გუშანი!) სამივეს
ერთად გულსსმობდა სამხელი მისტიკურობის აღბედილ-
ლესში - ამორდიას უფრო ნიშანდობლივ, იმ ორს - შეფარუ-
ლად, მაგრამ შეფარული ნაეტპრებდა, რაკიდა საზოგადოე-
ბაში გარეული რღვევა იმათ დავაგარგინებნით და ამორ-
დიასთანაც ხელიდაც წარტყვით ის გრწმის, სახევისწერო
ლოზუნგებით რომ წანერვილო წედა: არცედი იყერიან. გე-
ბაეს თავადან ბოლოსკენ გაბულოდა, გენებას ბოლოდა
თავისაგან - არ იცვლებოდა მინარსი, ერთსა და იმავეს გა-
უნუნებდა მუღმანაზებელი პარდამობით და გარეგნული
სიხალისე ერთმანეუ გაარდისახებოდა ტრადიციამად.

არეულიყო იყერიან.

ჯერ კიდევ როდის გრწმობდა სოლომონ ამორდია პე-
როკული ისტორიის კიბაქვეცის თქანად, მაგრამ მხოლოდ
მიკვებოდა დრწმებას, რამეხს თუნდ ოდნავ შეეცვლასაც არ
გაივლებდა გულში, თავისი როლი დაკისრებოდა ტრადიცი-
მედაში და ისეთი მორწმობით ასრულებდა, თითქოს ეს
წონათა მორწმობის გარდა სხვა ფიქრი და ოცნება არც
არასოდეს გასწენოდეს. მიმცვებოდა დრწმება და სულ იმ
სამყაროში ვერცელებოდა თავი - მამინაც, როდესაც ფრინვე-
ლითი ლადად დამპქრდა და
თაღლითობის ფიქრეტყრს და დი
არტისტიკიზმით აბრიალებდა, და
მამინაც, როდესაც საკინდან სა-
კანიდა დათრევედნენ.

შამამეცდათი და დავითევა-
რი სექტეკული ხომ მაინც მოწე-
ლო თავის მითრეველთ, და ფინა-
ლის სრულყოფილებასაც მისი-
ხალი არ დააკლო...

ეგ არის, არ იცოდა და ვერც
ვერსადღეს შეიტყობდა, ეს სამ-
ყარო დავით კლდიაშვილის
მხატვრულ სინამდვილედ რომ
შემოჩებოდა იმ ეპოქას, იმ
გამს, იმ დღეებს.

კერას, 27 იანვარს
ლიტერატურულ არტ კავთ
„ქარაუანი“
გაიმართება წარდგინება
დავით ჩიხლაძის
კრებულისა
„დეკემბრის ღამეები“
დასაწყისი 15 საათზე
ფურცელაძის 10

გივი აღზაზიშვილი

შთაბეჭდილებათა ნაკვალავი

••

აღზათ, ნაგაყთხათ ფრანსუა ფიონის „მეორე ანდერძი“. გაიხსენეთ, თუნდაც, მისი ორსტრიქონელი - ჩამოხრობის წინ თქველი.

თეთონაც მუწვალეს და ორსტრიქონელიც გადარჩა:

**ი სკოლა ვესტ ებტ ზად,
უზნატ სკორო მუია...**

იღია ვრენბურგის თარგმანი.

დავით ნერედიანს უფრო უკეთ აქვს ქართულად, ახლა ვერ ვიხსენებ.

სელონს ლამის მთელი საფრანგეთი აუჯანყდა მის რუმანებში ვარგონის ფართო და თამამი დანერგვისთვის. სელონი დიდი მწერალია და საკუთარი ნება მკითხველს თავს მოახბია, თუმცა აკადემიური წრეები დღემდე იყვიერ აკადემიურ გეგმილებს და იმეზებენ სელონს.

რუსთაველი, მგონი პირველი იყო ჩვენში, ვინც დაწერა „გამციტვე, ბოზო დიაკო“, „პოზი ნავი“ და ა.შ. გურამიშვილის ქაცვია საუკეთესო მაგალითია.

ჩანს, თანამედროვე ლიტერატურაშიც ვერ ივდებოთ იმ ლექსებს, პერსონაჟს რომ ახასიათებს. თუმცა გადამღამება არ ღირს არც უწინარობით და არც უბაშობით. ეს კი ისევე ნიჭზეა დამოკიდებული.

ერთ ცნობილ ნივნიან, გულაგის ზედაზედველი და პატარანი „შარტე“-თი და „ოდეზ“-ით და „მინსკ“-ით საუბრობენ. ისევე გულსამრევია სტერილური ენა, როგორც უსოპო უბაშობა.

საკუდაობა ის არის, როცა მწერალს უნიჭობის გავასაფრადებ ენაქორიება სტერილური ან უბაში ენა.

საწინააღმდეგო, დღეს უბაშობა /და არა სკაბრეზ/ იქცა ერთადერთ „მიატერულ“ ხერხად და ენაბეჭდი ამიტომ გამოდის ცალსახად ბინძური, რადგან ავტორის მტეტი არ შეუძლია. მსაბეჭდი და მტეტი არაფერი, უკვე სიღარიბეა, თანაც შოლოდ ლანძღვა-ვიწყების იმედად დამრჩენა - უნიჭობა ან უეჭვეყოზობა.

••

მე მომწონს ისეთი პოეზია, რომელიც რეალური და ირრეალური უცნაურად შეერწყმის ერთმანეთს.

ვინ დადავინა ზღვარი პოეზიაში გამოხატვისა და რეალურს შორის? რომელია უფრო რეალური - გამოხატვის თუ რეალური? ჩემი პირველია მწერლები ვართ, ანუ გა-

მონაცრთი ამსახველები, და რომელიც არაფერიც შესახაში ხორცს და სიცოცხლესაც გვაგრძობინებს, სწორედ ისაა პოეზიის მკუდრი, ე. ი. რეალური.

თარაგობი წლის მამაკვა

ჩემი თაობის არავითარს პოეტთან ვამხანაგობდი. ერთ-ერთი იყო იული დანიელი. თუ ვახსოვთ, სინაფსისთან ერთად იყდა გამსაურებულ საცემზე. ცნობილი დისიდენტები იყვნენ. იული დანიელი შესანიშნავი პოეტი და მთარგმნელი იყო.

ოთხმოციან წლებში, საპატრიოტოდან გამოთავისუფლების შემდეგ, თბილისში ჩამოვიდა.

დაიღობა ჩემი ღვთისბის კრებულის ერთი ნაწილი თარგმან ბრწყინვალედ.

სიზარატის გეტყვით, ზედმეტი თავმდაბლობის გარეშე, დღემდე შეუძამება. აქვე, არ შემიღია სინანულით არ გავიხსენო, ჩემი მდგობარი, ან განსვენებული ტანია ბეკი და ჯანმრთელობა არ უნსრერო პოეტ ალექსანდრე ერიომენკოს. საბჭოთა კავშირი რომ დავიშალა, იმ წელს ჩემი ნივნი გამოსრდა მოსკოვში „სოცეტკი პოსტალი“, რომელიც სწორედ ამ პოეტებს უთარგმნილი და მე ახლანამ გავიგე ნოდარსიგან/თანასიტელია/ და კომპოეტრშიც მომამბენია თარგმანები.

••

სიტყვის უძღურება ავტორის უძღურებას ნიშნავს, სულიერი სიკვდნე.

სიტყვა სიუერულივითაა, თუ გვივარს ყოველივის ახალი. ამიტომია, რომ ვუბრუნდებით კვლავდაკვლავ სიტყვას - რაიმე ახლის აღმოსაჩენად.

სხვა საკითხია - აღმოვაჩინეთ თუ არა. ეს უკვე ნიჭზეა დამოკიდებული, აუცილებელ წერთნახსა და განსავალსთან ერთად.

ავტოფსიქოთარაგია და ზონი სხვა რას

შოლოდ განცემებს ხატვა, თან დანერვილებით, - ლამის ნუნუნში გადახრდელი მიატერული ზერზების სიტარბე, როცა ასირი ერიმინვის აუქმებენ. უსავნობა, მუნდლოვანება, კონკრეტულის სრული უარყოფა და მამვე დროს, თვითგამობატვის, იქნენ თვითმომსახურების სტრიქონე-

ბად დალაგება - ავტორსკოპირირების უფრო ნაგავს, ვიდრე პოეზიას. სამწუხაროდ, ეს დინება დღეს მეტად წყალბუნია და მღერავ.

საინტერესოდ მიმოხილავ პოეზიას, როგორც მუსიკის, ამდენად შენი ნაწარვეი საფურადღეობა, მაგრამ მარცხი ცალმხრივი, რადგან სიტყვის სემანტიკას, გასაგებნი მიზეზის გამო, ნაკლებად აქვევ ვერადგებას.

არადა, პოეზიის სიტყვა არაა მხოლოდ მუსიკა, მითუმეტეს, მთელი ვერსოფიკაციული სტრუქტურა, პოეზიის ანბანი, რომელსაც ისეთივე სწავლა და განაფევა ქარდება, როგორც მუსიკალურ ენას, თავის გაგებით და ეტიოლოგიით, საემსრულებლო ტექნიკის ათვისებით. ადრე ლექსის წერას გამზახებში ასწავლიდნენ. ნებისმიერ გიმნაზისტს შეეძლო წაეჯახო აღზომში მეტ-ნაკლებად გამართული სტროფის ჩანერა, მაგრამ პოეტო განსაკუთრებული ნიჭის თითო-ორილა ადამიანი ხდება.

რატომ დამჭირდა ეს მოკლე ექსკურსია, მოგახსენებს რას იტყვი, თუ შეამჩნევდი მუსიკოსს, რომ დროდადრო ერთმანეთში ერევა ბემოლი, დიეზი, სუფთა ბეგრა, ან უარესი - ერთმანეთისგან ვერ გაურჩევია ვოლინოსა და ბანის გასაღები? დარწმუნებული ვარ მითითებული და სწორადვე მოიქცევიდი ხშირად, ასევე შეგალითებიც არსებობს, როცა სხვა განრას მწერლობაც კი ცუდად ერკვევიან პოეზიაში. ასე რომ პოეზიასაც მორღებთა პროფესიული ცოდნა, მითუმეტეს, თუ პოეზიის შეფასებას ისევე გარკვეული თავდაჯერებულობით. შეუვადი ბეჭდის დასმას ხომ არ სჯობს, ნუთარადა მაინც ეტვი შეუტანოთ ჩვენს შეფასებებში, მორიდებულად აღვნიშნოთ: თუ არ ეცდები, იქნებ შეულება, შეგვეცნება, რომ ასეა და ა. შ.

სრულად ბუნებრივია, რომ შენი მოთხოვნა პოეტოსადმი - ამადილივე, მკითხველის მიმზნებლური ეგოიზმი, კოლორტული საუბარია და არა პროფესიული ანალიზი, მეტადრე მამში, როცა შენს ანალიზებში მუსიკალურ-სემანტიკურ მითანობას ანაფერებ მუსიკის, რატმის სასარგებლოდ და ატრფენციურად კითხულობ ლექსს.

უნივერსალაზმი, გეთანხმებით, რომ ძნელი მისადენეა, მაგრამ თუ ავტორებს მივეუბნებთ და დაბეჯითებით ვუწინებთ: არა უშავს ბემოლის ნაცვლად დიეზს, დატროვე, სხვა რაიმე მაინც გადაფარავი, ასე მხოლოდ დათერ საშინაურს გაუტრევი.

ერთი ამბოზს, რომ ირივე გზა კარგია, ფუნქციური მეტადორებო და ინტონაციური ენაც - მიმზნებლობითა და ნოუანსებით. სხვა აღნიშნება, რომ პოეზიის რეცეპტი არ არსებობს, და რომ ლექსი თავისებური მიკროკოსმოსია თუ ავტონომია და ხელი არ უნდა ვახლოთ, ზოგი ამბობს, რომ - "ლექსის გარჩევა - ამის სტილი არ არის".

ჩემთვის ველაფური გასაგებია: ამაოდ მომცდარა ევოლუტა, ჰუნედი, ვალერი, უნაბო, ლორკა, ბლოკი, პასტერნაკი, ივანტავე, ივლიანი და მრავალი სხვა, ვინც პოეზიის განხილავდა/არჩევდა/ და ახალ გზებს ესებდა.

ველაზე მეტად შემეცხებუნებელი ის ამკარა გადლიზინება ზოგიერთი ავტორისა, ჩემმა შეკითხვამ და უფუნქციო მეტადორაზე საუბარმა რომ გამოიწვია, სიმართლე გითხრაო, არ შეგონა თუ თქვენ გეგონათ, რომ არ ვიცოდა პოეზიაში რეცეპტის არარსებობის შესახებ და რომ ლექსში არსებობს უაზრად გზა და საშუალება „პოეზიის გადმოსაღებად“. თქვენ შეითვება ასე არ ფიქრობდით, მაგრამ ასე გამოვიფიქრეთ, რისთვისაც მადლობას მოგახსენებთ.

სიმართლე უნდა გითხრათ: ნამდვილად არ გამაჩნია არც ცარცვი და არც შესაბამისი საცერცუო კვდლები.

ლიტერატურულ საღამოებს, როგორც ჩანს, არ წყალობენ ფორმელები, არც შე უწყალობთ თურქი, რადგან ახლად ნაკითხვი ამელის მცირე პოეზია, რომელიც ახლა ამბობენ, მინიმალისტური, მინიატურული. ეანრის განსახლარა არა მთავარი, თუმცა არც ისე იოლია, როგორც ერთი შეხედვით ჩანს. პოეზიას და პოეზიის მსგავსი სინთეზი /და არასიმბოლო/ იშვიათად ნამოკთხავს. ამელის მინიატურები ერთი ნივთს, ერთი მწერლის, მისი სულის პურის ნამცვევებია. ასეთი შთაბეჭდილება რჩება არა მხოლოდ იმიტომ, რომ ამილურის თხრობის მანერას ირარჩუნებს, რაც მთავარია იმის გამო, რომ სულის გადმოვლენის რიტუელი მწერალბუნია ტაბრია მსუბუქად გადაღახვის მეშვეობით და მ ე ს ე ს რ უ ლ ე ბ ა ჩემთვის ნიმნავს - მგრამრბელობისა და სათქმელის უაღრესად ბუნებრივად გადმოცემის უნარს.

არსადგებ მნიშვნელობა ის გარემოება, რომ ის „მცირე“ ამბები, რასაც ავტორი მოგვითხრობს, ჩემი ვარაუდით, ძლიერ აბლომელია და გადამდები მრავალთათვის. მეტად ორიგინალურია პოეტურ-პროზაული სტალისტიკა, რასაც, აღბათ, მნიშვნელოვნად განაპრობებებს ღირსეული გმირისა და პროზის ავტოპერსონაჟის უბუნებრივები მწერწყმა.

ამ კომენტარს არ დაუნრდი, რომ არა ამელის მმვენიერი მინიატურები.

სხეულებრივი მარტობა ერთია, სულიერი სხვა, მაგრამ ძალზე ძნელია მათი განცხადებება, რადგან ერთმანეთში ისეა ვადეპსოვილი, რომ მათი გამოჩრევის სრულიყო კი ამინებს ადამინს.

სამწუხაროდ, თვითირონია მეტად სერიოზულ ადემილად, შექანისილელი საეუფელი სიმეფე“ ოტრად, მერე კი ავტორიონია „პრინად მეტველიებად“, ანუ ვერცხლად ექვა. მომინის პაინინგისული თამამებია.

პაოს, პაოს პაო...

როგორც ვერი მოკვარი, თურმე ჩხლად ამტკიცებს, პოეზია გარდაიცილა და რაც ახლა ლექსად იწერება - ყველაფერი კოტინაო.

ყურმოკრულ ინფორმაციას ვერ დავეყრდნობი. კონკრეტული ინფორმაცია თუ დაიბეჭდა და სად, იქნებ ვინმემ გაიშვებინოს.

როცა პოეზია პოეტმა კვდება, მის შგონია, რომ პოეზია საერთოდ აღარ არსებობს.

საინტერესოა, რა არგუმენტები აქვს საკუთარი გულგატეხილობის გარდა, მსოფლიოს ყველა ენაზე გამოცემული პოეტური „პროფუცია“ თუ ქართულ-აზერბაიჯანული მთავალიტერით დაასკენა - პოეზია გარდაიცილაო?

დათს ჩხლად ვუღწერდები ადამიანია და, რასაც ამბობს, გახსნულად, გაშქარვადღედ ამბობს, რაღაც დონად ენაბაგითაც აზივებს ვულნრფელობას, საყოველთაოდ ცნობილ ინფორმაციასაც მიზნობრივად იცნობს /ქინებ თვითმხურად/ და კონკრეტულად უნდა არის.

გულნრფელია, როცა ამბობს: „საში წელია ლექსებს აღარ ეწერ, რადგან არა მატებს ამის მოთხოვნილება“. ვიდრე მის ნააზრესს ნაეკოთხადი, ვთქვი კიდევ: როცა პოეტში პოეზია კვდება, მის ქვეშებს, რომ პოეზია გარდაიცვალა.

რომ არ გარდაიცილა, იცის, მაგრამ საკუთარი ფრუსტრაციის გასამართლებლად იოლად პოეზიას არგუმენტებს, ანუ რეცეპტს, რომელიც იცის, მაგრამ არ გამოადგა, და გულზედა სთავაზობს სხვებს. ზოგჯერ მისი რჩევა საღუფელმოკლებული სულაც არ არის და დიდი ხანია მეც ასე ვეფერებ.

მატყუებს ერთი რამა თუ მას „ორგანზის“ პერფორმანსით შესრულების მოთხოვნილება აქვს, მაგრამ ორგანულად არ გააჩნია ლექსის წერის მოთხოვნილება, სწორი გადარწმუნებულება მოეღია ; ოღონდ არა რეზნოს მსგავსად, რადგან რეზნო ცოტა განსხვავებული ფენომენი იყო და პირდაპირი პარალელი არ გამოაფგება. ის რომ საქართველოში პოეზია მოკვდა, ან კვდება, საინფორმაციოდ, ნაგებული მოთამაშის სიტყვებია და ამაოდ ცდილობს იგი ახალგაზრდების გადახარებას. დღესაც ბევრი ცუდი ლექსი იწერება და ცოტა კარგი. ნარსულშიც ასე იყო და მიმავალშიც ასე იქნება, მაგრამ აფორტუნის ატეხვა, დათომ ლექსების წერას თავი დაანება, მაგრამ ჩვენ შინ რეცეპტი დაგვატოვა, თუ როგორ ვწერთო, მინაბტებისთვის დადგმული გულისამარუებელი ვადავლია.

ყველაფრის თქმას არ ვაპირებ, რადგან არსებობს უფრო მნიშვნელოვანი მიზეზები და არგუმენტები, თუ რატომ უწინდებება პოეზია გულნრფელად ვითარებას და რატომ დადგა რამი ლიტერატურის ფრაგმენტაციისა. ეს შეტად ურცელი თქმაა და, სიმართლე ვითრათ, არც ეს ვარ დაინტერესული, აინტერესებს თუ არა ვინმეს.

სიმართლე რომ ვითრია, ყოველთვის და ახლაც მიზნადვის სიახლის სუნთქვა, მაგრამ გააჩნია როგორი სიახ-

ლის, გინსტერგის ყმული ჩაველი მატარებლის კოვილი-ვით მემორია სუნას, ზოგიერთი წვეწვებური პოეტის ლექსებში ახლაც ისინი მიხი „ვეის“, ევის, ევის, ევის ეჭო.

ამოკალიტერული სპეულაციები პირველი საუკუნეშია და დღემდე ტრეფდება.

არ უფროსიან ცრუნინასნარმტყველები ღმერთიაც კი და პოეზიას დაგიღვეწი?

შკონი, მეტეკოპე. ნუ გაეაჩნებენელოვანპერსონები თნლორუე ქადაგების აფტრის.

ეც საემოად „კნობილი“ და ბუნებრივი რამეა. ოდეს-ღაც, როცა პირველად აღმოაჩინე, შევფიქოდი. არის ამაში რაღაც ამორალურის მგავსი. სხვის სულში ჩაძრომა და ა. შ. უაზისოდ მწერალი ვერ გახდები. თუ აბსოლუტურ ზნეობას აღიარებ და წერასაც ვერ უშვები, მაშინ მხოლოდ საღვთო ჰიბნები უნდა წერო და ცდილობას დაე-მორწილო. ეს მე ვერ შეეძლო, არც ახლა შემიძლია.

ანონიმი ავტორები, თავის გაბნობნებად რომ არ ჩათვლოდათ ანუ მკრეხელობად, სამუდამო უცნობებად რწებოდნენ. არა მგონია, თანამედროვე ავტორები რელიგიური მოსაზრების ან რწმენის გამო უფარებოდნენ ფსევდონიმებს. რას უნდა ნიშნავდეს ანაფრი ფსევდონიმი - მიშს, როდეს საკუთარი ტექსტების გამო თუ ობიექტური შეფასების მოლოდინია?

იგიტი თავის ხელნაწერების პირველად ვარიანტებს ანადგურებდა.

ტოვებდა მხოლოდ საბოლოო ვერსიებს. არავინ იცის მიხი წერილობითი მუშაობის თავისებურებანა - გადამკლილი სტრუქტორი, შევადელი სიტყვები და ა. შ. ეს არის ღრმად ჩავეტილი თვითკრიტიკული პროცესი.

ინტერნეტმა მომიცა უზარმაზარი ბიბლიოთეკები და გამჩინა პოში იმისა, რომ ბევრი რამის ნაკითხვას ვერასოდეს მოვასწრებ, სათადარიგო სიცოცხლებულები რომ მტრადეს. რაც მოვარია, ინტერნეტმა ადავგინა მიყენებული ექსტრალური ვანრი და გააფანტბსტყურა კომუნიაკაცია - პარადული და ზოგადინფორმაციული. მომიცა აღტერნატაციული დრო...

ამ სიცხვე-გაუფტერობაში ჩემს გასაბეტი ცნობისანადილით მოეჭედი.

მიანტერესებს, რას და როგორ წერენ ახალგაზრდები. ვიცოდი, ახლა უკვე ვიცი.

ფორტუალური სამყარო მართმებს ჩემს ზიბლითივას, სანერ კალამი და ფურცელი, და, რაც მთავარია, ლთიავებ-როდ დროს, ასევე ცოცხალ კონტაქტებს.

უკვე მსაყვედურებ, რომ ვერაგისთვის ვიცლა. ერთი უცნაური შეგრძნება: მეშინია განმარტოებით ფიქრის დროც არ დაშვარავსო. ბოლი დროს დაფსიყე კომპიუტრიდან დისტანცირება. ეს საქმე ხან გამოშდის, ხან არა.

როცა ვამბობ კლასიკას, ცხადია, არ ვგულისხმობ მხოლოდ კონვენციურ ლექსს, არამედ – პოეზიას ზოგადად, ყველა სალექსო ფორმას. გაბნობთ გაითვალისწინოთ.

ოღენი წერდა: ვერლიბრის წერა ჰგავს მოგზაურობის თამაშს ბადის გარეშე, ამიტომაც ვერლიბრის წერა საოცრად რთულია უარყოფილი წესების კომპენსირება შესაძლებელია პოეზიის მანერალების, უზუსტესი, უახლესი ტროპით, სიტყვის მომჭარბობით, რიტმის დინამიკის მიკვლევით და არა უმზონ სიტყვითა ნაწერეებით, სადაც ეპოტორადაა გაბნული არა პოეზია, არამედ პოეზიად გარდასახვის სურვილი.

საერთოდ, ნებისმიერი წარმატებული ექსპერიმენტი საბოლოოდ კლასიკად იქცევა. ის, რაც კლასიკად ვერ იქცევა, ფუჭი ექსპერიმენტია, თუმცა ეს არ ნიშნავს, რომ შედეგით ექსპერიმენტს. იქნებ ჩვენი გავეიწაროლოს.

აბსურდს, პარადიას, ირონიას ყოველთვის აქვს ღიბოლით შენიღბული უმთავრესი, და, რაც მთავარია, ტრაგიკული სახე.

ნუ გაგაკვირვებთ სიტყვის თვითნებური „წერილობა“, ნუ გააკვირვებთ უბამობასთან, ამოკითხეთ კონტაქციური აზრი, როგორც დღევანდელიობის მხარე შეფასება.

ნებისმიერი პერსონაჟის ხატვისას ავტორი ცოტა ხნით მაინც არის ის პერსონაჟი, რომელსაც ხატავს /ეს პროზაში/.

პოეზიაში, „ღორაკული შე“/შენ, ის და ა. შ./უფრო მეტადაა ავტორი ვიდრე პროზაში.

და კიდევ: ცოდნა ამპარტყენებს, სიყვარული კი – აძენებს.

წარმართული ეროსი ქრისტიანობაში ა გ ა მ უ-მდე ახალდა. აი, ქვემართი სიყვარული, სულიერი სისხლის ერთადერთი ვზა

თემა, რომელსაც შეეებ, იგულისხმება თავისუფლება კონვენციურ და თავისუფალ ლექსში, მეტად პრობლემატურია. თუ ვაიმარტოვებ, ასე გამოუხატავ: კონვენციურ ლექსში შეზღუდია ის, კინც სრულუასოვნად ვერ ფლობს ამ სალექსო ფორმას.

ვერლიბრში არსებობს მოშვენებით თავისუფლება, რომელიც გამოიხატება კონვენციურ ლექსში აუცოდებელი სისტემის უარყოფით, თუმცა ვერლიბრში არსებული დაუნერელი სტრუქტურის მოგებნა ძალზე რთულია.

ამიტომ უმრავლესობას უწვევება, რომ ვერლიბრი იოლი დასაწერია და მოშვენებით სიოლე ამარცხებს კიდეც გამოუცდელ ავტორებს. ნაღდი პოეტი ყველა სალექსო ფორმას უნდა ფლობდეს, ამას კი დიდი გარჯა სჭირდება. რატომღაც მგონიათ, რომ მუსიკოსმა უნდა ისწავლოს მუსიკის აზნაზი, მუსიკის უნის სირთულეები, დაოსტატდეს საშემარულელბო ხელეუნებაში, ხოლო პოეტმა – არა. აქედან იწვეება სრული ბისურადი.

ასაკსა და თაობას – ჩემთვისაც პირობითი მნიშვნელობა აქვს. გვიწდა თუ არა, უნდა ვაღიაროთ, რომ ნებისმიერი კარგი პოეტი იწარმუნება წინამორბედთა გარკვეულ მუხტებას და უწევს. ვისაც მგონია, რომ პოეზია მისით იწვება, დიდი მასი აქვს, რომ ველარაფტრს დაწერს ღორებულს.

არსებობს კი მხატვრული ნაწარმოები უაღუზოოდ? მოდი, პარდაში გეტყვი: თუ ტექსტზე მუშაობას არ მიწვევი, ვერ გაიზრდები, როგორც პოეტი. არსებობს გალაკტონის მრავალი ლექსის მრავალი ვარიანტი.

სხვა კლასიკოსებიც რომ ჩამოგითვალა, უზარმაზარი სია გამოვა.

მკითხველის მოტყუება, თუნდაც უმატიცემულობაა, როცა პაიპირად ეკოფები ტექსტს და ნახეიარაფარკიკატს ანედი ნასაკითხად.

როგორც ჩანს, ხმა ვერ მოგანეღინე. მოციბოდიშებ და გეტყვი, რომ ნებისმიერი დისკუსია იგება მყარი არგუმენტების მოშველებით და არა მოშველი დაპროზანგობით. არგუმენტის მოტანას ჭირდება ცოდნა, ლოგია და არა ცუდი-კარგის ძახილი.

როგორც ჩანს, სხვა სიტუაციაში მოუხედი. მატარებლის მოდილოვენი გამახსენდა. ჩავედი.

(დასასრული შემდეგ ნომერში)

დაიბადა 1979 წელს, თბილისში, შხატერების - თინათინ ჯაფარიძისა და ბადრი გაგნიძის ოჯახში. 1994 წელს 9 კლასის დასრულების შემდეგ ჩააბარა თბილისის იაკობ ნიკოლაძის სახელობის საშუალო სასწავლებელში, ფერწერის ფაკულტეტზე.

1998 წელს დაამთავრა და დივიდა ამ სასწავლებლის დიპლომი. ამავე წელს ჩარიცხა თბილისის სახელმწიფო საშუალო აკადემიის ფერწერის ფაკულტეტზე.

2004 წელს დაამთავრა და დივიდა საშუალო აკადემიის ფილოზოფია.

მისი ნამუშევრები ინახება საქართველოს, გერმანიის, დიდი ბრიტანეთისა და აშშ-ს კერძო კოლექციებში.

1998 წლიდან მონაწილეობს სხვადასხვა გამოფენებში: გალერეა „პიპა“, გალერეა „Modern Art Gallery“, საჯარო მობილიოკა, სასტუმრო „Sheraton Metechi Palace“ (მამასახლე ქროატი), სასტუმრო „ატარა“, თბილისის სახელმწიფო საშუალო აკადემია...

2005 წლის 28 ივნისს გაიხსნა მისი პირველი პერსონალური გამოფენა გალერეა „კობალაში“.

2005 წლის ოქტომბერში მონაწილეობდა 15th Istanbul Art Fair in TUYAP Inc.

„პიპა საბა“ მისი ბუნებრივტული ფეხბურთელი.

თეიმურაზ გაგნიძე

მამა საბა

„ზუსტად ისეთი დამე იყო ჩვენში უკუცნობი რომ უახშიან. შემოდგომას დასასრული უახლოვდებოდა და ფოტოოპერატორმა უკვე მიიღო, მაგრამ თითო-ორიდა ფოტოილი მარცხ შემორჩენოდა ჩემს.“

ილია ქვექვაძის გამოჩინი ბოლოს, კუს ტბის გადახახვევთან, რომელიც კარგადაა ცნობილი თბილისელებსათვის, საშუალო ასაკის კაცს ცხვირსამხრის ამოღებისას ფული ამოუვარდა.

მან ეს იგრძნო და შეტრიადა. იმავე წამს იგი დახარა ასახლებად, მაგრამ უფრად რაღაცაზე ჩაფიქრდა. „შეიძლება თქვენთვის ჩაჩრჩნულია მან და გააგრძელა გზა. ეს წვედობინა, შეგი სამოხილთ შემოსილი ადამიანი, რომლის ფიქრები სხვაგან ტრიალებდა. იგი ხშირად მარტო დადიოდა ამ ადგილებში სასირობოდ და ახლაც, როგორც ყოველთვის, მისივე ნაბიჯითა და მოკლე ნაფიქრობი ბილიკებით, ავიდა ტბაზე. იქვე, შორიახლოს დაჩრდილ ფიჭვის ძირში ჩამოვარდა. წელსწავლა აღმოსავლეთის სიღრუვე შეეპარა, იყო გარტყრათა ტბა დუმდა.“

მე მინდა გაიმეოთ ამბავი კაცზე, რომლის გულის სიმაგრე ადვილად გათრედა პატრონობას ვუვლიაზე მკვრელ აღმსასვლელ კი, ამ კაცს ურქვა თაზო. იგი იყო საშუალოზე მაღალი, ტანდა მუტისმეტად მოკლედ შექრული თმა და ყოველ საღამოს ამარსავდა წერის. ქაშიდა ცოტას, რის გამოც მისი წონა ნამდვილად არ შეესაბამებოდა მის სიმაღლეს. იგი გამუდმებით ატარებდა ცილინდრის მსგავს ქუდს და ასევე საკმაოდ ხშირად ეცვო ჩინური კვდები, რის გამოც უბნში, მუტისებულად აკეტას“ ეძახდნენ. დასაქმებული იყო ეს ადამიანი მისივე თქმით „ძალადედ საჭირო, მაგრამ ყველასათვის სათავილო საქმით“. იგი იყო დროს მუშაობდა მანამანდა ძალღვრის გამძაფრებულად ქალღვრის ერთ-ერთ გარკუთხაში, სადაცანა გათავისუფლდეს - „საქმის ზედმინიერთი კარგად“ შესრულების მიზნით. ქალღვრის ამ რაობით, სადაც ოდესღაც ნათავრობდა თაზო, მას კარგად იცნობდნენ, რის გამოც არც თუ ისე იშვიათად იღებდა შეკვეთებს. ეს იყო მისი ერთადერთი შემოსავლის წყარო, რადგან მისივე აზრით მეტი არაფერი უტრეხებოდა. მისზე, თუ რატომ აბრძოა თაზომ ეს საქმე,

არაფერ იცის, შემიძლია ვთქვა მხოლოდ ის, რომ ბავშვობაში იგი გერმანულმა ნაგაზმა დაკბინა. შესასაღებელია ძალღვრის მიმართ ასეთი სიძულვილი ამით აყო გამოწვეული. უბანში არ იყო დიდი მისი პროფესიის შესახებ, მეტიც, მასზე საერთოდ არც არაფერი იცოდნენ გარდა იმისა, რომ იგი იყო გაეროლი მუღღღღღღღღ, ცხოვრობდა მარტო და ჩაკეტულად. მუზონღღღღღ თაზოს ზოგჯერ საზღვრად შევადგინე, რადგანაც მას შეეადო ამ გამოყვება იქიდან თავისი თეთრი კურღღღღღღღ.

ერთხელ, საღამოს, როცა თაზომ ტელევიზორთან ჩათვლია, მოულოდნელად დაჩრქვა ტელევიზორმა. მან აიღო ყურმილი და მოხი, ჩახუტული ხმით თქვა „ალო გისმენი?“

„უკარგავდე თაზო თქვენ ზრძანებებით?“ იკითხა ქალბატონის სასიამოვნო ხმამ.

„დაბა“ - უპასუხა თაზომ.

„მე მინდადა ძაღლის შესახებ საუბარი, უფრო სწორედ ერთი ძაღლია ჩვენთან, უფრო ზუსტად... მშ... როგორ გითხრათ?“ მე...“

„დაბა, ვისმინთ ქალბატონო, გისმენთ“, შეანწყვეტინა, ისედაც მუღღღღღღღღ და გაურკვეველი საუბარი თაზომ.

„მამაბატო, მაგრამ მე ისეთი ადვილებული ვარ, რომ ძალიან მიჭირს საუბარი, ეს ძაღლი, ეს ძაღლი ურნდა მოვკლათ, მოვკლათ აუცილებლად, ალო გისმით?“

„კი, მაგრამ რა ძაღლია ამისთანა?“ - იკითხა გაკვირვებულმა თაზომ.

„ზომ მოკლავთ ბატონო თაზო? ზომ მოკლავთ? მე კარგად გაეგებებით, რამდენს იღებთ თქვენ საერთოებო?, ადვილებული ქალბატონო ხმა უკანკალებდა, მაგრამ ამან არ დააბია თაზო, ის მიწვეული იყო ამდაგვარ ზარებს და მსივად და აუღილებლად უპასუხა:

„დამამუდღღღო ქალბატონო - გააჩნია შემთხვევას, თუ თქვენი ძაღლი - 10-დან 25-მდე, თუ არა და ცოტა მეტს“. არა მეტი არ არის, მაგრამ ძაღლი აუცილებლად უნდა გაიხადდეთო, ბატონო თაზო, აუცილებლად. მე 50-ს გადაგიბოდი, ზომ საკმარისი აქნება?“

თაზომ კარგად იცოდა ასევე კლიენტნი ურთიერთობა და ზედმეტად ფიქრის გარეშე იკითხა „ამინც რა შემ-

თხვევას, რომ ასე ძალიან გინდათ იმ ძაღლის მოყვლა? „მაგას ჯერ ვერ გეტყვი, ეს საიდუმლოა“. ამავედ შეიძლება უბრალოდ.

საერთოდ ასეთ სავეშე მე ზღეს არ ვკვიდებ, მაგრამ თქვენ შემთხვევაში გამოჩაღლის გავაკეთებ, იღონდ 70-ს. ზელონური თავაზიანობით უბასება თაზომ.

„ქართული მოვლამარავეთ, დაგინიშნით შეხვედრის ადგილი და დანარჩენს იქ გატყვი, ქართვეთ?“

თაზომ და კლიენტმა დათქვეს შეხვედრის ადგილი და დრო და დაემშვიდობნენ ერთმანეთს.

ნელ-ნელა, ჯერ კიდევ პირიზონტში ღრმად ჩაფლულმა მზემ მსუბუქად შეუცვალა ფერი მუქ ლურჯ ცას. ფრთხილად, თაბქმის შეუმჩნეველად, იჭიან მომზავნო-მოყვითალო ფერის სინათლე წამოვიდა და უკვე მტანკა-ლულად შემახმევე გახდა სკანერის კოშკთან და გვანამ შემიღვამოს პეზაფის სიღამაზე. ადამიანი შავ სამოსში უცქერდა სარკესავით სწორ ტბას, ჩემად ლოცულობდა და სიხოვდა უფლას რომ დაეხსნა იგი წარსულის მარწუხებისაგან, მიყვა მისთვის ძალა, რომ ღირსეულად გამკლავებოდა მომავალს.

საბურღიან მჭორე დღეს ცა იყო მოღრუბლული და არასასიამოვნოდ ეტრდა. ჯერ იყო ადრე, მაგრამ „კეტა“ უკვე ელოდებოდა დათქმულ ადგილზე თავის კლიენტს. ზუსტად თბოლოები წუთის მერე მას ზურგდამ მოესმა - „შაბატოთ, მაგრამ თაზო აღბით თქვენ ხარ!“, თქვა თამამი ხმით მსუქანმა, წითლე პალატუბიანმა მამაკაცმა, რომელსაც პირიდან წიერის მსაფრის სუნე ამოსდიოდა.

თაზო შემობრუნდა და უნდობლად და ცოტა უხეზად უბასება - „დიბ, მე ვარ“.

„თუკლამ ვერ მოხებრბა მოსედა, ათეცილებული საქმეები გამოწუნდა და მე მოვიდე მის მაგივრად“.

„აა, ვასაგებია“ - ჩაიბუტებუტა თაზომ.

აქვე აბლოს ერთი ადგილია, სადაც კარგ ხატებურებს აცობობ, თუ წინააღმდეგე არ იქნებით, ნაყოფი და თან ველადღრზე დაევიბარაკეთ. „შაბატოთ მე არ გავცივანით, მე გუჯა მქვია, მე თეკლას მერღვე ვარ“.

„ძალიან სახიამოვნო“ თქვა თაზომ და ზღლე ჩაზორთვა. რამდენიმე წუთში ისინი უკვე კაფეში ისხდნენ და ხატებარება და ღლეს მორბობდნენ. როდესაც გუჯამ ბოლო ღლევა გადაუღამა, თქვა „არეთ, ეს უკვე 2 წელია, რაც გრძელდება. ჩვენმა შვილმა საიდარლე მოაზრია, რაღაც ღლევი და... არა ღლიდ თქვენ სებაზირაოდ არ გაზობოთ, მე არაზაზო წინამდებარე არ ვარ ძაღლებს, მაგრამ სახლში? და თან ჩვენს სახლში? თეკლას დღეშდე უჭირს სამარაულოში ნორმალურად საქმლას ჭამა. არა ამის ატანა უკვე შეუძლებელია ის ძაღლი ვაიზარდ, თან საშირლე სური ატეს. ყოველ დღე ამ ძაღლის გამო გუჭქეს უთანხმოება და ჩვენს ჩვენს შვილთან. პირველედ დღეს გუჯადეთ ეს ღლევი, მაგრამ ახა ვერაფრით შემოვიციევეთ შინ. გამოგვიცხადებ, ჩემი დები არ იქნება ამ სახლში. აღბით გარდატეხის ახალი თაისის შერება და მზემ იბულებული შევიტყინ დამთომი მისთვის“. გუჯა ოდნავ მიიანა თაზოსკენ და ხმადაბლა თქვა: „საიდუმლოდ გეტყვით, რომ ანა ჩემი ღლევი შვილი არ არის და არ მინდა რომ მიმობიძლოს, მიუზღებტს, რომ არც თუ ისე დიდი ხანია რაც დაეკორინიბით. ისედაც უნამოდ გარდაილი ბავშვია და

ვიცილობ, ზედმეტად მკაცრი არ ვყოფ მის მიმართ. საბრალო ბავშვი ისედაც მოყლებულია მამის სიყვარულს და ზომ გეტმით მე“...

„ძალია რა ჯომისა?“ მოლოდინლად მოუჭრა თაზომ.

„რა ვიცი, მე მაგამი ვერ ვერკევეთ, მაგრამ „ქარლიკოვი პუდელს“ თუ რაღაც ამგვარს ეხახიან. მოკლედ მე ვეჭობრობ არ უნდა გავიჭორდეუთ“.

„შაბატოთ, მაგრამ ამ შემთხვევაში, მე როგორც მესმის, თქვენ არ ვწნებთ, რომ თქვენმა შვილმა გაიგოს ამის შესახებ“ - იყოთხა გავიჭორდეულმა თაზომ.

„დიბა, დიბა, რა თქმა უნდა“.

„უცობა რთული შემთხვევაა, მაგრამ ჩვენს პრაქტიკაში უარსებენ ყოფილა“, გაიჭიკრა, თავისთვის თაზომ, მაგრამ არაფერი არ თქვა. მოსაზრებები დაფლუმდნენ. მოლოდინლად იქნება და თან ისე, რომ ადგილზე წამოახტუნა თაზოს პირდაპირ მჯდომი გუჯა, კიდევ შეუკვეთა 2 კაობა ღლევი. როდესაც ოფიცანტმა შეკვეთილი ღლევი მოტანა შემკვეთს და უკან გაბრუნდა, თაზომ უცხობთ თქვა: „არეთ, რა მაინტერესებს, ბატონო გუჯა, რომელ საათებში ასეირნებს ბავშვი თავის ძაღლს?“

„ღლით სკოლაში ნახელამდე, ასე დაახლოებით 7-დან 8-მდე, მერე სადღაც 4-ისკენ და საღამოს ხანამ დახმრდება“, უბასება გუჯამ.

„კიდევ მინტერესებს, თუ უშვებს თქვენი შვილი ძაღლს საეკოლაში?“

„ნამდვილად არ ვიცი, თუმცა მგონი კი - მახსოვს ცოლად ვიხებობოდა, ძაღლს ნუ უშვებ, კილასმა დატეხეს“.

„კაციით გასაგებია“ თქვა თაზომ, „შობაზროთ თქვენი მისამართი და ის ადგილი, სადაც ისინი სეირნობენ“.

„დიბა, დიბა, რა თქმა უნდა, მაგრამ ჯერ შობაზროთ, თუ, რა თქმა უნდა, საიდუმლო არ არის, როგორ აპირებთ ამის გაცელებას?“

„ეს მე მომანდეთ. დაწმუნებული იყავით, თქვენი შვილი რაღაცის გაიგებს“. დაედაჯერებულად ხმით თქვა თაზომ. გუჯა უკვე თითქმის დაემშვიდობა მას, რომ გაახსენდა მთავარი. „თუ, კონკრეტულ დამაინცხდა, ახ ეს თქვენ აქ 70-ია, მე შობიანად ვენდობი თქვენს პროფესიონალიზმს“ და ამ სიტყვებით გადახვდა ფული თაზომ, რომელმაც კიდევ ერთხელ იკითხა მისამართი და დაწმუნებლობით გამოკითხა გუჯას იმ ადგილის მდებარეობა, სადაც გოგონა და ძაღლი ჩვეულებრივ სეირნობდნენ. ამომწურავი მახსოვს მიღების შემდეგ ისინი დაემშვიდობნენ ერთმანეთს.

2.

ახალი დღის სინათლე უკვე კარგად მოეფინა არგმარეს, მაგრამ მზე ჯერ კიდევ არ ჩანდა ღლი ვარდისფერი ტონით დაწერილ პირიზონტზე. მოლოდინ რამდენიმე კაციხ ხმა მოპირდა და შავ სამოსში ჩაეჭულ ადამიანთან გზაახმნულ ექოს, რომელმაც, ჩვეული რიტმით გამოავლინა და აადღერა ღამით დაფლუმებული ტბა. ეს ადამიანი ავრძებლდება მზურვალე ლოცვას და მისი სახე და წვერი იყო სულ სველი.

„უკუაა, უკუაა სახე ხარ! გამოძვერი დროზე, წაეფიდი“, დაუხახა ძაღლს ახალგაჯლიძებულმა გოგონამ. გახარე-

ბული ძალიერ ფართობლით გამოიჭრა ქარაღის ქვეშოდან და მიორბინა ანასთან, რომელმაც გაუტყია მის საყულო, ჩაიცვა ქურთუკი, აიღო სახლის გასაღები და გაეიდა გატო.

ანას ესესა შეუსრულდა თინეჯერობის ასაკის პირველი წელი. ძალზედ გულწინაობილი ბავშვი იყო და ეს ძალეუ მისი ერთადერთი სიბარული, მისი გულწინაფლი დამილის ერთადერთი მიზეზი იყო. გოგონა და ჯეკა ყოველთვის სვირნიობდნენ ერთი და იმავე ადგილის, რადგან სხვა არსევიანი მათ ნამშვილად არ ჰქონდათ. მრავალბარ-თულიანი კორწისის უკან სამშაქნო გზა ვიადედიდა, რომლის იქით მიტოვე-ბული ბალი მდებარეობდა, რომელზეც ამბობდნენ, რომ თურმე ის ოდესღაც ბერებს გაუმეჩნებიათ. ყოველ დღით ანა დადიოდა ამ ბაღში და უშეუბნა თავის პაატარა თეთრ პუფელს, თავსუფლებით გაბარებული რომ დარბოდა ბეებს მიორის წინ და უკან და სასაცილოდ ვიფიდა.

თოდა ახლაც იმ გზით და იმავე მიმართულებით, რომელზეც მე უკვე ვიამბეთ, მიდიოდნენ ანა და მისი ერთადერთი მეგობარი, მაგრამ ამჯერად უკანასკნელად.

თახომ ბალიდან ოდნავ მოშორებით გააჩერა თავისი მანტანა და გადმოვიდა, მის ხელში ეჭრა ტომარაში გახვეული თეთრი კურდღელი, აგრეთვე ბადე, ოთკი და დანა, რომელსაც ჰქონდა წერილი, მაგრამ საკმაოდ გრძელი პირი. ის წელი ნაბიჯით შევიდა ბაღში, ამოვიყარა ყუბურთელი მხლის ხეს, რომლის ცალი მხარე სიბერისგან მიწას მოჭიდებოდა და დაიწყო ლოდინი. დაახლოებით 15-20 წუთის შემდეგ მის ძაღლის ყვირა და ბავშვის ხიყლი მოესმა. თახომ წელა გამოიხიდა ზიდან და დაინახა პაატარა პუფელი, რომელიც დარბოდა გოგონას გარშემო.

მერმშენით პირველად თავის ცხოვრებაში, მას არ მოუნდა ამ საქმის შესრულება და თითქმის გამობორუნდა კი-დეც უკან, მაგრამ იმ ნამშვილ გაახსენდა, რომ ფული უკვე აიღებოდა ჰქონდა და მეტიც, თორთადი ნაწილი გასულ ღამეს დაეხარჯა. ბევრი ფიქრის გარეშე მან სწრაფად მოაბა ოთკი კურდღელს ფეხზე და დაახლოებით 4-5 მეტრზე გაიორიდა იგი. პუფელმა მამშვილ შენიშნა რაღაც მოძრა-

ობა ბაღაზზე, მიუხედავად იმისა, რომ საკმაოდ შორი იყო, მაინც გაიქცა მის მიმართულებით.

„ჯეკა“ დაიფერა ანამ. ოსევე გამეცეცი? სად გარბობარ - იქ არაფერი არ არის“. უტბად ჯეკა გატრა გოგონას თვალსაწიერიდან. ანა იფგა გაუწიველად, იყრწინდა გარშემო და ებახდა თავის ძაღლს, მაგრამ ამოიღო.

თახომ მაგრამ მოქანა ოთკის ხელი და შემოათრია კურდღელი, რომელმაც ცნობისმოყვარე პუფელი შემოფევა. მან სწრაფად დაადგა ფეხი ოთკს, მეორე ხელით ტომარაში და ჩვეული „ოსტატობით“ შეავიდა ძაღლს ტომარაში, შემეცეც აიღო დანა და მისევე გაუყარა ძაღლს გულში. დანამ პირველივე ჯერზე მოგ გულში არ გაიარა და ძაღლმა განწირული, საბრძოლო სმით დაიყვირა. იმ ნამშვილ საბრძოლო გოგონას მოუფა და გაიქცა იმ მიმართულებით, საიდანაც მოდიოდა ხმა. მეორე ჯერზე სიტყვებით „ახ ტრ საბაგ სრანია“ შეეცევა შესრულებული იყო. თახომ სწრაფად დაავილო ყველაფრის ხელი და ჩქარო ნაბიჯით წავიდა მანქანისკენ. ანამ, რომელიც უკანასკნელი ძაღლებით გარბოდა ოთკის ძაღლის სამეუღლად, მხოლოდ ბუნებურმად დაინახა ტომარა, რომლის ქვედა ბოლო უკვე გართლდა ბული იყო. „ჯეკა, ჯეკა“ ყვიროდა მიმისგან გაფთხობული ბავშვი.

თახომ სწრაფად შეავილო ტომარა, კურდღელი და დანარჩენი საგნები საბარგულში, თვითონაც შეტრა მანქანაში, დატოვა და დაბრა. მან საკმაოდ მალე აკრიფა ორქვარე, მაგრამ უტბად შეამჩნია, რომ კუდეები სისხლში ჰქონდა დაასერილი. უტბად ამ დროს ანა უკვე იფგა გზაზე. „გააჩერე, გააჩერე“ მოთქვამდა ბავშვი.

თახომ, როგორც შემდგომ მოსამართლეს უმტკიცებდა, ვერ დაინახა ვერაფერი. მან იგრწინო მხოლოდ დარტყმა და ის, რომ სულ დაბნარული საქარე მინა წითლად შეიღბა.

მე ამ უტბედური შეთხევევის აღწერას დამწირლებით აღარ ვაპირებ, მხოლოდ ვიტყვი იმისა, რომ სასამართლო დარბახში ბრალმუცებლმა მხარემ, კერწოდ კი თეჯლიამ ამოიციწო ბრალდებული თახანი, იგივე თახო, როგორც

მხატვარი გიორგი ჩანაძიძე

ყოფილი მეუღლე და სულ ტირილითა და გუგუბით ამბობდა იმას, რომ საბრალო ანა იყო მითი შვილი. მე ნამდვილად აღარ მახსოვს, რამდენი წელი მიუსაჯეს თავსო, მაგრამ დანამდვილებით ვტყვი, რომ ეს არ იყო მცურე ხანი.

საერთოდ ბევრ შემთხვევაში ციხე აუხუმებს და აცხობვდება ადამიანებს, მაგრამ თავსო შემთხვევაში მოხდა პირიქით, ხოლო რატომაც, ეს ალბათ ვეღვასათვის ვასაუბრებია. საკანში ყოფნის ყოველ დღეს მას ყურში წაქსოვდა თველას სიტყვები - ეს ხომ ჩვენი შვილი იყო თავისი, ჩვენი შვილი.

ციხიდან გამოსვლის შემდეგ, თავისი რამდენიმე წელი მორჩილებითი ძეგლ-ფეხობდა მონასტერში, რას შემდეგაც ჯერ დიაკვნად აკურთხეს, ხოლო შემდეგ ბერად აღკვეცა.

მარად გვირგვინისანი მზე, წვეული დიადი ბრწყინებლობითა და თვალისმომჭრელი სიღამაზით უკვე ამწვენიდა აღმოსავლეთის ზეცას. მან ნოემბრის ბოლოსთვის უჩვეულოდ კარგად დაათბო იქაურობა. არაკლდეუბრებოდ სულთა და ნარბაზი სიო ნამოციფა ტბადან, რომელიც მიხტუნავე თვე ზუბისგან სულ დაიფარა ჩრგოლებით. ნურითა და მავ სამოსში შემოხილი ადამიანის გული კვლავ ავრტყდება ლოცვას. მეტად როდის ამიხედ უფალო თვალს, ნეტავ როდის გამათავისუფლებს. მე ასე მასწავლეს, რომ შენ მომცემ ნიშანს, რომ ქუშიარტივად მეპატვია ჩემი დანაშაული, ჩემმა სულმა მოსიყენება დაკარგა და ჩემი გული სულ ტანჯავაბია - უფალო შემწყალებ, უფალო შემწიფალებ, როდის მეტყვი, რომ მამაცხე, ძალი აღარ მამყეს, უფალო შემწყალებ, ძალი აღარ მამყეს, უფალო იესო ქრისტე შემწიფალებ დანაშავე და ცოდვილი. მე შენზე ვარ მიზნობილი და კარგად ვიცი, რომ თავის დროზე დაშობსნი და შემწყალებ. ვიცი, ჩემი ნარსული, ჩემი ჯვარი, რომელიც მე ღირსეულად უნდა ვტკბარო, რადგან შენ ასე იმეტი და მომცემ მე ძალი შენი ნიშნად ჯრისნი და ურვევი სიმტკიცე შენი მოთმობებისა. უფალო შემწყალებ.

შემწყალებ, მაგრამ არა, მე ღირსი ვარ, რომ მარად ვოტანჯო, ვიტანჯო იქამდე, სანამ შენი ნიშნად ნება არ იქნება და მაშინ, მხოლოდ მაშინ შემწყალებ. მან ნაშით აღაპყრო ხელემი ზეცისკენ, რომ შემდეგაც დაიფარა თვალ-ცრემლიანი სახე და ისე გააგრძელა ლოცვა. ახალი გაიქცა, ძალი უნერად შორივად მოესმა ბერის გოგონას ვეცოლი. მან ანა თივი და დინახა ტბასთან მოთამაშე გოგონა და გვიმზუნული ნაგაზი, რომელიც შემთხვევით გაიქცა საშუალო ასაკის კაცს. ძალი წელ-წელა მოუახლოვდა

გოგონას და გაიქრდა. ის ცოტა ხანს იდგა გაუნძრევლად და ყნოსავდა ჰაერს, შემდეგ ძველის სისწრაფით შეშობრუნდა და გაიქცა ზუსტად იმ მიმართულებით, სადაც იმყოფებოდა ბერი. მამა დროზე დაივიწყა გოგონამ ახლა დაგლიჯავს. „ჩარლი ფუ, ჩარლი ფუ უფერივდა მამა-შვილი ძალი, მაგრამ ნავაზი სწრაფად ვარბოდა, სავადი მიმართულებით. მოუახლოვდა თუ არა იგი თავის მიხედვით, მოულოდნელად მოხდა ცველასთვის ვასაოცარი რამ. ბრისაზე და ბუმბერაზა შესახებდობის ძალი მივარდა და დავიწყო ლოცვა და ნეტუტუნი ანაფორამი ჩაქმულ ადამიანს. ძალი გახარებული დარბოდა მის ირგვლივ და კვლავ და კვლავ ლოცვად მის ფეხბაცემს, ხტოდა და გორავდა მის გარშემო. ამავე დროს მამა-შვილმაც მიარბინეს ბერთან, რომლის სახეც სიხარულისაგან ბრწყინავდა. აღიძება უფალს, დიდება უფალს“ გულით ამბობდა იგი.

„ხომ არაფერი დავამთავრებ?“ იტობა შემწებულ-სა კაცმა. ეს ძალი 8 წლისაა და ჯერ ასეთი არ მინახავს უცხოეთთან.“

„თქვენ ძალიან კარგი ადამიანი ხართ, რაფგან ასეთი ავი ძალი ასე იქნებოდა თქვენთან“, გააგრძელა მან დამწული ხმით, მაგრამ იქვე ძალაუბრებურად გააჩეხა. ცრემლმორქველი ბერი მღვმარეხ და მოგვა ფეხზე და დალოცა მის ნი მგლობ ადამიანებს.

„თქვენ შვილი... თქვენ მამა საბა ხარ?“ მორცხვად ჰკითხა გოგონამ ბერს, რომელმაც თანხმობის ნიშნად მხოლოდ თავი დახარა.

„ჩვენ სულ ახლანდა დავინტეხე თქვენს ეკლესიაში სიხარული, დემორო რა დამთხვევა. ამის ძალიან უნდა თქვენთან აღსარების თქმა, მაგრამ რატომღაც სულ ვერ ვახტებთ“. თქვა ახლანდებული ხმით გოგონას მამამ.

„მღვმელათა მამათს დალით მომობანავე, მე სიხარულით მიგიღებთ“. ჩემად ნარმოთქვა მამა საბამ და ორივეს გადასაბა ჯვარი.

მამა-შვილმა მცირე ხანი ისაუბრა ბერთან, რის შემდეგაც მოქრძალებით დაქმშივდობინენ და გააგრძელეს თავიანთი გზა. ღვთის მადლით აღტაცებული და ამ მეტველით ზედხერა მამა საბაც მუხუტი ნაბიჯით გავიარა ქალაქისკენ. მხოლოდ ძალი დარბოდა სულ უფრო მეტად ურთამანეთისგან დაშორებულ მამა-შვილსა და ბერს შორის. მაგრამ როდესაც მანძილ ვახდა საქარისზე დიდი, მხოლოდ მამამ დაუბრუნდა იგი თავის პატრონს, რომელმაც იმ ნამსევ გაუკეთა საველო და ნიღბი ძალი, რაფგან მარტოვად, ძალზედ ავი ვინმე ბრანდებოდა, მაგრამ არა იმ დღეს.

ანაზა ვიღაროთქას 126 წლის 60660 ნარსობული ნიშნები დაზარაწნა

ჩილეს ზღვარდებულებამ პერუს ეროვნულ ჰიბლიოთეკას ლიმაში 3778 ტომი გადასცა, რომლებიც 126 წლის ნაშთი ჯარისკაცებს დაუტყვიათ ნადვალის სახით.

თითქმის ყველა ნიშნი შეანიშნავ მფარობლობაში.

ეს ნადვალე, პერუდან ჩილესი წესანი ოკეანის ომის დროს (1879-1883 წწ.) რომ მოხდა, XVI-XIX საუკუნეების ბერძნული, ლათინური, ფრანგული და ესპანური ნიშნებისაგან შედგება. რამდენიმე ტომი აღჭურვილია კოლონისტური ხანის უძველესი, ფსევდო რელებით.

ჩილეს ზღვისუფლებას შიშნია, რომ ნიშნების დაშორება გააუფრავსებს ურთიერთობებს საზღვაოს და ლიშის შორის.

დაგმანულ ვაგონებში. გაღუმბული პატიმრები იღანძლე-
ბოდნენ, იხდიდნენ მიჯაკებსა და პალტოებს, ცდილობ-
დნენ გაემორთ ტანსაცმელი ვაგონის კარის ჭუჭყურტანე-
ბიდან შემოდნული სითოთ.

პატიმრის გაქცევამ დაიბნია და დათრგუნა კურმაკო-
ვა. განიხილდნენ თავისუფალი ბადრავები დუმდნენ ვაგო-
ნის კუთხეში. ხოლო კურმაკოვის თანამეზობის, ზემდგე
ლაზარევის სახეზე მონაცდელითი აღიბუჭდებოდა გვე-
ლაფერი ის, რაც მის უფროსს ენერა სახეზე - უმცრობა,
მიმა...

- რა უქნა? - თქვა კურმაკოვმა. - რა ვიღონით?
- მოიტკერეთ სია.

კურმაკოვმა გაურთა ლაზარეს რამდენიმე დაქმუქ-
ნილი, ქანისთავით შეკ-
რული ქაღალდის ფურცე-
ვი.

- ნომერი „სამოცი“, -
ნაიკითა ლაზარევმა. -
ონეგ ბერდი, სტატია ასსა-
მოცდაშეორე, ვადა ათი
ნელი.

- ქურდია, - თქვა ლა-
ზარევი და ამოიბრა. -
ქურდია. ვიღაც მხეცი.

ქურდულ სამყაროს-
თან მიიჩნია ურთიერთი-
ბამ ბადრავები მიაჩნია ეხ-
მართ ქურდების ლექსი-
ონი, სადაც „მხეცი“ ეწო-
დნა მუა ახისი, კავკასიის-
სა და ამიერკავკასიის
შეიღვი.

- მხეცია, - დაუდას-
ტურა კურმაკოვმა. - და
რუსულად, აღბათ, ვერც
ლაზარკობს. აღბათ ზემოდა შეზონმებზე. ძმაო, ტყავს
გაგაფარობზე ამ... - და კურმაკოვმა ფურცელი ახლოს მი-
იტანა თვალეზთან და სიფლელით ნაიკითხა - ბერდი...

- ეგზე არც გაგვადროს, - უყვრად მოღონორებული
ხნით ნარბოთვა ლაზარევმა და ზრიალა, დაცდებული
თვალეტი აღაპყრო. - რაღაცა მოეფიქრე. - კურმაკოვს
ყურში ჩურჩული დაუნყო.

- ლექტენანტმა უნდობლად გააქნია თავი.
- არაფერი არ გამოვა
- რა მოხდა, ვეადით, - თქვა ლაზარევმა. - ფრონტს
ეუბრები?.. ომა ტურმები?
- კეთილი, იმომედე, - თქვა კურმაკოვმა. - აქ გაე-
ჩერდებით კიდე ორი დღე-ღამე; სადგურზე შეეკტვე.
- ფული მომეცო, - თქვა ლაზარევმა.
- საღამოსანს დაბრუნდა.
- თურქები, - უთხრა კურმაკოვს.

კურმაკოვმა გასინა ვაგონებისკენ, პირველდე ვაგო-
ნის კარი გაღო და ტუპალებს კუთხია - თქვენმა ვინმე
ხომ არ არის, თურქმენულად ორიოდ სიტყვა მიაწე იცო-
ნითი. ვაგონიდან უპასუხეს, არავინ არსოდა კურმაკოვს
ტებნა აღარ გაუჭრებდებოდა. მან ერთ-ერთი ტუპალი პარ-

გი-ბარხანიდან¹ გადაიფუნა იმ ვაგონში, საიდანაც პატი-
მარი გაიქცა, ხოლო პირველ ვაგონში ბადრავებმა შეა-
დგეს ვიღაც ჩამოფეულილი კაცი, ხმა რომ ჩახურუნდა და
გაუჭებარ ენაზე გაპყვროდა რაღაც მინაშენლოვანს, სა-
ზარელს.

- დაიჭირეს ამ ნაბიჭურებმა, - თქვა ტანმალმა პე-
ტიმარმა და აფელი გაუთავისუფლა გაქცეულს, რომე-
ლიც მუღებზე მოეხვია და აჭირდა.

- გვეყოფა, გესმის, მუნ ეო, გვეყოფა, - ხრინწანი ხმით
უთხრა ტანმალმა.

გაქცეული სხაპასხუპით რაღაცას ამბობდა.
- არ მესმის შენი, ძმაო, - თქვა ტანმალმა. - აი, სუ-
ფი შექაბე, ქეახუნაში დამიჩენია.

გაქცეულმა ხუფი შეხ-
ურიოდა და მიხინა. მფორე
დილით ისეც გაპყვროდა
და ტიროდა, ვაგონიდან
გავარდა და ფუებმა ჩაუ-
ვარდა კურმაკოვს. ბადრა-
ვებმა ისეც ვაგონში უკრეს
თავი. მზაგეობის ბო-
ლომდე ინცა ნარგებებზე და
მიამინლა გამომტრებოდა,
როცა საქმელს ჩამოარ-
გებდნენ ხოლმე. აღემდა და
ტიროდა.

უტამის ჩაბარებამ
სრულიად მშვიდობიანად
ჩიახრა კურმაკოვისთვის.
მორიგე კომენდანტმა გი-
ნება ამოაფრქვია ციხის
მისამართით, საიდანაც
„პირად საქმეთა“ გარემე
გამოცდა ზანცთა უტამი და
შეუდგა გაძახების სიადნ.

ორმოცდაცხრამეტი კაცი განზე გადგა, მესამოცე კი არ
გამოიშალა.

- ეს გაქცეული იყო, - თქვა კურმაკოვმა. - ნოვოსი-
ბირსკი დამეტუნა, მავრამ ჩაველეუი. მახარში ვიპოვეუი.
ძალიან გაგვანეაღა. ახლადე გმეცნებთ. მხეცია - ერთი
სიტყვაც არ იცის რუსული.

კურმაკოვმა მხარში ჩასიჭიდა ხელი ბერდის და გამოიყ-
ვანა. შამხანის საკეტებმა გაიბაჟუნეს და ბერდიმ შევაბი-
ჯა ლავერში.

- რა გვარია?
- აი, ნახეთ, - კურმაკოვმა მოუთითა.
- ონეგ ბერდი, - ნაიკითხა კომენდანტმა. - სტატია ას-
სამოცდაშეორე, ვადა ათი ნელი. მხეცია, და ყოილი კი
არი...

კომენდანტმა მტკიცე ხელით ჩაწერა ბერდის გვარის
გასწერე: „ელტვის გაქცევის, მზაგეობის დროს გაქცე-
ვის მცდელობანი შექნა“.

ერთი საათის შემდეგ ბერდი გამოიძახეს. გახარებული
ნამოხტა, ეგონა, რომ ყველაფერი გაირკვეოდა და გაათავი-
ფისუფლებდნენ. მხარულად მიუწერტომობდა ბადრავის
წინ.

**საპანეთის კულტურის სამინისტრომ
ლორეს ხელნაწერი გაშიშვალა**

ესპანეთის კულტურის სამინისტრომ განაცხადა, რომ
დონდონის „საიტის“ აუქციონზე შეიძინა ფედერაკო
გარსია ლორეს ერთ-ერთი ხელნაწერი.

სამინისტროს ნარბომადავენის განცხადებით, გარსია
ლორეს ფონდთან კონსულტაციის შემდეგ ლოტში 30
757 ერთი გადაიხადეს. ხელნაწერი 42 სტროქონიან
წმვეტის პოემადს „ჯვარცხენა“, რომელიც პოეტმა და
წამდატრებელმა 1929 წლის ოქტომბერში შექმნა ამშის
ხანგრძლივი მოგზაურობისას. ამას გარდა, ლორეს
ესპანური არტივი ორი წერილითაც შეიცო.

ესპანეთის ნინანსარი ფესი 27-დან 41 000 ევრომდე
იყო, შედეგელს უნაბოხს, რომელიც ესპანეთის
სამინისტროს სახელით ტელეფონით მიწანილებოდა
აუქციონის „საიტში“ არ ამქელს.

უმის ბოლოში გაივლიეს იმ ბარაკთან, რომელიც სამ-
მაგი მავთულხაართი იყო შემპობილი, პირველივე
კართან ხელი ჰკრეს და შეადგინა ავრლივდელ ნეცდამში,
სადანაც ხმების გუგუნიც ისმოდა.

– მზეცია, ძებო...

ბერდი ონვე საავადმყოფოში გაიყვანა. უკვე ცოტაო-
დენი რუსული ენაზედა და შიამში, სამი წლის წინათ სოფო-
სობირსის ბაზარში როგორ ედილობდა მასთან გამოლაპა-
რაკებას რუსი ჯარისკაცი, მატრული იწუნებოდა. ჯარის-
კაცმა ვაგნალი წაიყვანა თურქული ენაობის გასარკვე-
ვად. ჯარისკაცმა დაუხია საბუთები ბერდის და მაქიმარია
გაგონმა შეედიო. ბერდის წამდელი გვარი – ტომავეცი,
გლეხია მიყრუებული ავლიდან, ჩარგოუს მახლობლად.
პურისა და საბუთოს საცხენლად თავის ამხანაგთან ერ-
თად, რომელმაც იცოდა რუსული, ჩააღწიეს სოფსობირ-
სავამდე და ის ამხანაგი სადავაც დაიკრეპა ბაზარში.

ისიც შიამში, რომ შან, ტომავეცმა, უკვე რამდენჯერმე
გავაგნა განცხადება, მაგრამ მასუბი ვერჯერობით არა
ჩანს. შისი „ოჩადი საქმე“ არა და არ შოდის, არცუბნა
„აღურციხებთ“ გგუფში – იმ პართა შორის, რომლებიც
პატარობაში არიან საბუთების ვარგულე. შიამში, რომ უკ-
ვე მიტრია, როცა „ონტე“ გვართი იმაზებენ. შინ წასედა
მხატვრება, აქ ცოცა და სულ ავად დეუბოში. წერილი სამ-
შობლოდ გაუგზავნია, მაგრამ თავად ერთი წერილიც
არ მოუღია, ეგებ იმატომ, რომ ერთი ადგილიდან მეორეზე
ხშირ-ხშირად გადაიყავთ.

ბერდი ონვემ ვარგაც ისწავლა ლაპარაკი რუსულად,
მაგრამ ხელი წლის მანძილზე კოვითი ჭამა ვერ ისწავლა.
ოროვე ხმითი იღებდა ვაშს – სუფი ყოველთვის იღებდ
თბილი იყო – ჯამა არ დაუნავდა არც თითქმის და არც
ტურქოს... ბერდი ხერხედა სულს, ხოლო ის, რაც ფსიკრზე
რჩებოდა, თითებში გამოიქონდა ხოდნე... ფაფასაც თი-
თებით ჭამდა, კოვზს განზე გადაედება და თითებით შე-
ტყევიდა. ეს სასიყრო სანახაობა იყო მთელი პალატისათ-
ვის. ბერდი ღაღუჭებდა პურის ღუჭმას, ციმად გადააქ-
ცედა და აგორავებდა ღუმელიდან გამოფხეკილი ნაყარ-
თან ერთად. მავრად მოზღვდა ცოში, ვაპირგულებზე და
წუნწინდა. მისთვის ეს იყო „კამიში“, „ანამა“, „ოკიუზი“. ამ
ერხაზეც კი არავინ დასცნობდა – ყოველ პატარმარს არა-
ერთხელ დაუდგენია არყის ხის ხმელი ფოთლი ან მოც-
ხარის ფესვი და მახორკის მავთურად მოუწეოდა.

ბერდი განვიფრდა, მამინებ რომ მოხვდენ საქმის
არსს. მანქანაზე მძებელივე ქალის შევიდომა, რომელმაც
დამონძა იმ ტუსალის მეტსახელდა გავრძელება, „59“
წომრით რომ წილიდა, უწესრიგობა და დონობა ომის-
გონივრულად ციხის ეტაბსა ნაქქარვე გადავზავნაში, კურ-
მაკოეთა და ლახარცეთა მიწური შიში თავიანთი უფრო-
სობის წინაშე...

მაგრამ ხომ არსებობდა ცოცხალი კაცი – ორმოცდა-
მეცხრამეტე წომრით. წმრდვე მას შეუძლიო უთქვა, მეტსა-
ხელი „პერდი“ მე მყუერუხისო რა თქმა უნდა, შეუძლიო.
მაგრამ ვეუდა იმით ერთობა, რითაც ძალუმს. ვეცლის
უზარდა შეტრუნება და პანიცა უფროსთა რიცხვში. გზაქმ-
მარტზე უფროსობას დაეძინებუს მხოლოდ ფრადრ, და
არასდიდებთი – ქურდი, ხოლო ორმოცდამეცხრამეტე წო-
მური ქურდი იყო.

2660336

იური ტინანოვი თავის მოთხრობაში „Подпоручик Киже“
გვიამბობს, რომ XVIII სუკუნის დამლეს ევრდელია პოლ-
კის ახალგაზრდა და გამოუცვლელა მწარადა [повар] შეუ-
ღობა დაიწყო, უნდა დაეწერა „Подпоручик же [полковник] რი-
ქსი კი] Стивен, Рыбин и Азанчеев...“, და დაეწერა „Подпо-
ручик Киже“ ეს არარსებული, პასარის დაუდევრობა მხო-
ლოდ და მხოლოდ ქაღალზე ვაწილზე პოდიარცეო. „ცოც-
ხლებმა“, ჩვეულებრივ ცხოვრების ენება და პოლის პოლიყო-
ნიყო კი ხდება.

ანლოგური ამბავა აღწერილი შაღამოვის მოთხრობა-
ში. მხედვეთ-მხანაქნე ტუსალთა სიამა 59-ე წომრად წერს,
ვითყაო, ბაჩარმ ჩუვბოვს, და მე-60 წომრად გამოყოფს ამ
ქურდის მეტსახელს „Он же Бернаш“ [იყვე – ბერდი]. „Он же“
– წამოთქმის სახელიც უნდა გავიგო, ხოლო „ბერდი“ გავრქე-
ლებული სახელია თურქმენმა.

სენატსინია

ნადეჟდა იაკოვლევა მანდელტამს

აღმანიებთ არყოფილდან შეცხადებოღწენ – ერთმიე-
როსს მიყოლებით. უცნობი კაცი ნეუბოდა ნარებზე ჩემს
მეზობლად, ღუმით მომეყრდნობოდა გაძვალტყევივდელ
მხარზე, თავის სითბოს მიწინადაებდა – სითბოს ნეუთვის
და სანაცვლოდ ჩემსას იღებდა. იყო დაბეუბო, როდესაც
არავითარი სითბო აღარ აღწევდა ჩემსად შეზღუდვის,
ჭურთყის ნადეუბოებთან და დღისაობით შეყურებდის
შეზობლად, როგორც მიცვალბებულს და, ცოცხა ამ იყოს,
შეკვირდა, რომ შივედლებული ცოცხალია, დგებდა დაძა-
ბილზე, იცვამს და მოწინადა ასრულებს, რასაც უბრა-
ნებენ. სითბო შაღლდა. ჩემს ძელებს ბევერ ხორცი აღარ
შემორჩენოდა. ეს ხორცი ცხაროდა მხოლოდ ბოღმისათ-
ვის, ადამიანის გრძნობათაგან უკანასკნელი რომ არის.
გულგრობოდა კი არა, პოლმა იყო უკანასკნელი ადამი-
ანური გრძნობა – ის, რაც ახლია ძელებთან. ადამიანი,
არყოფნიდან რომ შეცხადებოდა, დღისით ქრებოდა –
ქვანახობის დახვერვაში შრავალი უბანი არსებობდა –
და ქრებოდა საშუალებად. მე არ ვიციწობ იმ ადამიანებს,
რომლებოდა ჩემს გვერდით ცინაით. არასოდეს დამისცემს
შეკითხვები მათთვის, ვანა იმიტომ, რომ მივდევდი არა-
ბულ ანდაზას: „ნუ იკითხავ და არც მოგაბტყეებენ“. ჩემ-
თვის სულერიო იყო – მომატყეუბდენ თუ არ მომატყე-
უბდენ, მე ვიყოფოებოდა სიმართლის მღვმა და სიცრუ-
ის მიღება. მღატარება ამის თაობაზე აქვთ შეკარი, ნა-
თელი და უბნო გამოთქმა, გამსჭვალვდა სიკვდილი, არავინ
შემკითხველისაბნაში. არა გჯერა და ზღაპრად ჩათვალე“. არავის
არავინ ვეუთხებოდი და ზღაპრებოც არ მო-
მისწინა.

რა რჩებოდა ჩემთან ბოლომდე? ბოლმა. ვინაბედე ამ
ბოლმას და სიკვდილის იმედი მქონდა. მაგრამ სიკვდილი,
სულ ახლანდეს ეხოვდენ ახლო რომ იყო, ნელ-ნელა უკან
იხდებდა. სიკვდილუ კი არ შეეცვლვდა სიკვდილად, არავინ
ნახვერვდენწმობიერი არსებობა, რომელსაც ფორმულები
არ ვაგნია და ამ შეუძლებლა ენოდის სიკვდილზე. ყოველ

ახალ დღეს, ყოველ მზის ამოსვლას მოაქრნდა საფრთხე ახალი, სასიკვდილო ზიძგისა, მაგრამ ზიძგი არ ჩანდა. მე ვუშუაობდი ამდღელებად - ეს იყო უმსუბუქესი ყველა სამუშაოთაგან, უფრო მსუბუქი, ვიდრე ყოფნა დარაჯად, მაგრამ ვერ ვასწრებდი მემას დაპობას ტიტანისათვის, „ტიტანის“ სისტემის სადღეღარასათვის. ზემო გაჯგუბა შეუძლო - ოღონდ სად გაჯგუბდებდნენ? ტავიგა შორსაა, ჩვენი დასახლება, კოლიზაზე ამოვლინებას“ რომ ეძახდნენ, კუნძულეთათა ტავიგის ზღვაში. მე ძლივს შევთრევიდი ფეხებს, ორასმეტრიანი მანძალი კარვდიან სამუშაოზე უსასრულო გზად მივჩვენებოდა და არავითხელ ეუბდებოდა დასასვენებლად. ახლაც მზისთვის ყველა ღრანტე, ყველა ორმი, ყველა ოღონდოლო ამ სასიკვდილო ბილიკზე კარგად მახსოვს წყარო, რომლის წინ ეწეებოდა მუცელზე და ესტელებდა ცივი, გემოვლას და მარგებელ წყალს, მზისთვის ზირდაბორიც, ხან მზარზე გადებულს რომ ვატარებდა, ხანაც სახელურის ჩატეხებულ მინაზე მივპროვდი, და ნარმოუდ გენელი სიმბიზის ტვირთი შეგონა.

ვერსაოფის ვერ ვახერხებდი დროზე ამეფუდებინა წყალი, ვერ ვახერხებდი, რომ ტიტანი აფუდებულიყო სადღეღარასათვის.

მაგრამ მუშათაგან არავინ - ისინი უკლებლად გუზინდელი ტუსალები იყვნენ - ვურადღებას არ აქცევდა, დედადა თუ არა წყალი. კოლიზამ ყველას გაასწავლა, რომ სასიხლი წყალი გაგვერჩია მხოლოდ ტემპერატურის მიხედვით - ცხელი იყო თუ ცივი, აფუდებულს თუ აუფუდარს არა უნიაღვრი.

ჩვენი არაფერი გვეცემებოდა რაოდენობის ხარისხში გადასვლის დასაქმებულ ნახტომთან. ჩვენ ფილოსოფოსები არ ვყოფილავართ, ჩვენ ვყოფილავართ მუშაკაცები. და ჩვენს ცხელ სასიხლ წყალს ნახტომის ეს მნიშვნელოვანი თვისებანი არ გააჩნდა.

ეჭამდა და გულგრილად ცვდილობდა მეჭამა ყველაფერი, რაც თუღამი მომეცებოდა - ჩამონატეხი ნამუსრები საცეცხის, შორმანდელი კერპა ჭაობში, გუმინდელი ამ გუმინდელი სუფი „თავისუფალი“ ტეპიდიან. არა, გუმინდელი სუფი ზევის „თავისუფლებს“ არა რჩებოდა.

მტკვარი ღალი ნამზახიძე

კარავში ორი თოფი გვექონდა, ორი საფანტის თოფი. კაცებს არ ეწონოდათ ადამიანებისა და მიწველ ხანებში ფრინველს ხოცავდნენ პირდაპირ კარვის ზღურპლიდან გასროლით. ნადავლი მთლიანად იხარნებოდა კოცონის ნაცარიან ანდა იხარნებოდა, თუკი გულდასმით გამატავდნენ. მუშველი - ბალიშის გასატყვნად - ესეც კომპოციკაა, ნადავლ ფული - თოფის პატრონია მონამოუარი. ვამოშგნული, გაპუტული კაცები იხარნებოდნენ კონსერვის ქილებში - კოცონზე დაკიდებულ სამლიტრიან ქილებში. რაიმე ნარჩენი ამ იფუმალ ფრინველთაგან არასოდეს მიაყოია. მშორმა, თავისუფალმა კუჭებმა დაკუნეს, დაფუნეს, გამონუნნეს ფრინველთა ძვლები მთლიანად, არაფერი დაუტოვებოდა ნამოსადუ. ესეც ერთ-ერთი სასწაული გახლდათ ტავიგისა.

ამ კაცების ერთი ლუკმაც კი არასოდეს მიცემია. მე მურგებოდა კერპა, ბალიშის ძირები, ტუფსაღის მწირი ულუფა. და მე - არა ვევედებოდი. უფრო და უფრო მეტბ ვულგარელობით, ბილიშის გარეშე შევევრებდი ცოტას და ნითელ მზესს, პიტალოსს, მთვებს, სადაც ყველაფერი კლდეები, ნაკადულის მოსახვევები, ფოთლოვანი, ალვის ხეები იყო ნვეტიანი და უფშე-

რი. საღამოობით მიდინარიდან ამოდიოდა ცივი ნისლი - მთელი დღე-ღამე ტავიგას ერთი საათიც კი არ გამოიერეოდა თბილი.

ხელ-ფეხის მოყრული თითები მტებდა, ტკივილობიდან ზრიალი გაქონდათ, ღია ვარდისფერი კანი თითებზე ეგრევე ვარდისფერი რჩებოდა, იოღადა სატყენი. თითები მუდამ გახვეული მერნდა რაღაც ქუჭვიან ჩქერებში, რომლებიც ხელს იხარბუდნენ ახალი ქრელობისგან. ტკივილისგან, მაგრამ ინფექციისგან ვერ იმხახედნენ. ცერპა თითებიდან, ორივე ფეხზე, ლეწითაუდა ჩირქა და დასახრული არ უჩანდა ჩირქს.

რღესზე ფარტყმა მადლიერებდა. მუშაობის დაშთაერებასაც რღესზე დარტყმით გვაძვირობდნენ. ჭამის შემდეგ მაძინვე უწევოდი ნარტებზე, რა თქმა უნდა, გაუხდელად და ვიძინებდი. კარავს, რომელშიც მეჭამა და ცვტივობოდი, ვხედავდი თითქოს ნისლი - სადაღაც შორმობდნენ ადამიანები, იფუციებდა ხმაშალავი მედის ვინება, იფუციებდა ჩხები, ბოლო სახიფათო დარტყმის წინ ერ-

თბილისი ჩამოვარდნილია მდურარება. ჩხუბი მალე ჩაქრებოდა ხოლმე - თავის თავად - არაფერ აკავებდა, არაფერი ამხველებდა, უზარალოდ ხელს ლეგენა ჩიუბის ბრავა - და ლამაზი ცივი ხაზზე დატვირთი, მრავლების ქვირის ნახერხებში მოხანდა ფრმირთლი მბრელი ცხ და ის-მოდა მინარტია ხერინჯა, ხბინი, კენჭა, ხველება და უფრო ლანდელვა-გინება.

ურთხელ ღამით დევარძენი, რომ მესამოდა ეს კენჭა და ხბინი. მდგრძობა იყო გაბრწყინებასავე უფერარი და არ გაეუბარებოდა. მოგვიანებით, როცა ამ გაოცების წივის ვახსენებდი, მივხედა, რომ მოთხოვნილება მისა, ბურანში ვოფინისა, გონდაკარგვისა შემოხედა - მე ვამბოვიდინე - რეგორც ამბობდა მოსტი მოსივევირ კუნძუცივი, ჩვენი მქველდი, ქუჩის კოლოვი ტყუანია მორის.

დამწერი დაფინებული ტკოვილი კუნთობი. არ ვიცო, სადაღ მქონდა კუნთობი იმანად, მაგრამ ტკოვილი შემორდა, მბარს სხვადა, არ მაცლიდა მორვევებას სხეულისაგან. მიერ დამწერი რადაც სხვა, ვიდრე მზანი თუ გაბოროტება, მბარს რომ თან ახლავს. ნარმოიქმნა მდგრძობა - უზმირობა. მივხედი, რომ ჩემთვის სულერთი იყო - გამლახავდნენ თუ არა, მომცემდნენ სადაღი და უღუფთას თუ არა. და თუმცა ახლავდნენ, უსადარავო მიღონებამი არა მქვედნენ - ცემენ მოლოდ საბადობი - მაგონდებოდა საბადო და ჩემს ვაგვარებას ვხომავდი საბადოს სახითი. ამ გულგრილობით, ამ უზმირობით რადაც ხივი ვაგვი სკედილიდან სიციხეებისკენ, შევხედა იმისა, რომ აქ ვაღაბება არ გელოს, არც ახლა გვიმენ და არც მერე, მბადებდა ახალ კალებს, ახალ გრძობებს.

გულგრილობა მომეცა მიმ - არცთუ ძალიან ძლიერი მიმ - იმისა, რომ დაკარგავდი ამ მსხრელ ცხოვრებას, ახლავდნენ ამ მსხრელ სამეუბოს, ამ მალდასა და ცივი ზედას, დაკარგავდი მინიკავ ტკოვილს ვაცეოთილი კუნთობი. მივხედი, რომ მართობობდა აქედან საბადობი დაბრუნება. მემზინა, მორჩა და გათავდა. ჩემს სიციხელებში არსადღეს მიძებნია მეგობრის მეგობი. ძელები დღითიდღე მცვებობდა ხორცილი. შურა - აი, რა ერქვა მომდევნო გრძობას, რომელიც დამბრუნდა. შემეურდა ჩემი მეკავარი ამხანაგებისა - იმ ადამიანების შემეურდა, ოცდაცხრამეტ წელს რომ დაიღუბნენ. მემწერდა ცოცხალი მეზობლებისა, რომლებიც რადაცაა ღვიფადნენ, მეზობლებისა, რომლებიც რადაცაა ენეოდნენ. მე არა მმეურდა უფროსისა, პრორაბისა, ბრიგადირისა - ეს იყო სხვა სამეურარი.

სიყვარული არ დაბრუნებულა ჩემთან. ამ, როგორ მოხსაა სიყვარული შურისაგან, მიმსაგან, ვეგობრება. რა ცოცხა სქირდება სიყვარული ადამიანს. სიყვარული მოღის მაშინ, როდესაც ვედა ადამიანური გრძობა უკვე დაბრუნებულია. უცხისკენელი მღის სიყვარული, უკანასკნელი შრუნება, ანკი მართლა შრუნება იგი? მაგრამ არა მარტო გულგრილობა, შურა და მიმი იყვნენ მონებნი სიციხელებისთან ჩემს დაბრუნებისა. სიციხელები სობრადული დაბრუნდა უფრო ადრე, ვიდრე სობრადული ადამიანისა.

შურისთვისა და სადა ზევერი თბრძობების ამ სამყაროში, როგორც ვედაზე სუსტი, მე ვმეუბობდე ტოპოგრაფიან - ლარტაგის და თეოდოლიტის ვუთრევი ტოპოგ-

რაუს, ხეებოდა ხოლმე, რომ მოძრაობის ასატრანზელად ტოპოგრაფი თეოდოლიტის ლეგენის ზურგზე მორატება და მე მორატება მოლოდ უმსუბუქესი, ცოფრებით აქრელებული ღარტყა. ტოპოგრაფი ტუნალთაგან იყო, სახეზოლოებით ტიაგამი ბოლოდ იყვნენ გაქცეულები და ტოპოგრაფი თავის გასამხვევებოდ თან დაბქონდა მტორეკალბრზიანი მამანსა, უფროსისგან რომ გამოეთხოვა. მაგრამ მამანსა მოლოდ ხელს გვიმლიდა. და არა მარტო იმტოპი, რომ ზედმეტი ნილი იყო ჩვენს მწელ მოგზაურობამ; დასასვენებლად დაესხვეითი მდელიოზე და ტოპოგრაფი თავის ათამაშებდა მტორეკალბრზიანი მამანსა, მერე დაუმიზნა ნითელგულა სტევენისა, რომელიც მოფრენილიყო ზედათის ახლოს სანახავად და განსუ ვასატევებდა. თუკი საქირო იქნებოდა - თაყვაც ვასირიდა. დედალი სტევენია სადაღე ახლი-მახლი, აღბთ, ზარტყენის ჩეკვა - მარტოაფენ ამით ათხნებოდა გიყერი ვამხვედომია ჩიტისა. ტოპოგრაფიამ აღმართა მამანსა და მე ვაზევ გაეუნიე ღულა.

- მემევი თოყს!
 - მენ რაო? ვაფრინე?
 - მიეშვი ჩიტს და მორჩი.
 - უფრისს მოვახსენებ.
 - ჭრამა ნავროთი მუნს და მენი უფროსიც.
- მაგრამ ტოპოგრაფიამ არ იჩნება ნახებება და არაფერიც არ უთქვამს უფროსისთვის. მივხედი: რადაც მინიველოვანი დაბრუნება.

უკვე რამდენი ნელი იქნებოდა, რაც თეილით არ მენახა ვახსენებდა და ნიგნები და ღვიმანისა დაქონდავდი, რომ ამ დამხანაგებოდა ეს დანაკარგ, ორმხვედათიუვი ჩემი მეზობელი კარავები, შრეზუნების დაფლეთილი კარავები, იმავე გრძობითი იყო გამსუქალული - ჩვენს ბარკოც ერთი ვაზეთიცი კი არ გამორენილა, ერთი ნიგნეც არ ვაჭმანებებულა. უმაღლესს უფროსობა - პრორაბი, დაზურვოს უფროსი, ათისთავი - უნიგნოდ ჩამოდიოდა ჩვენს სამყაროში.

ჩემი ენა, საბადოსული უხები ენა, დატაკი იყო - ისევე დატაკი, როგორც გრძობები, უფროსი ომე სულდგმულობდნენ ძელების სიახლოვეს ადგომა, სამშობოზე დადენება, სადაღი, მუშობობის დათბავრება, ვასაყარი საარი, მოქადავე უფროსი, ნება მომეცილი მოგმართით, ნირაბა, შურევი, მესმის, შურელი, ტარა, გარეთ ცივი, ნეიმა, ცივი სუფი, ცხელი სუფი, პური, უღუდა, დამიტოვი მისანდ - ოღოდავი სიტყვა, კარგა ხანია, ოღასა ვაგვადლოდი. მაღანა ნახევერი გინება იყო. ახლავაზრდობობი, მახეშობობა მახსოვის იყო ანეკეობი იმავე, თუ როგორ მყოფინდა რუსს, სახლავარეთიული მოამეცდილებათა თხრობისა, ერთადერთი სიტყვა სხვადასხვა ინტონაციური კომინატივობი. რუსული ვარების სიხვედრე, მისი დაუმრეტელი სამყარული ჩემთვის ბავშვობობი და ახალგაზრდობობა როდი ვახსენილა. ის ანეკეობი ერთადერთი სიტყვის ხმარებაზე აქ გამოიყურებოდა, როგორც კეთილმოზილ ქალთა სანახაველების ენა. მაგრამ სხვა სიტყვებს არ ვეძებდი. ბედნერი ვიყავი, რომ არ უნდა მეძებნა რომელიღაც სხვა სიტყვები. არც კი ვიციოდი, არსებობდნენ თუ არა ეს სხვა სიტყვები. ამ მეკითხვას პასუხს ვერ ვეცემდი.

შეგზინდი, თავზარი დამეცა, როდესაც ჩემს ტვინში, ის აქ - ეს თვალნათლივ მახსოვს - მარჯვენა თბების ძვალქვეშა - დაიბადა სიტყვა, სრულიად გამოუსადეგრი ტაიფისათვის, რომელიც, არაოთ ჩემს ამხანაგებს, მეც კი არ მესმოდა. ნარეზზე დედებზე და ყვირლით ნარწოფოთუკის სიტყვა, ხეცას და უსახარულობას მიემართებოდა - სენტენცია! სენტენცია!

და ავხარხარდი.
- სენტენცია! - შეუძრაღლებდი პირდაპირ ჩრდილოეთის ცას, ორკვც განთავდა, ვდრიალებდი და ჩემში დაბადებულ ამ სიტყვის მნიშვნელობა უკრ არც კი მესმოდა და თუკი ეს სიტყვა დამიხრუნდა, თუკი ზღაბდა მოციხვებზე - მით უკეთეს, მით უკეთეს! ვეგებრთვოდა სიხარულმა ავლესო მთელი ჩემი არსება.

- სენტენცია!
- აი ფსიხი!
- მართლა ფსიხია! მენ უტვითელი ხარ თუ რა არი? - გესლიანად შეკითხებოდა სამთო ინტენერა ეროსიკი, სნორვედ ის ეროსიკი, „სამნამეტყვა“ რომ შეარქვეს.
- ეროსიკი, მომანევირე, თუ ღმერთი განაშ.
- არა მაქვს, ღმერთმანი, არა მაქვს.
- აბა, სამი ნამეტყვი მაინც გქვებია.
- სამი ნამეტყვი? ია, იმებზე.

მხბორკით საყვე ქვსიდან თუთუნის სამ ნამეტყვის ამონარქვდა ხოლმე ქუჭკიანი ფრწილით.

- უტვითო? - ამ შეკითხვას ჩვენი ზედი გადამყავდა პროვოკაციებისა და დაბეზლებითა სამყაროში, გამოძიებოდა და ვიდების გაზრდის სახელით.
მაგრამ მე არაფერი მესაქმებოდა ეროსიკის პროვოკაციულ შეკითხვასთან. ნაპოვნი უზომოდ უზარმაზარი იყო.

- სენტენცია!
- ფსიხია, მა რა არი!

გრძნობა ბოღმისა - უკანასკნელი გრძნობა იყო, რომლითაც დაბაიანი მიდიოდა აწყოცნაში, მკუდარ სამყაროში. მართლა მკუდარი თქმის? ქვაკ კი არ მარქვენიბოდა მკუდარად, რომ აღარადფერი ვთქვათ ზღაბზე, ზეცებზე, მდინარებზე, მდინარე არა მარტო განსახიერება იყო სიცოცხლისა, არა მარტო სიმბოლო სიცოცხლისა, არამედ თავადაც სიცოცხლე იყო. მისი მუდმივი მოზრბოდა, დაუდუმარი გრძალი, რაღაც თავისი სიტყვები, თავისი საქმე, რომელიც ათუღლებს ნყაღს, ქვევით გაპყვებს დინებებს, შემეფდერი ქარი გაპყვითოს, კლდეებში შიფქარას, ველედი და მდელიებები გადაკვეთოს. მდინარე, რომელიც იცვლიდა მისიგარ გამზრად, გამომლეულელ კოლაპოსტს და ძლივს შესამჩნევ ნყღს ძაფზე მიოკლანენობდა სადაღაც ქვეშაში, ეგონარულიბოდა თავის ძველსძველ ვაღს, მიდინებოდა ნაკადულად, იმედი რომ დაუკარგავს ცისა, მისწელი ნეთით შემეჭრეთაო. პირველი ქვექა-ქუხილი, პირველი თავსბმა - და ნყაღი იცვლიდა ნამარქვს, ამხბრევიდა კლდეებს, ხეშით ისრადი ხეცებს და ქვევით მიჭრებდა თავისი მარადიული გზით...

სენტენცია! მე თითონი ვარ მკურნალი და ჩემი თავისა, დაძმებისა ვიშობოდი, რომ ამ დამით ეს ჩემთან დაბრუნებული სიტყვა უკვალოდ გაქრებოდა. მაგრამ სიტყვა არა ქრებოდა.

სენტენცია. დაე, ასე გადაარქვანი ხახელი მდინარეზე, რომელზედაც მდებარეობდა ჩვენი დასახლება, ჩვენი მიწა-წყალი - „არი-ორტა“. რით არის ეს უკეთესი „სენტენციაზე“? მინის ბაჭონ-პატრონი კარტოვადის უღასხაით გვემეცნებამ მსოფლიოს რუკებზე დაამყვიდრა „არი-ორტა“. და ეკლარ შევასწორებ.

სენტენცია - რაღაც რომაული, ურფევი, მტკიცე, ღაბთინური სუფევაა ამ სიტყვაში. ძველი რომი ჩემს ბავშუობაში ნიშნავდა პოლიტიკური პრძილის, ადამიანთა პრძილის ისტორიას, ზოლო ძველი საბერძნული - ხელოვნების საუფლოს. თუმცა ძველ საბერძნულიც იყენენ პოლიტიკოსები და მკუდლები - ზოლო ძველ რომში არცთუ ცოტანი იყენენ ხელოვნების მსახურნი. მაგრამ ჩემმა ბავშუობამ გაამახულია, გამამარტავა, დააინარსა და გაახუკო თორი ძალეზე სხვადასხვა სამყარო. სენტენცია - რომაული სიტყვაა. მთელი კვირა არ მესმოდა, რას ნიშნავს სიტყვა „სენტენცია“. ვერწოდლებდი ამ სიტყვას, ვერწილით ნარმოთქვამიდი, ამ სიტყვით ვაფრთხოვდი და ვაყინებდი მეზობლებს. სამყაროსგან, ზეცეგან მყოფთხოვდი ამბისხას, განმარტებებს, თარგმანს... ერთი კვირის შემდეგ კი მივხედი - და შევხანზარდი მიშობა და სიხარულით. მიშობა - რადავანაც მყოფთხოვდა დაბრუნება იმ სამყაროში, სადაც ვერ დავებრუნებოდი; სიხარულით - რადგანაც ვხედავდი, რომ სიცოცხლე, ჩემმა უნებურად, მამბრუნდებოდა.

მრავალმა ბუნე ჩაიბადა, ვიდარ ტვირის სიღრმიდან ერთიმეორის მიყოლებით ახალ-ახალი სიტყვების გამოშბმისას ეისხავდელი. ვუკული მათგანი გაჭირებენი მოდიოდა, ყოველი მათგანი ანახლებდა და ეულად ჩნდებოდა. ახრები და სიტყვები ნაკადვითი როდი ბრუნდებოდნენ. ყოველი მათგანი სათითაოდ ბრუნდებოდა, სხვა ნაცნობი სიტყვების ბაღრატგარეზე, ნარმოცმწებოდა ვერენახუ და მერე - ტვირნი.

მერე კი დაეგა დედე, როდესაც ვეღვამ, ორმოცდაათოდე მუშამ, მიატოვა სამუშაო და მოუყვა დასახლებებში, მდინარესთან. თავიანთი მურფებიდან და თბრილებიდან მოაჭრებოდნენ, ტოვებდნენ დაუბერხავ ხეცებს და ქვაბში - მოხებრამე სუფს. ვეღვანი ჩემზე სწრაფად გარბოდნენ, მაგრამ მეც დროზე მიგანჩნადი, მიიდიან დაშვებობას ხელეხასაც ვიშველებიდა.

მაგადმიდან ჩამოვიდა უფროსი. დედე იყო ნათელი, ცხელი, მშრალი, მდინარეინიგობას ვეება კუნძუნი, კარვის შესასვლელთან, პატეფონი იფდა. პატეფონი უსრავდა, სიღვედა ნიშნის მიშინს და უსრავდა რომელიღაც სიმფონიურ მუსიკას.

და ვეღვანი იფდნენ პატეფონის გარშემო - მკუდლები და ცხენიპარები, ბლატარები და ფრადრები, ათისთავები და მუშაკებიც. იფდე იყო უფროსიც. და სახეზე ისეთი გამოშეტველება ენება, თითქოს თავად მის დაფერვა სიშოესიკა უტვითოს, ჩვენი მორქვებული ტვავის მივლანებისათვის. ფორფეცა ბრუნავდა და მიშინებდა, ბრუნავდა კუნძიცი, მომართული თავის ვეღვა სამას რკოლზე, როგორც დაქმული ზამბარა, მომართული მთელი სამაბი ნლით...

რუსულიდან თარგმნა
თამაზ ნატროშვილი

უწყვარო თუ არა აზერბაიჯანის პოეზია

„ღმერთი რომ ერს, ქვეყანას, მწყალებს თვითონ გადმეცხვადეს, მოველენს ხოლმე კაცს, პოეზიის მადლით ციხებულსა, როცა ადამიანს სურს შეიტყოს ღირსება და დიდება ერისა, ყოველ უწინარეს ამას იკითხავს, – რამდენი მთქმელი და მწერალი ჰყავსო. ღირსებას და სი-დადიეს ერისას მარტო ამ ხანყაით სწყაეს ადამიანი“, – წერდა ილია ქავჭავაძე.

წერაეც ვცონება, თითქოს ილია ამაოდ დამაშურალ მარტოსულად შიენილა ციცილიზაციის მისადგომებთან; ავერ, გოთუე კიდევ უფრო შირს მიდიოდა და ნარბმუხურელად ბრძანებდა: უნაც მოეტის ხმა გულს არ აუტყერებს, ის ზარბაზოსი არისო...

დღევანდელ საქართველოში „შაქს ამერიკანას“ ტრფობით დამწერ-დადავულნი თუ დამბღარნი საცაო ილიას წყაღით გადაიხრებინ და, რასაკერეცელია, გოთეუ-საც ზედ მაიყოლებენ.

უნებურად ვაგახსენებება, რომ 1947 წელს თბილისში სტუმრად ჩამოსულ გამოჩენილ ამერიკელ მწერალს ჯონ სტიანბეკს დაუბრუნებელივ ეკითხებოდნენ: ამერიკე-ლებს პოეზია უფროთ თუ არაო?

უსაღერო მოთმინებით აღჭურვილი სტიანბეკი სტე-რუტოტიულ შეკითხვას ასევე სტერუტოტიულ პასუხსა სცემდა: ამერიკელთა დამოკიდებულებას მწერალის ამა თუ იმ ღარგისადმი გამოხატავს ერთადერთი მაჩვენებელი – როგორ სადებდა წიგნი და ჩვენზე ღვესებს მიანცდამ-ინებ არ ტყანებოიო.

ბევრსმნახველი ამერიკელი მწერალი განსაკუთრე-ბულ მნიშვნელობას არ ანიჭებდა იმას, უფერფაით თუ არა ამერიკელებს პოეზია და დასებდა. აგრამ ამ ეკრფილენ-სისაიფის, რომელთაც პოეზიის სიყვარული თვალ-არბილ-ში აქეო ვამუჯდარი, გულგრილობა პოეზიისადმი ღამას დანაშაულს უდრის“.

ხუმრობის გუნებაზე მოსული სტიანბეკი განმარტა-ვდა: ამერიკის სოციალურ იდარტებაში მწერალი ეკრობატ-ზე ოდნავ დაბლა და სულაზე ოდნავ მაღლა დგასო.

სტიანბეკის სახელეოან თინამოკალმეს უილიამ ფოლ-კნერის ამ თებაზე ხუმრობა, ჩანს, არ ეპობნავებდა და 1955 წელს საცეებით სერიოზულად წერდა: „ამერიკას არა სტარებება ზელოვანი. ამერიკას ჯერ კიდევ ვერ უპოვია

იმსა, რომ თავის წიტი და მარფაით მოახზაროს...“ (და ფოლკნერი დაუზარებლად ჩამოთვლის სხვადასხვა ჯუ-რას სარფიანსა და მომგებინა ზელოებებს).

დიდებული ამერიკელი მწერლის ეს სტყვეები ვახეი-ადებად არ მოვეტევენბათ, როდესაც შეიტკობთ, რომ 1987 წელს ამი საფოტო უწყებამ გამოუშვა საგანგებო მარკა, რომელიც მიტებენა ფოლკნერის მოღვაწეობის 60 წლის-თაეს... უნივერსიტეტის ფოსტმისტერის პოსტზე. მარ-კის სახელეო პრეზენტაციო გაიმართა მწერლის მშობლი-ურ ქალაქ უაქსფრადში.

ყველაზე კურიოზული კი ისაა, რომ ფოლკნერი, მარ-თალია, მიველი სამი წელიწადი მსახურბოდა ფოსტაში, ნიგარბი თავი არაფრით გამოუჩენია. უფრო მეტიც – რო-გორც მისი ბოგრაფი აღნიშნავს, ცილს ვერ დავნამებთ, ფოლკნერი ცუდად მუშაობდა (ფოსტაში), რადგანაც საერთად არ იწუხებდა თავს მუშაობით და რომანტის ნე-რით იყო ვართული (ფოსტაში); ამას კი მხოლოდ იმტკომ უთმებდნენ, რომ მისი ზოდა, ადგილობრევი მსაჯული ჯონ ფოლკნერი დივი პოლიტეკური გაღვინით სარგებლობდა მისიანბნა შტატში. სამი წელიწადი უთმინს...

როგორ მოგონით ფოსტმისტერ ფოლკნერის ოუბნე?!

ამა თვად განსაჯეთ, ღვექს როგორ გაიხარებს იმ ქვეყანაში, სადაც პირმწენიერ ქალბატონს ასეთი ქათი-ნაურით უმსაქმინდებენ: დღეს ტკაცუნა ასდოღარია-ნევით გამოფურტბათო!

ცამებდ მარლბორბი არია. რაგინდ გენიაღერო ღვექს იყოს, თავისი ღირებულებით, რა თქმა უნდა, ვერ ვაუ-ტოდებდა მთელს მსოფლიოში აღიარებულ მარაღმწევენ ქერას.

გავიხსენით ფოსტოეცესის რომანის ერთი პერსონა-ფის გესლიანი რეპლიკა ზელოეების მოყვარულითა მისა-მართით: ნამბეული და დახატული ვაშლის დანახვაზე ზომ არ შეველებებთ, რომელი უნდა ჩაკებოთო?!

ცოტადა ვავაუთი და სულ მაღე, თბილისში სტუმრად ჩამოსული პასუხით მწერალი რომ იკითხებდა, ქართელებს პოეზია უფროთ თუ არაო, უსათოოდ უარყვებოდა: პასუხს მიიღებს.

გიორგი სააკაძე გლახი არ ყოფილა

ქართული მშით აღწე-ბული ქართული სული უმ-ნეოდ ბორგაედა ევროპას ცივ არტატებში. ქართული ზეცის ამბორი სწეროდა, ოცნება ჰქონდა ერთადერთი – როცა ვამი დარეკავს და სული ხორცს გაეყრება, ვულზე ქართული მინა დამყაროსო.

გერმანიაში გადახვეწილს ენატრებოდა სამშობლო, უსადგად და უსადო ცისქვეშეთი; ენატრებოდა ქართული სიტყვა, რრელოვან გამომრეული. ხარხადა ენადებოდა თბილისში დაბეჭდულ წიგნებს. ყველაფერს კითხულობდა – საამონაც და უსამონაც.

ტვირთავით ხედეობდა გულში, რომ მის დამონებულ სამშობლოში, უკუღმართ გარეშობათა გამოისობით, უსამართლო განგების ნებთ, აქებდნენ და ადიდებდნენ იმას, უნც არ იყო ქება-ადილბეს ღირსი, ვინც მისაზრტე-ბა მხოლოდ წველენასა და შერევენბას. საქართველოს ღვექსის მტანბარევი კი ზიტბას ისხამდნენ უღმომეკ დიქტატორს, ქართული ხალხის მოსისხლე მტერს.

და აი, 1939 წელს თბილისში გამოქვეყნდა გიორგი დე-ონიძის პოემა „სტალინი. ბავშვობა და გრმობა“, რომელ-საც ორი წლის შემდეგ სტალინური პრეზია მიანიჭეს.

ეს როგორ გამოჩნებოდა გრიგოლ რომაძეები! მოგვიანებით გამოჩნებურა კიდევ თავის სტატიაში „სოფლის დამბლა“ – ვერძინებთ ქართველ მოხალისეთა ყოველკაციერადი განათვის „საქართველოს“ ფურცლებზე (ბერლინი, 1944 წ. 18 დეკემბერი).

გრიგოლ რომაძეებ წერდა: „აიღეთ გიორგი ლეონიძის პოემა სტალინზე! ეს პოემა მოწონებულა ხომ არა მარტო ბოლშევიკთა მიერ! შეკითხვა მართებულა. ეს პოემაჲ, რომელიჲ დაუფრადდოებით კიდევ, ნაფიკითხვ. „შინაგანი დათმობა“ ამ პოემაშიჲ წანის, ხოლო იგი ოსტატურად არის დაფარული. დააკურადეთ ნამდვილი პოეტური ადგილები ამ პოემა-სა გენგაგებთან არა იქ, საცა პოეტი სტალინს სახავს, არამედ იმ „გარემოს“ აღწერაში, საცა უკანასკნელი დაიბადა და გაიზარდა: იგი პოეტურად სახულ გარემოში არ არის „სახელოთ“ შეზღდილი. მოახდინეთ შემდეგი ცდა: აიღეთ რომელიმე სხვა ისტორიული პიროვნება, თუ ვიდრე გიორგი სააკაძე, „ჩახვით“ იგი ამ „გარემოში“ – დაინახეთ: პოემა ოდნედაც არ შეიცვლება. რაც თითო-იან სტალინზეა აქ ნათქვამი, პოეტურობის მხრივ უბრალო რეკორდული ზოტბაა და სხვა არაფერი. წითე ეს ევერ შეამწივს? საკურველია!“ (სტალი ავტორისა და-ცულია. – რედ.)

რა შეიძლება ითქვას ამ მკაცრი განაწინის შესახებ? უწინარეს ყოვლისა უნდა აღინიშნოს, რომ გიორგი ლეონიძე თავის პოემაში „სახავს“ არა სტალინს, არამედ იმ ყრმას, ვინც მხოლოდ მორულ მომავალში ხდება სტალინი.

ამასთან ერთად, საფიქრებელია, რომ მიატერულ ნაწინაობებში „გარემო“ და „გმირი“ ერთმანეთის არ შეიძლება დაეპიროთ.

გიორგი ლეონიძის პოემაში მთების აღწერა საქართველის ფიზიკური გეოგრაფიის თვითმხიზრევი ვალეცევა როდია, არამედ გარკვეულ აზრს უმსახურება და „ქართლის ხალიც“ ბუკოლიკური პოეზიის ფრანგმენტე არ განხლავა. ეს გარემოება, აღბით, ცხადზე ცხადია დაკვირვებული და მიუკერძოებელი მკითხველისათვის.

გრიგოლ რომაძეების მსჯელობაში კიდევ უფრო გაუგებარია იმის მტკიცება, რომ პოემაში ტექსტში სტალინის

ნაცვლად, ეთქვით, გიორგი სააკაძის „ჩახვა“ ოდნედაც არ შეცვლდა პოემაში.

სტალინის ავტორი, როგორც ჩანს, დარწმუნებულია გიორგი სააკაძისა და სოხო ჯუღაშვილის სოციალური სტატუსის იფინტერობაში.

ახლა ვური ვათხოვთ ივანე ჯავახიშვილის: „აჩტვის ფურცლებადი თავის მონოგრაფიაში ნათქვამი აქვს, ვთომცე გიორგი სააკაძე გლელი ყოფილიყოს... რომ სააკაძე გლელი არ ყოფილა, არც თითონ და არც შთამომავლობით, არამედ უკვე ერთი საუკუნით უწინარეს მისა წინაპრები აზნაურიმივლებად თივლებოდნენ, ამას 1523 წ. ბარათიანი გავრდობის წიგნიც ამტკიცებს. ამ სახუთიდანა ჩანს, რომ სააკაძენი მამის ბარათამივლების აზნაურებად თივლებოდნენ, ამასთანავე, კარგ აზნაურმივლებად... ხოლო გიორგი სააკაძე რომ და, აღბათ, უკვე მისი მამაც აღწვევებული იფინენ თავაგებამის, ამას ის გარემოებაც ცხადყოფს, რომ ის დამოყვრებული ბერ თივადმივლის სახლობათან“.

გიორგი სააკაძის მამა – საიუდე 1590 წლიდან თბილისის მორაგი ყოფილა, ხოლო შობა – ზურაბი ქართლის ნათყო კარის სახლთუხუცესი გახლავდა.

თიხ, გიორგი სააკაძე წილადი სამხილელო არისტოკრატის ოჯახშიყოფი ბრძანებულებად.

ახა რა ესაქმება გიორგი სააკაძის ბავშობასა და ყრმობათან თუნდაც ამ რთოდე სტრუქტონს გიორგი ლეონიძის პოემაშიან: „ხელისათან ლარბი ქობში დედა დამიღერს ბავშვის აკვანს“?

„ხელისონს“ ნაცვლად „მორაგი“ (თბილისისა) რომ „ჩახვით“, მამის „ღარბი ქობის“ ადგენზე ამდგომელი სასახლის“ ამერება მოვიწინეს და ბავშვის აკვანთან კი, მხოლოდ დედის მავიერად, რის უნდა დაეყვინოთ.

იმდროინდელი ცხოვრების სიღრმეებში დანახულია პატარა სოხო ჯუღაშვილის თივლით, ამგვარი ხედავა პატარა გიორგი სააკაძეს, რა თქმა უნდა, არ ექნებოდა, თინაიდან იგი, განსხვავებით სოხო ჯუღაშვილისგან, არც სოციალურსა და არც ეროვნულ ჩაგვრას არ განიცდიდა.

ახე რომ, სრულიად გაუმართლებელია გრიგოლ რომაძეების მტკიცება – გიორგი ლეონიძის პოემაში ერთი პერსონაჲს მუორე პერსონაჲთი ჩანაცვლების შესაძლებლობაზე.

პირიხა

2007 წლის 27 დეკემბერს ლტერბტურულ არტ კადე „ქარაგანში“ გამართა ამირან არახელის და ვიკო თათარაძის წიგნის „შედილობის მომხმინეთ“ პრეზენტაცია.

გამოცემა სიუჲეტების კულტურისა და მეცნიერების აღორძინება-განვითარების პროცესად საქართველოს კავშირის-საპროგრესის სავანაშიის საცვლიმოქმედი ფონდის და პროგრადე მამკის ფინანსური მხარდაჭერით გამოხრცილდა. აგრადევე ექვთიმე თაყაიშვილის სახლობის საცვლიმოქმედი ფონდისა და უთიბი მამკის მატერიალური მხარდაჭერით.

საქვლი, რომლის რედაქტორია და მხარდათი თივინე მარწყალი, გამოსცემლობა „საკაძის“ მიერ მოწინადა.

სივრცეული შეკვლების მოძიებით და შესწავლილი ფიდი ხინა დანატრადნენ საქართველოს. ამტკიცებ დიადი სოციალური ამინიშნულად მოდერნე პრეტენსიებისა და აგრადევე უსახულო ქვათხრობების ხიხედავია კიდევ უფრო ახლის გაყვობისა

და სინორე ეს იყო საფუძველი გამოცემისა, რომელიც მართლაც უნიკალურია, ოდნედაც იმის გამო, რომ თივადნენ გვიშლის ფრთხილობის სიყვდილიან, თუ როგორ იყვრებდნენ ჩვენი წინაპრები გრადვალელების კრებული 360 სურათის და ამდგინე ექვთიმის კრებს, აქვს დამტყდილი მუდი წარკვეტი, ოსტატობისა და გულთივობისა გამაჩნეული.

სადამის უძველესად მოცტი, აღმოსავლეთმყოფელი გიორგი ლეონიძისტი პრეტენსიების თივანებურ ხიხედაც ეყრით კვარტბტ „ქვანის“ პრეტენსი, აგრადევე რამდენიმე საცვლი მოწირე, მიაპტებვად რომ მკანთოდ ეფინურ ვარაგანობის სახლობის თინოშესიკის თივადნენ „სათიხა“.

ხოლოს კი წიგნის ავტორებმა მადლიერად ვადაუბადეს დამსწრე საზოგადოების, ამ პარტებსა და ორგანიზაციებს, რომელთაც მოწინაღობა მიიღეს ნამუდამიყო გამოცემის სრულყოფისი.

ՆԱԽՐԱԾՆԵՐԻ

Խաչատուր Եսայան